This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

WIDENER LIBRARY
HX Q4B9 E

Lh 8.319

The Gift of
Mary Bryant Brandegee
in Memory of
William Fletcher Weld
HARVARD COLLEGE LIBRARY

Q. HORATII FLACCI

OPERA.

Gence, Jean Baptiste [illegible]

Q. HORATII FLACCI,

EX ED. BIPONTINA II,

AD OPTIMAS LECTIONES MSS. ET EDD.

NOVA EDITIO RECENSITA,

BREVIBUS NOTIS CRITIC. ET INTERP. SUBJUNCTIS,
NECNON HORATIANO INDICE;

CUM

ADNOTATA HORATII VITA,
ET NOTITIA LITTERARIA.
DE HUJUS EDD. COMMENT. ET VERS. AMPLISSIMA.

PARISIIS,
APUD EDITORES TREUTTEL ET WÜRTZ;
ARGENTORATI ET LONDINI, IN EORUMDEM BIBLIOPOLIO.

M. DCCC. XXVIII.

L h 8.319

Harvard College Library
Bowle Collection
Gift of
Mrs. E. D. Brandegee
Nov. [illegible]03.

PRÆFATIO
EDITORUM.

Quum Horatii altera editio Bipontina, juxta veteres libros emendata, penitus exhausta fuisset, adnotationibusque et indice prorsus careret, eam ad editiones postreme seu optime exactas, Codicibus MSS. quum usus posceret consultis, recensendi de novo et explendi, consilium cepimus.

Ideo, Litterarum humaniorum studioso viro, J.-B.-M. Gence, qui Librum *de Imitatione Christi*, pro Collectione nostra vere classicum, Latine edidit ut Gallice interpretatus est, Horatianæ nostræ editioni parandæ operam præcipuam commisimus.

Hic Odarum recensionem, secundis curis ab erudito amico illius inceptam, variis Codicum vel Editionum Argentor. Paris. Roman. et Londin. lectionibus collatis perfecit; et textum passim, adnotationibus historicis et criticis brevibus adspersit.

Eundem omnino laborem in Epodon, Sermonum et Epistolarum libris suscepit.

Verum, eo quod non tam ad tirones quam ad excultos juvenes vel ætate maturos spectârint editiones Bipontinæ, haud multas adnotationes, nisi interpretationis causa nominum ad Indicem remissorum, textui subjunxit; in Odis nimirum pauciora, sed in Sermonibus et potissimum in Epistolis plura, quanquam parce semper, animadvertit.

Cæteroquin, cum Edd. et Commentariis vetust. et cum Edd. vulgatioribus cujusque regionis, Bipontinam Editionem conferendo, non ab ea recedere debuit, nisi sensus dilucidatione majori, ut congrua magis lectione, ad id cogeretur, mutationibus sæpe temerariis textus editi cautissime utendo.

Sic adnotationibus sobrie, variisque lectionibus apte subjunctis, nedum fusa et gravi commentatione scholiisve numerosis additis, sollicitum aut nimis intentum lectorem tenentibus, gratum et utile magis duximus nomina quæque historicarum, mythologicarum et geographicarum rerum, adjunctis earum circumstantiis, in Indice ampliori, verbis iisdem Horatii simul collectis, explananda esse.

Tanta enim apud nostrum vatem horum nominum necnon aliorum ad ea spectantium exstat copia, ut in interpretatione quorumque, loca sese mutuo juvare animadversum sit. Unde hic vere fiet Index Horatianus, periphrasi varia vocibus sparsis coeuntibus effecta, nominum diversorum interpres.

Interpunctione textus sæpe incerta ex MSS. exstante, in graves aliquando errores lapsi fuerunt editores : interpretatio anceps, ad rationis criticæ lucem, ex optimis lectionibus ducenda erat.

Argumenta etiam Sermonum ac Epistolarum et quandoque Odarum, subjecto non semper ab illis aptata, historicæ rei et materiæ textus accommodari, et contractiori modo describi debuere.

Vitæ Horatii Suetonio tributæ, quædam acta ex aliis exemplaribus vetustis inserta fuere, annis ævi minus incertis ad notitiam de ætate, et ad ipsa Horatii scripta adjunctis.

Notitiam tandem litterariam de auctoris operibus, de scholiis et commentariis, ipsamque de libris impressis, quam editores ut copiosiorem vel in Europæis versionibus, extulere, generatim servari curavimus, in procemiis tantum quædam supervacanea recidendo, laxiora restringendo, vel in meliorem ordinem referendo : at cæterum,

compleri passim, et molem editionum majorem in sex ætates dividi, eclecticam nempe a litigiosa ætate secerni, utile putavimus.

Editioni Horatianæ providam sic operam dando, liberiora nonnulla loca, quæ, vel similia, occurrunt apud vates ejusdem ævi candidissimos, num expungenda erant, quum non adeo rudes junioresve lectores respeximus; et infirmitatibus humanis cæterum indulgentes, ad Ethnicum vatem iis vi majore obnoxium attendimus! qui tamen demum Philosophiæ Platonicæ vel Stoïcæ in provecta ætate totus, ait (Epist. 1):

QUID VERUM ATQUE DECENS CURO... ET OMNIS IN HOC SUM...
ET MIHI RES, NON ME REBUS, SUBMITTERE CONOR.

Q. HORATII FLACCI

VITA

SUETONIO TRANQUILLO TRIBUTA.

Q. HORATIUS FLACCUS, Venusinus, patre, ut ipse quidem tradit, libertino, et exauctionum (1) coactore, ut vero creditum est, salsamentario, quum illi quidam exprobrasset in altercatione : « Quoties « ego vidi patrem tuum brachio se emungentem (2)?»

[Cum parente in Sabinos commigravit. Quem quum pater puerum Romam misisset in ludum litterarium, parcissimis eruditus impensis, angustias patris vicit ingenio. Litterarum studio provectus, Athenas se contulit (3), quo posset (Lib. II, Epist. II, *v.* 45),

... inter silvas Academi quærere verum.]

Bello Philippensi, excitus a Marco Bruto impera-

(1) Al. *exactionum*. Verum ipse patrem vocat *præconem*. (Lib. I, Sat. VI, *v.* 86.)

(2) Quod interpolatum videri potest, ex *Rhetor. ad Herenn.* nempe desumptum.

(3) Hæc ex vetust. exempl. MSS., ut infra, uncis inclusa.

tore, tribunus militum meruit; victisque partibus, venia impetrata (1), scriptum (2) quæstorium comparavit; ac primo Mæcenati, mox Augusto in gratiam insinuatus, non mediocrem in amborum amicitia locum tenuit.

[A Mæcenate rogatus, varia ex lyricis græcis metra in latinum sermonem transtulit.]

Mæcenas quantopere eum dilexerit, satis testatur (3) illo epigrammate :

> Ni te visceribus meis, Horati,
> Plus jam diligo, tu tuum sodalem
> Ninnio (4) videas strigosiorem.

Sed multo magis extremis judiciis, tali ad Augustum elogio :

> Horatii Flacci, ut mei, esto memor.

Augustus epistolarum quoque ei officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem scripto significat : « Ante ipse « sufficiebam scribendis epistolis amicorum : nunc « occupatissimus et infirmus, Horatium nostrum te « cupio adducere. Veniet igitur ab ista parasitica « mensa ad hanc regiam, et nos in epistolis scriben- « dis adjuvabit. » Ac ne recusanti quidem aut succensuit quidquam, aut amicitiam suam ingerere desiit. Exstant epistolæ, e quibus, argumenti gratia,

(1) Pollionis interventu (*Ex vetusto exemplari*).

(2) Pro voce *scribatum*. — (3) In Edd. vulg. *demonstratur*.

(4) Poëta permacro, juxta Vossium. Edd. vulg. autem *Hinno* (mulo).

pauca subjeci : « Sume tibi aliquid juris apud me, « tanquam si convictor mihi fueris : recte enim, et « non temere feceris ; quoniam id usus mihi tecum « esse volui, si per valetudinem tuam fieri potuisset. » Et rursus : « Tui qualem habeam memoriam, pote- « ris ex Septimio (1) quoque nostro audire : nam « incidit, ut illo coram fieret a me tui mentio. Neque « enim, si tu superbus amicitiam nostram sprevisti, « ideo nos quoque *superbi sumus.* » Præterea sæpe eum inter alios jocos *purissimum penem*, et *homuncionem lepidissimum* appellavit, unaque et altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus usque adeo probavit, mansuraque perpetuo opinatus est, ut non modo Sæculare carmen componendum injunxerit, sed et Vindelicam victoriam Tiberii Drusique privignorum suorum (2); eumque coegerit propter hoc, tribus carminum libris ex longo intervallo quartum addere : post Sermones (3) vero lectos quosdam, nullam sui mentionem habitam ita sit questus : « Irasci me tibi « scito, quod non in plerisque ejusmodi scriptis me- « cum potissimum loquaris. An vereris, ne apud « posteros infame tibi sit, quod videaris familiaris

(1) Idem videtur ad quem Od. VI, Lib. II, et de quo in Epist. IX, Lib. I.

(2) Vide Odd. IV et XIV, Lib. IV.

(3) Non solum Satiras sed Epistolas intelligere est. Nam quidem Horatii Satiræ sunt plerumque Sermocinationes, unde *Sermones* dicuntur ; etiamque Epistolæ selecta sunt Colloquia, unde infra *Ecloga* dicitur ad Augustum Epistola.

« nobis esse? » Expressitque Eclogam, cujus initium est : *Quum tot sustineas*, etc. Epist. I, lib. II.

Habitu corporis brevis fuit atque obesus; qualis et a semet ipso in Satiris describitur, et ab Augusto hac epistola : « Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, « quem ego, ne accusem brevitatem, quantuluscum- « que est (1), boni consulo. Vereri autem mihi vide- « ris, ne majores libelli tui sint, quam ipse es. Sed « si tibi statura deest, corpusculum non deest. Itaque « licebit in sextariolo scribas, quum circuitus volu- « minis tui sit *amplissimus*, sicut est ventriculi tui. » Ad res Venereas intemperantior traditur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini, aut Tiburtini : domusque ejus ostenditur circa Tiburni lucum. Venerunt in manus meas et elegi sub ejus titulo, et epistola prosa oratione, quasi commendantis se Mæcenati : sed utraque falsa puto. Nam elegi vulgares, epistola etiam obscura; quo vitio minime tenebatur. Natus est Idus VI Decembris, Lucio Cotta et Lucio Torquato Consulibus. Decessit Calendas V Decembris, C. M. Censorino, C. Asin. Gallo, Consulibus, post annum LIX (2), hærede Augusto palam nuncupato, quum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus et conditus est extremis Esquiliis, juxta Mæcenatis tumulum.

(1) Al. *ut accusantem quantuluscumque es.*

(2) Juxta MSS. Sed respectis consularibus annis ortus et decessus ipsius, non ultra ætatis annum LVII Horatius vixit.

NOTITIA LITTERARIA

DE

Q. HORATIO FLACCO,

Summatim descripta præcipue ex Jo. Alb. Fabricii Bibliotheca Latina a Jo. Aug. Ernesti edita tom. I, cap. XIII.

HORATII ÆTAS.

Q. HORATIUS FLACCUS, Venusii Apuliæ natus est sub ante dictis consulibus; anno U. C. 689, ante Christum 65. *Lyricorum fere solus legi dignus,* judice jam olim Quintiliano, quum plures hujus generis poëtæ (1) exstarent, Titius, Cæsius, Bassus et alii, quorum scripta sunt abolita. Vita decessit Horatius Epicuri favens (2) dogmatis, at non ineptus morum scriptorumve censor, Mæcenati atque inde Augusto mire probatus, eodem quo Mæcenas (3) anno U. C. 746, C. Marcio Censorino et C. Asinio Gallo Coss. anno ætatis 57, ante Christum 8, viginti ante mortem

(1) De his aliisque Lyricis Latinis Vossius III, 15, Institut. Poëtic.

(2) Non tamen addictus quia lib. I, Ep. 1, se ipse dicit *Nullius addictus jurare in verba Magistri.*

(3) Mæcenas decedens prior Horatium Augusto commendavit his verbis in Vita e Suetonio jam relatis : *Horatii Flacci, ut mei, esto memor.*

Augusti Imp. Sed de poëtæ rebus carminumque plerorumque, quo scripta sunt tempore (1) notitiam dedit Jo. *Massonus*, præmissa Horatii effigie, quam exhibet quoque Jac. Gronovius T. 3 thesauri Antiq. Exstat quoque effigies Horatii in duplici numo apud Sigebertum Havercampum Diss. de numis contorniatis. Vitam Horatii, quæ Suetonio auctori tribuitur, ex Codice MS. vulgavit Pet. *Nannius*. Vita ejusdem à Jo. Masson scripta prodiit (2) Lugd. Batav. 1708. Videndus etiam de Horatio Tanaq. Faber lib. 2, Epist. 47. Idem Massonus in Hist. critica Reip. Litterar. Tom. V, defendit carmina in libris Odarum, Satiras et Epistolas singulas ab Horatio, prout ferret occasio, fuisse scriptas vario tempore separatim, et deinde ab eodem in libros redactas.

HORATII PHILOSOPHIA.

De Philosophia Horatiana exstant *Dissertat.* Jo. Guil. *Bergeri*. Viteb. 1704; — Dan. *Heinsii* de Satira Horatiana liber sæpius editus; nec minus dignæ lectu Jo. Jac. *Mascov* exercitationes ad Satiras Horatii, Lips. 1714, 1716. — Ad locum vero Odæ 34 libri 1, ubi palinodiam canentis in modum, auctor Epicuro videtur renuntiare, et retrorsum vela dare ab insanientis illius sapientiæ erroribus, conferre licebit Dissertationem Georgii R. ICti adversus Massonum,

(1) Quanquam sæpe incerto.

(2) Ejus objectionibus respondit Andr. Dacerius in *Nov. ad Horat. Explan.* Paris. 1708. Quod omittitur in Ed. Bipont. 1792.

insertam Novæ Bibl. librorum Halensi. *Pindaricum* appellat Venantius Fortunatus lib. v carminum cap. 6. Idem IX, 7 : *Pindarus Graius meus, inde Flaccus.* Julius vero Cæsar Scaliger Poëtic. VI, Horatium præfert Pindaro, et aliquas illius Odas (ut lib. IV Od. 3, et libri III, 9) ita miratur, ut malit tales a se compositas, quam Pythionicarum multas Pindari et Nemeonicarum. Confer Menagii Anti-Bailletum cap. 27, et Pet. Francii Orationes, ubi Horatium Juvenali præfert. Is. Casauboni liber *De Persiana Horatii imitatione,* commentario ejus in Persium subjicitur, Paris. 1605, 1615, 8. Franciscus Petrarcha, (1) vir sui sæculi doctissimus, dicere solitus est, se ex nullo poëta Latino evasisse meliorem, quam ex Horatio.

Horatii (2) carminum lectione delectati sunt duo Imperatores sapientissimi, Augustus et Severus. Est vero, in Odis præsertim, elaboratissimus, sublimis, suavis, emendatissimus, et in epithetis deligendis, ut Petronii verbo dicam, curiosa ejus felicitas : præcipuus in Satira, doctor in poëtica arte audiendus : eximius philosophus in Epistolis. In carmine elegantiam et peritiam numerorum ei tribuit Ovidius; in argumentis sapientiam et calliditatem, Persius; diligentiam elucubratam, Juvenalis; jucunditatem, varietatem et nitorem, Quintilianus. Imitatus est in Odis potissimum cum Pindaro Alcæum et Sapphonem : epitheta sumpsit ab Homero et Sophocle. In libro Epodon secutus est Archilochum, in Satiris Romanos

(1) Georg. Fabricius præfat. ad Horat.

(2) Biblioth. Schraderiana n. 1885, in-fol.

illos Ennium et Lucilium. Sed Horatio (1) nihil hoc in genere præstantius est, qui omnes vitæ rationes in Sermonibus suis complexus fuit, et cujus genium satiricum nemo ex antiquis, nemo e recentioribus, assecutus est. Jo Caselius, Horatium vitæ magistrum commendans (2): *Affirmare non dubitem,* inquit, *qui in hoc poëta multum operæ posuerit, eumque ita perdidicerit, ut ejus versus non in ore natos memoria teneat, sed probe intellectos ad usus vitæ transferat; hunc posse rebus suis suorumque recte in omnibus aliquid boni consilii invenire : nec minus idem patriæ recte consulat, præsertim si et ad historiam se conferat,* etc. Bentleio, in notis, Horatius dicitur *magnus novator,* quod ex Græcis in Latinam linguam felici audacia alia transtulit, alia ipse primus effinxit. Confer Jac. Frid. Reimanni historiam vocabulorum Latinæ Linguæ p. 43 seq.

POEMATA.

Carminum sive Odarum libri IV, ad C. Cilnium Mæcenatem, licet primam Odam libri primi (uti non paucos Virgilii versus) pro spuria habuit Franc. Guyetus, nimis delicati fastidii Aristarchus. Librum quartum ex longo intervallo addere jussit Augustus, ut in vita Horatii Suetonius memoriæ prodidit.

Epodon liber unus, perinde ut libri carminum (3),

(1) Morhof. Polyhist. lib. III, cap. VI, pag. 634, tom. I.

(2) Præsertim de Epistolis.

(3) Quorum librum quintum, cum Seculari carmine, efficit.

vario genere versuum proodico et epodico scriptus, de quibus consulendus Aldi Manutii tractatus de XIX generibus metrorum Horatii.

Epodon libro subjicitur *Carmen sæculare*, quod Horatio componendum injunxit Augustus anno U. C. 736, ætatis Horatii 40. Meminit auctor vitæ, et Sidonius innuit per *Phœbi laudes et vagæ Dianæ conscriptas.*

Sermonum (1), *libri* IV ad eumdem Mæcenatem, epico carmine conscripti: quorum duo priores complectuntur *Satiras* ab argumento; posteriores duo ad docendum et instruendum facti, *Epistolarum* vulgo veniunt nomine, quorum in altero Ethicum philosophum, in altero Criticum profitetur. Alter constat Epistolis viginti, alter vero tribus, una ad Augustum (2) de Poëtis, præcipue Romanis; secunda ad Julium Florum; tertia ad Pisones, a Charisio diserte Epistolæ nomine memorata. Compositæ sunt carmine sermoni propiore, ut ipse lib. I, Sat. IV, 41, scribit:

..... neque si quis scribat, uti nos,
Sermoni propiora, putes hunc esse poëtam.

Ars Poëtica scripta ad Pisones, patrem et filios: hos enim alloquitur versu 24,

... Pater, et juvenes, patre digni.

Hæc Epistola vulgo, ut Sidonii etiam ætate factum, sejuncta a reliquis, Quintiliani auctoritate (III, Instit.

(1) Generalius sumptorum.

(2) Epistolæ hujus rationem vide supra in Horatii vita.

Or.) inscribitur *Liber de Arte poëtica*, in quem Porphyrio observat, Horatium congessisse præcepta Neoptolemi Pariani de Arte poëtica, non quidem omnia, sed eminentissima.

Suetonius in Vita testatur, venisse in manus suas et *Elegos* sub Horatii titulo, et *Epistolam* prosa oratione, quasi commendantis se Mæcenati: sed utraque, falsa putat. Vide hanc vitam. Cæteroqui Horatius ipse ait in Epist. II, lib. II, v. 91 :

Carmina compono, hic elegos...

SCHOLIASTÆ VETERES.

Multos Grammaticos veteres interpretes nacta sunt Horatii Carmina, sed quorum ætas definiri non potest. Primo loco ponitur in edd. *Acron*, cui præfert interpretandi solertia *Porphyrionem* Vavassor *De vi et usu verborum* quorundam. Cæterum sunt magis excerpta ex eorum commentariis, quam commentarii ipsi, iique etiam, ut in aliis quoque factum, interpolati ab iis qui ista excerpsere.

In Horatii vitæ exemplari breviter descriptæ, legitur : « Commentati sunt in illum Porphyrion, Modes« tus, Helenius Acron; omnium autem optime Acron. » Al. hic C. Æmilius apud Henric. Stephan.

Quæ in edd. Basil. addita sunt veterum Grammaticorum Scholia, ea sunt excerpta et collecta e libris Grammaticorum superstitum.

CODICES.

Codices MSti Horatiani non tam insignes quidem et clari exstant, quam Virgiliani; sed tamen non pauci, aut contemnendi. Codicem optimæ notæ commemorat Barthius Adv. xxxv; Bentleius, Reginensem p. 13 et seq., Leidensem 800 annorum, Cantabrigiensem 600, item alium Galei; *V.* et Burmanni præf. ed. 1713. MS. Biblioth. Hanov. scripturæ Longobardicæ minoris, item Gœttingensis recentiorem habent. Habent et Bibl. Lips. Sen. et Vinar. (Weimar) MStos, quorum omnium, aliorumque excerpta Gesnerus habuit. Plures reperies in Montefalconii Bibl. MSS. etc. Vide et Jani edit. Horatii Tom. I (1).

SCRIPTA HORATIO LUCEM AFFERENTIA.

In *Artem Poëticam* separatim scripsere plurimi, quorum nonnullos annotavit etiam Adrianus Baillet-tus, in Judiciis eruditorum de scriptoribus hujus argumenti, singulari volumine recensitis : Janus *Parrhasius,* Neap. 1531. Lugd. 1536. Paris. 1553. Venet. 1553. — Henric. *Glareanus,* Paris. 1533, ap. Rob. Steph. — Jod. *Willichii,* Francof. 1539. — Vitus *Amerbachius,* Argent. 1543. — Trypho. *Gabriel,* Paris. 1544. — Jason *de Nores,* Cyprius, Paris. 1544. Venet. 1553. — Franc. Robortelli commentaria, cum ejus explic. de Satira etc., Florent. 1548. — Vincen-

(1) Vide etiam apud Oberlin. descript. MSS. 4 Argentoratenses. — In Prolegomen. Ed. Mitscherlich, Ind. Codicum ab editoribus consultorum, et ad calcem tom. I Edd. et interp. C. Vanderbourg MSS. 18 descript. ex Bibl. reg. Paris.

tius *Madius*, Brixianus, Venet. 1550 cum commentario ejusd. in Poëticam Aristot. — Jac. *Grifoli*, Florent. 1550. Paris. 1552, et Venet. 1562, cum apologia adversus Jasonem de Nores. — Achill. *Statii* notæ, Antverp. 1553. — Franc. *Luisinus*, Utinensis, Venet. 1554, ap. Ald. Manut. — J. B. *Pignæ* poëtica Horatiana, Venet. 1561. — Aldus Manutius junior, Venet. 1576. — Jo. *Sturmii*, commentarius, Argent. 1576. — Nic. *Colonius*, Bergomi, 1587. — Thom. *Corræus*, Lusit., Venet. 1587. — Franc. *Sanchez* annotationes, Salmant. 1591. Antv. 1592. — Jo. *Piscator*, Spiræ, 1595. — Hercules *Manzonius*, Bergomi, 1604. — Petr. Nannius ad calcem Ed. Hor. cum Torrentii commentario, Antv. 1608. — Franc. *de Cascales*, Valentiæ, 1659. — J. Sturm. comment. Ed. à J. Henr. Ackero recusa, 1715. — Hurdii Angli comment. Lips. 1772, etc. (1)

In *Epistolas* Claudius *Minos*, Paris. 1584. — Jo. *Amarito*, *ibid.* 1553. — Jo. Piscator, Spiræ, 1595.

In *Satiras* Jac. *Cruquii* notæ excusæ separatim, ap. Plantin. — Julii Aurelii *Haurechi* commentarius in Satiras duas primores, Antv. 1541. — P. *Oudini* in Satiram VI lib. I. — J. J. *Mascovii* exercitt. 2 in Hor. Satiras, Lips. 1714 etc.

In *Odas* et *Epodon librum*, J. M. *Brutus* (Herm. *Figulus*), Francof. 1546. — Bernhardin. *Parthenius*, Ven. 1584, 4. Phil. *Eugentinus*, J. Th. *Freigius* etc. — In

(1) Commentationes confuse a Fabricio immixtas, in ordine chronologico reposuimus.

lib. I. Odd. Adr. *Turnebus*, Paris. 1577 et 1586, una cum animadverss. ex ejusdem Adverss. in varia Horatii loca, notisque Mureti et Manutii in Horat. — Pauli *Franci* commentarii Horatiani præmetium in I et II librum Odarum, Francof. ad Viadrum, 1521. — Jo. *Cæsarius* in Odas triginta duas libri primi, Rom. 1566. — Hugolinus *Martellus* episcopus, in Odam 2 libri IV, de Pindari laudibus, Florent. ap. Juntas, 1579. — Julianus *Aurelius* Lessigniensis Belga, in Odam 1 et 2, cum paraphrasi earumdem, Antv. 1541. — Blasius *Bernardus* de laudibus vitæ rusticæ ad Horatii 2 Epodon, Florent. 1613. Aldus *Manutius* de eodem argumento, Venet., et Jo. *Weitzius*, Francof. 1625. — Jac. *Cruquii* notæ in Epodon librum excusæ separatim apud Plantin. — Phil. *Bebii* e Soc. Jesu commentarius in Lyrica Horatii ab obscœnitate expurgata, Colon. 1633. — *Christii* juventas aquilæ, ad carm. IV, Lips. 1745. — Cl. *Messerschmid* de Horatii genio, Witteb. 1769. — Cl. *Baueri* epistola de Horatii locis nonnullis, Laub. 1770. — Cl. *Brieglebii* Vorlesungen über den Horaz (carm. 1, 1 – 6.) Altenb. 1770. — Cl. *Haymanni* vindiciæ Hor. advers. Perraultum, Dresd. 1771. — Cl. *Degen* specimen urbanitatis Hor., Erlang. 1774. — C. H. *Schmidii* polemicæ Horatianæ specimina V, inde ab a. 1776. — Cl. *Haberland* de carm. III, 3, len. 1775. — Cl. *Wideburg* de nexu in odis Hor. *ib.* eod.

Carmen sæculare, separatim cum aliis Odis quibusdam, velut, in iisdem ludis sæcularibus, distinctis

temporibus dierum cum illo quod carmen sec. vocamus, decantatis, edidit sub titulo : *Partis sextæ operum Horatii*, ex antiquissima recensione *Sidonii Apoll.* Carm. IX, notisque crit. et philol. illustravit Jo. Pet. *Anchersen*, Hafn., 1752, 8.

Christoph. Aug. *Heumanni* quædam in Horatium observationes, insertæ Miscellaneis Lipsiensibus Car. Frid. Pezoldi T. IV. — His junge ejus Parerga critica, et audaces Galli cujusdam emendationes in Horatium, Memor. Trevolt. ann. 1715; et Ephemer. litterar. Paris. ann. 1716. — Item observationes Misc. Dorvill. Vol. II, et Vol. IV. — G. *Waddeli* animadverss. crit. in loca quædam Hor., Edimb. 1734. — J. Ph. *de Medenbach Wakker* Amœnitates litterar. (Traj. ad Rh. 1770). J. *Schraderi* Emendatt. liber (Leovard. 1776). *Sulzeri* theoria artium; (*Herderi*) Silvæ criticæ; *Lessingii* Laocoon; *Kamesii* (*Homi*) Elementa critica, etc.

Thom. *Treteri* Posnanensis index omnium vocabulorum in Horatio, prodiit Antv. 1576, et Francof. 1600. Eum Romæ in hoc labore adjuverat Polonus Stanislaus Dionizius in ædibus Hosii Cardinalis. Ille index ad paginas est editionis Lugd. 1576 adornatus. — Jo. Pet. *Tanii*, Romani, Soc. Jesu, index in Horatium et Boethium, Mediol. 1610. — Dan. *Avenanni* Brunopolitani Hodegeta sive Index Horatianus, non ad paginas singularis cujusdam editionis, ut Treteri, sed ad libros et versiculos, atque adeo quas-

cumque Horatii editiones, accommodatum omnium vocabulorum *Indicem* exhibet, Brunsv. 1667. Ex utroque compositus est in ed. Bentleiana Horatii.

In locos communes Horatium, utili poëseos studiosis consilio, digessit Jos. *Langius*, Lugd. 1604; uti Virgilium Mich. Coissardus e Soc. Jesu, Paris. 1683. — Emblemata Horatiana cum elegantissimis iconibus ære descriptis edidit Otto Vænius pictor, ab anno 1610 frequenter recusa, nec Latine modo, sed Gallice quoque et Germanice edita, nec non Belgice et Hispanice, ac denique Italice, interprete Pet. de Benedictis, Ligure.

Metrorum Horatianorum rationem explicarunt, ex antiquis Diomedes Artis Grammat. III; e recentioribus Nic. Perottus et Aldus Manutius, tum Franc. Patricius, cujus liber scriptus fuit in bibl. Heinsiana, Th. *Harsley*, Lond. 1736; ut Dan. Bambergium aliosque omittam.

INDEX

EDITIONUM, COMMENTARIORUM,

VERSIONUM, etc.

Q. HORATII FLACCI,

Non solum Fabriciano et Douglasiano (1) sed etiam illo, quem Bibliotheca Horatiana (2) a J. W. Neuhaus edita, sistit, auctior et emendatior, partim ex Chr. D. Jani indice edd., partim novis curis; in sex ætates digestus.

ÆTAS I *s. NATALIS,* EX VETERIBUS SCHOLIIS EDUCTA. 1470 — 1500.

Quæ ab ed. principe primave Zaroti profecta nutritores habuit Christophorum *Landinum,* eumdemque interpretem, Raphaelem *Regium,* et Alex.

(1) Catalogus Edd. Q. H. F. ab ann. 1476 ad ann. 1739, quæ in bibl. Jac. *Douglas*, Coll. Med. Londin. socii asservantur, Lond. 4 prodiit.

(2) Bibliotheca Horatiana s. Syllabus edd. Q. H. F., interpretationum, versionum ab ann. 1470 ad ann. 1770, Lips. 1775. Editor, qui fuit J. W. Neuhaus, adjutus maxime catalogo bibl. Horatianæ, quam Fr. Lud. de Solms, Elect. Sax. comes possidet, fere 800 edd. et scripta ad Horatium pertinentia complectentis, seriem longe copiosiorem instruxit, sed et multa admisit haud satis in hisce litteris versatus, quæ clarissimus Horatii illustrator Christ. Dav. Jani in selectiori Ind. edd. Hor. Tomo I Horatii a se recensiti emendavit.

Minutianum, qui etiam veteres interpretes Acronem et Porphyrionem adornavit, Jo. Franc. *Philomusum*, Anton. *Mancinelli*, et Jac. *Locher*, Germanum.

(1470) *Editio princeps*, 4, sine loco et anno, sine titulo s. indice, sine typographi nomine adeo, habet in fine additos versus :

Hoc quicunque dedit Venusini carmen Horatî,
Et studio formis correctum effinxit in istis,
Vivat ; et æterno sic nomine sæcula vincat
Omnia ; ceu nunquam numeris abolebitur auctor.

Haud tamen editor suo consuluit, quum id hodie ambigatur. Mich. Maittarius (Annal. typogr. T. I, p. 292, ed. II) ex typographia Ant. Zaroti Parmensis, qui Mediolani anno circiter 1470 excudere cœpit libros, prodiisse conjicit, ob typos similes iis quibus post Zarotus usus est, quamvis iisdem rudiores minusque cultos. « Sunt vero etiam (quod J. M. Gesnerus in præf. « Horatii sui observat) ejus formæ, quam Nic. Jenson « Gallus Venetiis adhibuit, sed paulo minus cultæ, et « incompositæ; ut appareat, neque matrices ita fuisse « perfectas, ut fuere Jensonianæ, neque ita accuratam « versuum dirigendorum rationem. » Gesnerus, qui eam contulit, sic describere pergit : « Porro litteræ « nullæ initiales, sæpe s longum in fine vocis posi- « tum, etc. Volumen constat quinternionibus dupli- « catis, ut oriantur denorum foliorum libelli. Folia « ipsa non signata neque litteris neque numeris, cus- « todes nulli, nullum registrum, litteræ transpositæ; « infantia denique artis, et operarum ruditas undique « apparet. Voces vel omissæ, vel cum ipsius metri

« pernicie permutatæ, fidem faciunt, non præfuisse « editioni grammaticum, sed simpliciter exemplum « suum, i. e. MS. Codicem, secutos esse typographos. « Unde illud consequitur, ut, quæ bonæ sunt lectio- « nes, eas ab antiquo Codice, non ab ingenio correc- « toris esse, intelligamus. » Hactenus Gesnerus.

1470 Sermones Oratii s. l. fol. charactere gothico; vid. Maittaire T. 1, p. 296.

1474 Mediolanensis I, Zaroti. *Horatius : per Antonium Zarotum Parmensem*, fol. In fine : *Anno a natali Christiano* MCCCCLXXIV *die* XVI *Martii Antonius Zarotus Parmensis cuncta opera Q. Horatii Flacci Venusini non indiligenter emendata — eleganter atque fideliter impressit. Quisquis hæc coemerit, nunquam pœnitebit.* Conf. Maitt. Tom. I, p. 336. Saxius Hist. typogr. Mediol. cum Argelati scriptt. Mediol. T. I, p. 561.

——— Mediolanensis II. *Horatius, cum commentario Acronis*, fol. In fine : *Acronis viri quam doctissimi commentaria, quam diligenter emendata, in Q. Hor. F. Opera, per Anton. Zarotum, Mediolani impressa Idibus Sextilis.* Vid. Jac. Douglas catal. edd. Horat. ab ann. 1476 usque ad 1739 (Lond. 1739), et Sax. l. c. p. 561.

——— Mediolanensis III. *Horatius per Ant. Zarotum*, 4. Douglas l. c.

——— Ferrariensis : *per Carnerium Augustinum*, 8. In fine legitur tetrastichon :

Ferrariæ impressit regnante sub Hercule divo
Regia quo gaudet nunc Lionora viro.
Carnerius puer Augustinus, cui dedit almam
Bernardus lucem Bibliopola bonus.

Cf. Maittar. T. I, p. 336, qui in exemplo a se viso desiderabat Sermones et Artem poëticam.

1476 Mediol. IV. *Q. H. F. opera*, fol. In fine : *Hoc opus Horatii emendatissimum impressum est opera et impensis Phil. de Lavagnia, civis Mediolan. die* XV *Febr. Amen.*

1477 Mediolanensis V. fol. In fine : *Opera et impensis Phil. Lavagniæ, civis Mediolan. anno a natali Christiano* MCCCCLXXVII, *tertio Kal. Maii.*

—— Tarvisina, fol.

—— Veneta I, per Phil. *Condam Petri. Die* XV *Sept. dicante* (lege *ducante*) *Joanne Mocenigo*, fol.

1478 Eadem, novum titulum, mutatumque anni numerum habens : — *die* XV *Sept. ducante Jo. Mocenigo*; fol (1).

1479 Eadem, mutato anno : — *ducante Jo. Mocenigo, inclito duce,* MCCCCLXXIX, *die* XVIII *Sept.* fol.

1480 *Opera : cum comm. Acronis et Porphyrionis* s. l. et a. fol. *Epistolarum libri duo* (charactere ad gothicum incedente). In fine : *Impress. Cadomum* (lege *Cadomi*) *per Mag. Jac. Durandas et Egidium Quijoue anno Domini* MCCCCLXXX *mense Junio, die vero* VI *ejusdem mensis.*

1481 *Carmina : cum comm. Porphyrionis et Acronis;* ex emendatione Raphael. Regii Patavini s. l. fol. Impressa Venetiis. Vid. Gemeiners Nachrichten von den in der Regensburgischen Bibliothek befindlichen Büchern, p. 222.

1482 Landini I, Florentina. *Horatius.* In fine : *Christoph. Landini, Florentini, in Q. H. F. Opera omnia interpretationum finis, divino auxilio felix. Impressum per Anton. Miscominum, Florentiæ ann. salutis* MCCCCLXXXII, *Nonis Augusti.* Elegans et nitida editio eaque princeps, quæ interpretationes Landini adjunctas habet, et plu-

(1) Editionem hujus anni Venetam, ut Fabricius annotat, illam 1477, Bentleius omnium primam esse credidit, quæ eadem esse videtur.

ribus seqq. præivit. Habuit illam J. M. Gesnerus, qui eam describit in præf. Horatii sui, « qui quaterniones « habet non litteris alphabeti signatos, sed folia nume- « ris distincta, ad quos tabula vocabulorum accommo- « data est. » Præmissa vero est in laudem Landini : *Ad Horatium Flaccum Ode Dicolos tetrastrophos Angeli Politiani.* Eam sequitur : *Procemium. Christoph. Landini Florentini in Q. Horatii Flacci libros omnes ad illustrissimum Guidonem Feltrium magni Federici Ducis filium, interpretationes incipiunt fœliciter.* Tum index emendationum.

—— Epistolarum liber. Lipsiæ, 4.

1483 Landini II, Veneta II. *Horatius*, fol. sine titulo, incipit ab Oda Politiani, convenitque cum priori, nisi quod pro foliorum numeris habet quaterniones signatos. In fine : *Impressum Venetiis per Joannem de Forlivio et socios. Anno salutis* MCCCCLXXXIII. Excipit certe in hac editione Politiani Odam, et Landini procemium, *Tabula vocabulorum, quæ in nostris commentariis suo ordine interpretatione invenies*, sed sine additis paginis sive foliis : neque enim folia libri numeris distincta sunt. Sequitur tum Index emendationum : *Hæc sunt quæ in codice Horatii errore librarii mendosa emendanda fuerant. — Emendata in commentariis quæ invenies — Registrum hujus operis* (quo singulorum quaternionum duplicatorum, qui sunt 25, quatuor prima folia litteris alphabeti signata notantur a voce initiali). In fine registri : *Christophori Landini Florentini in Quinti Horatii Flacci opera omnia interpretationum finis, divino auxilio felix die* XVII *Maii* MCCCCLXXXIII ; tum *Vitæ poëtæ* a Landino scripta præmittitur ipsis commentariis. Exemplum hujus edit. est in Bibl. Gymnasii Bipont. cujus primus possessor duplicem sui notitiam primo folio inscripsit :

« Anno a nato Christo 1479, die prima mensis decem-
« bris gradum baccalaureatus in artibus in universitate
« Coloniensi in bursa licent. regente doctore Lamperto
« consecutus sum. » Dein : « Anno Domini MCCCCLXXXV
« in vigilia undecim millium virginum gradum magis-
« terii in artibus liberalibus in universitate Heydel-
« bergensi consecutus sum sub magistro Hioanne Heim
« ex Winheim sacrarum litterarum baccalaureo et pro
« tunc ejusdem universitatis facultatis artium decano. »
Nomen possessor ipse haud adscripsit, quamvis ipse multa adleverit ad textum explicandum, indicemque auxerit.

—— Landini III. Veneta III. *Horatius ; cum commentario Chr. Landini : per Magistrum Raynaldum de Novimagio Almanum.* Venet. 1483, fol. Repetitio est Florentinæ altera. *V.* Maittar. T. I, p. 445.

1484 Veneta IV. Q. H. F. Opera, cum notis variorum, ap. *Jo. Gryphium*, Venet. 1484. Douglasio memoratur.

1485 Mediolanensis VI. *Horatii opera : cum comment. Acronis et Porphyrionis.* In fine : *Impressum Mediolani* MCCCCLXXXV *per Antonium Zarotum Parmensem ; impensis Augustini Mariæ Conagi.* fol. de qua *V.* Maittarium et Saxium l. c.

1486 Mediol. VII. fol. *Horatius : cum commentar. Acronis et Porphyr.* In fine : *In officina egregii librarii Ant. Zaroti Parmensis ; impendio Alexandri Minutiani Appuli de Sancto Severo : hæc opera Mediolani impressa sunt, anno* MCCCCLXXXVI, *quinto idus martias.* Alex. Minutianus in præf. ad Barthol. Chalcum, Ducalium Secretorum Magistrum in arce Diali, scripta pridie idus martias anno 1486, ait, se libros Flacci cum Acrone et Porphyrione accuratissimis interpretibus castigandos suscepisse — « præsertim quum vererer, ne si id pe-

« nitus detrectassem, plurimum de majestate Oratiana « nobis tolleretur, ob temerarium et veluti sacrilegum « cujusdam conatum, qui recentissimas in Flaccum in- « terpretationes edidit : de quibus verissime dici potest « id quod de Rupilio rege noster inquit Oratius, *pus* « *atque venenum* tam sensuum quam verborum hujus « eminentissimi vatis : id quod nisi Porphyrionis anti- « dotis repressum fuisset, brevi totus contabuisset Ora- « tius. » — Quum Acronis comm. jam ann. 1474 ex offic. Zaroti, idemque cum illo Porphyrionis, cura Raph. Regii ann. 1480 et seq. iterumque per Ant. Zarotum, impensis Conagi ann. 1485 prodiissent, Minutianus Cod. antiquissimum Porphyrionis nactus, denuo hunc recognitum dedit ap. eumdem Zarotum. Landinum a Minutiano acrius notatum verissime edixit Gesnerus; qui in præfat. Horatii plura excerpsit. Neque audiendus Saxius, qui Conagum potius tangi putat. Is certe interpretationes ipse non scripserat.

—— Landini IV, Veneta V. Horatii opera cum comm. Christophori Landini. *Impressum Venetiis per Mag. Bernardinum de Tridino ex Monteferrato anno salutis* MCCCCLXXXVI, *pridie idus martias*, fol. Repetitio Florentinæ s. Venetæ III. Repetita ann. 1491.

1487 Mediolanensis *Zaroti* laudatur ap. Douglasium; neque differre videtur ab illa ann. 1486.

1488 Q. H. F. Epodon liber. Liptzk. si fides Douglasio habenda.

1490 Veneta VI : cum comm. Landini per Jo. *de Forlivio* et socios, fol. Repetita ex illa ann. 1483.

—— Veneta VII. Opera : c. commentariis *Acronis, Porphyrionis et Landini;* per Georgium *Arrivabene*, Mantuanum. Prid. Non. Febr. MCCCCXC. Venet. fol. Editioni præfuit Jo. Franc. *Philomusus* Pisaurensis, qui textum

et Horatii et Commentatorum subinde emendavit; unde pro nova recensione habetur. *V.* Maittar.

—— Impensis *Bernard.* Resinæ. Venet. fol. Forsan non differt a priori aut illa ann. 1492.

1492 Cum comm. Anton. *Mancinelli*, Acronis, Porphyr. Landini, fol. In fine: *H. Fl. poëtæ opera a Philippo* Pincio, *Mantuano, diligenter Venetiis impressa, anno salutis* MCCCCXCII *prid. kal. martii: Bernardino* Resina *litterarum doctorumque amantissimo pecuniam impendente.* Quæ editio pro nova recensione habenda, observante Christ. Dav. *Jani* a Venetis superioribus in multis differt, et dein certatim repetita est.

—— Opera, c. comm. Acronis et aliorum (Porph. Land. Mancin.) per Petr. Jo. de *Quarengis*, fol. Mancinellus doctissimus philologus Scholiastis veteribus et Landino usus, *multa hoc melius concepit*, ut verbis Jani utamur, *resectis fere alienis, de suis opibus plurima addidit.*

—— Poëmata, cum notis Ant. *Mancinelli*; impensis Bernard. *Resinæ. Id. octobr.* Venet. fol.

—— Cum comm. Acronis et Porphyr. per Ant. *Zarotum* Parmensem. Mediol. fol. Repetitio est ed. 1486.

—— Carmina et Epodon liber. *Liptzk.* 4.

1493 Cum comm. *Landini.* Venet. fol.

—— Cum IV commentariis (Acr. Porph. Land. et Mancin.) Venet. fol.

1494 Cum comment. Acr. Porph. Land. et Mancin. *Impress. a Boneto* Locatello MCCCCXCIV *prid. id. mart. Octaviano* Schoto *pecunias impendente.* Venet. fol.

—— Impensis Bern. *Resinæ.* Venet. fol. Rep. ed. 1492.

—— Ars poëtica: cum notis Franc. *Petrarchæ.* s. l. 4.

1495 Cum comm. Acr. Porph. Land. Manc. et figg. nuper additis. *Venetiis impress. per Dominum Pincium Man-*

tuanum anno MCCCCV (sic mendose exscriptum) *die* V *Februarii*. Rep. ed. 1492, unde hic annus et in dedicatione et in fine comm. ad Carmen sæc. appositus legitur.

——— Cum iisdem comm. — *Die* XVI *febr.* Ad calcem, fontis insigne, cum litteris B. F. h. e. Benedicti *Fontana*. Venet. fol.

1497 Cum iisdem comm. Venet. fol.

——— Nic. *Perotti* Sipont. Episc. de generibus metrorum, ac de Horatii et Severini Boethii metris opus : per Jo. *Tacuinum de Tridino*. Venet. 4. Plurima ex Codd. antiquis Horatii sumpsit Perottus, et postea Aldus, quæ prope eadem reperit Cruquius in Codd. Blandiniis; vid. *Jani*.

1498 *Horatii Flacci Venusini, poëtæ lirici, opera cum quibusdam annotationibus imaginibusque pulcherrimis aptisque ad Odarum concentus et sententias : per Jacobum* Locher *poët. laureatum* (et Prof. in Acad. Friburgensi). In fine : *Elaboratum impressumque hoc opus in celebri imperialique urbe Argentina, opera et impensis sedulis quoque laboribus providi viri Johannis Reinhardi cognomento Gruninger civis ejusdem urbis Argentinensis, quinto idus martii, absolutum vero ann. Domini* MCCCCXCVIII. fol. Cf. Incunabula artis typ. in Cat. bibl. Uffenbach. T. II, histor. n. CLXXVIII, p. 66. Princeps autem est hæc editio in Germania, eaque non ex Italicis exemplis, sed ex Codd. in Germania repertis iisque bonis maxime ducta censetur Bentleio, qui in præf. Horatii sui auctorem ejus indiligenter vocat *Loscherum*. In plurimis tamen eam concinere vidit Chr. Dav. *Jani* cum edit. Mancinelli ann. 1492. Argumenta, scholia et glossas interlineares habet, ductas fere ex antiquis commentatoribus. Icones ligno incisæ, rudes et sæpe ad risum

simplices sunt, uti illæ in Terentii editione Gruningeriana. Exstat hæc editio in bibl. Archipalatina Manhemii, et Francof., ac memoratur in Engelii Bibl. select. p. 77, etc. Alii minus curate hanc ed. referunt ad ann. 1497 l. 1499.

—— Cum comm. Acr. Porphyr. Land. Mancin. *per Joannem Aloysium de Varisio. Mediolanens. d.* XVIII *jul.* Venet. fol.

—— Opera cum comm. Chr. *Landini.* Argent. fol.

—— Per *Georg. Arrivabene.* Venet. fol. forte rep. ed. 1490.

—— *Poëtarum institutiones ad Pisones et Epp. liber I et II, emend. per* Jo. Honor. Crispum. *Impr. a* Martino Landsberg, *Herbipolens. Die ultima mens. januar. Liptzk*, fol.

—— *Ars poëtica et Epod. et Carmen secul. cum* Jo. Sentini *de quibusdam lyricis tractatulo. Liptzk.* 4.

—— *Carminum liber* IV : *per* Jac. Tanner, *Herbipol. Die* VII *junii. Liptzk.* 4.

—— *Ars poëtica : per* Jac. Tanner, *Herbipol. Liptzk.* 4.

—— *Carmen Epodon emend. per* Jo. Honor. Crispum *Cubitensem : per* Jac. Tanner. *Liptzk.* 4. In bibl. illustriss. Comm. Solmensis et in bibl. Francof. ad M.

—— *Odæ*, cum argumentis et tabula legum carminis. Paris. 4.

1499 Opera cum notis *Acronis, Porphyrionis, Landini* et *Mancinelli.* Sumptu Joh. *Tacuini de Tridino die* IV *nov.* Venet. fol.

—— Sermones, seu Satyræ cum commentar. et *Acronis* interpretatione, per Nic. Wolf. s. l. (Lugduni) 4.

—— Epistolæ, Sermones, et Institutiones poëticæ, ex editione Jacobi *Baryni* (docti Lipsiensis) s. l. et a. (Lipsiæ, 1499) 4.

1500 Satyræ et Epistolæ cum comment. *Acronis et Badii Ascensii.* Paris. 4.

—— De arte poëtica opusculum aureum, ab *Ascensio* familiariter expositum, et recentius regulis prosaïcis auctum. v idib. sept. Paris. 4.

—— Odæ. Impensis Petri *Van Os*. Zwollis. 4.

—— Epistolæ. Francof. 4.

1501 *Q. H. F.* impend. Alex. *Minutiani*. Mediol. fol.

—— Opera omnia. Brixiæ, fol.

ÆTAS II, *ALDINA*, NOVIS COMMENTARIIS INSTRUCTA. 1501 — 1550 — 1561.

Per quam *Aldina* I cum priores edd. tum *Ascensianam* eluctata, comites mox habuit *Juntinam* et *Lugdunensem Carpentarii* (1511), cessit tamen ab ann. 1550 *Aldinæ juniori* s. *Muretinæ*, et *Henrico-Petrinæ* s. Georg. *Fabricii*; quæ utraque superata a *Lambino*, novæ ætatis auctore.

1501 Aldina I. *Q. Horatii Flacci* poëmata, in quibus multa correcta sunt, et institutiones, suis locis positæ, commentariorum quodammodo vice funguntur: ex recognitione *Aldi*, cum metrorum generibus et annotationibus; apud Aldum et Andr. Socerum. Venet. 8.

1502 *Q. Horatius Flaccus, ita emendatus, ut ejus interpretes non multum desideres, Lector candidissime.* Mediol. fol. In fine: *Mediolani apud Alex. Minutianum. Pridie kal. decembr.* Splendide impressum opus.

—— Epistolæ. Liptzk. 4.

1503 Ascensiana I, ipsius Ascensii cura et typis edita: Sermones et Epistolæ cum explicatione *Ascensii*; Odæ, Epodi et Carm. sec. cum explicat. *Mancinelli* et *Ascensii*; venundantur a Dionysio Roce. Paris. fol.

—— Odæ, Carmen Epodon, et Seculare, cum exactissima *Antonii Mancinelli* et cum familiari *Jodoci Badii Ascensii*, explanatione. Ad v kalendas septembr. MDIII, in nobilissimo Parisiorum gymnasio : Jehan Petit. Paris. 4. (1)

—— Opera, cum notis *Tib. Claud. Donati*. Argent. fol.

—— Justina I. Opera : Florentiæ, impensis Philippi (Juntæ) bibliopolæ anno salutis MDIII, v. non. oct. Petro Soderino vexillifero felicissimo. 8. Recusa ann. 1514 et 1519.

1504 Sermones, per *Greg. Laticephalum*. Lips. 4. (Laticephalus, i. e. Breitkopf, qui Conisensis rector scholæ Nicolait. Lips. secundus fuit anno 1504.)

1505 Opera, *Ascensianis* asteriscis illustrata in ædibus Ascensianis ad III idus januar. Paris. 8.

1506 Opera, c. n. *Ascensii*. Paris. 4.

1508 Cum IV comment. *Acronis, Porph. Land.* et *Manc.* per magistrum Leonardum Pachel. Die XXIII aug. MDVIII. fol.

—— Epistolæ, per baccal. Wolfgang Monacens. Lips. 4.

—— Sermones. Francof. 4.

1509 Opera, cum IV comm. *Acr. Porph. Land.* et *Manc.* et figuris nuper additis, per Philip. Pincium Mantuan. Die XIV maii. Venet. fol. ex ed. 1492.

—— Aldina II, emendatior et ratione metrorum demonstrata — *ad Jofredum Carolum Regii Senatus in urbe Mediolano moderatorem* — Venet. mense martio. 8.

1510 Epistolæ, per baccal. Wolfgang Monac. Rep. ed. 1508. s. l. (Lipsiæ) 4.

1511 Ascensiana II. — Opera cum Mancin. et Jod. Badii

(1) Pluries et diverse recusa. Vide ann. 1505, 1506, 1511, 1516, 1519 (eo anno ter, et certatim Aldina et Juntina), dein 1528 et 1529.

Ascensii comm. — *Venundantur Parisiis in vico divi Jacobi ab Joanne Parvo Dionysio Roce et ipso Ascensio.* In fine Od. et Epod. *Habes itaque lector Q. H. F. Odas, Epodon et Seculare carmen, cum duplici commentario diligenter accuratione Ascensiana, rursus impressa ad nonas septemb.* MDXI. Ad calcem Artis poët. *Hæc rursus in ædibus Ascensianis ubi cum ceteris operibus Horatianis venundantur in via divi Jacobi; et in ædibus Joannis Parvi ac Dionysii Roce: finita ad kalend. octob.* MDXI. Sub finem vol. Serm. et Epp. *Impressa est rursum hæc Horatiana poësis accuratione ipsius Ascensii in nobilissimo Parisiorum gymnasio: ad quintum idus octob. anni hujus* MDXI. fol. Adest in Bibl. Gymn. Bip.

—— Poëmata, in quibus multa nuperrime correcta sunt, et institutiones suis locis positæ, commentariorum quodammodo vice funguntur. Undeviginti metrorum genera, et quænam sint, et e quibus constent pedibus, et ante volumen simul habentur, et intus in volumine suis locis. Annotationes nonnullæ in toto opere, in quibus vel aliquid mutandum ostenditur, vel cur mutatum sit, ratio redditur. Die XXVI februar. s. l. 8. (per Sim. Carpentarium, Lugduni; quod tum ex currentium litterarum similitudine, et eodem insigni, cum illis in edd. Plauti et Quintil. colligunt Fabricius et Jani.) Textum habet Aldinum, sed ex antiquis libris correctiorem. Sic Carm. I, 25 extr. editum est *Dedicet Euro* pro vulg. *Hebro:* quod omnes latuit; unde raritas hujus ed. apparet. Præfixa etiam est præf. Aldi.

1512 Opera, cum IV comm. *Acr. Porph. Land. Manc.* impr. per Ludov. de Bebulco. Die XXVI augusti. Mediol. 4. Insunt quoque icones rudes.

—— Epistolar. libr. duo per Melch. Lotter. s. l. (Lips.) 4.

—— Epistolæ. Edit. II, ap. Jac. Tanner. Lips. 4.

—— Ars poëtica. s. l. 4.

1513 Epistolæ. Francof. 4.

—— Opera, apud Henr. Stephanum (I, Roberti I patrem.) Paris. 12.

1514 Opera, cum comment. *Acr. Porph. Land.* et *Manc.* per August. de Zannis de Portesio. Die xv mens. octobr. Venet. fol.

—— Liber Epistolarum, ejusdem de Arte poëtica. Multa præterea hic sunt correcta, vel mutata ad exemplar *Aldi.* Ex ædibus Schurerii. Mense februario. s. l. (Argent.) 4. Filia edit. Lugdun. 1511.

—— Epist. libri II, cura *Wesleri* ap. Melch. Lotterum Liptzik, 4.

—— Epist. libr. I et II. s. a. Basil. 4.

1515 Epodon liber, ejusd. de Arte poëtica, it. Epist. libri II. In fronte denique Horatii vita per *Petr. Crinitum.* Florent. ex ædibus Schurerii. Mense jan. Argent. 4.

1516 Ascensiana III. — ad IV kalend. julias. Paris. fol.

—— Eadem recusa Venetiis, fol.

—— Opera, cum notis *Petri Pagani.* Venet. fol.

—— Ars poëtica, Sermones duo, et Epistolæ per Jo. Britannicum. Venet. fol.

—— Epistolarum libri II, impress. per Melchiorem Lotterum. Liptzik, 4.

—— Odarum sive carminum libri IV, apud Matth. Schurerium. Mense februario. Argent. 4.

1517 Sermonum libri duo. Annotationes nonnullæ in calce adjectæ, in quibus aliquid mutandum ostenditur, vel cur mutatum sit, ratio redditur. T. O. ex ædibus Matth. Schurerii. Mense januario. Argent. 4.

—— Epistolar. libri duo, ap. Jac. Tanner. Liptzik, 4.

1518 Morales Epistolæ ex offic. Litterat. Alb. Pafrædt. Davent. 4.

—— De Arte poëtica liber. In ædibus Quentelianis. Colon. 4.

—— Poëmata omnia. Lugd. 8.

—— *Q. Horatius Flaccus* cum commentar. *Matth. Bonfinis*. Lugd. 8.

1519 Ascensiana IV auctior, cum commentt. *Acr. Porph. Manc. Badii, M. Bonfinis*, et *Aldi Man.* Paris. fol.

—— Cum comm. Acr. Porph. aliorumque, Paris. per Nyon et Guillyn, fol.

—— Opera cum IV commentt. apud Jo. Parvum. Paris. fol.

—— Cum V commentariis. (Præter Acr. Porph. Manc. et Land. illos Ascensii habet.) Lugd. fol.

—— Aldina III cum præf. Franc. Asulani, apud Aldum et Andr. soc. Venet. 8. Recusa ann. 1527.

1520 Cum commentariis per Guil. Fontanetum de Monteferrato. D. VII april. Venet. fol.

—— Poëmata, cum argumentis *Georgii Fabricii*. (1) Lipsiæ. 8.

—— Opera ex rec. *Aldi Manutii*, in ædibus Andr. Cratandri, mense decembri. Basil. 8.

1521 Odarum liber I et II, cum annotatt. *Pauli Franci*. Francof. ad V. 8.

—— Opera, per Paganinum de Pagan. Venet. 12.

1522 P. *Franci* Problemata *Horatiana* per Satiram. Typis Hartmanni. Francof. ad V. 4.

1523 *Prima* Henr. *Glareani* cum annott. Friburgi Brisg. 8. Textus ex Aldina fluxisse videtur. Plura quidem vidit Glareanus, sed nimium sibi arrogare videtur. Sexies dein repetita, ann. 1533, 1535, 1539, 1540, 1549, et Basil. cum notis variorum 1545.

(1) G. Fabricius Horatio operam egregiam navavit, suisque Argumentis et Castigationibus sæpiuscule enarrationes pulchras intexuit.

1524 Opera per Valentin. Curionem. D. x kalend. aug. Basil. 8. cum Juven. et Persio. Huic editioni ann. 1527 et 1531 repetitæ, quam G. Fabricius ex impressis emendatissimam judicat, præfuit Mich. *Bentinus*, qui in præf. testatur, se vetustum cod. Jo. Sichardi adhibuisse. Cæterum ex Juntino exemplo ductam censet *Jani*.

1526 Odæ, fideliter emendatæ, cum breviusculis argumentis et tabula persacili, qua lex carminis cujuslibet Odes clarissima redditur, per Nicol. Savatier. Paris. 4.

1527 Poëmata, cum comment. *Acronis* Grammatici, nuper quam accuratissime castigata et indice illustrata, per Val. Curionem. Basil. 8.

1528 Opera, cum comment. *Acr. Porph. Mauc. Badii*, et annot. Matth. *Bonfinis* ac *Aldi Manutii*. Venundantur ap. Jo. Parvum. Excudebat Petrus Gromorsus, Paris. fol.

—— Opera c. ann. in marg. adjectis, et N. *Perotti* de metris Od. Hor. libello, ap. Sim. Colinæum, mense oct. Paris. 8.

1529 Ascensiana V et ultima *sub prela Ascensiano ad* D v *kalend. sept.* Paris. fol.

—— Opera. Antv. 8.

1530 Per Seb. *Gryphium*. Lugd. 8. Ex Muretinis ducta videtur, et octies dein repetita est.

1531 Ars poëtica, cum comment. *Auli Jani Parrhasii*. Consent. Studio Bernardini Martyrani. Neapol. 4.

—— Opera, per Val. Curionem. Basil. 8.

—— Jo. *Murmelii* modi undeviginti Odarum Horatianarum, ad juventutem exercendam, per Francisc. Rhodum. Marb. 8. Inscribitur hic liber: *De Partium Orationis accidentibus, Compendium Aldi, una cum Versificatoria Jo. Murmelii.*

—— Opera, cum Nic. *Perotti* de metris Horat. libello, apud Sim. Colinæum. Mense martio. Paris. 12.

1532 Melodiæ in Odas *Horatii*, tenor, discantus, bassus, altus. Apud Christ. Egenolphum. Francof. 8.

1533 Ars poëtica, cum trium doctissimorum Commentariis: Auli Jani *Parrhasii*, *Acronis*, *Porphyr.* adjectæ sunt Henr. *Glareani* annotationes. Ex offic. Rob. Stephani. Paris. 4.

—— Ars poëtica, *ap. Prigentium Calvarinum*. Paris. fol.

—— Q. H. F. cum Scholiis, apud Seb. Gryphium. Lugd. 8. Recusa ann. 1535, 1536, 1538, 1540, 1542, 1554, in-8°., et 1545, 1546, 1547, 1549 et 1551, in-12.

—— *Q. Horatii Flacci* Epistolar. libri duo, cum scholiis *Wolph. Anemœcii*. Ex offic. Henr. Steyner. August. Vind. 8.

—— Odarum sive Carminum libri IV, et Epodon liber, cum annotatiunculis quam antea auctioribus in margine adjectis : accessit Nic. *Perotti* libellus de metris Odarum Horat. ap. Sim. Colinæum. Paris. 8.

1534 Epistolæ, Satyræ et Ars poëtica. Antv. 8.

1535 Poëmata, cum *Erasmi*, *Rhodigini*, *Politiani*, *Sabellici*, Jo. Baptist. *Pii* et Jacobi *Bononiensis*, annotatt. Antv. 8.

1536 Opera, cum V Commentariis et annotatt. *Aldi Man.* et Matth. *Bonfinis*. Venet. fol.

—— Opera, per Phil. Romanum. Lugd. 8.

—— Ars poëtica, cum A. Jani *Parrhasii*, *Acronis* et *Porphyrionis* comment., Lugd. 8.

—— *Jodoc. Badii Ascensii* Commentarii in Epistolas cum Variorum Notis. Paris. 8.

1537 Opera, cum annotat. *Erasmi*, *Politiani*, *Sabellici* etc. ap. Jo. Gymnicum. Colon. 8.

—— Ap. Franc. *Gryphium*. Paris. 8.

1538 Poëmata omnia, doctissimis scholiis illustrata, ap. Seb. Gryphium. Lugd. 8.

1539 Opera omnia, cum notis *Nicol. Perotti*, per Sim. Colinæum. Paris. 8.

—— Opera, per Robert. *Stephanum*. Paris. 8. Juntinum exemplum imitatus esse videtur. Pluries recusa.

—— *Jodoci Willichii* comment. in Artem poëticam *Horatii*. Argent. 8.

—— Paul. *Hofheimeri* Harmoniæ poëticæ, sive *Horatii* aliorumque Poëtarum Odæ, musicis metris expressæ. Norimb. 8.

1540 Poëmata omnia, cum quinque commentantibus, *Mancin. Acrone, Porphyr.* Jo. *Britannico*, nec non *Ascensio*, viris eruditissimis. Centimetrum *Marii Servii*. Annotationes *Aldi Manutii*, Rom. Ratio mensium, quibus Odæ eodem Aldo auctore tenentur. Nic. *Perotti* libellus de metris Odarum. Annotationes *Matthæi Bonfinis*, Asculani, suis locis insertæ, et ad finem ex integro restitutæ. Index copiosissimus omnium vocabulorum, quæ in toto opere animadversione digna visa sunt : per Venturinum Roffinellum. Mense martio. Venet. fol.

—— Anton. *Thylesii*, Consent. in Odas auspicia, ad juventutem Romanam. s. l. 4.

—— Liber de Arte poëtica. Ex offic. Mich. Vascosani. Paris. 4.

—— Poëmata omnia, doctissimis scholiis illustrata, per Anton. Dumæi. Antv. 8.

—— Epist. Sat. et Ars poët. cum Annotatt. Antv. 8.

—— Opera, per Ventur. Roffinel. Venet. 8.

—— Opera, cum Scholiis. Antv. 12.

—— Opera omnia. Cura *Perotti*. Ap. Simon. Colinæum. Paris. 16.

1541 Ars poëtica, cum explicatione *Pompeii Gaurici*. Rom. 4.

—— Ars poëtica, per Chappelet. Paris. 4.

—— Comm. in I et II *Horatii* Satyras, auctore Jul. *Aurelio Haurachio*, Lessignicnsi: accessit ejusdem Paraphrasis in easdem, per Ant. Goynum. Antv. 8.

—— Poëmata omnia, doctissimis scholiis illustrata, apud Jo. Hillenium. Antv. 8.

—— Epistolæ, per Rob. Stephanum. Paris. 8.

—— Opera omnia, cum Nic. *Perotti* libello de Horat. Od. metris. Ex offic. Erasmian. Venet. 12.

1542 Cum comment. *Acr. Porphyr. Manc.* et *Badii* apud Jo. Roigny. (ex Ascensiana V.) Paris. fol.

1543 *Ascensiana* V repetita, adjectis notis *Glareani*, in ædibus Oudini Petit. Paris. fol.

—— Poëmata, scholiis brevibus iisque doctissimis illustrata. Paris. apud Jo. Roigny, excudebat Jo. Ludov. Tiletanus. 4.

—— Ars poëtica, cum commentar. Viti *Ammerbachii*. Argent. 8.

—— Ap. Sim. Colinæum. Paris. 12.

1544 Poëmata, cum ratione carminum, et argumentis ubique insertis. Interpretibus *Acr. Porph. Parrhasio, Mancinello*, necnon *Ascensio*, viris eruditissimis; scholiisque D. *Erasmi*, Ang. *Politiani*, M. Ant. *Sabellici*, Lud. *Cœlii Rhodigini*, Bapt. *Pii*, Petr. *Criniti*, *Aldi Man.* Matth. *Bonfinis*, et Jac. *Bononiens.* nuper adjunctis. His nos præterea Annotationes doctissimorum, Ant. *Thylesii* Consent. Fr. *Robortelli* Utin. atque Henr. *Glareani*, apprime utiles addidimus. Nic. *Perotti* Sipon. libellus de metris Odarum. Auctoris vita ex Petr. *Crinito*, Florent. quæ omnia longe politius ac diligentius, quam hacte-

nus, excusa in lucem prodeunt. Apud Hier. Scotum. Venet. fol.

—— Opp. cum N. Perotti libello de metris, Servii centimetro et variis lect. Ex offic. R. *Stephani*. Die VII id. maii. Paris. 8.

—— Cum notis Jo. *Criniti*. Antv. 8.

—— Opera, doctiss. viror. diligentia recognita. Frib. 8.

—— Jasonis de *Nores* interpretatio Ep. de Arte poëtica, ex quotidianis Tryphonis Gabrielii sermonibus, apud Matth. David. Paris. 8.

1545 Henrico-Petrina I, cum comm. tantum non iisdem quos habet Veneta 1544. Basil. mense martio. fol. Pluries recusa.

—— Opera, cum commentariis, per Henr. Petri. Basil. 4.

—— Odæ et Epod. Ex offic. Mich. Vascosani. Paris. 4.

—— Cum commentar. *Acr.* et *Porph.* Basil. 8.

—— Jod. *Willichii*, Resel. Commentaria in *Q. Hor. F.* Artem poët. Argent. 8.

—— Opera, per Rob. Stephanum, cum *Perotti* Libello de metris Horat. Paris. 12.

—— Poëmata, ex offic. Franc. Gryphii. Paris. 16.

1546 Ars poëtica cum Ecphrasi Fr. Phil. *Pedimontii*, apud Aldi filios. Venet. 4.

—— *Q. H. F.* cum scholiis Antv. 8.

—— Opera lyrica, per *Herman. Figulum*, apud Chr. Egenolphum Hadamarium. Francof. 8.

1547 Poëmata omnia, doctissimis scholiis illustrata. Ex offic. Jo. Loei. Antv. 8. Recusa ann. 1552, 1559, 1566.

—— Viti *Ammerbachii* comm. in Artem poët. Argent. 8.

—— Poëmata, cum scholiis. Antv. 12.

1548 Franc. *Robortelli* Commentar. in aliquot locos *Horatii*. Florent. fol.

—— Carminum libri IV, per Thom. Richard. Paris. 4.

—— Opera, ap. Vicent. Valgris. Venet. 8.

1549 Opp. cum notis Varr. Apud heredes Petri Ravani. Venet. fol.

—— Epistol. libri II, per M. Vascosanum. Paris. 4.

—— Opera, cum scholiis et Argg. per Henr. *Stephanum*. Ex offic. Rob. Stephani. Lutet. 8.

—— Opera, cum notis *Erasmi*, M. Ant. *Sabellici*, Bapt. *Pii*, Aldi *Manutii*, Jac. *Bononiens.* Ang. *Politiani* etc. Colon. 8.

—— Ars poëtica. Apud Guil. Morellium Tillianum. Paris. id. maii. 4.

1550 Ars poëtica, per *Vincent. Madium*. Venet. fol.

—— Liber de Arte poëtica, Jacobi *Grifolii*, Lucinian. interpretatione explicatus. Florent. 4.

1551 Sermonum, seu Satyrarum libri II, et Ars poëtica. Ex offic. M. Vascosani. Paris. 4.

—— Sermonum libri II, per Thom. Richardum. Paris. 4.

—— Muretina I s. Aldina junior : cum scholiis *M. Ant. Mureti*, apud Aldum jun. Venet. 8. Pluries et cum diversis schol. recusa (1).

—— Opera, per Ant. Vincentium Lugd. 12.

—— Apud Beringos. Lugd. 12.

1552 Ars poëtica, apud Thom. Richard. Paris. 4.

—— Liber de Arte poëtica, cum Jac. *Grifolii*, Lucinian. interpretatione. Nunc primum post Florentinam editionem Lutetiæ impressus, ap. Matth. David. 8.

—— Per Jo. Gymnicum. Antv. 8.

1553 Cum interpretationibus *Christ. Landini*. Venet. fol.

—— Repetita ed. 1544, fol. *ap. Petrum de Nicolinis de Sabio*. Venet. fol.

(1) Muretus, ut ait W. Baxter in *Præfat. Horat.*, pauca commentatus est, sed plane aurea.

—— *Achillis Statii*, Lusitan. in *Q. Horatii Flacci* Artem poëticam commentarii, cum textu. Antv. ap. Martin. Nutium. 4.

—— Odarum libri IV, et Epp. libri II, apud Vascosanum. Paris. 4.

—— Carminum libri IV, Epodon, et Carm. secul. per Thom. Richard. Paris. 4.

—— Ars poëtica, cum comm. *Parrhasii*. Venet. 8.

—— In Ep. *Q. H. F.* de Arte poëtica, *Jasonis de Noris*, Cyprii, ex quotidianis Tryphonis Gabrielii sermonibus interpretatio : adjecta est ejusd. brevis et distincta summa præceptorum de arte dicendi, ex tribus Ciceronis libris de Oratore collecta. Ap. Aldi filios. Venet. 8.

1554 Jo. *Amaritonis*, Nonet. Comment. in Epp. librum I, apud Guil. Julianum. Paris. 8.

—— *Franc. Luisini*, Utin. in librum de Arte poëtica Commentarius. Apud Aldi filios. Venet, 4.

—— Opera, cura Jo. *Dousæ*. Venet. 4.

—— Epp. libri II, apud Thom. Richardum. Paris. 4.

—— *Jasonis de Noris, Cyprii*, interpretatio in Ep. de arte poët. Paris. ap. Matth. David. 8.

1555 Henrico-Petrina II, princeps editio : — Opp. Grammaticorum antiquiss. *Helenii Acr. et Porph.* commentariis illustrata, admixtis interdum *C. Æmilii, Julii Modesti* et *Florentii Scauri* adnotatiunculis : edita auctius et emendatius per Georg. *Fabricium* Chemnicensem. — Accedunt Jo. *Hartungi* breves obss. Alter tomus habet comm. *Landini*, tum in Artem poët. *Luisini, Grifolii, Jasonis de Nores;* item notas *Erasmi, Aldi, Rhodigini, Politiani, Sabellici, Bapt. Pii, Jacobi Bonon. P. Criniti, Glareani*. Basil. per Henricum Petri. Mense sept. 1555, fol. Editio præstans et raritate et bonitate.

Operam enim per multos annos assiduam posuit Fabricius in restituendis veteribus scholiastis.

—— Franc. *Robortelli*, Utinens. Paraphrasis in librum *Horatii*, qui vulgo de Arte Poëtica ad Pisones inscribitur. Ejusdem Explicatio de Satyra, de Epigrammate, de Comœdia, de Salibus, de Elegia. Quæ omnia addita ab Auctore fuerunt, ut nihil quod ad poëticam spectaret, desiderari possit. Nam in iis scribendis Aristotelis methodum servavit: et ex ipsius libello de Arte poëtica principia sumsit omnium suarum explicationum. Per Jo. Hervagium. Basil. fol.

—— Opera cum comment. *Acronis*, per *Georg. Fabricium*, Basil. 4.

—— Liber de Arte poëtica, per *Gualther. Fabricium*. Col. Agr. 8.

—— Opera, cum scholiis diversorum. Colon. 8.

—— Cum comment. *Ant. Mureti* et *Aldi Manutii*, additis scholiis Jo. Mich. *Bruti* ad libros Odarum et Epod. apud Paulum Man. Aldi F. Venet. 8.

1556 Poëmata scholiis brevibus, iisque doctissimis, illustrata, ap. Thom. Richardum. Paris. 4.

—— Jo. Paul. *Cæsarii* Commentar. in XXXII *Q. H. F.* Odas, Romæ. 8.

—— Opera, cum metrica carminum ratione, et argg. ubique illustrata, tum etiam doctissim. viror. *Acronis* etc. annotat. Col. Agr. 8.

—— Opera, apud Mart. Nutium. Antv. 12.

1557 Cum annotationibus *Theod. Pulmanni*, Craneb. Excud. Martinus Nutius. Antv. 8. Ed. ex Aldino textu ducta, sed ob emendd. Pulmanni et collatos ab eo codd. perutilis. Sæpius recusa.

—— Poëmata, cum comm. M. Ant. *Mureti*. Apud Aldum jun. Ven. 8.

—— Cum scholiis. Ant. 8.

—— Cum comment. *Adr. Turnebi.* Paris. 8.

1558 Cum scholiis brevibus. Apud Thom. Richardum. Paris. 4.

—— Cum scholiis. Lugd. 8.

—— Poëmata omnia. Paris. 8.

—— Opera, cura Jo. *Boulierii*, apud Ant. Vincent. Lugd. 8.

—— Per *Rapheleng.* Ex offic. Plantin. Antv. 12. Aldinam sequitur, et recusa est 1575, 1590 et 1608.

1559 Repetita ed. 1544, f. ap. Jo. Mar. Bonellum. Ven. f.

—— Opera, cum annotat. M. A. *Mureti* et *Aldi Manutii* de metris Horatian. et ejusd. annotat. in Horat. apud Guil. Rovillium. Lugd. 8.

—— *Q. H. F.* M. Ant. *Mureti* in eum scholia. *Aldi Manutii* de metris Horat. Ejusdem annotationes in Horatium. Apud Aldum. Venet. 8.

—— Cum annotat. Ant. *Mureti* et *Aldi Manutii* de metris Horatianis, per Seb. Gryph. Lugd. 8.

—— Opera ad castigatissimi cujusque exemplaris fidem quam accuratissime restituta. Lugduni ap. hered. Seb. *Gryphii.* 12.

—— Per Jo. Frellonium. Lugd. 12.

1560 Epp., Sermones et Ars poëtica, per Jo. Loeium. Antv. 8.

—— Poëmata omnia. Basil. 8.

1561 Jo. Bapt. *Pignæ* Poëtica *Horatiana*, ad Franc. Gonzagam, Cardin. ampliss. Apud Vincent. Valgrisium. Venet. fol.

ÆTAS III, CRITICA, *LAMBINO-CRUQUIANA.* 1561 — 1578 — 1608.

A principibus curatoribus et interpretibus, Dion. *Lambino* et Jac. *Cruquio* dicenda, quam præter eos ornarunt Theod. *Pulmannus*, Georg. *Fabricius*, Henr. *Stephanus*, Adr. *Turnebus*, Janus *Dousa*, Greg. *Bersmanus*, Dan. *Heinsius*, Janus *Rutgersius*, et eruditus Commentator Lævinus *Torrentius* (1).

1561 Lambiniana I. *Q. Horatius Flaccus.* Ex fide atque auctoritate decem librorum MSS. Opera *Dionysii Lambini*, Monstrol. emendatus; ab eodemque Commentariis copiosissimis illustratus, nunc primum in lucem editus, per Jo. Tornæsium. Lugd. 4. Sæpissime recusa.

——— Sermonum lib. I. Satyr. 1. Ex offic. Gabriel Buon. Paris. 4.

——— Libr. Odarum et Epod. cum scholiis *Mich. Bruti*, ap. Aldum jun. Venet. 8.

——— *Q. H. F.* cum scholiis M. Ant. *Mureti* et *Aldi Man.* de metris Horatianis. Venet. 8.

1562 Ed. 1544, vel 1559, repetita apud Bonellum. Venet. fol.

——— Ars poëtica. Ex offic. Gabr. Buon. Paris. 4.

——— Epodon liber, per Thom. Richard. Paris. 4.

——— Epistolarum libri II, per eumdem. Paris. 4.

——— Ars poëtica, c. schol. brevibus, sed eruditis. Paris. 4.

——— Epistolarum libri II, cum scholiis. Paris. 4.

(1) Qui novam quidem ætatem ineundi præ philologica eruditione nobis diguissimus videtur. G.

—— *Philiberti Landenoti*, Hedui, comm. in libr. I Epist. Ex offic. Gabr. Buon. Paris. 4.

—— Liber de Arte poëtica, *Jac. Grifolii*, Lucinian. Interp. explicatus, apud Jo. Varisium et socios. Venet. 8.

—— *Q. H. F.* c. notis *Acronis* et aliorum, per *G. Fabricium*. Colon. 8.

1563 De Arte poëtica liber ad Pisones. Additæ sunt duæ Elegiæ Frid. Vídebrandi. Excud. Donat. Ritzenhayn. Ien. 4.

—— Carminum libri IV, Epod. et Carm. secul. per Thom. Richard. Paris. 4.

—— Ars poëtica, per Thom. Richard. Paris. 4.

—— Opera; per Jo. Gryphium. Venet. 8.

—— Cum annotationibus doctissimorum virorum. Ex offic. Ernest. Vœgelini. Const. Lips. 8.

—— Epistolarum libri II. Leidæ. 8.

1564 Opera, cum annot. *Mureti*, apud Aldum jun. Venet. 8.

—— Ars poëtica, et in eam paraphrasis et commentariolus *Jo. Sambuci*. Ex offic. Plantin. Antv. 8.

—— Opp. cum scholiis *Mureti*, et animadverss. *Bruti* et *Aldi Man.* de metris Hor. Ven. 8.

—— Opera, cum annotat. XIV virorum doctor. Excud. Petrus Horst. Colon. 8.

—— *Q. H. F.* c. comm. *Th. Pulmanni*, Craneb. Antv. 16.

1565 *Q. H. F.* ex fide decem MSS. opera *Dion. Lambini*, Monstr. emendatus, cum ejusd. comment. Venet. per Georg. de Caballis. 4. Est Lambinianæ I repetitio.

—— Carminum liber IV, ex antiquissimis MSS. Codicibus, cum commentariis falso adhuc *Porphyrioni* et *Acroni* adscriptis: opera *Jac. Cruquii*, Messen. editus: ejusdem in eundem annotationes. Apud Hub. Goltzium. Brug. Fl. 8.

—— Opera, per heredes Seb. Gryphii. 12.

1566 Ars poëtica, cum explicat. *Achillis Statii*. Antv. 4.

—— *Q. H. F.* ex fide atque auctoritate decem librorum MSS. opera *Dionys. Lambini* Monstrol. emendatus, ab eodemque commentariis copiosissimis illustratus. His accedunt Jo. Mich. *Bruti* in quatuor libros Carminum, atque in libr. Epodon explicationes. Index rerum et verb. memorabilium. Apud Paulum Manutium, Aldi fil. Venet. 4. Nitida et rara editio.

—— Opera, cum notis *Mureti* et *Aldi Man.* Lugd. 4.

—— Odæ et Epodi cum animadverss. J. M. *Bruti*. Ven. 4.

—— Q. H. F. cum comment. Dion. *Lambini*, Monstr. Paris. 8. Repetitio Lambinianæ I.

—— Epistolarum libri II, per Gabr. Buonium. Paris. 8.

—— Jo. *Cæsarii*, Consent. Commentarius in XXXII Libri I Odas. Ex offic. Vinc. Lucchini. Rom. 8.

—— Ex castig. Th. *Pulmanni*, ad Mureti, Lambini, aliorumque editionem, atque veteres aliquot libros collatus, et scholiis, e scriptis doctissimorum virorum collectis, illustratus. Ex offic. Plantini. Antv. 12. Editio primaria, recusa dein sexies.

1567 Lambiniana II : Q. H. F, sex abhinc annis ex fide atque auctoritate complurium libr. MSS. opera D. *Lambini* emendatus, ab eodemque commentariis copiosissimis explicatus, nunc ab eodem recognitus, et cum aliquot aliis exemplaribus antiquis comparatus, multis locis purgatus, ejusdemque commentariis, plus tertia parte amplificatis, illustratus. Paris. ap. Jo. Macæum. fol.

—— Petri *Pagani* Argg. in *Horatium*. Francof. 8.

—— Opera, cum Indice Th. *Treteri*, ap. Plant. Antv. 8.

—— Q. H. F. cum annot. M. Ant. *Mureti*, et Aldi *Manutii* de metris Horat. per Seb. Gryphium. Lugd. 8.

—— Q. H. F. Poëmata, a mendis iterum summa diligentia repurgata, ac doctissimis Franc. *Irenici* in Artem poët. et libros Epp. annott. in gratiam studiosæ juventutis illustrata. Adjecta sunt insuper ubique carminum argg. et rationes prosodiacæ. Apud Georg. Cor. Sig. Feyerabendt. Francof. ad M. 8.

—— Poëmata, cum annotat. Franc. *Irenici*. Lugd. 8.

—— Liber Epodon, cura Jac. *Cruquii*. Antv. 8.

—— Ant. Herm. *Gogavini* Elenchus omissorum in *Horatium* poëtam. Sablon. 8. Rarissimus, ut subnotat Jani, et præclarissimus libellus.

1568 *Leodegarii a Quercu* oratio in librum II Satyr. *Horatii*, habita kal. oct. 1563; apud Dion. a Prato, Paris. 8.

—— Matth. *Collinii* Harmoniæ univocæ in Odas *Horatianas*. Argent. 8.

—— Opera, cum metrica carminum ratione. Col. Agr. 8.

—— Per hered. Nic. Bryling. Basil. 8.

—— Cum metrica carm. ratione, et argg. ubique illustrata, tum etiam doctiss. virorum annott. Ex offic. Ern. Vœgelini, Constant. Lips. 8.

1569 De Arte poëtica liber, cum brevibus scholiis. Apud Gabr. Buon. Paris. 4.

—— Q. H. F. cum commentar. Dion. *Lambini*, ap. Wechel. Francof. 4.

—— Jo. *Sambucus* in artem poëticam. Antv. 8.

—— Opp. cum comm. *Acr. Erasmi, Sabell.* et aliorum. Apud hered. Christ. Egenolfi. Francof. 12.

1570 Henrico-Petrina III, cum commentt. XL grammaticorum. Basil. fol.

—— Q. H. F. cum scholiis Ant. *Mureti* et animadverss. *Bruti*, apud Aldum. Venet. 8.

—— Auctoritate multorum Cod. MSS. emendatus opera D. *Lambini*. Ex offic. Guiliel. Silvii. Antv. 8.

—— Odæ et Epod. cum scholiis J. M. *Bruti*, apud Aldum jun. Venet. 8.

—— Opera, cum castigationibus Georg. *Fabricii*. Typis Vœgelinianis. Lips. 8. Ed. primaria Fabricii Codd. MSS. usi, sæpius dein repetita; cujus fundamentum videtur exemplum Juntinum.

—— Cum comm. Petri Criniti. Dillingæ, ap. Mayer. 8.

1571 Opera, ab obscœnitate repurgata. Dilling. 8.

—— Poëmata, c. argg. et castigg. G. *Fabricii*, Chemnic. c. Ind. adagiorum. Lips. 8. ap. Jo. Steinmannum.

—— Poëmata, accuratissime castigata: editio hæc argg. sing. Poëmatum certis, tum annott. copiosis instructa est, a Guil. *Xylandro*, ap. Jo. Mayer. Heidelb. 8.

—— Lugduni, 8.

—— Cum comm. D. *Lambini*. Monst. Antv. 8.

1573 Venet. fol. Rep. ed. 1559, l. 1552.

—— Q. H. F. Satyrarum, s. potius Eclogarum libri II, ex antiquissimis MSS. purgati, et clarius explicati, opera Jacob. *Cruquii*, Messen. Ejusdem in eosdem commentarii. Ex offic. Plant. Antv. 8.

—— Poëmata, notis, scholiis et argg. illustrata. Venet. ap. Domin. de Farris. 8.

—— Lugdun. 12.

1574 Opera, per Guil. Norton. Londini. 8.

—— Cum Aldi *Manutii* et M. Ant. *Mureti* annott. Ejusdem *Manutii* de metris Horatianis. Ap. Ant. Gryphium. Lugdun. 12.

1575 Epp. Libri II, et in eas Prælectiones methodicæ Cl. *Minois*, ap. Dion. a Prato. Paris. 4.

—— Odæ quinque selectæ ex Epodon Libr. Paris. 4.

—— Opera, c. comm. Dion. *Lambini*, Monstr. Florent. 8.

—— Poëmata, cum argg. et castigg. Georg. *Fabricii*, Chemnic. Typis Vœgelinianis. Lips. 8.

—— In Q. H. F. Poëmata omnia rerum ac verborum locupletissimus Index, studio et labore Thom. *Treteri*, Posnan. collectus, et in communem studiosorum utilitatem nunc primum editus. Ex offic. Plantini. Idibus martii. Antv. 8. Thom. *Treterus*, Historicus Polon. Indicem suum ad paginas editionis Lugd. ap. Seb. Gryphium ann. 1545 (cui etiam respondet illud, quod ab eodem typographo 1554 fuit editum) adornavit.

—— Poëmata, accuratissime castigata, cum argg. et notis Guil. *Xylandri*, August. apud Jo. Mayer. Heidelb. 8.

1576 Venet. fol. Rep. ed. 1573.

—— Aldi *Manutii* Paul. F. Aldi N. in Artem poëticam commentar. apud Aldum. Venet. 4. Manutius in præfat. hujus commentar. dubitat, pluresne versus an interpretes Artis poëticæ sint.

—— Ars poëtica cum comment. Guil. *Xylandri*, adjecto in totum Horatium Indice. Excudebat Jo. Mayer. Heidelb. 8.

—— Ars poëtica cum comment. Jo. *Sturmii*. Argent. 8.

1577 D. *Lambini*, Monstrol. in *Q. Horatium Flaccum* Commentarii, plus tertia parte amplificati. Editio postrema. Ex offic. Andr. Wecheli. Francof. ad M. fol.

—— Andr. *Turnebi* Comment. in Libr. I Carminum *Horatii*. Ejusdem Turnebi comm. in locos obscuriores *Horatii*, ex ejus adversariorum libris excerptus. M. A. *Mureti*, et Aldi *Manutii* in eumd. Horatium annotationes. Exc. Martinus Juvenis. Paris. 8.

—— Q. H. F. emendatus cum seorsim excusis Theod. *Pulmanni* in eum annotationibus. Aldi *Man.* scholia, et de metris Hor. M. A. *Mureti* scholia; Jo. *Hartungii* annott.

Ex offic. Chr. Plantini. Mense februar. Antv. 8. Rep. ed. 1566 quoad textum (1).

—— Opp. cum schol. Aldi M. Antv. 12.

(1578) H. *Stephani* I : *Q. H. F.* Poëmata, novis scholiis et argumentis ab Henrico *Stephano* illustrata : ejusdem H. *Stephani* Diatribæ de hac sua editione Horatii, et variis in eum observationibus. (Paris.) 8. Editio primaria, in qua Stephanus in consilium adhibuit lectiones Codd. Lambini, Cruquii, Fabricii, Mureti, aliasque. Magni critici munere modeste functum laudat clar. *Jani*, ex ejusque aureis diatribis magnum se fructum abstulisse profitetur, de Hor. edd. p. xxxv Tom. I. Recusa et adaucta, ann. 1588.

—— *Cruquiana* I Operum : Q. H. F. ex antiquissimis XI libris MSS. et schedis aliquot emendatus, et plurimis locis cum commentariis antiquis expurgatus, et editus, opera Jac. *Cruquii*, Messenii, apud Bruganos politioris Litteraturæ Prof. publ. Ejusd. in eumdem enarrationes, observatt. et variæ lectt. cum aliis quibusdam, et ind. locupletissimo. Ex offic. Ch. Plantin. Antv. 4. Cruquius interpretum antiquiorum princeps. Sæpius recus.

—— Poëmata, illustrata argg. et castigg. Georg. *Fabricii* Lips. 8.

1579 Q. H. F. ex fide MSS. emendatus, cum comment. D. *Lambini* et A. *Turnebi*. ap. Jo. Macæum. Paris. fol.

—— Cruquiana I recusa. Ex offic. Ch. Plantini. Antv. 4.

—— Hugol. *Martelli* Commentatio in Odam II Libri IV Carminum, apud Juntas. Florent. 4.

—— Q. H. F. cum scholiis et argg. Venet. 8.

(1) Sed cum variis lectionibus Codicum plur. bonæ notæ accurate indicatis. G.

1580 Henrico-Petrina IV, cum comm. XL grammaticorum. Basil. fol.

—— Opera, cum notis Variorum. Paris. fol.

—— Q. H. F. ex fide MSS. Codd. emendatus, cum comment. Dion. *Lambini*. Lutet. fol.

—— Commentarius in I et II Satyras, auct. *Jul. Aurelio Haurechio*, Lessigniensi. Basil. 8.

—— Phil. *Eugentinus* in Lyrica *Horatii*. Basil. 8. Est etiam in Henrico-Petrina.

—— J. Th. *Freigii* Comment. in Lyrica *Horatii*. Basil. 8. Et hic est in Henrico-Petrina.

—— Franc. *Luisini* Paraphrasis in *Hor*. Basil. 8.

—— Jani *Dousæ* in novam Q. H. F. editionem Commentariolus. Ex offic. Christ. Plantin. Antv. 16. Succidanea ad eum, *ibid*. 1582, 16.

—— Q. H. F. cum scholiis Th. *Pulmanni*. Antv. 16.

1581 Q. H. F. Th. *Pulmanni* Annotatt. adjecta sunt præterea carminum genera, Georg. *Fabricii* argg., index, etc. Ex offic. Brylingeriana. Basil. 8.

—— Lamb. Ludol. *Pithopœi* Paraphrasis in *Horatii* Satyr. I et II libri prioris. Heidelb. 8.

1582 Opera omnia, ex emend. et c. commentt. Pet. Gualth. *Chabotii*, per Ægid. Beys. Paris. 8.

—— Eadem Chabotii ed. recusa. Basil. 8.

—— P. G. *Chabotii* Expositio analytica et brevis in universa Q. H. F. poëmata, ap. Martin. Juvenem. Paris. 8. Chabotii edd. quarum hæ sunt primæ, critices usibus plane ineptas, et incertum unde expressas, dicit Jani.

—— Q. H. F. cum scholiis *Mureti* et animadverss. *Bruti*, et Aldi *Manutii* de metris Horat. Apud Aldum jun. Venet. 8.

—— Q. H. F. cum *Aldi Manutii* et Ant. *Mureti* annotatt. Lugd. 8.

—— Jo. Thom. *Freigii* Pædagogus (1), per Sebast. Henric. Petri. Basil. 8.

—— Opera, cum notis Theod. *Pulmanni* et Jani *Dousæ* patris. Ex offic. Christ. Plantini. Antv. 12.

1583 Ars poëtica, ad J. Rami Dialecticam et Rhetoricam resoluta, studio Andr. *Kragii*, per Seb. Henric. Petri. Basil. 4.

—— Carmina, cum scholiis et argumentis. Paris. 4.

1584 Bernhardini *Parthenii* Spilimb. in Q. H. F. Carmina atque Epodos Commentarii, quibus poëtæ artificium et via ad imitationem atque ad poëtice scribendum aperitur: cum privilegio. Apud Dominicum Nicolinum. Venet. 4 (2). Pauca exemplaria excusa esse, ex eo apparet, quod monente *Morhofio*, in nullis pæne Bibliothecis publicis inveniantur; quare vix credibile est, quod nonnulli affirmant, *anno* 1585 iterum prodiisse.

—— Q. H. F. Epp. Libri II, et in eas Prælectiones methodicæ, quibus artis logicæ analysis, et moralis doctrinæ ratio illustratur, per Claudium *Minoem*. Divis. Paris. 8.

—— Epistolarum Liber I, cum scholiis, comment. atque argument. Paris. 4.

—— Epodon liber cum Carm. seculari, ad optimorum exemplarium fidem emendatus, apud Fed. Morel. Lutet. 4.

1585 Frid. *Ceruti* Veronens. in Q. Horatii Flacci Carmina, Epodos, Satyras, atque Epistolas Paraphrasis, unicui-

(1) In hoc libro p. 215, Od. 1, 2 et 3, libri I Horatii, numeris musicis dispositæ inveniuntur.

(2) De eo sic *Morhofius Polyh.* (Tom. I; Lib. IV, c. XI, §. 15 B.) « Parthenius, qui tantum Carminum atque Epodon libros attigit, tam so-
« lide et eleganter adversus Scaligerum omnia illa, quæ atro iste lapillo
« notaverat, vindicavit, ut vix credam, hiscere adversus illum quemquam
« posse. »

que poëmati ad calcem subjecta, per Hier. Discipulum. Veronæ. 4.

—— Epistolarum Libri II, cum præf. Guil. *Xylandri*. Paris. 4.

—— Opera, apud Newton. Lond. 8.

—— Poëmata, c. argg. et castigg. G. *Fabricii*, Chemnic. per Jo. Steinmann. Lips. 8.

—— Opera, ab obscœnitate purgata, cum comm. Fr. *Irenici*. Dilling. 8.

1586 Epod. II de Laudibus Vitæ rusticæ ab *Aldo Man.* explicata. IV id. maii. Bonon. 4 (1).

—— Epp. Liber I, commentariis antiquis expurgatus, argg. quoque et scholiis illustratus. Venet. 4.

—— Georg. *Æmilius* Mansf. in *Horatium*. Basil. 8.

—— Opera, cum animadv. *Turnebi*, *Mur.* et *Man.* Paris. 8.

—— Nic. *Frischlini* Paraphrasis in Epistolar. Libros II. Typ. Jo. Spies. Francof. 8.

—— Opp. cum comm. Parrhasii, Acr. et Porph. notisque Glareani. Lugd. 8.

—— Opera, cum comment. Jac. *Cruquii*. Ex offic. Plantin. Antverp. 24.

1587 Opera omnia, cum comm. P. G. *Chabotii*, quibus ea triplici artificio, dialectico, grammatico et rhetorico, explicantur (2). Ex offic. Leonh. Ostenii. Basil. fol.

—— Opera, cum Dion. *Lambini* interpret. apud B. Macæum. Lutet. fol.

—— Cruquiana III, duct. e II. Antv. 4.

—— Methodus de Arte poëtica per Nic. *Colonium* exposita. Typis Comini Venturi. Bergomi. 4.

(1) Gaudent. Roberti. Miscell. Ital. erudit. T. III, p. 513.

(2) Comm. hos Morhofius *pædagogica diligentia consarcinatos* dicit Polyh. IV, 11; neque hodie nemo triplex illud artificium sine tædio legat, edicente Jani.

——— Nic. *Frischlini* Paraphr. in Epp. L. II. Typ. Jo. Spies. Francof. ad M. 8.

1597 Opera, cum uberioribus comment. *Chabotii*. Basil. fol.

——— Cruquiana V, cum commentatione vetere et J. Dousæ in H. commentariolo. Lugd. B. (Plantin.) 4.

——— Cum paraph. Fr. *Ceruti*, Veron. Editio postrema et auctior. Apud Petr. Diserolum. Veron. 4.

——— Cum comment. Dion. *Lambini*, Monstrol. Lugd. 4.

1598 Q. H. F. ex fide veterum Codd. Typ. M. Jo. Cratonis. Vitenb. 8.

——— Cura G. *Fabricii*. Lips. 8.

——— Analysis Logica Epp. Artis poët. auct. Jo. *Piscatore*. Spiræ. 8.

1599 Eilh. *Lubini* Paraphrasis scholastica nova, qua retentis poëtæ verbis, et pedestri sermoni insertis, auctor gravissimus et difficillimus, pleni commentarii vice, breviter et dilucide explicatur. Ex typ. Christ. Reusneri. Rostoch. 4.

——— Phil. *Venutii* observationes in H. Venet. 4.

——— Opera. Francof. ad Od. 8.

——— Lat. c. vers. Etrusca auct. Jo. *Fabrini*. Venet. 4.

1600 Cum castigg. G. *Fabricii*, ap. hered. Andr. Wecheli. Francof. 4.

——— Ars poëtica, cura Sigis. Julii *Mynsingii* a Frondeck. Lauing. 4.

——— Henrici Stephani III, plane repetita e II (1588). Exc. Paulus Stephanus. (Paris.) 8.

——— Eadem ap. Her. Wechel. per Claud. Marnium et Jo. Aubrium. Francof. 8.

1601 Ars poëtica, per Nic. *Colonium*. Amberg. 12.

1602 Paraphr. in Lib. I Satyr. per Sig. Jul. *Mynsingium* a Frondeck. Aug. V. 4.

—— Poëmata omnia, argg. et scholiis viror. doctiss. illustrata, cum indicatione diversarum lect., partim e VI Codd. vett. MSS., partim ex opt. notæ libris aliquot impressis, studio et opera Greg. *Bersmani*, Annæb. Impress. sumtibus Grosii et Vœgelini. Lips. 8. Ed. primaria, sæpius dein sub prelum revocata.

—— Epp. cum comm. *Frischlini*, 2 vol. Francof. 8.

1603 *Cruquiana* VI. Lugd. B. 4.

—— In corp. poëtarum. Latin. Aurel. Allobr. exc. Sam. Crispinus. 4. Vol. I.

—— Q. H. F. obscœnitate Romæ expurgatus. Col. Agr. 8.

1604 Theod. *Marcilii*, Prof. eloq. regii ad Q. H. F. opera omnia quotidianæ et emendatæ lectiones. Apud Barth. Macæum. Paris. fol.

—— In Q. H. F. de Arte poëtica librum *Hercules Manzonius*, civis ab origine Bergomus: qui aperte demonstrat, expressum ab Aristotelis poëtica Horatii poëtices ordinem. Quos vero interscribit particularum numeros, Aristotelicam in eos poëticen prudentia Madii dispositam secat. Typis Comini Venturi. Bergomi. 4.

—— *Lambiniana*. Additæ sunt H. *Stephani* Diatribæ. Excud. Petrus de la Roviere. Aurel. Allobr. 4.

—— Q. H. F. poëmata, illustrata argg. et castigg. Georg. *Fabricii*. Typis Vœgelinianis. Lips. 8.

—— Odæ in locos communes digestæ studio Jos. *Langii* Cæsareomontani. Typis Wechelianis. Hanov. 8.

—— Odæ, in locos communes digestæ. Studio ejusdem Lugd. 12. Recusa ann. 1605.

—— Opera, cum novis argg. Ex offic. Plantin. Raphel. 12.

—— Q. H. F. Poëmata; cum Juvenali. Londin. 12.

1605 Lambiniana, cum comm. Turnebi et Marcilii, ap. Barth. Macæum. Paris. fol.

—— Lambiniana VI, et postr. editio. Additæ sunt Henr.

Stephani diatribæ. Excud. Petrus de la Roviere. Aurel. Allobr. 4.

—— Heinsiana I. Opera cum comm. Dan. *Heinsii*. Ex offic. Plantin. ap. Raphelengium. 8. Præceps ingenio tentator Musæ Horatianæ asseclas invenit.

—— Opp. cum castigg. G. Fabricii. Lips. Typis Vœgelin. 8.

—— Q. H. F. ab obscœnitate purgatus. Paris. ap. Sonnium. 12.

—— Poëmata. Francof. ad M. impensis Jo. Hartmanni, typis Wechel. 8.

1606 Opp. expurgata. Paris. 8.

—— Bondii I. Quint. Hor. Fl. cum notis Jo. *Bondii*. Londin. 8. Pleraque is ex *Lubini* paraphrasi hausit; inservitque bene tironum studiis. Unde ed. hæc creberrime repetita est, in diversis locis. Recusa præcipue Londin. ann. 1606, 1608, 1611, 1614, 1620, 1630, 1637, 1660, 1670, in-8°., 1678 in-12. Vide etiam eodem anno Brunsv., et ad ann. 1628 Amst.

—— Eadem II. Brunsvic. 12. Recusa ann. 1623 cum parod. Hoppii, itid. ann. 1640, 1647, 1655, 1668, 1690.

1607 Opp. ab obscœnitate expurgata. Antv. 8.

—— Q. H. F. Emblemata imaginibus ære incisis notisque illustrata: studio Oth. *Vœnii*. Antv. per Hier. Verdussen. 4.

ÆTAS IV, HISTORICO-CRITICA, ET INTERPRETATIONE POTISSIMUM DISTINCTA, ann. 1608—1653—1671—1681—1691.

Hæc Ætas, qua Edd. Bondii præter Schrevel. toties vulgatæ fuerunt, ut et Minellii, interpretes maxime

protulit, quanquam Torrentius non minus critica arte pollebat. Sed ingenio potius Tan. Faber, ut et Heinsius quem insequitur, textum non raro correxit. Torrentii et Fabri opera usus, explanationes textus adaucte ac fuse dedit Dacerius.

1608 Q. H. F. cum erudito Lævini *Torrentii* comm., item P. *Nannii* comm. in Artem poëticam. Antv. ex offic. Plantin. ap. Jo. Moretum, 4. Inter principes habetur L. Torrentius (*Van der Becken*) Ep. Antv. Archiepisc. Malin. designatus, non solum ut criticus diligentior textum vulg. in comm. suo emendavit et recensuit ad fidem aliquot Codd., sed etiam pro egregia sua Grammatices, antiquitatis omnis, etiam juris antiqui peritia, Horatium præter Artem poët. illustravit; desiderant tamen elegantes in eo sensum poëticum. Nannii comm. in Artem poët. doctissimus adjectus est instar supplementi.

—— Opp. expurgata. Friburgi Helv. 8.

—— Q. H. F. ex fide vett. Codd. Witteb. typis Laur. Seuberlich. 8.

—— Opp. ex offic. Plantin. Antv. 12.

1609 Nic. *Frischlini* in Epistol. Libros II. Francof. 8. Typ. Nic. Hofmanni.

—— Et 1610. Opera cum notis Dan. Heinsii. Lugd. Bat. ap. Rapheleng. 8.

1610 In Q. H. F. poëmata omnia rerum ac verborum Index duplex, studio Jo. Petr. *Tanii*, Eugub. collectus, et nunc primum editus; apud hered. Pacifici Pontii. Mediol. 8.

—— Cum *Mureti* et *Manutii* annotationibus. Lugd. 8.

—— Bondii IV. Hanov. ap. Guiliel. Antonium. 8. Recus. *ibid.* ann. 1621, 1710.

—— Ex edit. Theod. *Pulmanni*, Craneb. Antv. 16.

—— Ars poët. c. trad. Ital. Scip. *Ponze*. Neap. 4.

1611 Cruquiana VII, ex off. Plantin. Raphel. 4. quæ *classica* habetur et rarior. Adest vero in Bibl. Gymn. Bip.

—— In Corp. poët. Latt. ed. II. Aurel. Allobr. excud. Sam. Crispinus, 4. Vol. I, p. 748 — 822.

—— Nic. *Colonii* Responsio adversus absurdam sententiam Ant. Riccoboni de *Horatii* libello ad Pisones dē poëtica. Typ. Comini Venturæ. Bergomi, 4.

—— Cum notis Jac. *Cruquii*. Londin. per Jo. Norton. 8.

—— Bersmaniana I (Lips. 1602) repetita. Basil. 8.

1612 Q. H. F. Emblemata, studio Oth. *Vœnii*. Antv. 4.

—— Cum castigg. Georg. Fabricii. Heidelb. 8.

—— *Lambiniana*, Francof. ap. her. Wechel. 4.

—— Paul. *Franci* Comm. in I et III Od. Libr. I *Horatii*. s. l. 4.

—— Q. H. F. cum paraphrasi Eilhardi *Lubini* jam de integro edita, et multis in locis correcta. Excud. Jo. Bringerus. Francof. 4.

—— Heinsiana II, cum animadvers. et notis Dan. *Heinsii* longe auctioribus. Ejusdem Liber de Satyra. Apud Rapheleng. Lugd. Bat. 8.

—— Cum notis Dan. Heinsii ap. Lud. Elzevir. Amst. 12.

1613 De laudibus vitæ rusticæ Comm. in Odam e Libro Epodon, auctore Bernh. *Blascio*, Foroliv. Florent. per Jo. Donatum. 4.

—— Cum paraphrasi Eilh. *Lubini*. Rostoch. 4.

—— *Q. Horatius Flaccus* cum notis Jani *Rutgersii*. Ex typographia Rob. Stephani III. Lutet. 12. Editio præstans, cujus textus expressus est ex ed. Heinsii, etiam cum plerisque ejus emendd. Neque tamen omnes probat Rutgersius; a quo etiam vocant *Rutgersianam* I.

—— Odæ Lyricæ, per Jos. *Langium*. Colon. 8.

—— C. vers. Etr. Jo. *Fabrini.* Venet. 4.

1615 Cum comment. *Chabotii*, per Jo. Jac. *Grasserum* aucta et illustrata, ap. Lud. Regis, Colon. Mun. (Basil.) fol.

1616 Expurgatus, cum comment. Colon. apud Conrad Buetgenium. 8.

—— Per Valent. Cremcovium. s. l. 8.

—— *Bersmani* II, locupletior, ab eodem recognita. Lips. typis Grossianis. 8.

—— Amstel. ap. Henr. Laurentium. 12.

—— Lugdun. in Corp. poëtar. Latin. ab Alex. Ficheto S. J. edito. 4.

1617 Q. H. F. ab omni obscœnitate purgatus, ad usum gymnasiorum S. J. *Aldi Manutii* de metris Horat. et Odæ aliquot, scil. Od. 21 et 24 Libr. I, et Od. 6 Libr. II, et Carm. secular. a Fed. *Morello* Græce eodem genere vers. Lyric. redditæ. Apud Jo. Libert. Paris. 12.

1618 Q. H. F. ab omni obscœnitate Romæ expurgatus. Monach. ex typogr. Bergiana. 12.

—— Odæ, per Jos. *Langium*. Colon. 12.

1619 De Arte poëtica ad Pisones Epistola, ex rec. Dan. *Heinsii* seorsim edita. Addita et Dissertatiuncula ejusdem super Plauto et Terentio Comicis. Witteb. typ. Jo. Gormanni. 4.

—— Opera. Ex typogr. Jac. Stœr. s. l. 12.

—— Genevensis. 16.

—— Amstel. ap. Guil. Janson. 24.

1620 Cruquiana VIII, ex offic. Plantin. Raphel. 4.

—— Cum Læv. *Torrentii* et P. *Nannii* Commentariis. Ed. longe auctior. Antv. Typ. Plantin. 4.

—— Expurgatus. Luxemb. Typis Huberti Reulant. 12.

1621 P. *Franci* Comment. *Horatiani* Præmetium in I et II Libr. I Odas, annotamenta exhibens. Francof. 4.

—— Ars poëtica, per Jan. *Parrhasium*. Lugd. 8.

1623 Bondii IX. Lips. 8. Recus. *ibid.* ann. 1629, 1655 in-12.

—— Amstel. ap. Guil. *Cæsium*. 16.

—— C. vers. Etr. Jo. *Fabrini*, et Phil. *Venutii* obss. Ven. per Gio. Battista Brigna. Ven. 4.

1624 Ex typographia Regia. Paris. fol. Regium opus, splendide excusum.

—— Cum annotatiunculis. Basil. 8.

—— Purgatus. Duaci. 12.

1625 Jo. *Weits* Comment. de laudibus vitæ rusticæ, in II Odam e libro Epodon. Per Dan. et Dav. Aubrium. Francof. 8.

—— Antverp. Ex offic. Plantin. 12.

—— Amstel. ap. Jod. Hond. 12.

—— Bondii X. Paris. 12. Recus. *ibid.* ann. 1640, in-16. Vide etiam ad ann. 1806.

1626 Cum Paraphrasi Eilh. *Lubini*. Rostoch. 4.

—— Q. H. F. Odæ selectæ, per Bonaventuram et Abrah. Elzevir. Lugd. B. 8.

1627 Cum scholiis *Acronis*. Basil. 8.

—— Cum novis argumentis. Ex typogr. Jo. Jannoni. Sedan. 32. Editio litteris minutissimis, sed eleganter impressa, et valde rara.

—— Genev. in Corp. poëtt. Latin. 4.

1628 Bondii XI. Amst. 8.

—— Bondii ead. ex typ. div. recus. *ibid.* ann. 1630 in-16, 1635 in-12, *itid.* 1636, 1638, 1643, 1650, 1651, 1662 in-12; 1664 in-8°.; 1670 in-12; *itid.* 1676, 1682 et 1712.

—— Cura Dan. *Heinsii*, per Elzevir. Lugd. B. 16.

1629 Opera, cum observatt. *Aldi*. Vlysch. 8.

—— Bondii XIII. Col. All. 8.

—— Opera omnia, accedunt nunc Dan. *Heinsii* de Satyra

Horatiana Libri II, cum ejusdem animadversionibus: 3 partes singulæ titulis inscriptæ. 2 vol. Ex offic. Elzev. Lugd. B. 12. Ed. classica eaque rara et eleg.

—— Expurgata, Colon. Ex offic. Birckmann. 12.

—— Bondii XIV. Francof. 12.

1630 Expurgata. Antv. apud Jo. Cnobbarum. 24.

1632 Expurgata. Col. Agr. Ex offic. Birckmann. fol.

1633 Expurgata, cum Commentar. Phil. *Bebii*, Leodiens. Colon. fol.

1635 Lyrica, sive Odæ, cum argg. Odarum et Ideis *Horatianis* Jo. Bapt. Masculi, Neapol. Duaci. 12.

1636 Expurgata, cum comment. Jod. *Maresii*. Duaci. 8.

1638 Cum notis Jod. *Maresii*. Duaci. 12.

1640 Bondii XXI. Goslar. typis Nic. Dunckeri. 8.

—— Bondii XXII. Rothom. 8.

1641 Ars poëtica Paris. per Seb. Chappelet. 4.

—— Opera. Paris. per Jo. Libert. 12.

1642 Opera omnia. E typographia Regia. Paris. fol. Repetitio ed. 1624.

1646 Fr. Phil. *Pedemontii* Ecphrasis in Artem poëticam. Venet. 4.

1647 Odarum Lib. III expurgatus per Jacob. Dionysium. Rhedon. 4.

—— Expurg. cum notis Jod. *Maresii* S. J. Colon. Agr. per Wilh. Friessem. 16.

1648 Expurgatus. Brunsv. Typ. Casp. Weingærtner. 12.

—— Expurg. Dantisc. 12.

—— Opp. expurgata, per Jod. *Maresium*. Colon. 12.

1652 Bondii XXIX. Genev. 8.

1653 Schreveliana I, cum commentariis selectissimis variorum, et scholiis integris Jo. *Bond*: accurante Corn. *Schrevelio*. Lugd. B. apud Franc. Hackium. 8. Recus. *ib.*

ann. 1658, 1663, 1668; 1670 *ibid.* et Roterod., 1688 Lugd. B.

——— Heinsiana. Lugd. B. ap. Elzevir. 12.

——— C. n. Jod. *Maresii*. Colon. 8.

——— Amst. apud Jo. Janson. 16.

1654 Lat. c. vers. Belg. Jo. van *Vondel*. Amst. 12.

1655 Typis Christ. Frid. Zilligeri. 12.

1656 Odarum paraphrasis heroica, per J. *Wallium*. Antv. 8.

——— Latine cum vers. Belgica Jo. *Vondelii*. Amst. 12.

——— Cum notis Jac. *Meursii*. Antv. 12.

1657 Hodogeta *Horatianus*, opera et studio Dan. *Avemanni* (1). Brunsv. Ex offic. Zilligeriana. fol.

1659 Ars poëtica, in methodum redacta per Francisc. de *Cascales*. Valent. 8.

——— Christ. *Funccii* Aurora æstiva nova facie surgens, et consecrata illustramento Carminis secularis *Horatiani*. Typ. Georg. Beutheri. Freib. 8.

1660 Jac. *Duportii* Gnomologia *Horatii*. Cantabr. 4.

——— Ejusdem Appendix Testimoniorum de *Horatio*. Cantabr. 4.

1662 Per Gid. Lithgow. Edinb. 12.

——— Venet. 12.

1663 Cum notis Thom. *Munckeri*. Lugd. B. 8.

——— Odæ, Epp. et Ars poëtica. Amst. 12.

1664 Ge. Christ. *Cadesreuteri* Dissert. Philol. super Ep. 16. Lib. 1. Cizæ. 4.

——— Cum notis et comment. Jod. *Maresii*. Col. Agr. 12.

1665 Dan. *Bambergii* Prosodia Linguæ Latinæ, cui adjecta Clavis Metrorum *Horatii*. Lips. 8.

(1) Hodogeta *Avemanni*, ad libros et versiculos, atque adeo ad quascunque Horatii editiones accommodatus, omnium vocabulorum indicem exhibet.

1667 Hodogeta *Horatianus Avemanni*. Ex offic. Zilligeriana. Brunsv. 8.

—— Opera. Rothom. per Lallemantium. 8.

1668 *Minellii* I. Poëmata cum comm. Jo. *Minellii*, præmisso Aldi Man. de metris Horat. tractatu. Roterod. ap. Arn. Leers. 12. Sæpius dein recusa in diversis locis; inferior tamen habetur Bondiana.

1671 Opera, recensuit Tan. *Faber*, et notulas, et monita ad Odas addidit, cum specimine novæ interpret. Salmur. apud Ren. Pean. 12. Is quidem textum castigavit, sed e solo ingenio, Heinsium subinde insectans in notulis, neque eo tamen continentior.

1673 *Minellii* II. Roterod. 12.

—— Opp. ex offic. Plantin. Raphel. 8.

1674 Ars poëtica, cum Paraph. scholastica. Paris. 12.

1675 Gottfr. *Weberi* Hermanthea, h. e. Specimen Analyseos philologicæ et philosophicæ per universam Encyclopædiam, super Oda XVI Lib. II Carmin. Berol. 8.

—— *Rappolti* I, cum notis marginal. Jo. *Minellii* et comment. Frid. *Rappolti*, necnon Supplem. Joach. *Fellerí*. Lips. excud. Christ. Uhlmann. 2 vol. 8.

1676 *Minellii* III. Londin. typis Societ. 12.

—— Opera, ex rec. Dan. Heinsii, ap. Elzevir. Amst. 12.

—— Bondii XXXIX. Venet. 12.

1677 *Minellii* IV. Roterod. 12.

—— Cum comm. Theod. *Pulmanni*, Craneb. Antv. 16.

1678 Epodon Liber expurgatus. Paris. 4.

—— Epistolarum Liber II. *ibid.* 4.

—— *Rappolti* II. Lips. ap. Christ. Uhlmann. 2 vol. 8.

1679 Bondii XLI. Lugd. 12.

1680 Epistolarum Liber I. Paris. 4.

—— Opera. Rothom. 12.

1681 *Dacerii* I, cum vers. Gall. notis et animadvers. crit.

Andr. Dacerii et Annæ conjugis. Paris. 1681. 10 vol. 12. T. I præmissa vita Horatii ex Suetonio versa. T. II — V continentur Odæ et Ep. T. VI et VII, Satyr. T. VIII et IX, Epp. T. X, Ars poët. Textus est e rec. Tan. Fabri (1671) cujus discipulus, gener et nimium fidens assecla fuit. Cæterum magnam laudem meritus est doctrina, qua optimas antiquorum interp. explicationes collegit, et de suo multa bona addidit, haud tamen semper accurata, neque raro copiosa nimis et aliena. Inprimis vero culpatur ob nimium allegoriæ studium in interpretatione.

1682 Q. H. F. Emblemata, imaginibus, notisque illustrata, studio Oth. *Vœnii*, editio nova correctior, et SS. Patrum, Senecæ atque aliorum Philosophorum et poëtarum sententiis, novisque versibus aucta. Bruxel. 4.

——— Opera. Venet. 12.

1683 Q. H. F. cum interpretatione et notis Petri *Rodellii* S. J. ad Ser. Galliarum Delphinum (1). Tolosæ, per Guil. Lud. Colomerium. 8.

1684 Oth. *Vœnii* Emblemata *Horatiana*, ap. Henr. Wetstein. Amstel. 8.

1685 Q. H. F. Selector. Carmin. Lib. IV. Paris. 4.

——— Sat. Epp. et Ars poët. ab Hier. *Tarterono* S. J. Gallice versæ ad exemplum edit. Lat. Juvencii. Paris. 12.

1686 Opera, cum notis Jod. *Maresii*. Duaci. 8.

——— Opera, sine annotationibus. Paris. 12.

——— Cum notis *Rodellii* II, rep. ed. 1683. Paris. per Cl. Thiboust. 12.

1687 Opera. Paris. 12.

(1) Rodellius, qui privato ausu Horatium in usum Delphini edidit, pauca quidem, sed bona in Horatium conscripsit; quæ moribus obesse illi visa sunt, sua in paraphrasi omittit.

1688 Carmina expurgata. Turonib. 12.
—— Opera. Venet. 12.
—— Opera. Paris. 4.
1689 *Daceriana* II. Lugduni (Paris.) x tom. 12.
1690 Cum notis Rodellii III. Londin. ap. Abel. Swalle. 8.
—— Ex rec. Dan. *Heinsii.* Amstel. 24.
—— Opp. cum novis argg. Lugd. Bat. 24.
1691 In usum Delphini, l. Opera, interpretatione et notis illustrata a Ludov. *Desprez*, in usum Delphini. Paris. 4. per Frid. Leonhard. — Despresii commentarius, neglecta doctrina critica, totus est e superioribus interpretibus. Sæpius repetita.
—— Daceriana III (Paris. x) tom. 12.
—— Eadem IV. Lugduni repetita.
—— Paraphrasis *Horatiana*, elegiaco et heroïco carmine reddita per A. *Reland.* Amst. 8.
1692 Opera. Venet. 12.
1693 Comment. philosoph. ad illud *Horatii* Lib. III, Od. VI, *v.* 46, *Ætas parentum* etc. Lips. 4.
1694 In usum Delphini, II, per Ludov. *Desprez*, repetita. Londin.
—— Opp. cum comm. *Chabotii* et alior. Basil. fol.
—— Daceriana V. Londini repetita.
—— Cum notis Jo. *Rutgersii.* Ultraj. 12.
1695 Minellii V. Franc. et Herb. typis Jo. Phil. Andreæ. 8.
—— Rodellii IV. Leodii. 8.
—— In usum Delphini, III, per L. *Desprez.* Acc. Horat. vita et Aldus M. de metris Hor. Amstel. 8.
1696 Ex rec. Heinsii. Antv. 24 m.
—— Cum comm. *Lambini.* Edit. IV. Francof. 4.
—— Rodellii V. Paris. 8.
—— Opera, cum notis Eduardi a *Zurck.* Harlem. ex typ. Nic. Braau. 8. Ed. rarior.

—— Carmina expurgata, perpetua interpretatione illustravit Joseph. de *Jouvency*. Paris. per Sim. Benard et Rich. Lallement. 2 vol. 12. Crebro recusa et aucta in usum scholarum.

1698 Opera expurgata. Lut. Par. 8.

—— Opera. Venet. 12.

—— Opera. Lugd. 24.

1699 In usum Delphini, IV. per *Desprez*. Londin. 8.

ÆTAS V, LITIGIOSA, ann. 1711 — 1721 — 1728 — 1752 — 1770 — 1777.

Antesignanos habet hæc ætas Jac. *Talbotium*, et Guil. *Baxterum*, Anglos; quos secutus est Rich. *Bentleius*, illis major, sed emendator ultra quam decet audax, cum Petro *Burmanno*, Batavo; superatus tamen fere acerbius ab Alex. Cuningamio, Anglo. Princeps post illos incessit Natalis Steph. Sanadon S. J. Promereri dein de Horatio conati sunt Georg. *Wade* et Jo. *Jones*, Angli, J. M. *Gesnerus*, Baxteri quidem assecla, sed is, ut inter eum et Bentleium medius sit; dein Galli, J. *Valart*, et L. *Poinsinet de Sivry*, novis etiam conjecturis additis.

1699 *Q. H. F.* Opera, ad optimorum exemplarium fidem recensita; accesserunt variæ lectiones, quæ in libris MSS. et eruditorum commentariis notatu digniores occurrunt. Opera et studio Jac. *Talbotii*. Cantabr. typis Acad. Imp. Jacob. Tonson. 4. R. Bentleius judicat, *Talbotium* non male de nostro meritum esse. Cæterum

in hac splendide impressa editione, textus Horatii summa fide, diligentia et cura recensitus est.

—— Q. H. F. accedunt Jo. *Rutgersii* Lectiones Venusinæ cura Petri *Burmanni*. Trajecti Bat. ap. Fr. Halma et Guil. Van de Water. 12.

1700 Minellii VI. Roterod. 12.

—— Opera. Venet. 12.

—— Poëmata omnia. Typis Regiæ Celsitud. Florent. 12.

—— Lat. c. vers. Gall. Hier. *Tarteroni* S. J. Paris. 12.

1791 Carmina expurgata, annotationibus illustrata. Rothom. 8.

—— *Baxteri* I. Eclogæ, una-cum scholiis perpetuis, tam veteribus quam novis, præcipue vero antiquorum grammaticorum, *Helenii Acronis, Pomponiique Porphyrionis;* adjecit et sua, textumque vel corruptum vel turbatum restituit Guil. *Baxter*. Lond. 8. Nullis Baxterus usus est MSS., sed vulgata lectione pro fundamento posita ex commentt. animadverss. interdum et ex ingenio textum constituit. Excerpsit, quod tamen majori delectu fieri potuit, veteres interpr., et in his etiam quædam emendavit: cæterum ipse miser est interpres, sensu quippe et ingenio poëtico destitutus; dilogias aucupatur, ubique etymologias ex vett. linguis, Punica, Celtica, Britannica, propinat lectoribus. Fecit tamen species quædam ingeniosi acuminis, et odium Bentleii superbioris critici, ut in honore haberetur Baxterus. Hæc fere Cl. Jani de eo judicat.

—— Talbotiana II. Cantabrig. 12.

—— Cum *Juvencii* notis. 8.

1702 Carminum Lib. I. Paris. 4.

—— Opera, cum notis Eduardi a *Zurck*. Lond. 8.

—— Opera expurgata, cum notis *Juvencii*. Romæ, 8.

—— Opera, ex Libris MSS. juxta edit. Rutgers. et Cantabrigiens. Lond. 12.

1704 Minellii VII. Francof. et H. Typ. Jo. Nic. Andreæ. 8.

—— Cum notis Dan. *Heinsii*. Edinb. 8.

1705 C. vers. *Tarteroni*. Paris. 8.

—— Carminum Lib. II. Paris. 4.

1706 In usum Delphini, V, per Lud. *Desprez*. Lond. 8.

—— Minellii VIII. Lond. 8.

—— Expurgata, cum annotat. Jos. *Juvencii* S. J. Rothom. per Jac. Jos. le Boullenger. 12.

1707 Opera, cum varr. lectionibus. Cantabr. 12.

1708 Minellii IX, cum præf. Christ. *Junckeri*. Lips. 8.

—— In usum Delphini, VI. Lud. *Desprez*. Hag. C. 8.

—— Expurgata. Paris. 8.

—— Baxteri repet. Londin. 8.

—— Cum notis *Juvencii*. Editio prioribus auctior et emendatior. Rothom. per Rich. Lallement. 8.

—— Odæ. Col. Agr. 8.

—— Cum notis *Juvencii*. Paris. per Jo. Musier. 8.

1709 Ad modum *Minellii*. Studio Chr. *Junckeri*. Lips. 12.

1710 Lat. c. vers. Gall. *Tarteroni* notisque crit. Petri *Coste*. 2 vol. Amst. 12.

1711 Bentleii I, ex recensione et cum notis Rich. *Bentleii*. Cantabr. 4. In hujus critici doctrina, quæ sane magna fuit æque ut audacia, stupere solet criticorum vulgus. Is certe tam ex Codd. MSS. quam ex suspicione, amplius 800 locis Horatium vel emendavit, vel exagitavit. Hinc ipse nactus est adversarios, partim acerbos, partim bene armatos. Primus quidem fuit Anonymus, cujus exstat *Aristarchus ampullans in curis Horatii*, auctore *Philargyrio Cantabr.* Londin. 1712, 8. Alterius, ejusque ludimagistri Nottinghamiensis *Rich. Johnsoni* est *Aristarchus Antibentleianus*. Nottingham, 1717, 8.

Is quidem acerbior fuit, quam valens doctrina. *Alex.* dein *Cuningamius* vindex exstitit Horatii; neque non ingenio et doctrina, qua pollebat, his qui in Horatio sapiunt, Bentleium superasse videtur, nonnunquam paulo superbius in superbum egit. Præter hos etiam Lamb. *Bos* in spec. Animadv. ad scriptt. Latt. Franeq. 1714, 8, nonnulla loca Hor. adversus Bentleium vindicat illuminatque.

—— Rodellii VI. Lond. 8.

—— Cum notis *Juvencii.* Rothom. 8.

—— Fide MSS. emendatus. Ultraj. 8.

—— In usum Delphini, VII, per Lud. *Desprez.* Lond. 8.

—— Opera, cum notis Chr. *Junckeri.* Lips. 12.

1712 Q. H. F. accuratissime emendatus et explicatus paraphrasi nova Eilh. *Lubini.* Francof. 4.

—— Bondii XLV, ex rec. Heins. apud Jansson. Wæsberg. Amstel. 12.

1713 Bentleii II. (1) Amst. apud Wetsteinios. 4.

—— Ad R. Bentleii edit. expressus, cum notis Thom. Bentleii. Impens. Corn. Crownfield. Cantabr. 12.

—— Cura Jac. Watson. Edinb. 12.

—— Opera omnia, ad fidem Codd. MSS. emendata, per P. *Burmannum.* Trajecti, ap. Guil. Van de Water. 12.

—— C. vers. Tarteroni novo studio emendata. Paris. 12.

—— In corp. poëtt. Latin. edente Mich. Maittario.

1714 Cum notis *Juvencii.* Rothom. 8.

—— Minellii X. Roterod. typis Fritsch. et Bohn. 8.

—— Lat. c. vers. Angl. etiam notarum Bentl. Lond. 2 v. 12.

1715 Opera, cura Mich. *Maittaire,* cum variantibus Lectionibus Codd. apud Tonson et Wats. Lond. 12.

(1) Adjectus est in fine Index olim collectus a Tho. *Tretero,* deinde omnibus editionibus accommodatus a Dan. *Avemanno,* nunc etiam Rich. *Bentleii* variantibus Lectionibus auctus et emendatus ab Isaaco *Verburgio.*

—— Opp. Lat. et Gall. c. notis *Pellegrini*. Paris. 2 tom. 8.

—— J. *Sturmii* Comment. in Artem poëticam Q. Hor. Fl. ed. ab J. Henr. Ackero Rudolstadii. 8.

1717 Bentleii III. Amstel. 4.

—— In usum Delphini, VIII, per Lud. *Desprez*. Lond. 8.

—— Cum notis *Juvencii*. Venet. 12.

—— *Sanadoni* Theses Horatianæ. Paris. 4.

1718 Ex rec. *Heinsii*. Amstel. ap. Jansson. Wæsbergios. 24.

—— C. vers. Angl. poët. Th. Creech. Londin. 2 vol. 12.

1719 Cum notis *Juvencii*. Paris. 8.

—— Ex recens. *Heinsii* et *Fabri*, ac cum variis Lectionibus R. *Bentleii*. Amstel. ap. R. et G. Wetsteinios. 24. Editio nitida.

—— Cum vers. Gall. et notis A. Dacerii.

—— Cum vers. Gall. *Tarteroni*. Paris. 12.

1720 Opera expurgata. Interpretatione ad verbum, variis lectionibus, ac notis illustravit Jo. *du Hamel*, in alma Univ. Parisiensi Eloq. Prof. 2 vol. apud fratres Barbou. Paris. 8. Is Horatium et ad Codd. MSS. fidem et multis locis ex ingenio correxit, majori arrogantia quam doctrina; hinc subinde castigatur a Sanadono.

1721 *Cuningamii* I. Poëmata, ex antiquis Codd. et certis Observ. emendavit, variasque scriptorum et impressorum Lectiones adjecit Alex. *Cuningamius*. Hagæ Com. apud Th. Janson. 8.

—— Ejusd. Animadversiones in Rich. Bentleii notas, et emendationes ad Q. H. F. (1) Hagæ Com. apud Th. Janson. 8.

(1) Cuningamius editionem suam quadringentis plus locis emendatiorem Bentleiana adornasse se affirmat; *certas* quas dicit *observatt.* inprimis ex Cod. Blandinio antiquissimo Cruquii et Pierio Valeriano, sibi informavit. Quamvis autem odio Bentleii ad superbiam vertisse videatur, emendationes tamen ejus censentur doctissimæ esse et ingeniosissimæ,

—— *Cuningamii* II. Poëmata, cum observationibus criticis et variantibus lectionibus Alex. *Cuningamii*, una-cum animadversionibus ejusd. in Rich. Bentleii notas et emendationes ad Horátium. Londin. apud Vaillant et Prevost. 8. In hac ed. obss. criticæ textui subjectæ accedunt (1).

—— Cum notis *Juvencii*. 2 tomi. Paris. 8.

—— Opera : acced. Index variantium Lectionum insignioris notæ, quæ passim in MSS. occurrunt. Dublini, per Grieson. 12.

—— In Corp. poëtt. Latin. ap. Is. Vaillant. Londin. fol.

1723 Jer. *Marcklandi* Epistola critica (2) ad eruditissimum virum, Franciscum Hare, in qua *Horatii* loca aliquot et aliorum veterum emendantur. Typis Academicis. Cantabr. 4.

—— Cum notis *Junckeri* et *Minellii*. Lips. 12.

1724 Q. Horatii Flacci Poëmata, *mit* Heinsii, Rappolti, Dacierii, Massonii, Tarteroni, P. Coste *auserlesenen, wie auch seinen eigenen philosophischen und historischen Anmerkungen, von* Casper Gottschling. Halle, 8.

1725 Eclogæ, cum scholiis perpetuis tam veteribus quam novis, per Guiliel. *Baxter*. Acc. novæ notæ, animadv. quamplurimæ in Bentleium et Cuningamium etc. Imp. Jo. Batley. Londin. 8.

sæpe, ut Cl. Jani existimat, si ad leges artis criticæ excutiantur, pro unice veris lectionibus habendæ. Etiam ejus audacia videtur melior quam aliorum indocta modestia; unde ipsum unum omnium, qui in Horatium scripserunt, criticorum principem, ipsique Bentleio anteferendum, pronuntiare haud dubitat Jani.

(1) Cuningamii Edd. duæ, in Ed. C. Vanderbourg, errore notantur sub anno 1728. G.

(2) Labor hujus viri merito laudatur. Vid. *Act. erud. Lips. de an.* 1726, p. 458.

1726 Minellii XI. Londin. 8.

1727 Daceriana IV, rep. e III. Amstel. ap. Wetstein. 12. x vol.

—— In usum Delphini, IX, per Ludov. *Desprez*. Venet. ap. Jo. Malachinum. 4.

—— Opp. Lat. et Gall. per Dacerium. Amst. x tom. 8.

1728 Bentleii IV, ex recensione et cum notis atque emendationibus Rich. *Bentleii*. Ed. III, cum indice locupletissimo Is. Verburgi. Amst. 4.

—— *Juvencii* auctior et emendatior. Paris. 8.

—— Minellii XII. Amstel. 12.

—— *Sanadoni* I : — Carmina ad suum ordinem et nitorem revocata studio et opera N. S. Sanadoni e S. J. Les poésies d'Horace disposées suivant l'ordre chronolog. et traduites en françois avec des remarques critiques par le P. Sanadon. Traduction d'une ancienne hymne sur les fêtes de Vénus, avec des remarques critiques sur la même pièce. Paris. 2 tom. 4.

—— Eadem, *ibid.* 8.

Ed. princeps. Sanadonus quidem, ut verbis Cl. Jani utamur, « in textu Horatii constituendo tum Lambi- « num, Cruquium, Torrentium aliosque, qui Codd. « MSS. usi sunt, consuluit, tum multas Bentleii emendd. « sibi vindicavit : sed omnium maxime Cuningamium « secutus est, etiam ubi is ultra lineas processit. Atta- « men et multæ emendd. ipsi propriæ sunt. » Omisit vero nonnulla carmina, et interdum quosdam versus resecuit, castitati consulturus. Interpretatio Gallica omnium est princeps. In notis non solum loca obscuriora egregia doctrina illustravit, sed et artificium virtutesque poëticas alto judicio et sensu elegantiæ explicavit; carmina tamen ad annos suos revocando sæpe forsan aberravit, ordinem certe vulgatum pervertit :

nimis etiam subtiliter interdum et delicate venustates Horatii resecat : denique pro ingenii sui luxuria, nimis allegoriæ deditus etiam ea quæ ex Græco exemplo ducta sunt, ad rem Romanam, Augusti familiam et tempora refert. De his edd. pluribus exposuit clar. Th. Christ. *Harles* in vita Nat. Steph. Sanadoni, ex vitis Philol. vol. III, p. 63 sq.

—— Expurg. cum notis Mich. *Brochard*. Paris. 12.

1729 *Q. Horatius Flaccus* compedibus metricorum numerorum solutus. Odarum Lib. IV, et Epod. Lib. opera et studio N. *Bailey*. Londin. 8.

—— Cum Juvencii notis. Colon. 8.

—— Cum vers. Tarteroni. Amst. 12.

1730 *Duhamelii* II. Paris. 2 vol. 8.

—— Cum emendd. et interpr. nova. Glasguæ ap. R. et A. Foulis. 8.

1731 In Corp. poëtt. Latin. cum versione Italica editorum Mediolani. 4. Tom. VIII et IX.

—— Carminum Libr. V, recensuit et ex vetustis exemplaribus, editt. et commentariis emendavit Georg. *Wade*. Londin. per Guiliel. Bowyer. 8. Editor carmina ad certissimas artis crit. regg. quam plurimis locis emendasse se profitetur; neque vero visa est hæc edit. Cl. *Janio*.

—— Cum notis *Junckeri*. Lips. 12.

—— Apud Robert. Freebarnium. Edinb. 12.

1733 Æneis tabulis incidit Jo. *Pine* (1). Lond. 2 vol. 8.

—— Ex castigat. et c. observat. *Bentleii*, *Cuningamii* et *Sanadoni*. Hamb. Typ. A. Van den Hœck. 12.

—— E typographia Regia. Paris. 16 (2).

(1) Hæc omnium splendidissima editio affabre graphio Piniano ære nitidissime ad editionem *Talbotianam* ann. 1701, 12, descripta et sculpta est.

(2) Hæc editio litteris minutissimis impressa, et admodum rara.

——— Dacerii V, aucta notis et varr. lectt. Bentleii, Cuningamii et Sanadoni. Amst. ap. Van den Hœk. 4 vol. 4.

——— Eadem, *ibid.* 12. x vol.

——— Jo. *Harduini* Pseudo-Horatius s. animadversiones criticæ in Horatii opera, in ejusd. Operibus variis, Amst. fol. p. 328 sqq.

1734 Ge. *Waddelii*, Animadvers. criticæ in loca quædam *Horatii* etc. ap. Robert. Freebarnium. Edinb. 8.

1735 Dacerii et Sanadoni congesta editio, Amst. apud Wetstein. et Smith. 8 vol. 8.

1736 Per Jo. *Jones*, ap. Brotherton et Jo. Nourse. Londin. 8. Jonesius MSS. quibusdam usus emendavit quædam, sed et audacter satis, subjecitque notas suas, tum varias lect. et conjecturas viris DD. denique indicem edd. ex Fabricio, nec tamen laudato, transcriptum. Doctrina, inquit Jani, critica longe inferior Cuningamio et Bentleio, Sanadonum in multis, quæ ei propria sunt, sequitur.

——— Cum vers. Tarteroni. Paris. 8 et 12.

——— Cum notis *Juvencii* editio nova, juxta exemplar Rom. per Nic. Lallement. Rothom. 12.

——— C. annott. Lat. Colon. Agr. 8.

1738 Germ. illustrata per Casp. *Gottschling*. Hal. 8.

1739 Minellii XIII. Lips. et Hafniæ. 8.

——— C. n. Germ. *Gottschling*. Nuremb. 8.

1740 Ex castigat. et c. observat. *Bentleii*, *Cuningamii* et *Sanadoni*. Londin. 12.

1741 Jo. Gottf. *Hoer* Delectus Carminum *Horatii*. Misen. typ. Just. Godofr. Lœwii. 8.

——— Lat. et Angl. c. n. Dacerii, Sanadoni aliorumque. *Printed for* Jos. Davidson. Londin. 3 vol. 8.

——— C. n. *Junckeri*. Lips. 12.

1743 C. n. varr. Anglice vertit Phil. *Francis*. Londin. 8.

——— Ex recens. D. *Heinsii* et T. *Fabri* ac var. Lect. *Bentleii* et *Sanadoni*, apud Jac. Wetstein. Amstel. 24.

——— Ex rec. *Sanadoni*. Paris. 16.

1744 Minellii XIV. Lugd. B. apud Sam. Luchtmanns. 12.

——— Opera. Typis J. Brindley. Londin. 24. Editio nitidissima.

——— Glasguæ II. 12. Editio immaculata.

1745 Ad exemplar Londinense a Jo. Pine edita. Berolin. 8.

——— C. annott. Lat. Colon. 12.

1746 Accurante Steph. Andr. *Philippe*. Sumt. Ant. Urb. Coustelier. Lutet. Paris. 12. Ed. venusta.

1749 Apud Guil. Sandby. Londin. 8 maj. 2 vol. Elegantissima ed. cum 35 monumm. ære incisis.

——— Ars poëtica, cum comm. et notis Angl. per W. Boyer. Londin. 4.

——— Q. H. F. Electa, cura Henr. Jonath. *Clodii*, s. l. 12. Sine dubio Dresdæ.

1750 Poëmata Latine, cum vers. Gall. et notulis Caroli *Batteux*. Paris. 2 vol. 12.

——— C. vers. Anglica poëtica notisque criticis selectis ex optimis quibusque Latinis et Gallicis commentariis per Phil. *Francis*, ed. IV. Londin. 4 vol. 12.

——— Glasguæ III, excud. Robert. et Andr. Foulis. 8.

1751 Paraphrasis Odarum 24 e libro primo, authore Aloysio Hardewuyst, Antv. 8.

1752 Odarum Libri V, et de Arte poëtica, cum traductione poëtica Samuel. Gotthold *Lange*. Halæ. 8.

——— Pars VI Operum Horatii, ipsi et Sidonio Apollinari Laudes Phœbi et Dianæ dicta, ex antiquissima recensione Sidonii nunc primum edita, argg. et nova paraphrasi collustrata, auctore Jo. Petro *Anchersen* S. R. M. Dan. et Norv. a consiliis justitiæ J. U. et Philos. D. Phil. et Eloq. P. P. O. etc. Hafniæ ap. Glasingii viduam. 8.

Anchersenius ad mentem Sidonii Apollinaris Horatii libros recensentis Carm. IX, p. 218, poëmata in VI partes distribuit, quarum I constituunt libri Epp. — II libri Satt. — III Epodi. — IV libri Odarum. — V Ars poët. — VI eamque novam Carmina secularia. Huc autem refert ille non modo tria, quæ in ed. Horatii Locheriana ann. 1498 sic dicuntur, sed etiam quinque alia; unde sunt VIII carmina secularia, quæ illustrare aggressus est: — L. I od. 32. — L. IV od. 6. — L. III od. 1. — L. III od. 22. — L. I od. 21. — L. I od. 31. — Carmen seculare, in vulgus notum. — L. III od. 30.

——— Eclogæ, una cum scholiis perpetuis tam veteribus quam novis etc., adjecit, ubi visum est, et sua, textumque restituit etc. Guil. *Baxter*, ad cujus II editionem recudi curavit et varietate lectionis suisque observatt. auxit Jo. Matth. *Gesnerus*, Lips. 8. Non solum in textu Baxteriano mutavit quædam ausa, receptamque lectionem a Bentleio tuetur, sed etiam e Codd. et Edd. antiquis varietatem lect. quamquam minus plenam, sed quæ sententiam poëtæ vel veterem orthographiam mutet, vel aliud quid habeat memorabile, dedit. In notis bene dicta vel a scholiastis vett. Acr. et Porph. vel a Baxtero attulit, ipse de suo post meliores quosque interpretes alia addidit, ex quibus ad intelligentiam poëtæ proficerent ejus studiosi. Studiis certe juvenum accommodatissima videtur Gesneri opera. Suæ vero præf. subjunxit Bentleii sententiam de temporibus librorum Hor. et poëmatum adeo; dein de præsidiis hujus edit. et nominum compendiis monitum; tum Baxterianæ II et I præfatt., tandem vitam Horat. ex Suet. et Wase de metris Horat.

——— Latine et Gallice. Parisiis. 5 vol. 12.

1753 Poëmata Latine cum versione Batteusii Gallica et notulis iterum prodiere. Paris. 2 vol. 12.

—— C. n. *Gottschlingii.* Norimb. 8.

1754 Ex edit. S. A. *Philippe.* Paris. 12.

—— C. interp. ac notis *Juvencii.* Nova ed. nitidiss. et accuratiss. Paris. 2 vol. 12.

1755 Jo. Mich. *Heinze* Chrestomathia ex *Horatio* etc. Lips. 8.

—— C. n. *Gottschlingii.* Nuremb. 8.

1756 Sanadoni II, edit. nova correctior, ordine revocato et quibusdam additis. Paris. 8 vol. 8.

—— Opera. Halæ. 12.

—— Odæ, Latine et Germanice, interprete Friderico Lud. Comite de Solms. Brunsvici. 8.

1757 Epistolæ ad Pisones et Augustum, *with an englisch commentary and notes. To which are added two dissertations. — The third edition. By* R. Hurd. Cambr. 2 vol. 8. Germanice Hurdianum commentarium edidit Eschenburgius. Lips. 1772.

1759 Minellii XV. Lips. 8.

1760 Glasguæ. ed. IV. 8.

—— Lat. et Anglice, interprete Phil. *Francis.* Lond. 8. Repetitio ed. 1743.

—— Bentleii V, seu ad exemplar Bentleii excusa (1). Pragæ. 2 vol. 8.

1761 Curante Jo. Petro *Millero.* Berolini. 8.

1762 Poëmata Latine et Gallice ex vers. Batteusii recusa. Ienæ et Lips. ap. Jo. Chr. Fischer. 2 vol. 12.

—— In usum Delphini, XII, auct. Lud. Desprez. Venet. ex typogr. Remondiniana. 4.

—— Eadem, *ibid.* 2 vol. 12.

—— Birminghamiæ, typis Jo. Baskerville. 12. Omnium

(1) Hanc editionem Celsissimus Landgravius de Fürstenberg, suis impensis, in forma consueta libri artis musicæ, Pragæ typis exprimi jussit.

editionum nitidissima, et propter insignem formam litterarum fere J. Pine sculptoris labores superans.

1763 Carmina expurgata, et Ars poëtica cum notis Lat. Henr. *Braun*. Aug. Vind. 8.

—— Carmina nitori suo restituta. Paris. 12, ap. Barbou.

—— Carmina expurgata, cum notis Juvencii. Coloniæ, 8.

1764 Du Hamelii III. Paris. ap. Barbou. 2 vol. 8.

—— Christ. Adolph. *Klotzii* Vindiciæ *Q. Horatii Flacci*; accedit commentarius in carmina poëtæ. Bremæ. 8.

—— C. n. *Gottschlingii*. Halæ. 8.

—— Bentleii VI. Lips. 2 Tom. 8.

—— Epistolæ, Latine et Italice, ex versione Franc. *Corsetti*. Senæ. 8.

1765 Cura P. Henr. *Braun*. Aug. Vind. 8.

—— Bentleii VII. Londin. 2 vol. 8.

—— Carmina cum annot. J. Bond. Paris. 12 (suivis de Pensées de poètes françois qui ont du rapport avec celles d'Horace).

1767 C. vers. Anglica metrica et prosaïca interpr. notisque, per C. *Smart*. Londin. 4 vol. 8.

—— In usum Delphini, XIII. Desprezii. Dublin. 8.

—— Bondii XLVI. Aurel. typ. Couret de Villeneuve, 12.

1768 Clavis poëtarum classicorum, sive Index philolog. critic. in Horatium. Pars prior et posterior. Auctore Gottlob Benedict *Schirach*. Halæ. 8.

1769 Chrestomathia poëtica *Horatiana*. cur. Jo. Mich. *Heinze*. Lips. 8.

—— Odæ VI selectæ, quas fidibus, vocalique musicæ post sæcula restituit Joseph Antonius *Paganelli*, Ducis Brunswic. et Luneb. musicæ Compositor, Opera octava, ap. Montouley. s. l. fol. (Lib. II, Od. 10. Lib. I, Od. 22. Lib. II, Od. 3. Lib. III, Od. 21. Lib. I, Od. 11. Lib. III, Od. 9.)

1770 Opera, ad fidem LXXVI Codicum. Accedunt : 1°. Synopsis chronologica rerum Romanarum vivente Horatio. 2°. Tractatulus de metris Horatianis. 3°. Variæ LXXVI Codicum lectiones. 4°. Phrasium difficilium enucleatio. 5°. Lexicon Mythologicum, Historicum, et Geographicum. 6°. Dictionarium Latino-Gallicum vocum *Horatianarum*, quæ lectorem morari possunt. Curante Jos. *Valart*. Paris. 8. Valartus, Codd. ad quos Horatius adhuc recensitus est, numeravit quidem, sed nullum ipse inspexit. Is igitur principes editiones tantum contulit, Sanadoni textum basin fecit, multis et illius, et Cuningamii, et Bentleii, suisque conjecturis, in quibus quædam veri persimiles videntur, rescriptis, quædam etiam debet Gesnero, licet haud semper laudato. At non accurate satis tractasse interpretes optimos fertur in notis criticis, quæ Cl. Harlesio admodum paucæ, nec fructuosæ dicuntur.

—— Birminghamiæ, typis Jo. Baskerville. 4. Edit. 1762 recusa.

—— Carmina, collatione scriptorum Græcorum illustrata ab Henr. *Wagnero*. Halæ. 8.

—— Ejusd. Additamenta ad Q. H. F. Carmina, collatione scriptorum Græcorum illustrata. Halæ, 1771. 8.

—— Chr. Ad. *Klotzii* Lectiones Venusinæ. Lips. 8.

—— Chrestomathia Latina poëtica, animadvers. illustrata a Theoph. Christoph. *Harles*. Ex offic. Richteriana. Altenb. 8.

1771 In usum Delphini, XIV. Desprezii. Neapoli. 2 vol. 4 maj.

—— Ars poëtica Gallice vers. et illustrata a Batteusio in collectione : *Les quatre poëtiques d'Aristote, d'Horace, de Vida, de Despréaux*, avec les traductions et des remarques. Paris. 8. Tom. I.

1772 Gesneriana II, repetitio ed. 1752. Lips. 8 maj.

—— Epp. ad Pisones et ad Aug. Latine, in comm. R. Hurd. Angli a J. J. Eschenburgio Germ. verso. Lips. 8. Cf. verss. Germ.

1774 Q. H. F. a Franc. *Dorighello*, Patavino, illustratus; tomi tres. Patavii, ex typographeo Seminarii. 8 maj. Textus æque ut Comm. Dorighelli totus est e Sanadono expressus.

—— Opera. Norimb. 12.

1775 Jo. Bernh. *Basedov* Encyclopædia philanthropica *Horatii Flacci*. Lips. 8. Inutilis.

1776 Latine c. vers. Germ. et notis Jac. Frid. *Schmidt*. Gothæ, 3 tom. 8. Melius vero Latine legitur Horatius.

—— *Horatius* de Arte poëtica; accesserunt alia quædam Horatii carmina, et clavis locorum difficiliorum interpretationem adjuvans. Halæ. 12.

1777 J. F. *Engeri* Comm. in selecta Horatii loca. Vratisl. 12.

—— Cum annott. Gallicis Lud. *Poinsinet* de *Sivry*. tomi II. Paris. 8. Sivrius, cum satis multas criticorum emendd. in contextum recepit, tum ipse inprimis in distractionibus quædam novavit, *quæ vereor*, inquit Janius, *ut omnia probari viris doctis possint*. « In adnotationibus, « *observante Janio*, id ei fuit consilii propositum, ut « Horatium a dissolutæ lasciviæ crimine liberaret, et « ostenderet, omnia carmina luxuriosa et voluptaria, « quæ in illius operibus sunt, nihil esse nisi versiones « Græcorum carminum Alcmanis, Stesichori, Alcæi, « aliorum. Cujus opinionis gratia pleræque adnotationes scriptæ sunt, ad illamque referuntur; reliquæ, « non multæ admodum, pertinent vel ad defendenda « ea, quæ novavit vir doctissimus, vel ad comparationem Græcorum, fere petitam e Dacerio, vel denique

« ad aliam Viro Cl. propriam opinionem, qua nomina « quam plurima, in primis Græca, apud Horatium obvia, « quæ huc usque pro propriis habita sunt, appellativa « esse censet, e Græco sermone ab Horatio simpliciter « Latina facta : velut *Sestius* ei est pro *convíva*, ut *Da-* « *malis* pro *juvenca*, et *Petti* pro *latruncúli*, etc. »

ÆTAS VI, ECLECTICA, ann. 1778 — 1783 — 1788 — 1800 — 1811 — 1812 — 1828.

Selectis lectionibus C. D. Jani, J. J. Oberlini, M. Gesneri, C. Vanderbourg, C. Fea etc. illustrata, tum ex Manuscriptis novis ut et vetustis, tum ex Edd. et Interp. critic. simul et cum Edd. vulg. collatis.

1778 Q. H. F. Opera recensuit, varietate lectionis et perpetua adnotatione illustravit M. Christianus David *Jani*. Tomus I. Lipsiæ, sumtibus S. L. Crusii, 1778. 8 maj. Tom. II. 1782. Qui duo tomi exhibent Odarum lib. IV, de qua ed. nobis etiam, quod ad Odas attinet, cum Gesneriana collata, lubet transcribere judicium a Clar. Harlesio Introd. in Notitiam litter. Rom. Noribergæ 1781, P. II, p. 393 latum :

« Multa exempla scripta editaque collegit contulit- « que Cl. Jani, vulgatam quidem recensionem posuit « instar fundamenti : contextum tamen ad MSStorum « auctoritatem et artis criticæ leges sobria verecunda- « que ratione constituit, varietate lectionis ab exegeti- « cis observationibus secreta, et poëtam tam grammatice « quam cum sensu judicioque pulchri, interdum vel « justo uberius vel parcius, explicavit. Denique in pro- « legomenis de codicibus et editionibus poëmatum,

« de vita, ingenio, poësi, moribusque vatis etc., pul-
« chre docteque egit. Neque tamen pauca reliquit futu-
« ris interpretibus explicanda, et emendanda, præcipue
« cum fontibus, ex quibus Horatius tantum non hausit
« omnia, componenda. »

—— Selectæ Odæ. Præmissa auctoris vita, ad usum Gymnasiorum Trevirensium. Confluentiæ. 8.

1779 Opp. ex rec. J. M. *Gesneri*. Norimb. 12.

—— Manhemii, 2 vol. 8. Ad edit. Talbotianam I Cantabrig. 1699, et Burmannianam expressa.

—— *Horatii Carmen ad Ælium Lamiam*, musicis numeris expressum a. Jo. Ad. *Hiller*. Lips. ex offic. Breitkopfii. fol. transvers. Præmittitur ipsis modis textus Latin. Odæ 26 L. 1; idemque Germanice expressus a Jac. Frid. Schmidt.

1780 Franc. *Dorighelli* Ed. repetita Patavii 3 vol. 8. Vid. ad ann. 1774.

—— Ead. 1783 Latine et Germanice, interprete Jo. Fr. *Schmidt*. Gothæ. 3 vol. 8. Editio secunda.

1782 Cum notis Chr. *Junckeri* ad modum Minellii. Lips. 12.

1783 Bipontina I. *Q. Horatii Flacci* Opera ad optimas editiones collata. Præmittitur Notitia litteraria. Studiis societatis Bipontinæ. Editio accurata. Biponti. 8 maj. Ex typogr. Societatis.

—— Opera, cum notis select. Th. Bettinelli, Venet. 2 vol. in-8°.

1785 Opera. Avenione. 24. Editio nitida.

1787 Latine et Gallice. Lugd. 2 vol. 12.

—— Opera. Francof. et Lips. 2 vol. 8.

1788 *Q. Horatii Fl.* Carmina, curavit Jer. Jac. *Oberlin*. Typis et sumtu Rollandi et Jacobi. Argentor. 4 maj. Editio typorum nitore præstans. Calci adhærent variæ lectiones quatuor Codicum Argentoratensium.

—— *Q. Horatii Fl.* Eclógæ, cum scholiis veteribus, castigavit et notis illustravit Guil. Baxterus. Var. Lect. et Obss. addidit Matth. Gesnerus, quibus et suas adspersit Jo. Car. *Zeunius*. Lipsiæ, 8. ap. Fritsch.

—— In usum Delphini, XV, auct. Lud. *Desprez*. Londini, 8.

1791 *Q. Horatii Fl.* Opera. Parmæ, in ædibus Palatinis, typis Bodonianis, fol. maj. Editio splendida, quam curavit Jos. Nic. de *Azara*. — Recus. 1793 in-4°. et 1794 in-8°.

1792 Opera, cum variis lect., notis variorum et indice locupletiss. Londini Gul. Browne et Joh. Warren, 2 vol. 4.

—— Q. H. Fl. Opera, cum notis var., edente Car. Combe. Lond. 4 vol. 4.

—— Ed. Bipontina, II. 8.

1793 Opera omnia ex optimis recens. in usum scholarum curavit Jacob Baden, Hauniæ, 8.

1794 Q. Hor. Fl. quæ supersunt, recensuit et notulis instruxit Gilb. Wakefield. Lond. 2 vol. 8.

1796 Q. Hor. Fl. Opera, cum not. var., curante Jo. Car. Zeunio, Glasguæ in ædib. academ., 4.

1799 Q. H. Fl. Opera, ad exemplar Bentleii, curavit Jo. Chr. Fr. Wetzel, Lignitii, 8.

—— Q. Hor. Fl. Parisiis, Didot natu major, in-fol. max.

1800 Q. H. Fl. Opera apud P. et Firm. Didot, ed. stereotypa, in-16.

—— Q. H. Fl. Opera illustravit Christ. Gulielm. Mitscherlich. Lipsiæ, 2 vol. 8.

1801 De Satir. atque Epist. Horat. discrimine scripsit Carolus Morgenstern. Lips. 4.

—— Horatius, cum locis e Græcis scriptor. allat. autore Steph. Werton. Lond. 8.

1802 De Arte poëtica edid. Laurent Salh, Hauniæ, 8.

——— Opera Hor. Vindobonæ, S. Yinc. Degen, 8.

——— Ed. J. Math. Gesneri recusa.

1803 Opera Q. H. Fl. recensuit et illustravit S. G. Doering. Lips. 8. Tom. 1.

1806 Q. Hor. Fl. cum scholiis perpetuis Jo. Bond. Parisiis, Achaintre, 8.

1811 Q. H. Fl. Opera ad MSS. Codices Vaticanos, Chisianos etc. emendavit notisque illustravit præsertim in iis quæ antiquitates Roman. spectant, Carol. Fea, Biblioth. Chisianæ præfectus, Romæ, 2 vol. in-12.

1812 Thomæ Valpergæ Epist. Horatii ad Augustum. Taurin. 1 vol. in-4°.

——— Q. Hor. Fl. Carminum libri v ad fidem XVIII MSS. Paris. recensuit, notis illustravit, et gallicis versibus reddidit C. Vanderbourg. Paris. 3 vol. in-8°.

1814 Carmina expurg. cum notis J. Juvencii, Rothom. 8.

1820 J. Georg. Grævii scholia ad Odarum libros 2 priores edid. F. Henr. Bothe, Heidelbergæ 1 vol. 8.

1820 — 1821. Opera Hor. ed. Car. Fea. notis illustravit et denuo recensuit F. H. Bothe, Heidelberg, 2 vol. 8.

1821 Q. H. Fl. Opera collatis Edd. optimis Paris. recensuit J. A. Amar. Paris. P. Didot, 1 vol.

——— Opera Hor., a Joach. Henric. Jaeck edita, Vinariæ, 1 vol. 8.

1823 Q. H. Fl. Opera, Lipsiæ et Lugd. Batav. 8.

1825 et 1826. Quintus Hor. Fl., ex recensione et cum notis Petri Duviquet, in Academia Paris. Professoris aggreg. Parisiis in-8°. et in-12 (Odarum libr., tom. 1 et 2.)

1828 Q. Horatii Flacci, ex Ed. Bipontina II, ad optimas lectiones MSS. et Edd. nova Editio recensita, brevibus notis critic. et interp. subjunctis; necnon Horatiano indice; cum adnotata Horatii Vita, et Notitia litteraria de hujus Edd. Comment. et Vers. amplissima. in-8°. Parisiis, apud Editores Treuttel et Würtz; Argentorati et Londini, in eorumdem Bibliopolio.

VERSIONES.

ITALICÆ.

1535 La Poëtica d'*Oratio* tradotta de L. *Dolce*, per Franc. Bindone. Venet. 8.

1536 Eadem, *ibid.* 8.

1549 La Poëtica e Sermoni con le morali Epistole d'*Orazio*, presso il Giolito. Vinegia. 8.

1559 I dilettevoli Sermoni, altrimenti Satire, e le morali Epistole di *Horatio*, insieme con la Poëtica. Ridotte da Lodovico *Dolce* dal poëma Latino in versi sciolti volgari. Con la vita di Horatio; Origine della Satira; Discorso sopra le Satire; Discorso sopra le Epistole; Discorso sopra la Poëtica. Vinegia, appresso Gabriel Giolito de' Ferrari. 8.

—— Eadem, *ibid.* 8.

1566 L'Opere d'*Horazio*, per Giov. *Fabrini*. Venet. 4.

1573 L'Opere d'*Oratio*, commentate in lingua volgare Toscana, da Giov. *Fabrini da Fighine* Venet. 4. — Eadem *ibid.* ann. 1581, 1584, 1599, 1613, 1623.

1587 L'Opere d'*Horatio* Latine, commentate in Lingua Toscana da Giov. *Fabrini*, con le Osservazioni di Filippo *Venuti*. Venet. 4.

1595 Cinque Libri delle Odi di *Orazio Flacco* dette in Canzoni, Festine, Ballate, e Madrigali da Giov. *Giorgini de Jesi*. Iesi. 12.

1610 L'Arte Poëtica d'*Horazio* in ottava rima; co'l testo Latino tradotta dal D. *Scip. Ponze*, e la spositione de' loughi piu oscuri, per Gio. Jacom. Carlino. Napoli. 4.

1630 La Poëtica d'*Oratio*, tradotta da *Leporeo* in verso sciolto, per Franc. Corbelleti. Roma. 8.

1662 Le Opere di *Q. Orazio Flacco*, tradotte in rima dal Franc. *Borgianelli*. Venet. 8.

1669 L'Opere d'*Oratio*, commentate da Giov. *Fabrini da Fighine* in lingua Toscana; nel fine ci sono aggiunte da Pil. *Venuti* da *Cortana* l'osservationi da esprimere tutte le parole latinamente, secondo l'uso di *Oratio*, per Gio. Battista Brigna. Venet. 4.

1670 Franc. Ant. *Capponius*, le Liriche Parafrasi sopra l'Ode di Oratio Flacco. s. l. 4.

1672 Federigo *Nomi* Oratio Toscano, con IV Libr. delle Poësie liriche d'*Oratio*. Firenza. 12.

1675 Eadem, *ibid.*

1680 *Q. Horatii Flacci* le Ode con simil ordine di methodo, ed egual numero di sillabe tradotte da Paolo *Abriani*, per Gian. Francesco Valvasense. Venet. 12.

1682 Metamorfosi Lirica d'*Orazio* parafrasato e moralizato da Loretto *Mattei*, Bologna, in-12. Col. testo Latino.

1698 Sermoni e le Epistole di *Horazio*, per Lod. *Dolce*. Ferrar. 4.

—— Della poëtica d'*Oratio Flacco* Venusino, Parafrasi ridotta in versi Italiani dal Dott. canonico Giulio Cesare *Grazzini*, per Bernard. Pomatelli. Ferrar. 4.

1714 *Sertorii Quatromanni* Parafrasi Toscane della Poëtica d'*Oratio*; traduzione della medesima in verso Toscano; alcune annotazioni sopra di essa. Neap. 8.

1715 La Poëtica d'*Horatio* in versi Toscani, per Pand. *Spannochi*. Siena. 8.

—— Sermoni e le Epistole di *Horatio*, per Lod. *Dolce*. Siena. 8.

1726 Volgarizzamento dell' Arte Poëtica di *Q. Horatio Flacco* ai Pisoni, padre et figliuoli, con ispiegazione ed

aggiunta didiceria opera del *Co. Giampaolo della Torre di Rezzonico.* Milano. 8.

1731 L'Opere di *Q. Orazio Flacco*, cioe : li IV Libri de' versi Lirici, alla somiglianza del metro Latino in versi volgari sciolti ridotti dall' Abbate *Girol. del Buono.* L'Epodo ed il Carme secolare del medesimo tradotti, e la Poëtica trasportata in versi volgari da Ben. *Pasqualio.* Li 2 delle Epistole tradotti in Terzetti da Fr. *Borgianelli*, et i 2 Libri de' Sermoni o siano Satire, tradotte da M. Lod. *Dolce* di presente rimesse nelle loro mancanza, e ridotte al vero sentimento del Latino Poëta da *Parmindo Ibichense.* Milano. 4.

1736 Il Canzoniere d'*Orazio* ridotto in versi Toscani dal Sig. Steph. Ben. *Pallavicini.* G. Saalbach. Lips. 8.

—— I Sermoni di *Orazio* tradotti in versi Italiani da Franc. *Borgianelli*, Lat. et Ital. Ascoli. 8.

1738 L'Arte Poëtica d'*Orazio*, volgarizzata da *Pandolfo Spannochi*, nella Stamperia del Publico. Siena. 8.

—— L'Arte Poëtica d'*Orazio* in rima, da Franc. *Borgianelli*, per Ant. Bortoli. Venet. 8.

1739 Le Epistole d'*Orazio*, tradotte in rima da Franc. *Borgianelli*, per Ant. Bortoli. Venet. 8.

1743 Il Canzoniere d'*Orazio* ridotto in versi Toscani da Stef. *Pallavicini*, per Ang. Pasinelli. Venet. 8.

1744 Il Canzoniere, le Satire e parte delle Epistole d'*Orazio*, tradotte in versi Toscani da Stef. *Pallavicini.* Stanno nelle Opere del Pallavicini. Venet. 8.

1746 *Q. Horatii Flacci*, le Ode espresse in vari metri di verso Italiano dal *Co. Ottavio dalla Riva*, per Jac. Vallarsi. Verona. 8.

—— Le Ode, ed il Canto seculare d'*Orazio*, tradotte in rima da Franc. *Borgianelli*, per Ant. Bortoli. Venet. 8.

——— Le Satire d'*Orazio*, tradotte in rima da Franc. *Borgianelli*, per Ant. Bortoli. Venet. 8.

1750 L'Arte Poëtica d'*Orazio* di *Benedetto Menzini di Bracio*, di Pietr. Jac. Martello. Roma. 12.

1759 Le Satire di *Q. Orazio Flacco*, tradotte da Francesco *Corsetti*. Siena. 8.

1761 Dissertazione sopra la villa di *Orazio Fl.* dell' Abbate *Domin. de Sanctis*. Nella Stamp. di generoso Salomon. Roma. 4. Rep. 1768.

1762 Le Opere di *Q. Oratio Flacco* tradotte in rima dal Franc. *Borgianelli*. Ant. Bortoli. Venet. 8.

1764 Le Epistole di *Q. Orazio Flacco* tradotte in verso Italiano da *Oresbio Agico* Pastor Arcade (Francesco *Corsetti*), con varie Annotazioni secondo l'edizione Bentleiana. Latino e Italiano. Siena, nella stamperia di Luigi e Benedetto Bindi. 8.

1765 Il Canzoniere d'*Orazio*, ridotto in versi Toscani da Stef. *Pallavicini*. Appresso Giambat. Pasquali. Venet. 12.

1767 Alcune Ode di *Orazio* tradotte in rima dal Dottor Giannagostino *Zeviani*, con pochi Sonetti dello stesso. Verona, nella stamperia di Moroni. 8.

1777 Le Opere di *Q. Orazio Flacco* nuovamente tradotte. Siena. 8. Ex versione *Corsetti* et *Bertolæ*.

——— La Poëtica di *Q. Orazio Flacco* restituta all. ordine suo, e tradotta in Terzine. Con præfazione critica e note. (Auctore Petr. Ant. *Petrini*.) Rom. 8.

1783 Le Ode di *Q. Orazio Flacco* tradotti in versi Toscani da J. Ottav. *Savelli*. Livorno. 8. J. V. Falorni.

1786 Ode di *Orazio* volgarizzate. Reggio, nella stamperia di Giuseppe Davolio. 8.

——— Od. libri 5, Coll. Ital. interpretazione dall' abbate Fr. Venini, Mediolani, 4.

1790 Traduzzione Oraz. in prosa colla costruzione del testo e note grammaticali e storiche, Torino, 2 vol. 8.

1792 Osservazioni intorno ad Orazio, di Cl. Vannetti, 8.

1794 Dell' Arte poëtica, traduzz. di Marchesini. Napoli, 8.

1800 Scelta di 12 Sermoni tradotti in vers. drucciol. da Arcang. Isaïa. Roma, 8.

1802 Opere volgarizz. col. testo latin. ed annotazioni, dall' abbate Venini, Venez. 2 vol. in-12.

1811 . Le Poësie di Q. Oraz. Fl. recatt. in altrettanti versi, da Giusep. Solari. Genova, 2 vol. 4.

1806 – 1812 Opere di Q. Or. Fl. trad. in ling. Ital. e corred. di osservaz. da Celestino Massucco, profess. di poëtica nell' universita di Genova, cum textu latin. vulgari. Genova, 10 tom. in-8°.

1820 Opere di Q. Or. Fl. recat. in vers. Ital. da Tomaso Gargallo, cum textu latin. Napoli, 4 vol. in-8°.

GALLICÆ.

1540 Jaq. *Pelletier* du Mans, l'Art Poétique d'*Horace* en vers. Paris. 8.

1544 *Bonaventure des Peries*, le premier Livre des Sermons d'*Horace* en Prose. Lyon. 8.

1545 L'Art Poétique d'*Horace*, traduit en vers françois par Jaq. *Pelletier* du Mans. Mich. de Vascosan. Paris. 8.

1549 Le Premier Livre des Sermons d'*Horace*, traduit en rime françoise par Franc. *Habert de Berry*. L'imp. de Mich. Fezandat. Paris. 8.

1551 Les Sermons satiriques d'*Horace*, en rime françoise, par Franc. *Habert*, avec aucunes Epitres dudit *Horace*. Mich. Fezandat. Paris. 8.

1555 L'Art Poétique d'*Horace*, traduit en vers françois, par Jaq. *Pelletier* du Mans. Lyon. 8.

1579 *Q. Horatii Flacci* cinq Livres des Odes en vers, par Jaques *Mondot*. Paris. 8.

1583 Les Œuvres d'*Horace* en vers, par L. *de la Porte*. Paris. 12.

1584 Les Œuvres d'*Horace*, par *Ant.* et *Rob. Chevalier d'Agneaux*, en vers. Paris. 8.

——— Les Œuvres d'*Horace* en vers françois, par L. *de la Porte*. Paris. 2 vol. 8.

1588 Les Œuvres d'*Horace* Latin et François de la traduction nouvelle de *Robert* et *Ant. Chevalier d'Agneaux*. Paris. 8.

1596 Les Œuvres d'*Horace*, de la traduction de *Martignac*, en prose. Paris. 2 vol. 8.

1618 Satyre d'*Horace*, ou Discours sur l'envie, traduite en françois. C. Nego. Paris. 4.

1633 L'*Horace* François en prose, par le Sieur *Bienvenu*. Rolin Baragnes. Paris. 8.

1652 Les Œuvres d'*Horace*, Latin et François en prose, de la version de Mich. *de Marolles*. Toussaint Quinet. Paris. 2 vol. 8.

1656 Les Œuvres du Président *Nicole*, contenant diverses pièces choisies, traduites d'*Horace* en vers françois, etc. par Ch. Serey. Paris. 12. — Rep. 1681.

1660 Les Œuvres d'*Horace* en Latin et en François, de la version de Mich. *de Marolles*. 2 vol. chez Guil. de Luyne. Paris. 8.

1664 Odes et Epodes d'*Horace*, par Pierre *de Marcassus*, en vers. Paris. 8.

1666 Recueil de diverses Pièces d'*Horace*, en vers, par le Président *Nicole*. Paris. 12.

1670 Les Œuvres d'*Horace*, en prose, par *Algay de Martignac*. Paris. 8.

1678 Les Œuvres d'*Horace*, par Mich. *de Marolles*, en prose. Paris. 8.

—— *Horace* de la traduction de M. *Algay de Martignac*, en prose, 2 vol. chez Jean Bapt. Coignard. Paris. 12.

1681 Remarques critiques sur les Œuvres d'*Horace*, avec une nouvelle traduction par André *Dacier*. 10 vol. Denys Thierry. Paris. 12.

1684 Les Œuvres d'*Horace* en Latin et en François, en prose, par M. *Algay de Martignac*. Paris. 8.

—— Paraphrase d'*Horace*, traduite en vers, par Jaq. *Pelletier* du Mans. Mich. de Vascosan. Paris. 8.

—— Paraphrase de l'Art poétique d'*Horace* aux Pisons, par le Sieur *Brueys* de Montpell. Paris, veuve Mauger. 12.

1685 Traduction nouvelle des Satyres, des Epîtres, et de l'Art poétique d'*Horace* en prose, par le P. Jer. *Tarteron*, avec le Latin. Paris, Andr. Balard. 12.

1687 Les Œuvres d'*Horace* en Latin et en François, par M. de *Martignac*. Lyon. 8.

1689 Les Œuvres d'*Hor.* par M. *Dacier*. 10 vol. Paris. 12.

1691 Eadem, *ibid.* 12.

—— Eadem, à Lyon. 12.

1694 Eadem, Londini. 8.

—— Traduction nouvelle des Satyres, des Epîtres, et de l'Art Poétique d'*Horace* par Jérome *Tarteron*. Paris. 8.

1695 Les Odes d'*Horace* en vers, par *de Brueys*. Paris. 8.

1697 *Horace* de la traduction de *Martignac*, avec des remarques, et le Latin à côté. Paris. 2 vol. 12.

1700 Les Œuvres d'*Horace*, traduction nouvelle, par le P. *Tarteron*. Paris, Andr. Pralard. 12.

1704 Les Odes et Epodes d'*Horace* non châtrées, par l'abbé *de Bellegarde*. Paris. 8.

1705 Traduction des Odes et des Epodes d'*Horace*, par le P. Jer. *Tarteron*. Paris. 8.

1738 Eadem, *ibidem.* 12.

1742 Eadem. Amst. 2 vol. 12.

1750 Les Poésies d'*Horace*, traduites en François, par M. Charles *Batteux*. Paris. 2 vol. 12.

1752 Traduction des Œuvres d'*Horace*, en vers françois, avec des Extraits des auteurs qui ont travaillé sur cette matière, et des notes pour l'éclaircissement du texte. Par l'abbé Salmon. Paris. 5 vol. 12.

1753 Les Poésies d'*Horace*, traduites en François. Nouvelle édition. Chez Desaint et Saillant. Paris. 2 vol. 12.

1756 Les Poésies d'*Horace*, avec la traduction françoise du R. P. *Sanadon*. Nouvelle édition, enrichie des notes tirées de tous les meilleurs interprètes d'*Horace*, avec un dictionnaire alphabétique, etc. divisé en trois tables, pour l'intelligence de la Fable, de l'Histoire et de la Géographie. Paris. 3 vol. 12.

——— Les Poésies d'*Horace*, avec la traduction françoise du R. P. *Sanadon*. Amst. (Paris) 2 tom. 12. (1)

1757 Poésies de M. *le Marquis de la Fare*. Chez J. F. Bernard. Amst. 12. (Non omnes et singulas Odas transtulit, sed tantum *Lib.* I *Od.* 1, 2, 3, 4, 5, 11, 13, 19, 23, 30 et 33; *Lib.* II *Od.* 8, 11, 12, 14, 16, 18 et 19; *Lib.* III *Od.* 1, 2, 3, 9, 29, 30; *Lib.* IV *Od.* 1, 7, 13; *Epod.* 1, 2, 7, 14.)

1759 Odes d'*Horace*, traduites par l'Abbé *des Fontaines*. Berlin. 12. (Hæc translatio prosaïca in se continet Odas *Libri* I et II, et primas 23 *Odas Libri* III.)

1762 Les Poésies d'*Horace*, par Charl. *Batteux*. Nouvelle édition. Amst. 2 vol. 12.

——— Eadem, Ienæ et Lips. 2 vol. 12.

1767 Découverte de la Maison de campagne d'*Horace*. Ou-

(1) Les notes sont du P. Bertr. Gab. Fleuriau.

vrage utile pour l'intelligence de cet auteur, et qui donne occasion de traiter d'une suite considérable de lieux antiques, par M. l'abbé *Capmartin de Chaupi*. Par Zempel. Rome. 3 tom. 8.

1768 Œuvres mêlées de Madame *de Montégut*. Paris. 2 vol. 8. (Tom. II horum Operum continet Lib. IV Odarum, Lib. Epodon, et Carmen seculare, ligata oratione translata.)

—— Andr. *Dacier*. Nouveaux éclaircissemens sur les Ouvrages d'*Horace*, avec la Réponse à la Critique de M. *Masson*. Chez Pierre Cot. Paris. 12.

1771 Les quatre Poétiques, d'*Aristote*, d'*Horace*, de *Vida*, de *Despréaux*, avec la traduction et des remarques, par l'abbé *Batteux*. Paris. 2 vol. 3.

1773 Odes d'*Horace*, traduites en vers françois, avec des notes, par M. de *Chabanon de Maugris*. Paris. 12.

1781 Traduction des Odes d'*Horace*, avec des observations critiques, etc. Par M. *de Reganhac*. 2 vol. à Paris chez Laporte.

1783 Les Œuvres d'*Horace* traduites en François par René *Binet*. 2 vol. à Paris, chez Colas. 12.

1788 Epîtres d'*Horace*, par M. Du V*** (Du Vernet). Versailles, 8.

—— Satires, par le même, 1792, *ibid*. 8.

1789 Traduction libre des Odes en vers. Orléans, 2 vol. 8.

1798 L'Art poétique, Épître d'*Horace* aux Pisons, trad. en vers français avec le texte en regard, par le cit. Le Febvre La Roche, Paris, Didot l'aîné, 12.

1801 Satires en vers, par P. Daru, Paris, 8.

1802 Œuvres d'*Horace*, trad. en Fr. par Binet, Paris, 2 vol. pet. in-12.

—— L'Art poétique trad. en vers par S. M. Cornette, Paris, 8.

1803 Poésies d'*Horace*, imitation en vers, par La Chabeaussière. Paris, 8.

—— L'Art poétique, trad. en vers par M. A. Dadaoust. Paris, 8.

1804 Œuvr. d'*Hor.* trad. en vers français par P. Daru, Paris, 2 vol. 8 ; et 5e édition en 4 vol. 18, 1820.

1806 Traduction du Ier. livre des Odes d'*Horace* en vers fr., par P. Didot aîné, Paris, 8.

1807 Essai d'une nouvelle traduction des Odes. Paris, 12.

1810 Œuvres lyriques d'*Horace*, traduites en vers avec des notes crit. et interp. du texte latin mis en regard. Ouvr. destiné aux élèves, par P. F. Lavau, professeur, Versailles. 12.

—— Horace éclairci par la ponctuation dans quelques Odes, par le Ch^er^. Croft, Paris, Renouard, 8.

1811 Odes d'*Horace* en vers français (par M. Devismes), Paris, 8.

—— Traduction de 30 Odes en vers, par M. Du Rouve. Paris, 8.

1812 Traduction des Odes et de l'Art poétique d'*Horace* en vers, avec le texte par M. de *** (Ballainvilliers, ancien intendant de Languedoc.), Paris, Migneret, 12.

—— Odes d'*Horace* trad. en vers avec des arguments et des notes, et revues pour le texte (Voyez l'Index latin) sur XVIII manuscrits de la Bibl. R. par C. Vanderbourg, Paris, 3 vol. 8.

1813 Œuvres d'*Horace*, traduction de Batteux avec le texte. Avignon, 2 vol. 12.

1816 Traduction de R. Binet, revue par M. Jannet, Par. 4 vol. 8.

1818 Odes d'*Horace* trad. en vers avec le texte, par M. Le Texier, Paris, 12.

1821 Le Ier. Livre des Odes d'*Horace* trad. en vers, par M. André de Nanteuil, 8.

1822 Odes d'*Horace*, traduction française avec des notes explicatives par Félicie d'Ayzac, Paris, 8.

—— Loisirs d'un militaire français, traduction en vers d'une partie des Odes d'*Horace*, par M. le vicomte Lenoir, Paris, 12. avec le texte.

1823 Odes d'*Horace*, traduites en vers, par B. Granet, chef d'institution, Paris, 8. Les trois premiers livres, avec le texte.

ANGLICÆ.

1566 *Q. Horatii Flacci* two Books of Satyres in English verse. Lond. 4.

1567 Art of Poetry, Pistles and Satyres of *Horace*, English by Thom. *Drant*. Lond. 4.

1635 Odes and Epodes of *Horace* in Latin and English verse by Sir Thom. *Hawkins*. Lond. 8.

1638 All the Odes and Epodes of *Horace* translated into English verse, by Henry *Rider*. Print. by John Haviland. Lond. 12.

—— Odes and Epodes of *Horace*, in Latin and English verse, by Thom. *Hawkins*. Printed by John Haviland. The IV edition. Lond. 12.

1640 *Q. Horatii Flacci* Art of Poetry made English, by *Ben. Johnson*. Lond. 12.

1649 The Odes and Epodes, Select Satyr. and Epist. of *Horace*, in English verse, by *Smiths*. Southw. 8.

1652 *Horace* translated into English verse, by Barten *Holyday*, pr. W. Webb. London. 8.

—— Selected Parts of *Horace*, in English verse, etc. London. 8.

——— *Q. Horatii Flacci* Sermones, Odæ, Epodon, in Anglicum sermonem versi a *Franshaw.* per Gabr. Bedell. Londin. 8.

1666 The Poems of *Horace*, renderd in English verse, by several Persons. London. 8.

——— The Works of *Horace* in English verse, pr. M. *Brome.* London. 8.

1671 Eadem, *ibid.* 8.

1680 *Horace's* Art of Poetry with Remarks by the *Earl of Roscommon.* Lond. 4.

——— The Works of *Horace* in English verse. M. *Brome.* Lond. 8.

1684 The Odes and Epodes of *Horace* in English verse, by Thom. *Hawkins.* Lond. 8.

——— The Odes, Satyres, Epistles and Art of Poetry of *Horace*, by Th. *Creech.* pr. Jac. *Tonson.* Lond. 8.

1685 Miscellany Poems, ou Poésies mêlées, contenant les traductions des Eclogues de *Virgile*, des Elégies amoureuses d'*Ovide*, des Odes d'*Horace* et autres Poésies, données par Jean *Dryden.* pr. J. Tonson. London. 8.

1695 *Horace's* Art of Poetry, translated into English verse, by Ben. *Johnson.* Lond. 8.

——— *Horace's* Art of Poetry translated into English prose, by the *Earl of Roscommon.* Lond. 8.

1709 The Satyres and Epistles of *Horace*, in English prose, by S. *Dunster.* pr. D. Browne. Lond. 8.

1711 The Odes, Satyres, Epistles and Art of Poetry of *Horace*, by Th. *Creech.* Lond. 8.

1712 The Satyres, Epistles, and Art of Poetry of *Horace*, into English prose, by S. *Dunster.* pr. Browne. Lond. 8.

——— The Odes, Epodes and Carm. secul. of *Horace*, in English. Lond. 8.

1713 The Odes, Epodes and Carmen seculare of *Horace*, in

Latin and English, with a translation of *Bentley's* notes, to which are added notes upon notes in 24 Parts. 2 vol. Print. for Bern. Lintott. Lond. 12.

1714 A new Edition of the Odes, Epodes and Carmen seculare of *Horace*, in Latin and English. London. 2 vol. 12.

1715 The Odes and Satires of *Horace*, done into English verse, by the most eminent hands, with his Art of Poetry, by Mylord *Roscommon*. Lond. 8.

1717 *Q. Horatii Flacci* Ars poëtica, in English verse, by the *Earl of Roscommon*. Lond. 8. *Vid.* Poems by the Earl of Roscommon.

1718 The Odes of *Horace*, translated into English verse, by Henry *Coxwel*. Oxford. 4.

—— *Horace* in Latin and English, with a poetical version of Thom. *Creech*. Lond. 2 vol. 12.

1719 The Odes, Epodes, and Carmen secul. of *Horace*, in English verse, by M. *Oldisworth*. Lond. 8.

—— *Horace's* Satires, Epistles and Art of Poetry, done into English prose, with notes by S. *Dunster*. Lond. 8.

1720 The Odes, Satires, Epistles and Art of Poetry of *Horace*, by M. *Creech*. Lond. 8.

1721 *Horace's* Odes, Satires and Art of Poetry. Lond. 8.

1726 *Q. Horatii Flacci* Opera, in English prose, cum not. *Dacerii*, per Welsted. Lond. 6 vol. 8.

1728 *Horace's* Art of Poetry in English numbers by Henr. *Ames*. Lond. 8.

1729 Odæ et Epodi of *Horace*, by Nath. *Baily*. Lond. 8.

—— *Horace's* Satires, Epistles, and Art of Poetry, by D. *Dunster*. Lond. 8.

1730 Translations of several Odes, Satires and Epistles of *Horace*. Print. by W. Burton. Lond. 4.

—— Translat. of several Odes, Satires and Epistl. of

Horace, by *Major Hanway*. Print. by W. Burton. Lond. 8.

—— The Odes, Satires, and Art of Poetry of *Horace*. Print. for Jac. Tonson. Dublin. 8.

—— The Odes, Satires, Epistles and Art of Poetry of *Horace*, into English, by M. *Creech*. Print. for Jac. Tonson. Lond. 12.

—— The Odes and Satires of *Horace*, done into English verse, by the most eminent hands, with his Art of Poetry by the *Earl of Roscommon*. Print. for Jac. Tonson. Lond. 8.

1731 Translation of the second Book of *Horace's* Epistles. C. Carthy. Dublin. 4.

1734 The first and second Satires of the second Book of *Horace* by Alex. *Pope*. Lond. 4.

1735 *Horace's* Art of Poetry, in English numbers by M. Henr. *Ames*. Lond. 8.

1737 The Odes, Epodes and Carm. secul. of *Horace* in verse, p. M. *Oldisworth*. Lond. 8.

—— The Odes and Epodes of *Horace* in English verse. T. *Hare*. Lond. 8.

—— The Odes, Satires, Epistles and Art of Poetry of *Horace*, done into English by M. *Creech*. Pr. for J. and R. Tonson. Lond. 8.

1739 *Q. Horatii Flacci* Satires, Epistles, and Art of Poetry done into English, with notes by *Dunster*. Pr. for W. Mears. Lond. 8.

1741 *Q. Horatius Flaccus* in Latin and English, with the notes of *Dacier*, *Sanadon* and others, and Latin text put in order of construction. Print. for Jos. Davidson. Lond. 3 vol. 8.

1743 *Q. Horatii Flacci* Opera omnia, cum notis criticis variorum, Anglice vertit Phil. *Francis*. Lond. 8.

—— *Horace's* Treatise concerning Art of Poetry, by the *Earl of Roscommon*. Dublin. 12.

1746 The Odes, Epodes, Carmen seculare, Satires, Epistles and Art of Poetry of *Horace* translated into English prose. Print. for Jos. Davidson. Lond. 2 vol. 4.

1749 *Q. Horatii Flacci* Ars Poëtica, with an English Commentary and notes. Print. by W. Boyer. London. 4.

1750 The Works of *Horace*, translated into English prose, begun by David *Watson*, and published by S. *Patrice*. Print. of J. Oswald. Lond. 8.

—— A Poetical Translation of the Works of *Horace*, with the Original Text, and Critical Notes collected from his best Latin and French Commentators, by the Rev. M. Philip. *Francis*. 4 vol. Print. for A. Millar. Lond. 12.

1757 *Hor. Fl.* Epistolæ ad Pisones et Augustum, with an English Commentary and notes. To which are added two dissertations; the one, on the Provinces of the Drama; the other, on poetical imitation: and a letter to M. Masson. The third edition corrected and enlarged. 2 vol. by R. *Hurd*. Camb. 8.

1767 The Works of *Horace*, translated into verse, with a prose Interpretation, and occasional notes, by Christoph. *Smart*. 4 vol. Print. for W. Flexney. Lond. 8.

—— The Works of *Horace*, in English verse; by M. *Duncombe*, Sen. J. Duncombe M. A. and other hands. With notes historical and critical. Lond. 12.

1781 Select Odes of Pindar and *Horace* translated; and other original Poems: together with notes, critical, historical and explanatory. By Williams *Tasker*. Lond. 8. Dodsley.

1783 The Art of Poetry. An Epistle to the Pisons. Translated from *Horace*. With notes. By George *Colman*. London. 4. Cadell.

1803 The lyricks of *Horace*, in English verse, with the latin text, revised and subjoined, London, White, 2 vol. 12.

HISPANICÆ ET LUSITANICÆ.

1591 *Q. Horatii Flacci* Ars poëtica Española, per Vincente de *Espinel*. Apud Ludov. Sanchez. Madriti. 8.

1592 El Arte Poëtica de *Horatio*, traduzida de Latin en Español por Don Luis *Zapata*. En Lisboa, p. Alexandro de Syqueira. 4.

1599 *Q. Horatio Flacco*, Poëta Lyrico Latino, sus Obras, en lengua Castellana : por el Johan *Willen de Biedma*, per Seb. de Mena Granad. f.

1682 Obras de *Q. Horatio Flacco*, traducidas en prosa Española, con argumentos, Ephomes y notas en el mismo idioma por Urb. *Campos*. Leon. 8.

1718 Obras emendadas impress. Coimbra, 4.

1758 Arte poëtica, traducida e illustrada por Candido Lusitano (F. J. Freire) Lisboa, 8.

1783 *Horacio* Español o Poësias Liricas de Quinto Horacio, traducidas por el Padre Urbano *Campos*, illustradas y aumentadas por el Padre Luis *Minguez*. Madrit. 8. ap. Sancha.

Matth. *Alemanni*, Philippi II Hispan. Regis Secret. Algunas Traduciones de *Horacio* se vidisse MSS. refert D. *Thomas Tamajus*. Conf. *Nic. Antonii Bibl. Hispan.* Tom. II, p. 92.

1790 Arte poëtica, traducida e illustrada com un commentario critico, por Pedro Jose de Fonseca, Lisboa. 8.

1793 Art. poët. restituida a suo ord. com a interpretanza parafrastica. Lisboa e typogr. regia, 4.

1794 Arte poët. vestida e ornada no idioma vulgare, por Joac. Jose da Costa. Lisboa, 8.

GRÆCÆ.

1600 *Q. Horatii Flacci* Carmen seculare et Hymnus in Apollinem ac Dianam, Græcis Sapphicis a F. *Morello* reddita. Apud Fed. Morel. Lutet. 4.

1607 Eadem, *ibid.*

1617 *Q. Horatius Flaccus*, ab omni obscœnitate purgatus, ad usum gymnasiorum Societ. Jesu; Aldi Manutii de Metris Horatianis, et Odæ aliquot, vid. 21 et 24 Libr. I, et Ode 6 Libr. II, et Carm. secular. a Fed. *Morello* Græce eodem genere vers. lyr. redditæ. Apud Joh. Libert. Paris. 12.

Q. Horatii Flacci, Carmina, Græce pari tum numero, tum metro versa a Joh. *Benedicto*, Medico in Acad. Salmur. Ob quam versionem ab *Is. Casaubono* commendatus Philippo Mornæo, locum inter Doctores publicos Salmurienses obtinuit. Vid. *Thom. Bartholini. Diss. de Medicis Poëtis.* Hafn. 1669. p. 135.

1810 Odæ aliquot, Græce versæ, per B. Pardo, cum Latino textu. Petersb. 1 vol. 8.

POLONICÆ.

1609 *Q. Horatius Flaccus* per Sebast. *Petrycy*. M. D. Cracov. 4.

1647 *Q. Horatius Flaccus* Przekladania Jana *Libickiego*. Cracov. 4.

1773 Piesni Wszystkie *Horacyuska* Przekladania roznych tom I et II. Nakladem Michala Grolla Bibliopoli y Komisarza. Warsz. 8. Curavit hanc collectionem Adam

Naruszewick, Poëta Polonus. Tom. I duos priores libros Odarum, Tom. II Libr. III et IV Odarum et Libr. Epodon in se continet, ita ut una Ode plus simplici vice occurrat. In præfatione nomina eorum, qui in hac palæstra desudarunt, diligenter indicavit, inter quos eminet ipse *Collector*.

GERMANICÆ.

1639 Andr. Heinr. *Bucholtz* erstes verdeutschtes, und mit kurtzen Noten erklærtes Odenbuch des *Q. Horatius Flaccus*. Gedruckt durch Petr. Lucius. Rinteln. 8.

—— Andr. Heinr. *Bucholtz* verdeutschte und mit kurtzen Noten erklærte Poetereykunst des *Q. Horatius Flaccus*, gedruckt durch Petr. Lucius. Rinteln. 8.

1643 *Q. Hor. Fl.* erstes Odenbuch von Joh. *Bohemus*. Gedruckt durch Gimel Bergers Erben. Dresden. 8.

1656 *Q. Hor. Fl.* vier Bücher Odarum, in teutsche Poësie übersetzt von Joh. *Bohemus*, durch Melch. Bergen. Dresden. 8.

1659 Andr. Heinr. *Bucholtz* erstes Odenbuch des *Q. Horatii Flacci*, in teutsche Poësie übersetzt. Rinteln. 8.

1671 *Q. Horatii Flacci* Opera, in ungebundener Rede übertragen von Jac. *Rothen*. Basel. 8.

1690 Lieder des *Q. Horatius Flaccus*, in hochdeutsche Reime übersetzt, durch Gotthilf Flamin *Weidner*. Leipzig. 8.

1698 *Q. Horatius Flaccus* in ungebundener Schreibart verdeutscht von Joach. *Rulffen*. Leipzig. 8. (Desunt in hac editione Libri duo Satyrarum, qui tamen in illa de anno 1707 accesserunt.)

1707 Eadem, *ibid.* 8.

—— Interprete Jac. Frid. *Reimanno*. Lipsiæ. 8.

—— H. A. E. G. U. D. (*Jo. Georg. v. Eckard*) *Horatius* von der Dichtkunst, in teutsche Verse übersetzt. Braunsw. 8.

1729 Casp. *Abel* fünf Bücher des *Horaz* und einige seiner Satyren und Sendschreiben. Goslar. 8. Vid. *Ejusd. Gedichte und Uebersetzungen.*

1730 Jo. Chr. *Gottsched* Poëtische Uebersetzung der Dichtkunst des *Horatius*. Leipz. 8. Vid. ejusd. *Einleitung zu dem Versuch einer critischen Dichtkunst.* Rep. 1737.

—— *Q. Horatii Flacci* Gedanken von der Dichtkunst, in deutsche Verse übersetzt, von C. H. *Langen*. Lübeck. 8.

1732 Casp. *Abel* verschiedene Gesænge des *Horatii*, etc. Joh. Christ. Kœnig. Goslar. 8.

1739 Uebersetzung einiger Oden aus dem *Horaz* von *Hinüber*, Bremen. 8.

1741 Teutsche Poëtische Uebersetzung des ersten Buches der *Horazianischen* Oden, durch Joh. Paul *Rœder*. Nürnb. 8.

1744 Der *Schwæzer* nach dem *Horaz*, ein moralisch Gedicht. Hamb. 4. Rep. 1751, *ibid.* (Auctor hujus poëmatis est Frid. *ab Hagedorn*. Exstat etiam in ejusd. Opp. Poët.)

1745 Joh. Christ. *Brœstet* Oden des *Horatius*, erstes Buch et Sat. 8 Lib. II; Epist. 1, 2, 3, 4, 5 Lib. I. Typ. Sternisch. Lüneb. 8.

1749 *Groschuf* ungebundene Uebersetzung der Gedichte des *Q. Hor. Fl.* 2 vol. Huter et Hermes. Cassel. 8.

1752 Des *Q. Horatius Flaccus* Oden fünf Bücher, und von der Dichtkunst ein Buch, poetisch übersetzt, von Sam. Gotth. *Langen*. Halle. 8.

1756 *Horazens* vier Bücher der Oden und der Epoden, nebst deren poetischen Uebersetzung. Brauns. 8. (Auctor hu-

jus versionis est *Illustriss. Frid. Ludov. Comes de Solms, Princ. Elect. Sax. Comes Consistorianus.*)

1757 Karl Wilhelm *Ramlers* ungebundene Uebersetzung der Dichtkunst des *Horatz*. Leipzig. 8. Vid. *Ramlers Einleitung in die schœnen Wissenschaften.*

1764 *Q. Horatii Flacci* lyrische Gedichte, in deutschen Oden übersetzt, von Gotth. Flam. *Weidnern*. Leipzig. 8.

1769 Die Oden des *Horatz*, in deutschen Versen, mit Anmerkungen. Leipzig. 8. (Auctor hujus versionis est *Georg. Aug. von Breitenbauch.*)

—— Karl Wilhelm *Ramlers* Oden aus dem *Horatz*. Berlin. 8. *Lib.* I *Od.* 4, 7, 8, 18. *Lib.* II *Od.* 18, 19. *Lib.* III *Od.* 11, 12, 13. *Lib.* IV *Od.* 3, 5, 7, 8. *Epod. Lib. Od.* 11, 18.

1770 Vorlesungen über den *Horatz* von Joh. Chr. *Briegleb*. Altenb. 8. Derselben zweyter Theil. 1781.

1771 Versuch einer Uebersetzung der 12 ersten Oden vom *Horaz*, nach dem Sylbenmaase, dessen er sich bedienet hat. Leipzig. 8.

—— Drey Gesænge *Horazens* in teutsche Reime übersetzt, und mit Anmerkungen erklært durch Ignaz *Klein*. Würtzb. 8.

—— Sechs Oden aus dem *Horaz*, nach seinem Sylbenmaase übersetzt. Berlin. 8. *Lib.* I *Od.* 22 et 28. *Lib.* II *Od.* 3. *Lib.* III *Od.* 2, 3 et 9.

1772 *Horatzens* Oden erstes Buch, von Karl Aug. *Küttner*. Leipzig. 8.

—— Karl Wilhelm *Ramlers* lyrische Gedichte aus dem *Horaz*. Berlin. 8.

—— Nachahmungen und Uebersetzungen aus dem *Horaz* von C. F. *Weisse*. Vid. Weissens kleine lyrische Gedichte, zweyter Band. Leipzig. 1772. 8.

—— *Horazens* Episteln an die Pisonen und an den August, mit Kommentar und Anmerkungen, nebst einigen kritischen Abhandlungen von R. *Hurd*, aus dem Englischen übersetzt, und mit eigenen Anmerkungen begleitet, von Joh. Joach. *Eschenburg*. Leipz. 2 vol. 8.

1773 et 1775 Die Werke des *Horaz* aus dem Lateinischen übersetzt, I Theil, 1773. II und III Theil, 1775. Anspach. 8.

1774 Karl *Mastalliers* Gedichte, nebst Oden aus dem *Horaz*. Wien. 8. (Versio hæc continet duodecim Odas, scil. ex *Lib.* I *Od.* 24, 31. *Lib.* II *Od.* 2, 3, 10, 13, 14, 16, 17. *Lib.* III *Od.* 3, 24, 29.)

—— Sechszehn Oden aus dem *Horaz*. Leipzig. 8. *Ex Lib.* I *Od.* 2, 9. *Lib.* II *Od.* 2, 3, 8, 13, 16, 20. *Lib.* III *Od.* 2, 3, 5, 10, 16, 23, 27. *Lib.* IV *Od.* 13.

1775 Die Oden des *Horaz* in deutschen Versen mit Anmerkungen. Jena, bey Gollner. 8.

1776 *Horaz* Latein. und Deutsch. mit Anmerk. für junge Leute von Jac. Frid. *Schmidt*. Gotha. 3 Theile. 8. (Repetita ann. 1780 — 1783.)

1779 Dreyssig Oden aus dem *Horaz* und drey Eklogen aus dem Virgil übersetzt. Leipzig. 8.

1780 Noch dreyssig Oden aus dem *Horaz* übersetzt. Leipzig. 8.

—— Auserlesene Oden aus dem *Horaz*. Frankf. am Mayn. 8.

1781 *Horazens* Oden, erstes und zweites Buch, übersetzt von *Bremer*. Leipzig. 12.

—— u. 1787 *Horazens* Oden, aufs neue verdeutscht von K. H. *Jœrdens*. Berlin. 8.

1782 *Horazens* Briefe, aus dem Latein. übersetzt und mit hist. Erläuterungen versehen von C. M. *Wieland*. 2 Theile. Dessau. 8.

——— *Horazens* Satyren in launigte Reime übersetzt. Frankfurt. 8.

1784 *Horazens* Dichtkunst, erlæutert, übersetzt und als ein vortrefliches Ganze vorgestellt von Joh. Andr. Christ. *Michelsen*. Halle, im Verlag des Waysenhauses. 8.

——— Zwœlf Oden aus dem *Horaz* von N. T. *Rœsler*. Brünn und Wien. 8.

1785 Philosophische und andre Gedichte aus dem Lateinischen des Lucrez, Katull, Ovid, *Horaz*, Virgil, Lucan, in der Versart der Originale verdeutscht und mit Anmerkungen versehen vom Uebersetzer des goldnen Esels des Apulejus. Hamburg, bey Hofmann. 8.

1786, 1794 et 1805. *Horazens* Satyren, aus dem Lateinischen übersetzt und mit Einleitungen und erlæuternden Anmerkungen versehen von C. M. *Wieland*. Leipzig, bey Weidmanns Erben und Reich. 2 Theile. 8.

1787 Eadem recusa Francofurti. 2 vol. 8.

——— 1788 u. 1791 Oden des *Horatius Flaccus*. Uebersetzt und mit Anmerkungen begleitet von C. F. K. *Herzlieb*. Stendal, bey Franzen und Grossen. 3. Theile. 8.

1789 *Horazens* Dichtkunst, übersetzt und erklært in Prosa von K. W. *Ramler;* in Versen von C. M. *Wieland*. Basel. 8.

1790 Q. Horatii Flacci Carminum libri quinque. Des *Q. Horatius Flaccus* Oden fünf Bücher. Uebersetzt und mit einigen Anmerkungen begleitet von Joh. Fridr. *Roos*. Leipzig, bey Fleischer. 8.

1791 *Horazens* Brief über die Dichtkunst, übersetzt von G. W. C. *Starke*. Halle. 8.

——— *Horazens* Epistel an die Pisonen, mit einem durchgængigen Kommentar und Anmerkungen, herausgegeben von Michael *Engel*. Maynz. 8.

1797 *Horazens* Dichtkunst in neu entdeckter Ordn. in deutsch. Hexamet. übers. nach e. 800 jaehr. Handschr. von Regelsberger. Wien. gr. 8°.

1800 *Horazens* lyr. Gedichte, übers. u. erl. v. F. A. Eschen. Zurich. 2 vol. gr. 8°.

1801 *Horazens* Briefe a. d. Lat. v. Wieland. Leipzig. 2 vol. gr. 8°.

1807 *Horazens* Werke v. J. H. Voss. Heidelberg. 2 vol. 8°.

1808 *Horazens* Werke, metrisch übersetzt u. erklaert von C. F. Preiss. 4 vol. gr. 8°. Leipzig.

BELGICÆ.

1654 *Q. Horatii Flacci* Lierzangen en Dichtkunst in Ondicht vertaelt, door Joost *van den Vondel*. Amst. 12.

1656 Eadem, *ibid.* 12.

1657 Eadem, *ibid.* 12.

1677 *Q. Horatii Flacci* Dichtkunst, mit Latynsch Dicht in Niederduitsch Vaarsen overgebracht, door A. *Pels*. Amst. 8. — *Idem*. 1681, in-4°.

1682 Bygedichten op Otto *Vænius* Zinnbeelden uit *Horatius*, by Albert Magnus. Amst. 8.

1694 *Q. Horatius Flaccus* Dicht-Kunst in Vaarsen, door A. *Pels*. Amst. 8.

1703 *Q. Horatius Flaccus* Lierzangen en Dichtkunst in Ondicht vertaelt, door J. V. *Vondel*. Edit. quarta, by Jan Lamsfeld. Amst. 4.

1706 *Q. Horatii Flacci* Dichtkunst uit Latynsch Dicht in Niederduitsch Vaarsen overgebracht, door A. *Pels*. Amsterd. 8.

1726 Hekelgedichte in Brieven van *Q. Horatius Flaccus*, uit Latynsch Dicht in Niederduitsch Ondicht overgebracht, door B. *Huydecoper*. Amst. 4.

1735 *Q. Horatius Flaccus* Lierzangen en Dichtkunst in Ondicht vertaelt, door Joost *v. Vondel.* Amst. 4.

1737 Heckelgedichten, Brieven, en Dichtkunst van *Q. Horatius Flaccus* in Niederduitsche Vaarsen overgebracht, door B. *Huydecoper.* Amst. 4.

1804 Odæ belgicis versibus redditæ per Petr. Van-Winter, Amst. 1 vol. 4.

DANICÆ.

1777 *Q. H. Fl.* Epistolæ in danicam linguam translatæ a D. Biering, Hafniæ, in-12.

1791 Odæ Satiræ et Ars poëtica ab eod. *ibid.* 12.

1816 *Horatii* Satiræ, danice versæ a D. Smidth. *ibid.* 8.

1817 *Hor.* Epistolæ, ab eod. *ibid.* 8.

RUSSICÆ.

Utrum versio Carminum *Horatii* Russica per Eliam *Kopiewicz*, cujus mentionem faciunt Commentarii Trevoltini (*Mémoires de Trévoux*) ann. 1711, p. 1657, unquam lucem viderit, dubitat *Fabricius Bibl. Lat.* Tom. I, p. 249.

Satiras quidem *Horatii* Iwan *Borkow*, in linguam Russicam, ligato sermone, nuper cum notis secundum Teutonicam versionem transtulisse, comperimus ex Diariis Litterariis.

NOTITIÆ LITTERARIÆ FINIS.

Q. HORATII FLACCI

CARMINA.

Q. HORATII FLACCI

CARMINUM

LIBER PRIMUS.

ODE I.

AD MÆCENATEM.

Alios aliis rebus duci : se lyricorum versuum studio teneri.

MÆCENAS, atavis edite regibus,
O et præsidium, et dulce decus meum!
Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
Collegisse juvat, metaque fervidis
Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evehit ad Deos :
Hunc, si mobilium turba Quiritium
Certat tergeminis tollere honoribus;
Illum, si proprio condidit horreo,
Quidquid de Libycis verritur areis.

Gaudentem patrios findere sarculo
Agros, Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe Cypria
Myrtoum pavidus nauta secet mare.

8. *Tergeminis honoribus*, scilicet Ædilitate, Prætura et Consulatu.

Luctantem Icariis fluctibus Africum
Mercator metuens, otium et oppidi
Laudat rura sui : mox reficit rates
Quassas, indocilis pauperiem pati.

Est qui nec veteris pocula Massici,
Nec partem solido demere de die
Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
Stratus, nunc ad aquæ lene caput sacræ.

Multos castra juvant, et lituo tubæ
Permistus sonitus, bellaque matribus
Detestata. Manet sub Jove frigido
Venator, teneræ conjugis immemor :
Seu visa est catulis cerva fidelibus,
Seu rupit teretes Marsus aper plagas.

Me doctarum hederæ præmia frontium
Dis miscent superis : me gelidum nemus,
Nympharumque leves cum Satyris chori,
Secernunt populo, si neque tibias
Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
Lesboum refugit tendere barbiton.

Quod si me Lyricis vatibus inseres,
Sublimi feriam sidera vertice.

20. *Solido*, integro.
32. *Si*, id est *siquidem*, vel *quia*.

ODE II.

AD AUGUSTUM CÆSAREM.

Deos omnes iratos esse Romanis ob Cæsaris cædem : unam Imperii spem in Augusto constitutam.

Jam satis terris nivis atque diræ
Grandinis misit Pater, et rubente
Dextera sacras jaculatus arces,
Terruit Urbem :

Terruit gentes, grave ne rediret
Sæculum Pyrrhæ, nova monstra questæ;
Omne quum Proteus pecus egit altos
Visere montes;

Piscium et summa genus hæsit ulmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis;
Et superjecto pavidæ natarunt
Æquore damæ.

Vidimus flavum Tiberim, retortis
Littore Etrusco violenter undis,
Ire dejectum monumenta Regis,
Templaque Vestæ;

Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus et sinistra
Labitur ripa, Jove non probante, uxorius amnis.

2. *Pater*, Jupiter. — 5. Timorem incussit ne.
15. *Regis*. Regiam Numæ Pompilii.
17. *Querenti*, nempe de Cæsaris nece.

Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent;
Audiet pugnas, vitio parentum
Rara juventus.

Quem vocet Divûm populus ruentis
Imperî rebus? prece qua fatigent
Virgines sanctæ minus audientem
Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter? Tandem venias, precamur,
Nube candentes humeros amictus,
Augur Apollo!

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat et Cupido;
Sive neglectum genus et nepotes
Respicis, auctor,

Heu! nimis longo satiate ludo,
Quem juvat clamor, galeæque leves,
Acer et Marsi peditis cruentum
Vultus in hostem.

Sive mutata juvenem figura,
Ales, in terris imitaris, almæ

36. *Auctor*, Mars Romuli pater.

39. Sic in Edd. vett. *Marsi* legit Dacerius, quanquam lectio vulg. *Mauri* a pluribus defenditur.

41. *Juvenem*, Augustum.

Filius Maiæ, patiens vocari
Cæsaris ultor :

Serus in cœlum redeas, diuque
Lætus intersis populo Quirini;
Neve te nostris vitiis iniquum
Ocior aura

Tollat! Hic magnos potius triumphos,
Hic ames dici Pater atque Princeps :
Neu sinas Medos equitare inultos,
Te duce, Cæsar!

ODE III.

AD NAVEM QUA VEHEBATUR VIRGILIUS ATHENAS PROFICISCENS.

Secundam Virgilio navigationem precatur : deinde occasionem nactus, hominum audaciam detestatur.

Sic te Diva potens Cypri,
Sic fratres Helenæ, lucida sidera,
Ventorumque regat pater,
Obstrictis aliis, præter Iapyga,
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et serves animæ dimidium meæ.

1 et seq. Initium duci videtur e Callimachi fragmento 114.

Illi robur et æs triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,
Quo non arbiter Hadriæ
Major, tollere seu ponere vult freta.

Quem mortis timuit gradum,
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, et
Infames scopulos, Acroceraunia?
Nequicquam Deus abscidit,
Prudens, Oceano dissociabili
Terras, si tamen impiæ
Non tangenda rates transiliunt vada.

Audax omnia perpeti
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax Iapeti genus
Ignem fraude mala gentibus intulit.
Post ignem ætheria domo
Subductum, macies et nova febrium
Terris incubuit cohors;
Semotique prius tarda necessitas
Lethi corripuit gradum.

Expertus vacuum Dædalus aëra
Pennis non homini datis;

20. *Infames*, propter crebra naufragia.
25-30. Ex Hesiodo Imit.

Perrupit Acheronta Herculeus labor.
Nil mortalibus arduum est:
Cœlum ipsum petimus stultitia; neque
Per nostrum patimur scelus
Iracunda Jovem ponere fulmina.

ODE IV.

AD L. SESTIUM CONSULAREM.

Adventu veris, et communi moriendi conditione proposita, hortatur ad voluptates.

Solvitur acris hiems grata vice veris et Favoni,
Trahuntque siccas machinæ carinas;
Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator igni;
Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente Luna;
Junctæque Nymphis Gratiæ decentes
Alterno terram quatiunt pede; dum graves Cyclopum
Vulcanus ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire myrto,
Aut flore terræ quem ferunt solutæ.
Nunc et in umbrosis Fauno decet immolare lucis,
Seu poscat agna, sive malit hædo.

2. *Siccas carinas.* Hiberno tempore naves ex aqua protractæ conquiescebant in navalibus.

8. Al. *visit*, loco *urit*.

12. Servius sic legit, min. vulg. quam *hædum et agnum*.

Pallida Mors æquo pulsat pede pauperum tabernas,
Regumque turres. O beate Sesti,
Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare longam.
Jam te premet nox, fabulæque Manes,

Et domus exilis Plutonia : quo simul mearis,
Nec regna vini sortiere talis,
Nec tenerum Lycidan mirabere, quo calet juventus
Nunc omnis, et mox virgines tepebunt.

16. *Fabulæ Manes*, de quibus multa fabulantur poëtæ.
18. *Regna vini*. Talorum jactus Magistrum bibendi efficiebat.

ODE V.

AD PYRRHAM.

Miseros esse, qui illius amore teneantur. Se ex eo, tanquam e naufragio, enatasse.

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus,
Grato, Pyrrha, sub antro?
Cui flavam religas comam,

Simplex munditiis? Heu! quoties fidem
Mutatosque Deos flebit, et aspera
Nigris æquora ventis
Emirabitur insolens,

8. *Insolens*, inexpertus.

Qui nunc te fruitur credulus aurea;
Qui semper vacuam, semper amabilem
Sperat, nescius auræ
Fallacis! Miseri, quibus
Intentata nites! Me tabula sacer
Votiva paries indicat uvida
Suspendisse potenti
Vestimenta maris Deo.

10. *Qui semper vacuam*, te sibi vacantem.
13. *Tabula*. Periculo elapsi naufragi Neptuno solebant suspendere, præter vestimenta sua, tabulam in qua naufragii casus depingebatur.

ODE VI.

AD M. VIPSANIUM AGRIPPAM.

Bella ab eo gesta a Vario cantatum iri : se conviviis tantum et amoribus describendis aptum esse.

Scriberis Vario fortis, et hostium
Victor, Mæonii carminis alite,
Quam rem cumque ferox, navibus aut equis,
Miles te duce gesserit.

Nos, Agrippa, neque hæc dicere, nec gravem
Pelidæ stomachum cedere nescii,
Nec cursus duplicis per mare Ulixei,
Nec sævam Pelopis domum

1. *Scriberis Vario*, pro *a Vario*. — 7. *Duplicis*, versuti.

Conamur, tenues grandia; dum pudor,
Imbellisque lyræ Musa potens vetat
Laudes egregii Cæsaris et tuas
Culpa deterere ingeni.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne scripserit? aut pulvere Troïco
Nigrum Merionen? aut ope Palladis
Tydiden Superis parem?

Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus acrium,
Cantamus vacui, sive quid urimur,
Non præter solitum leves.

ODE VII.

AD MUNATIUM PLANCUM CONSULAREM.

Alias aliis, sibi Tiburtinam regionem placere. Cohortatio ad voluptates.

Laudabunt alii claram Rhodon, aut Mitylenen,
Aut Ephesum, bimarisve Corinthi
Mœnia, vel Baccho Thebas, vel Apolline Delphos
Insignes, aut Thessala Tempe.
Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis arces
Carmine perpetuo celebrare, et
Undique decerptam fronti præponere olivam.

7. *Undique decerptam*, etc. Aliter, ut adverterat Henr. Steph., editur : *Undique decerptæ frondi*. Hanc lectionem post Heinsium Dacieriumque in editionem suam recepit P. Duviquet.

Plurimus, in Junonis honorem,
Aptum dicit equis Argos, ditesque Mycenas.
Me nec tam patiens Lacedæmon,
Nec tam Larissæ percussit campus opimæ,
Quam domus Albuneæ resonantis,
Et præceps Anio, ac Tiburni lucus, et uda
Mobilibus pomaria rivis.

Albus ut obscuro deterget nubila cœlo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos, sic tu sapiens finire memento
Tristitiam, vitæque labores
Molli, Plance, mero; seu te fulgentia signis
Castra tenent, seu densa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer Salamina patremque
Quum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur vinxisse corona,
Sic tristes affatus amicos:
« Quo nos cumque feret melior Fortuna parente,
« Ibimus, o socii comitesque!
« Nil desperandum Teucro duce, et auspice Teucro;
« Certus enim promisit Apollo,
« Ambiguam tellure nova Salamina futuram.
« O fortes, pejoraque passi
« Mecum sæpe viri! nunc vino pellite curas;
« Cras ingens iterabimus æquor. »

14. *Mobilibus uda*, decurrentibus irrigua.
29. *Ambiguam*, de qua ambigi posset an priori altera cederet.

ODE VIII.

AD LYDIAM.

Lydiæ exprobrat quod amore turpi juvenem ab honestis exercitationibus avocet.

Lydia dic, per omnes
Te Deos oro, Sybarin cur properas amando
Perdere? cur apricum
Oderit campum, patiens pulveris atque solis?

Cur neque militaris
Inter æquales equitat, Gallica nec lupatis
Temperat ora frænis?
Cur timet flavum Tiberim tangere? cur olivum

Sanguine viperino
Cautius vitat? neque jam livida gestat armis
Brachia, sæpe disco,
Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?

Quid latet, ut marinæ
Filium dicunt Thetidis sub lacrymosa Trojæ
Funera, ne virilis
Cultus in cædem et Lycias proriperet catervas?

2. *Amando*, passive, ut apud Virgil.

..... Uritque videndo
Femina.

4. *Campum* Martium. — 6-7. *Ora Gallica*, equorum Gallicorum.

8. *Olivum*. Luctaturi athletæ ungebantur oleo, ut magis habiles ad pugnam artus reddereut.

ODE IX.

AD THALIARCHUM.

Hieme indulgendum voluptati.

Vides ut alta stet nive candidum
Soracte, nec jam sustineant onus
Silvæ laborantes, geluque
Flumina constiterint acuto?

Dissolve frigus, ligna super foco
Large reponens, atque benignius
Deprome quadrimum Sabina,
O Thaliarche, merum diota.

Permitte Divis cætera; qui simul
Stravere ventos æquore fervido
Deprœliantes, nec cupressi,
Nec veteres agitantur orni.

Quid sit futurum cras, fuge quærere; et,
Quem fors dierum cumque dabit, lucro
Appone; nec dulces amores
Sperne puer, neque tu choreas;

Donec virenti canities abest
Morosa. Nunc et campus et areæ,
Lenesque sub noctem susurri,
Composita repetantur hora;

1–5. Exordium sumitur ab Alcæi Fragm. ap. Athæn. lib. x.

8. *Diota*, amphora duas ansas quasi aures habente.

18. *Campus et areæ*. Martius campus et loca ubi se exercebat Rom. juventus.

Nunc et latentis proditor intimo
Gratus puellæ risus ab angulo,
Pignusque dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

23-24. *Pignus*, armilla aut annulus. — *Male*, non satis.

ODE X.

AD MERCURIUM.

Mercuri, facunde nepos Atlantis,
Qui feros cultus hominum recentum
Voce formasti catus, et decoræ
More palæstræ;

Te canam, magni Jovis et Deorum
Nuntium, curvæque lyræ parentem;
Callidum, quidquid placuit, jocoso
Condere furto.

Te, boves olim nisi reddidisses
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra
Risit Apollo.

Quin et Atridas, duce te, superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
Thessalosque ignes et iniqua Trojæ
Castra fefellit.

3. *Catus*, vox Sabina juxta Varr., id est *acutus*, vel *cautus*.
4. *More*, id est instituto.

Tu pias lætis animas reponis
Sedibus, virgaque levem coerces
Aurea turbam, superis Deorum
Gratus et imis.

18. Sic Virgil. Æneid. 4 :
Tum virgam capit; hac animas ille evocat Orco.

ODE XI.

AD LEUCONOEN.

Indulgendum voluptati, omissa futurorum cura.

Tu ne quæsieris, scire nefas! quem mihi, quem tibi
Finem Di dederint, Leuconoe; nec Babylonios
Tentaris numeros. Ut melius, quidquid erit, pati!
Seu plures hiemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum. Sapias; vina liques, et spatio brevi
Spem longam reseces. Dum loquimur, fugerit invida
Ætas; carpe diem, quam minimum credula postero.

2. *Babylonios numeros.* Astrologiæ periti erant Chaldæi. Porro numeris ea maxime scientia nitebatur.

3. *Ut melius*, quanto melius sit.

ODE XII.

DE AUGUSTO.

Diis, heroibus, virisque aliquot claris laudatis, postremo commendat Augustum.

Quem virum, aut heroa, lyra vel acri
Tibia sumis celebrare, Clio?
Quem Deum? cujus recinet jocosa
Nomen imago,

Aut in umbrosis Heliconis oris,
Aut super Pindo, gelidove in Hæmo?
Unde vocalem temere insecutæ
Orphea silvæ,

Arte materna rapidos morantem
Fluminum lapsus, celeresque ventos,
Blandum et auritas fidibus canoris
Ducere quercus.

Quid prius dicam solitis Parentis
Laudibus, qui res hominum ac Deorum,
Qui mare et terras, variisque mundum
Temperat horis?

1. Sumit exord. a Pindar. Olymp. Od. 11.

4. *Imago.* Echo scilicet, quæ quasi ludendo voces reflectit ac refert.

11. *Blandum ducere,* Græca dictio; ut supra, Od. x, *Callidum condere.*

13. *Parentis,* Jovis.

Unde nil majus generatur ipso,
Nec viget quidquam simile aut secundum :
Proximos illi tamen occupavit
Pallas honores.

Præliis audax, neque te silebo,
Liber, et sævis inimica Virgo
Belluis, nec te, metuende certa
Phœbe sagitta.

Dicam et Alciden, puerosque Ledæ,
Hunc equis, illum superare pugnis
Nobilem; quorum simul alba nautis
Stella refulsit,

Defluit saxis agitatus humor,
Concidunt venti, fugiuntque nubes,
Et minax, qua sic voluere, ponto
Unda recumbit.

Romulum post hos prius, an quietum
Pompili regnum memorem, an superbos
Tarquini fasces, dubito, an Catonis
Nobile lethum?

Regulum, et Scauros, animæque magnæ
Prodigum Paulum, superante Pœno,
Gratus insigni referam Camena,
Fabriciumque?

22. *Virgo*, Diana venatrix. — 25. *Puerosque Ledæ*, Dioscuros.

31. Hæc lectio a nostro Huret inducta æque videtur ex voce *quia* complurium MSS., unde *quod* vulgo effectum erat.

38. *Pœno*, Hannibale.

Hunc, et incomtis Curium capillis,
Utilem bello tulit, et Camillum
Sæva paupertas, et avitus apto
Cum lare fundus.

Crescit, occulto velut arbor ævo,
Fama Marcelli : micat inter omnes
Julium sidus; velut inter ignes
Luna minores.

Gentis humanæ Pater atque custos,
Orte Saturno, tibi cura magni
Cæsaris fatis data; tu secundo
Cæsare regnes.

Ille, seu Parthos Latio imminentes
Egerit justo domitos triumpho,
Sive subjectos Orientis oræ,
Seras et Indos,

Te minor, latum reget æquus Orbem;
Tu gravi curru quaties Olympum,
Tu parum castis inimica mittes
Fulmina lucis.

45. Ex Nemeis, Od. VIII, Pindar. imit.
46. *Micat inter omnes*, subintellige *soles*, vel *ignes majores*.
57. *Te minor*, se inferiorem te geres.

ODE XIII.

AD LYDIAM.

Dolet sibi Telephum anteponi.

Quum tu, Lydia, Telephi
Cervicem roseam, cerea Telephi
Laudas brachia, væ! meum
Fervens difficili bile tumet jecur.

Tunc nec mens mihi, nec color
Certa sede manent; humor et in genas
Furtim labitur, arguens
Quam lentis penitus macerer ignibus.

Uror, seu tibi candidos
Turparunt humeros immodicæ mero
Rixæ; sive puer furens
Impressit memorem dente labris notam.

Non, si me satis audias,
Speres perpetuum, dulcia barbare
Lædentem oscula, quæ Venus
Quinta parte sui nectaris imbuit.

Felices ter et amplius,
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulsus querimoniis
Suprema citius solvet amor die!

16. *Quinta parte*, quam Dacerius interpretatur per vocem gallicam *quintessence*.

ODE XIV.

AD REMPUBLICAM.

Sub allegoria navis, monet ne nova adeat bellorum civilium pericula.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus? O! quid agis? fortiter occupa
Portum. Nonne vides, ut
Nudum remigio latus,

Et malus celeri saucius Africo,
Antennæque gemant? ac sine funibus
Vix durare carinæ
Possint imperiosius

Æquor? Non tibi sunt integra lintea;
Non Dî, quos iterum pressa voces malo:
Quamvis Pontica pinus,
Silvæ filia nobilis,

Jactes et genus et nomen inutile,
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. Tu, nisi ventis
Debes ludibrium, cave!

1. Ita interpp. et Edd. vett., cum Quintiliano, navem pro republica, fluctus pro bellis civilibus, portum pro pacis confugio, exponunt; quum Dacerius et alii navis nomine Brutum, vel navem amicos revehentem intelligi velint.

7. *Durare*, perferre æquor.

Nuper sollicitum quæ mihi tædium,
Nunc desiderium, curaque non levis,
Interfusa nitentes
Vites æquora Cycladas.

ODE XV.

NEREI VATICINIUM DE EXCIDIO TROJÆ.

Pastor quum traheret per freta navibus
Idæis Helenen perfidus hospitam,
Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret fera

Nereus fata : « Mala ducis avi domum,
« Quam multo repetet Græcia milite,
« Conjurata tuas rumpere nuptias,
« Et regnum Priami vetus.

« Eheu! quantus equis, quantus adest viris
« Sudor! quanta moves funera Dardanæ
« Genti! Jam galeam Pallas, et ægida,
« Currusque et rabiem parat.

« Nequicquam, Veneris præsidio ferox,
« Pectes cæsariem, grataque feminis
« Imbelli cithara carmina divides;
« Nequicquam thalamo graves

1. *Pastor*, Paris. — 5. *Mala avi*, malo auspice.
13-14. Ex Iliad. imit.

« Hastas, et calami spicula Gnosii
« Vitabis, strepitumque, et celerem sequi
« Ajacem; tamen, heu! serus adulteros
« Crines pulvere collines.

« Non Laertiaden, exitium tuæ
« Gentis, non Pylium Nestora respicis?
« Urgent impavidi te Salaminius
« Teucer, te Sthenelus sciens

« Pugnæ, sive opus est imperitare equis,
« Non auriga piger. Merionen quoque
« Nosces. Ecce furit te reperire atrox
« Tydides, melior patre;

« Quem tu, cervus uti vallis in altera
« Visum parte lupum graminis immemor,
« Sublimi fugies mollis anhelitu,
« Non hoc pollicitus tuæ.

« Iracunda diem proferet Ilio
« Matronisque Phrygum classis Achillei;
« Post certas hiemes uret Achaïcus
« Ignis Iliacas domos. »

19. Al. *heu serus!* conjunctim.

ODE XVI.

PALINODIA.

Veniam petit a puella, quam iambis læserat.

O MATRE pulchra filia pulchrior,
Quem criminosis cumque voles modum
Pones iambis; sive flamma,
Sive mari libet Hadriano.

Non Dindymene, non adytis quatit
Mentem sacerdotum incola Pythius,
Non Liber æque, non acuta
Sic geminant Corybantes æra,

Tristes ut iræ; quas neque Noricus
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse ruens tumultu.

Fertur Prometheus addere principi
Limo coactus particulam undique
Desectam, et insani leonis
Vim stomacho apposuisse nostro.

Iræ Thyesten exitio gravi
Stravere; et altis urbibus ultimæ
Stetere causæ, cur perirent
Funditus, imprimeretque muris

5. *Dindymene*, Cybele. Vide Ind. — 12. *Tumultu*, fulmine.

ODE XVIII.

AD VARUM.

Laus et vituperium vini.

NULLAM, Vare, sacra vite prius severis arborem
Circa mite solum Tiburis et mœnia Catili.
Siccis omnia nam dura Deus proposuit; neque
Mordaces aliter diffugiunt sollicitudines.
Quis post vina gravem militiam aut pauperiem crepat? 5
Quis non te potius, Bacche pater, teque, decens Venus?
At, ne quis modici transiliat munera Liberi,
Centaurea mŏnet cum Lapithis rixa super mĕro
Debellata; monet Sithoniis non levis Evius,
Quum fas atque nefas exiguo fine libidinum 10
Discernunt avidi. Non ego te, candide Bassareu,
Invitum quatiam; nec variis obsita frondibus
Sub divum rapiam. Sæva tene cum Berecynthio
Cornu tympana, quæ subsequitur cæcus Amor sui,
Et tollens vacuum plus nimio Gloria verticem, 15
Arcanique Fides prodiga, perlucidior vitro.

1. Initium ex Od. Alcæi sumitur.

12. *Obsita.* In festis Bacchi, mystica quædam simulacra in calatho pampinis ac hederis obsito circumferebantur; quæ intueri nefas erat.

ODE XIX.

DE GLYCERA.

Se illius amore uri.

MATER sæva Cupidinum,
Thebanæque jubet me Semeles puer,
Et lasciva Licentia
Finitis animum reddere amoribus.

Urit me Glyceræ nitor
Splendentis Pario marmore purius;
Urit grata protervitas,
Et vultus nimium lubricus adspici.

In me tota ruens Venus
Cyprum deseruit; nec patitur Scythas;
Et versis animosum equis
Parthum dicere, nec quæ nihil attinent.

Hic vivum mihi cespitem, hic
Verbenas, pueri, ponite, thuraque
Bimi cum patera meri:
Mactata veniet lenior hostia.

8. *Lubricus adspici*, periculosus adspectu.

9. Le vers de Racine,

C'est Vénus toute entière à sa proie attachée,

semble être une traduction de celui d'Horace.

12. *Quæ nihil attinent*, nihil ad amorem spectant.

ODE XX.

AD MÆCENATEM.

Invitat eum ad convivium minime sumtuosum.

Vile potabis modicis Sabinum
Cantharis, Græca quod ego ipse testa
Conditum levi, datus in Theatro
Quum tibi plausus,

Care Mæcenas eques, ut paterni
Fluminis ripæ, simul et jocosa
Redderet laudes tibi Vaticani
Montis imago.

Cæcubum et prælo domitam Caleno
Tu bibes uvam; mea nec Falernæ
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

3. *In Theatro.* Theatrum Pompeii, prope Tiberim et Montem Vaticanum.

5. *Ut paterni*, adeo ut Etrusci, etc.

8. *Imago* (*jocosa*), Echo, ut in Od. XII.

ODE XXI.

IN DIANAM ET APOLLINEM.

Pueros et puellas hortatur ad celebrandas laudes Dianæ et Apollinis.

Dianam teneræ dicite virgines;
Intonsum, pueri, dicite Cynthium,
Latonamque supremo
Dilectam penitus Jovi.

Vos lætam fluviis et nemorum coma,
Quæcumque aut gelido prominet Algido.
Nigris aut Erymanthi
Silvis, aut viridis Cragi;

Vos Tempe totidem tollite laudibus,
Natalemque, mares, Delon Apollinis,
Insignemque pharetra
Fraternaque humerum lyra.

Hic bellum lacrymosum, hic miseram famem
Pestemque, a populo, et principe Cæsare, in
Persas atque Britannos
Vestra motus aget prece.

5. *Vos*, scilicet virgines.

9–10. Tempe et Delos hic junguntur, ut Tempe et Delphi Od. VII; nempe nemus ibi, ara et lauro, erat Apollini sacrum.

ODE XXII.

AD ARISTIUM FUSCUM.

Vitæ integritatem et innocentiam ubique esse tutam.

Integer vitæ scelerisque purus
Non eget Mauris jaculis, neque arcu,
Nec venenatis gravida sagittis,
Fusce, pharetra;

Sive per Syrtes iter æstuosas,
Sive facturus per inhospitalem
Caucasum, vel quæ loca fabulosus
Lambit Hydaspes.

Namque me silva lupus in Sabina,
Dum meam canto Lalagen, et ultra
Terminum curis vagor expeditis,
Fugit inermem:

Quale portentum neque militaris
Daunias latis alit æsculetis,
Nec Jubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.

Pone me pigris ubi nulla campis
Arbor æstiva recreatur aura;
Quod latus mundi nebulæ malusque
Jupiter urget;

7. *Fabulosus*, de quo multa fabulantur historici.
11. *Curis expeditis*; al. expeditus, *liber*.

Pone sub curru nimium propinqui
Solis, in terra domibus negata;
Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

ODE XXIII.

AD CHLOEN.

Non esse jam, quod viriles complexus extimescat, viro matura.

Vitas hinnuleo me similis, Chloe,
Quærenti pavidam montibus aviis
Matrem, non sine vano
Aurarum et siluæ metu.

Nam seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides rubum
Dimovere lacertæ,
Et corde et genibus tremit.

Atqui non ego te, tigris ut aspera,
Gætulusve leo, frangere persequor:
Tandem desine matrem
Tempestiva sequi viro.

4. *Siluæ*, tribus syllabis, metri causa, loco *silvæ*.

5. Mutatio Mureti *vitis*, à Bentleio effecta est *vepris*, pro vulgata MSS. lectione *veris*.

12. *Tempestiva*, matura *viro*.

ODE XXIV.

AD VIRGILIUM.

Ut Quinctilii mortem æquo animo ferat.

Quis desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Præcipe lugubres
Cantus, Melpomene, cui liquidam Pater
Vocem cum cithara dedit.

Ergo Quinctilium perpetuus sopor
Urget! cui Pudor, et Justitiæ soror,
Incorrupta Fides, nudaque Veritas
Quando ullum inveniet parem?

Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior quam tibi, Virgili.
Tu frustra pius, heu! non ita creditum
Poscis Quinctilium Deos.

Quid? si Threïcio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Num vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida,

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi?
Durum! Sed levius fit patientia,
Quidquid corrigere est nefas.

15. *Num*. Edd. vulg. *non*.

ODE XXV.

AD LYDIAM.

Insultat ei, quod jam vetula, vicissim a juvenibus contemnatur.

Parcius junctas quatiunt fenestras
Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt; amatque
Janua limen,

Quæ prius multum faciles movebat
Cardines. Audis minus et minus jam :
« Me tuo longas pereunte noctes,
« Lydia, dormis! »

Invicem mœchos, anus, arrogantes
Flebis in solo levis angiportu,
Thracio bacchante magis sub inter-
lunia vento;

Quum tibi flagrans amor, et libido
Quæ solet matres furiare equorum,
Sæviet citra jecur ulcerosum;
Non sine questu,

Læta quod pubes hedera virenti
Gaudeat pulla magis atque myrto;

10. *Solo*, deserto.

18. *Pulla*. Aliam hic lectionem (nempe fere Heinsianam), eamque admodum probandam statuit hodiernus Horatii interpres; lector judicet :

Aridas frondes hiemis sodali
Dedicet Euro. 20

Læta q. p. hed. vir. gaud. pulla magis, atque myrti aridas fr. etc. i. e. Quod pubes amet magis hederam virentem, quam hederam marcidam et ætatis progressu pullam, vel subfuscam.

20. *Euro.* Lect. vulgat. Hebro. Vid. Ind.

ODE XXVI.

DE ÆLIO LAMIA.

Se soluto animo velle Lamiam suum laudare.

Musis amicus, tristitiam et metus
Tradam protervis in mare Creticum
Portare ventis, quis sub Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,

Quid Tiridaten terreat, unice 5
Securus. O, quæ fontibus integris
Gaudes, apricos necte flores,
Necte meo Lamiæ coronam,

Pimplea dulcis! nil sine te mei
Prosunt honores; hunc fidibus novis, 10
Hunc Lesbio sacrare plectro
Teque tuasque decet sorores.

10. Al. *possunt.*

ODE XXVII.

AD SODALES.

Illiberales et cerebrosos convivas reprehendit, et ostendit non esse rixandum inter pocula, sed de rebus suavibus fabulandum.

Natis in usum lætitiæ scyphis
Pugnare Thracum est : tollite barbarum
Morem, verecundumque Bacchum
Sanguineis prohibete rixis!

Vino et lucernis Medus acinaces
Immane quantum discrepat! impium
Lenite clamorem, sodales,
Et cubito remanete presso.

Vultis severi me quoque sumere
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater Megillæ, quo beatus
Vulnere, qua pereat sagitta.—

Cessat voluntas?—non alia bibam
Mercede.—Quæ te cumque domat Venus,
Non erubescendis adurit
Ignibus, ingenuoque semper

Amore peccas. Quidquid habes, age,
Depone tutis auribus.—Ah! miser,

1. Initium sumi videtur ex fragmento Anacreontis (55, ed. Brunck.)
8. *Cubito presso*, cubito innitentes.

Quanta laborabas Charybdi,
Digne puer meliore flamma!

Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet Chimæra.

ODE XXVIII.

ARCHYTAS.

Inducitur Archytas nautæ cuidam respondens de moriendi necessitate, eumque orans ne se insepultum jacere patiatur, sed corpori suo terram, aut arenam injiciat.

NAUTA.

Te maris et terræ numeroque carentis arenæ
Mensorem cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera; nec quidquam tibi prodest
Aerias tentasse domos, animoque rotundum
Percurrisse polum, morituro.

ARCHYTAS.

Occidit et Pelopis genitor, conviva Deorum,
Tithonusque remotus in auras,
Et Jovis arcanis Minos admissus; habentque
Tartara Panthoiden, iterum Orco

10. *Panthoiden*, Pythagoram.

Demissum; quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atræ,
Judice te non sordidus auctor
Naturæ verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios Furiæ torvo spectacula Marti;
Exitio est avidum mare nautis:
Mixta senum ac juvenum densentur funera; nullum
Sæva caput Proserpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis
Illyricis Notus obruit undis.
At tu, nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Ossibus et capiti inhumato
Particulam dare. Sic, quodcumque minabitur Eurus
Fluctibus Hesperiis, Venusinæ
Plectantur silvæ, te sospite! Multaque merces,
Unde potest, tibi defluat æquo
Ab Jove, Neptunoque sacri custode Tarenti.

Negligis immeritis nocituram
Postmodo te natis fraudem committere? Fors et
Debita jura, vicesque superbæ
Te maneant ipsum; precibus non linquar inultis,

11. *Clypeo refixo*, detracto. Affirmabat Pythagoras se Euphorbum fuisse Panthoi filium qui Trojano in bello perierat; idque ut probaret, refixerat, i. e. detraxerat e templo Junonis Argivæ, suumque fuisse asseverabat, clypeum quem Menelaus, Euphorbo a se interfecto ereptum, suspenderat.

31. *Fors et*. Al. *forsan*, cum antecedentibus junctum.

Teque piacula nulla resolvent.
Quanquam festinas, non est mora longa; licebit
Injecto ter pulvere curras.

ODE XXIX.

AD ICCIUM.

Juvenem irridet factum e philosopho militem.

Icci, beatis nunc Arabum invides
Gazis, et acrem militiam paras
Non antę devictis Sabææ
Regibus, horribilique Medo

Nectis catenas. Quæ tibi virginum,
Sponso necato, barbara serviet?
Puer quis ex aula capillis
Ad cyathum statuetur unctis,

Doctus sagittas tendere Sericas
Arcu paterno? Quis neget arduis
Pronos relabi posse rivos
Montibus, et Tiberim reverti,

Quum tu coemtos undique nobiles
Libros Panætî, Socraticam et domum
Mutare loricis Iberis,
Pollicitus meliora, tendis?

1. *Beatis*, opulentis.

14. *Domum*, familiam; nempe Platonem, Xenophontem, aliosque academicos.

ODE XXX.

AD VENEREM.

Ut in ædem Glyceræ veniat.

O Venus, regina Cnidi Paphique,
Sperne dilectam Cypron, et vocantis
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem.

Fervidus tecum Puer, et solutis
Gratiæ zonis, properentque Nymphæ,
Et parum comis sine te Juventas,
Mercuriusque.

5. *Puer*, Cupido.

ODE XXXI.

AD APOLLINEM.

Se non opulentiam, sed tranquillam hilaremque vitam ab Apolline poscere.

Quid dedicatum poscit Apollinem
Vates? quid orat, de patera novum
Fundens liquorem? Non opimas
Sardiniæ segetes feracis;

1. *Apollinem*, cui Augustus templum dicaverat.

Non æstuosæ grata Calabriæ
Armenta; non aurum, aut ebur Indicum;
Non rura, quæ Liris quieta
Mordet aqua, taciturnus amnis.

Premant Calena falce, quibus dedit
Fortuna, vitem; dives et aureis
Mercator exsiccet cululis
Vina, Syra reparata merce,

Dis carus ipsis; quippe ter et quater
Anno revisens æquor Atlanticum
Impune. Me pascunt olivæ,
Me cichorea, levesque malvæ.

Frui paratis et valido mihi,
Latoe, dones, et, precor, integra
Cum mente; nec turpem senectam
Degere, nec cithara carentem!

12. *Reparata*, permutata.

ODE XXXII.

AD LYRAM.

Ut sibi adsit canenti.

Poscimur..... Si quid vacui sub umbra
Lusimus tecum, quod et hunc in annum
Vivat et plures, age, dic Latinum,
Barbite, carmen:

1. Vulg. *poscimus*: sed in optim. et vett. lib., *poscimur*.

Lesbio primum modulate civi;
Qui, ferox bello, tamen inter arma,
Sive jactatam religarat udo
Littore navim,

Liberum et Musas, Veneremque, et illi
Semper hærentem puerum canebat,
Et Lycum, nigris oculis nigroque
Crine decorum.

O decus Phœbi, et dapibus supremi
Grata testudo Jovis! o laborum
Dulce lenimen, mihi cumque salve
Rite vocanti!

5. *Lesbio civi*, nempe *Alcæo*.

ODE XXXIII.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Ne doleat sibi rivalem juniorem a Glycera anteponi.

Albi, ne doleas, plus nimio memor
Immitis Glyceræ; neu miserabiles
Decantes elegos, cur tibi junior
Læsa præniteat fide.

Insignem tenui fronte Lycorida
Cyri torret amor; Cyrus in asperam

2. *Miserabiles elegos*: quod gallicus vates in Arte poëtica vocat, *la plaintive élégie*.

Declinat Pholoen; sed prius Appulis
Jungentur capreæ lupis,

Quam turpi Pholoe peccet adultero.
Sic visum Veneri, cui placet impares
Formas atque animos sub juga aënea
Sævo mittere cum joco.

Ipsum me melior quum peteret Venus,
Grata detinuit compede Myrtale
Libertina, fretis acrior Hadriæ
Curvantis Calabros sinus.

9. *Adultero*, amatori, ut in Od. xxxvi, v. 19.

ODE XXXIV.

Pœnitere se, quod dum Epicuream disciplinam sectaretur, parum studiose Deos coluerit.

Parcus Deorum cultor et infrequens,
Insanientis dum sapientiæ
Consultus erro, nunc retrorsum
Vela dare, atque iterare cursus

Cogor relictos. Namque Diespiter,
Igni corusco nubila dividens
Plerumque, per purum tonantes
Egit equos, volucremque currum,

2. *Insanientis sapientiæ*, Epicureæ.

7. *Per purum* (cœlo sereno) *tonantes*, quod fieri posse negabat Lucretius.

Quo bruta tellus, et vaga flumina,
Quo Styx, et invisi horrida Tænari
Sedes, Atlanteusque finis
Concutitur. Valet ima summis

Mutare, et insignem attenuat Deus,
Obscura promens : hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

15. *Hinc Fortuna*, scilicet summissa Deo.

ODE XXXV.

AD FORTUNAM.

Orat ut servet Cæsarem, et Romanos exercitus (*).

O Diva, gratum quæ regis Antium,
Præsens vel imo tollère de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos!

Te pauper ambit sollicita prece
Ruris colonus; te dominam æquoris,
Quicumque Bithyna lacessit
Carpathium pelagus carina.

(*) Gallici vatis Lyrici ad Fortunam insectatio in Urbium domitores, valde dispar est ab ea Precatione ad Divam ut servet Cæsarem in ultimos iturum Britannos (v. 29), circa ann. U. C. 727.

2. *Præsens*, cui est in promptu.

Te Dacus asper, te profugi Scythæ,
Urbesque, gentesque, et Latium ferox,
Regumque matres barbarorum, et
Purpurei metuunt tyranni,

Injurioso ne pede proruas
Stantem columnam, neu populus frequens
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet, imperiumque frangat.

Te semper anteit sæva Necessitas,
Clavos trabales et cuneos manu
Gestans aëna; nec severus
Uncus abest, liquidumque plumbum.

Te Spes, et albo rara Fides colit
Velata panno; nec comitem abnegat,
Utcumque mutata potentes
Veste domos, inimica, linquis.

At vulgus infidum, et meretrix retro
Perjura cedit : diffugiunt cadis
Cum fæce siccatis amici,
Ferre jugum pariter dolosi.

Serves iturum Cæsarem in ultimos
Orbis Britannos, et juvenum recens
Examen Eois timendum
Partibus, Oceanoque rubro.

14. *Stantem columnam*, stans imperii columen.
22. *Comitem*, subaudi *se*.
28. *Ferre jugum dolosi*, in ferendo jugo dolose agentes.

Eheu! cicatricum et sceleris pudet
Fratrumque. Quid nos dura refugimus
Ætas? quid intactum nefasti
Liquimus? unde manum juventus

Metu Deorum continuit? quibus
Pepercit aris? O utinam nova
Incude diffingas retusum in
Massagetas Arabasque ferrum!

39. *Retusum*, scilicet adversus cives.

ODE XXXVI.

IN HONOREM PLOTII NUMIDÆ.

Faustum illi ex Hispania reditum gratulatur. (Circa ann. U. C. 729.)

Et thure et fidibus juvat
Placare, et vituli sanguine debito
Custodes Numidæ Deos,
Qui nunc, Hesperia sospes ab ultima,
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen dividit oscula,
Quam dulci Lamiæ; memor
Actæ non alio rege puertiæ,
Mutatæque simul togæ.

4. *Hesperia ultima*, Hispania.
8. *Non alio rege*, rectore.

Cressa ne careat pulchra dies nota;
Neu promptæ modus amphoræ,
Neu morem in Salium sit requies pedum;
Neu multi Damalis meri
Bassum Threïcia vincat amystide;
Neu desint epulis rosæ,
Neu vivax apium, neu breve lilium.
Omnes in Damalin putres
Deponent oculos; nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis hederis ambitiosior.

10. *Cressa nota.* Cretensi, nempe creta nivea. Sic postea Sat. III, lib. II. *Creta an carbone notandum?* Et Pers. sat. V, vs. 108. *Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.*

ODE XXXVII.

AD SODALES.

Ob mortem Cleopatræ, ad privatam publicamque lætitiam, propulsato tanto patriæ periculo, Romanos hortatur. (Circa ann. U. C. 724).

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus; nunc Saliaribus
Ornare pulvinar Deorum
Tempus erat dapibus, sodales!

Antehac nefas, depromere Cæcubum
Cellis avitis, dum Capitolio

1 et seq. Initium imit. ex *Alcæi* fragm. apud Athæn. lib. X.

Regina dementes ruinas,
Funus et imperio parabat,

Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Sperare, fortunaque dulci
Ebria. Sed minuit furorem

Vix una sospes navis ab ignibus :
Mentemque lymphatam Mareotico
Redegit in veros timores
Cæsar, ab Italia volantem

Remis adurgens (accipiter velut
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
Hæmoniæ), daret ut catenis

Fatale monstrum; quæ generosius
Perire quærens, nec muliebriter
Expavit ensem, nec latentes
Classe cita reparavit oras.

Ausa et jacentem visere regiam
Vultu sereno, fortis et asperas
Tractare serpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,

Deliberata morte ferocior;
Sævis Liburnis scilicet invidens

7. *Regina*, Cleopatra.

9–10. *Turpium virorum*, eunuchorum.

24. *Nec reparavit*, nec repetiit (gallice, *regagner*). Non sibi quæsivit latebrosos recessus, in quibus Octaviani manus effugisset.

Privata deduci superbo
Non humilis mulier triumpho.

ODE XXXVIII.

AD PUERUM.

Se tenui apparatu gaudere.

Persicos odi, puer, apparatus;
Displicent nexæ philyra coronæ;
Mitte sectari, rosa quo locorum
Sera moretur.

Simplici myrto nihil allabores
Sedulus, curo; neque te ministrum
Dedecet myrtus, neque me sub arcta
Vite bibentem.

6. Antiqui MS. auctoritate fretus, alteram lectionem non contemnendam, in editionem suam Bentleius recepit, *Sedulus cura* (Cuninghamii, *curæ*), i. e. *per sollicitum nimis sedulitatem.*

LIBER SECUNDUS.

ODE I.

AD C. ASINIUM POLLIONEM.

Commendat scripta illius, quibus bella civilia complectebatur.

Motum ex Metello consule civicum,
Bellique causas, et vitia, et modos,
Ludumque Fortunæ, gravesque
Principum amicitias, et arma

Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus aleæ,
Tractas, et incedis per ignes
Suppositos cineri doloso.

Paulum severæ Musa tragœdiæ
Desit theatris; mox, ubi publicas
Res ordinaris, grande munus
Cecropio repetes cothurno,

Insigne mœstis præsidium reis,
Et consulenti, Pollio, curiæ;
Cui laurus æternos honores
Dalmatico peperit triumpho!

10. *Res publicas*, publice gestas.

Jam nunc minaci murmure cornuum
Perstringis aures; jam litui strepunt;
Jam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitumque vultus.

Audire magnos jam videor duces
Non indecoro pulvere sordidos,
Et cuncta terrarum subacta,
Præter atrocem animum Catonis.

Juno, et Deorum quisquis amicior
Afris, inulta cesserat impotens
Tellure, victorum nepotes
Rettulit inferias Jugurthæ.

Quis non, Latino sanguine pinguior
Campus, sepulcris impia prælia.
Testatur, auditumque Medis
Hesperiæ sonitum ruinæ?

Qui gurges, aut quæ flumina lugubris
Ignara belli? quod mare Dauniæ
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore nostro?

Sed ne, relictis, Musa procax, jocis,
Ceæ retractes munera næniæ;
Mecum Dionæo sub antro
Quære modos leviore plectro.

24. *Atrocem*, imperterritum. — 38. *Retractes*, iterum tractes.

ODE II.

AD C. SALLUSTIUM CRISPUM.

Primo Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres : deinde ostendit, eum qui suas cupiditates reprimere, pecuniamque contemnere possit, solum regem, solum beatum esse.

Nullus argento color est, avaris
Abdito terris, inimice lamnæ
Crispe Sallusti, nisi temperato
Splendeat usu.

Vivet extento Proculeius ævo,
Notus in fratres animi paterni :
Illum aget penna metuente solvi
Fama superstes.

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quam si Libyam remotis
Gadibus jungas, et uterque Pœnus
Serviat uni.

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
Fugerit venis, et aquosus albo
Corpore languor.

Redditum Cyri solio Phraaten,
Dissidens plebi, numero beatorum

2. *Abdito.* Vulgata lect., *abditæ.*
7. *Metuente solvi*, cavente ne solvatur.
11. *Uterque Pœnus*, nempe in Africa et Hispania.

Eximit Virtus, populumque falsis
Dedocet uti

Vocibus; regnum et diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

22-23. *Uni.... quisquis*, unicuique sapienti qui, etc.

ODE III.

AD DELLIUM.

Neque demittendum adversis, neque efferendum secundis rebus animum; sed hilariter vivendum, quum æqua sit omnibus moriendi conditio.

Æquam memento rebus in arduis
Servare mentem, non secus in bonis
Ab insolenti temperatam
Lætitia, moriture Delli,

Seu mœstus omni tempore vixeris,
Seu te in remoto gramine, per dies
Festos, reclinatum bearis
Interiore nota Falerni:

Qua pinus ingens albaque populus
Umbram hospitalem consociare amant

8. *Interiore* nota Falerni, id est *interius recondîti*.

Ramis, et obliquo laborat
Lympha fugax trepidare rivo;

Huc vina et unguenta et nimium breves
Flores amœnæ ferre jube rosæ,
Dum res et ætas et Sororum
Fila trium patiuntur atra.

Cedes coemptis saltibus, et domo,
Villaque, flavus quam Tiberis lavit:
Cedes; et exstructis in altum
Divitiis potietur hæres.

Divesne, prisco natus ab Inacho,
Nil interest, an pauper et infima
De gente, sub divo moreris,
Victima nil miserantis Orci.

Omnes eodem cogimur; omnium
Versatur urna, serius ocius
Sors exitura, et nos in æternum
Exilium impositura cymbæ.

13. Antecedentibus, *Lympha fugax*, etc. sic junctis cum sequente phrasi, qua intelligitur, *his uti properes*, melius concordare videtur sensus.

26. *Omnium versatur urna.* Vide lib. III, Od. I, *v.* 16.

28. *Cymbæ*, Charontis navi.

ODE IV.

AD XANTHIAM PHOCEUM.

Quod ancillam amet, non esse, cur eum pudeat : multis enim magnis viris idem usu venisse.

Ne sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu! Prius insolentem
Serva Briseïs niveo colore
Movit Achillem;

Movit Ajacem Telamone natum
Forma captivæ dominum Tecmessæ;
Arsit Atrides medio in triumpho
Virgine rapta;

Barbaræ postquam cecidere turmæ
Thessalo victore, et ademptus Hector
Tradidit fessis leviora tolli
Pergama Graiis.

Nescias, an te generum beati
Phyllidis flavæ decorent parentes?
Regium certe genus, et Penates
Mœret iniquos.

Crede non illam tibi de scelesta
Plebe dilectam; neque sic fidelem,

8. *Virgine rapta*, Cassandra. — 10. *Thessalo victore*, Achille.
11. Hellenice, ex Homer. Iliad.

Sic lucro aversam, potuisse nasci
Matre pudenda.

Brachia et vultum teretesque suras
Integer laudo; fuge suspicari,
Cujus octavum trepidavit ætas
Claudere lustrum.

ODE V.

Revocandam esse mentem a cupiditate virginis immaturæ.

Nondum subacta ferre jugum valet
Cervice; nondum munia comparis
Æquare, nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.

Circa virentes est animus tuæ
Campos juvencæ, nunc fluviis gravem
Solantis æstum, nunc in udo
Ludere cum vitulis salicto

Prægestientis. Tolle cupidinem
Immitis uvæ; jam tibi lividos
Distinguet Autumnus racemos
Purpureo varius colore.

1. *Ferre jugum valet*, subaudi *juvenca*.
7. *Solantis*, levantis.

Jam te sequetur; currit enim ferox
Ætas, et illi, quos tibi dempserit,
Apponet annos; jam proterva
Fronte petet Lalage maritum:

Dilecta, quantum non Pholoe fugax,
Non Chloris, albo sic humero nitens,
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, Gnidiusve Gyges;

Quem si puellarum insereres choro,
Mire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus, ambiguoque vultu.

ODE VI.

AD SEPTIMIUM.

Optat habere suæ senectutis sedem Tibur et Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi, Gades aditure mecum, et
Cantabrum indoctum juga ferre nostra, et
Barbaras Syrtes, ubi Maura semper
Æstuat unda;

Tibur, Argeo positum colono,
Sit meæ sedes utinam senectæ;

5. *Positum*, conditum a *colono*.

Sit modus lasso maris, et viarum
Militiæque!

Unde si Parcæ prohibent iniquæ,
Dulce pellitis ovibus Galæsi
Flumen, et regnata petam Laconi
Rura Phalanto.

Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus ridet, ubi non Hymetto
Mella decedunt, viridique certat
Bacca Venafro;

Ver ubi longum tepidasque præbet
Jupiter brumas; et amicus Aulon
Fertili Baccho minimum Falernis
Invidet uvis.

Ille te mecum locus et beatæ
Postulant arces; ibi tu calentem
Debita sparges lacryma favillam
Vatis amici.

7. *Sit modus*, sit finis.
16. *Bacca*, nempe oliva.

ODE VII.

AD POMPEIUM.

Amicum sibi ac patriæ restitutum gratulatur.

O SÆPE mecum tempus in ultimum
Deducte, Bruto militiæ duce,
Quis te redonavit Quiritem
Dis patriis, Italoque cœlo,

Pompei, meorum prime sodalium,
Cum quo morantem sæpe diem mero
Fregi, coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos?

Tecum Philippos et celerem fugam
Sensi, relicta non bene parmula,
Quum fracta virtus, et minaces
Turpe solum tetigere mento.

Sed me per hostes Mercurius celer
Denso paventem sustulit aere;
Te rursus in bellum resorbens
Unda fretis tulit æstuosis.

Ergo obligatam redde Jovi dapem,
Longaque fessum militia latus
Depone sub lauru mea, nec
Parce cadis tibi destinatis.

7. *Diem fregi*, partem diei impendi.
11. *Fracta virtus*, scilicet Cassii et Bruti.
14. *Denso aere*, sic Virgil.

..... Venus obscuro aere sepsit.

Oblivioso lævia Massico
Ciboria exple; funde capacibus
Unguenta de conchis. Quis udo
Deproperare apio coronas

Curatve myrto? quem Venus arbitrum
Dicet bibendi? Non ego sanius
Bacchabor Edonis : recepto
Dulce mihi furere est amico.

21. *Oblivioso*, oblivionem curarum ferente.
22. *Ciboria*, pocula capaciora.
25. *Venus*, venereus talorum jactus. Vid. Od. IV, lib. I.

ODE VIII.

AD BARINEN.

Non esse, cur ei juranti credatur : formosarum enim perjuria a Diis non vindicari.

Ulla si juris tibi pejerati
Pœna, Barine, nocuisset unquam;
Dente si nigro fieres, vel uno
Turpior ungui,

Crederem. Sed tu, simul obligasti
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multo, juvenumque prodis
Publica cura.

5. Crederem nempe tibi juranti.

Expedit matris cineres opertos
Fallere, et toto taciturna noctis
Signa cum cœlo, gelidaque Divos
Morte carentes.

Ridet hoc, inquam, Venus ipsa; rident
Simplices Nymphæ, ferus et Cupido,
Semper ardentes acuens sagittas
Cote cruenta.

Adde quod pubes tibi crescit omnis,
Servitus crescit nova; nec priores
Impiæ tectum dominæ relinquunt,
Sæpe minati.

Te suis matres metuunt juvencis,
Te senes parci, miseræque nuper
Virgines nuptæ, tua ne retardet
Aura maritos.

9. *Expedit.* Nihil tibi nocet matris tuæ cineres urna reconditos perfido sacramento violare.

16. *Cote*, sagittarum sanguine aspersa.

24. *Tua aura*, venustatis tuæ flatus.

ODE IX.

AD VALGIUM.

Ut mortuum puerum aliquando flere desinat, et potius cantet Augusti victorias (circa ann. U. C. 733).

Non semper imbres nubibus hispidos
Manant in agros, aut mare Caspium
Vexant inæquales procellæ
Usque; nec Armeniis in oris,

Amice Valgi, stat glacies iners
Menses per omnes, aut Aquilonibus
Querceta Gargani laborant,
Et foliis viduantur orni.

Tu semper urges flebilibus modis
Mysten ademptum; nec tibi, Vespero
Surgente, decedunt amores,
Nec rapidum fugiente Solem.

At non ter ævo functus amabilem
Ploravit omnes Antilochum senex
Annos; nec impubem parentes
Troïlon, aut Phrygiæ sorores

Flevere semper. Desine mollium
Tandem querelarum; et potius nova

10. *Vespero*, Veneris stella.
13. *Ter ævo functus*, Nestor, qui tres hominis ætates vixit.

Cantemus Augusti tropæa
Cæsaris, et rigidum Niphaten,
Medumque flumen, gentibus additum
Victis, minores volvere vortices,
Intraque præscriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

ODE X.

AD LICINIUM.

Retinendam esse mediocritatem, et animi in utraque fortuna æquabilitatem.

Rectius vives, Licini, neque altum
Semper urgendo, neque, dum procellas
Cautus horrescis, nimium premendo
Littus iniquum.

Auream quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret obsoleti
Sordibus tecti, caret invidenda
Sobrius aula.

Sæpius ventis agitatur ingens
Pinus; et celsæ graviore casu
Decidunt turres, feriuntque summos
Fulmina montes.

1. *Altum*, mare. — 7. *Invidenda*, invidiæ obnoxia.
9. *Sæpius*. Oberlin. *sævius*.
12. *Fulmina*. Al. *fulgura*, et sic ipse Oberl.

Sperat infestis, metuit secundis
Alteram sortem bene præparatum
Pectus. Informes hiemes reducit
Jupiter; idem

Summovet. Non, si male nunc, et olim
Sic erit. Quondam citharæ tacentem
Suscitat Musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.

Rebus angustis animosus atque
Fortis appare; sapienter idem
Contrahes vento nimium secundo
Turgida vela.

18. *Citharæ* Musam. Al. cum Edd. et MSS. complur., *cithara*, id est *citharæ sonitu*.

ODE XI.

AD QUINCTIUM.

Omissis curis, jucunde vivendum esse.

Quid bellicosus Cantaber, et Scythes,
Hirpine Quincti, cogitet, Hadria
Divisus objecto, remittas
Quærere, nec trepides in usum

Poscentis ævi pauca. Fugit retro
Levis juventas, et decor; arida

4. *Trepides in usum*, anxius sis de usu.

Pellente lascivos Amores
Canitie, facilemque Somnum.

Non semper idem floribus est honos
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu. Quid æternis minorem
Consiliis animum fatigas?

Cur non sub alta vel platano, vel hac
Pinu jacentes sic temere, et rosa
Canos odorati capillos,
Dum licet, Assyriaque nardo,

Potamus uncti? Dissipat Evius
Curas edaces. Quis puer ocius
Restinguet ardentis Falerni
Pocula, prætereunte lympha?

Quis devium scortum eliciet domo
Lyden? eburna, dic age, cum lyra
Maturet, in comptum, Lacænæ
More, comam religata nodum.

11. *Æternis minorem*, etc. (consiliis) de futuro inferiorem animum, etc.

ODE XII.

AD MÆCENATEM.

Graviora argumenta sibi minime convenire.

Nolis longa feræ bella Numantiæ,
Nec durum Hannibalem, nec Siculum mare
Pœno purpureum sanguine, mollibus
Aptari citharæ modis;

Nec sævos Lapithas, et nimium mero
Hylæum; domitosve Herculea manu
Telluris juvenes, unde periculum
Fulgens contremuit domus

Saturni veteris. Tuque pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris,
Mæcenas, melius, ductaque per vias
Regum colla minantium.

Me dulces dominæ Musa Licymniæ
Cantus, me voluit dicere lucidum
Fulgentes oculos, et bene mutuis
Fidum pectus amoribus;

Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
Nec certare joco, nec dare brachia
Ludentem nitidis virginibus, sacro
Dianæ celebris die.

9. *Pedestribus*, soluta oratione scriptis.

Num tu, quæ tenuit dives Achæmenes,
Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Licymniæ,
Plenas aut Arabum domos;

Dum flagrantia detorquet ad oscula
Cervicem, aut facili sævitia negat,
Quæ poscente magis gaudeat eripi,
Interdum rapere occupet?

25. Dum flagrantia. Al. *Quum fragrantia.*

ODE XIII.

IN ARBOREM, CUJUS CASU IN AGRO SABINO PÆNE OPPRESSUS EST.

Ille et nefasto te posuit die,
Quicumque primum, et sacrilega manu
Produxit, arbos, in nepotum
Perniciem, opprobriumque pagi:

Illum et parentis crediderim sui
Fregisse cervicem, et penetralia
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis; ille venena Colcha,

Et quidquid usquam concipitur nefas,
Tractavit, agro qui statuit meo
Te, triste lignum, te caducum
In domini caput immerentis!

11. *Caducum*, mox casurum.

Quid quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est in horas. Navita Bosporum
Pœnus perhorrescit, neque ultra
Cæca timet aliunde fata;

Miles sagittas et celerem fugam
Parthi; catenas Parthus et Italum
Robur: sed improvisa lethi
Vis rapuit rapietque gentes.

Quam pæne furvæ regna Proserpinæ,
Et judicantem vidimus Æacum,
Sedesque discretas piorum, et
Æoliis fidibus querentem

Sappho puellis de popularibus;
Et te sonantem plenius aureo,
Alcæe, plectro dura navis,
Dura fugæ mala, dura belli!

Utrumque sacro digna silentio
Mirantur Umbræ dicere; sed magis
Pugnas et exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus.

Quid mirum, ubi illis carminibus stupens
Demittit atras bellua centiceps
Aures, et intorti capillis
Eumenidum recreantur angues?

28. *Fugæ*, exilii.

31. *Exactos tyrannos... bibit aure*, expulsos tyrannos avidissime audit.

34. *Bellua centiceps*, Cerberus sic dictus propter centum serpentum capita pro crinibus.

Quin et Prometheus et Pelopis parens
Dulci laborem decipitur sono;
Nec curat Orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

38. *Laborem.* Legitur quoque *laborum*, quod certe non damnandum, utpote non infrequens Græca dictio. Sic supra Od. IX *desine querelarum*. Od. seq. XIV *damnatus longi laboris*. Sed et *decipitur laborem* hellenismus est in quo subauditur *secundum*.

ODE XIV.

AD POSTUMUM.

Mortem vitari non posse.

Eheu! fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni; nec pietas moram
Rugis et instanti senectæ
Afferet, indomitæque morti.

Non, si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonen Tityonque tristi

Compescit unda, scilicet omnibus
Quicumque terræ munere vescimur,
Enaviganda, sive reges,
Sive inopes erimus coloni.

7. *Ter amplum*, tricorporeum ex triplici regno.

Frustra cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Hadriæ;
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus Austrum :

Visendus ater flumine languido
Cocytus errans, et Danai genus
Infame, damnatusque longi
Sisyphus Æolides laboris.

Linquenda tellus, et domus, et placens
Uxor; neque harum, quas colis, arborum
Te, præter invisas cupressos,
Ulla brevem dominum sequetur.

Absumet hæres Cæcuba dignior
Servata centum clavibus, et mero
Tinget pavimentum superbis
Pontificum potiore cœnis.

27. *Superbis.* Emendationem illam proposuit Cuningham, recepitque P. Duviquet; quum vulg. legatur *superbo* ex MSS., vel *superbum*, ex ed. Lambini.

ODE XV.

IN SUI SÆCULI LUXURIAM.

Jam pauca aratro jugera regiæ
Moles relinquent; undique latius
Extenta visentur Lucrino
Stagna lacu, platanusque cælebs

Evincet ulmos. Tum violaria, et
Myrtus, et omnis copia narium,
Spargent olivetis odorem,
Fertilibus domino priori;

Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet ictus. Non ita Romuli
Præscriptum et intonsi Catonis
Auspiciis, veterumque norma.

Privatus illis census erat brevis,
Commune magnum; nulla decempedis
Metata privatis opacam
Porticus excipiebat Arcton;

Nec fortuitum spernere cespitem
Leges sinebant, oppida publico

2. Regiæ moles. Vide lib. III, Od. I, *v.* 34.

4. *Cælebs*, non maritata viti.

8. *Domino priori*, sub priore domino.

11. *Intonsi*, austeri.

16. *Excipiebat Arcton.* Ædificabantur septentrioni obversæ porticus, ideoque solis radiis carentes, in quibus æstivo tempore frigus amœnum captabant.

Sumptu jubentes et Deorum
Templa novo decorare saxo.

ODE XVI.

AD GROSPHUM.

Tranquillitatem animi optari ab omnibus : eam vero non congerendis opibus honoribusve consequendis, sed coercendis cupiditatibus comparari.

Otium Divos rogat in patenti
Prensus Ægæo, simul atra nubes
Condidit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis;

Otium bello furiosa Thrace,
Otium Medi pharetra decori,
Grosphe, non gemmis, neque purpura venale, neque auro.

Non enim gazæ, neque consularis
Summovet lictor miseros tumultus
Mentis, et curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum;
Nec leves somnos timor aut cupido
Sordidus aufert.

14. *Cui paternum splendet salinum*, cui a patre relictum vas sacrum salis arridet.

Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exsul
Se quoque fugit?

Scandit æratas vitiosa naves
Cura; nec turmas equitum relinquit,
Ocior cervis, et agente nimbos
Ocior Euro.

Lætus in præsens animus, quod ultra est
Oderit curare, et amara lento
Temperet risu. Nihil est ab omni
Parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem;
Longa Tithonum minuit senectus;
Et mihi forsan, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa; te bis Afro
Murice tinctæ

Vestiunt lanæ : mihi parva rura, et
Spiritum Graiæ tenuem Camenæ,
Parca non mendax dedit, et malignum
Spernere vulgus.

17. *Jaculamur*, sensu verbi *projicere*, et gallici veteris *projetter*.
24. *Euro* (*agente nimbos*), pro Euro-Noto (gall. le *Sud-Est*).

ODE XVII.

AD MÆCENATEM ÆGROTUM.

Negat se ei superstitem velle esse.

Cur me querelis exanimas tuis?
Nec Dis amicum est, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas, mearum
Grande decus columenque rerum!

Ah! te meæ si partem animæ rapit
Maturior vis, quid moror altera,
Nec carus æque, nec superstes
Integer? Ille dies utramque

Ducet ruinam. Non ego perfidum
Dixi sacramentum; ibimus, ibimus,
Utcumque præcedes, supremum
Carpere iter comites parati.

Me nec Chimæræ spiritus igneæ,
Nec, si resurgat centimanus Gyas,
Divellet unquam; sic potenti
Justitiæ, placitumque Parcis.

Seu Libra, seu me Scorpius adspicit
Formidolosus, pars violentior
Natalis horæ, seu tyrannus
Hesperiæ Capricornus undæ;

19. *Natalis.* Var. *Letalis.* De natal. Astr. vide Analecta Mitscherlich (Horat. tom. II).

Utrumque nostrum incredibili modo
Consentit astrum. Te Jovis impio
Tutela Saturno refulgens
Eripuit, volucrisque Fati

Tardavit alas, quum populus frequens
Lætum theatris ter crepuit sonum :
Me truncus illapsus cerebro
Sustulerat, nisi Faunus ictum

Dextra levasset, Mercurialium
Custos virorum. Reddere victimas
Ædemque votivam memento :
Nos humilem feriemus agnam.

22. *Impio*, maligno. — 29. *Mercurialium*, Mercurio addictorum.

ODE XVIII.

Se in re tenui, sua sorte contentum vivere : at alios nullum ædificandi, quærendi, rapiendi, modum facere, nihil de morte cogitantes.

Non ebur neque aureum
Mea renidet in domo lacunar;
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas ultima recisas
Africa; neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi;

6. *Ignotus hæres*, nempe forsan ut Aristonicus qui hæreditatem Attali sibi vindicavit.

Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides et ingeni
Benigna vena est; pauperemque dives
Me petit : nihil supra
Deos lacesso; nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.

Truditur dies die,
Novæque pergunt interire Lunæ.
Tu secanda marmora
Locas sub ipsum funus, et sepulcri
Immemor, struis domos,
Marisque Baiis obstrepentis urges
Summovere littora,
Parum locuples continente ripa.
Quid, quod usque proximos
Revellis agri terminos, et ultra
Limites clientium
Salis avarus? pellitur paternos
In sinu ferens Deos
Et uxor, et vir, sordidosque natos.

Nulla certior tamen,
Rapacis Orci fine destinata,
Aula divitem manet
Herum. Quid ultra tendis? æqua tellus
Pauperi recluditur,

30. *Destinata*, concordante hoc verbo cum *finis* in fœmineo genere. Al. *sede*.

Regumque pueris; nec satelles Orci
Callidum Promethea
Revexit auro captus. Hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet; hic levare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atque non vocatus, audit.

36. *Revexit.* Var. *revinxit.*

ODE XIX.

IN BACCHUM.

Bacchi laudes, ejus numine plenus, canit poëta.

Bacchum in remotis carmina rupibus
Vidi docentem, credite posteri!
Nymphasque discentes, et aures
Capripedum Satyrorum acutas.

Evoe! recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Lætatur. Evoe! parce, Liber!
Parce, gravi metuende thyrso!

Fas pervicaces est mihi Thyiadas,
Vinique fontem, lactis et uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapsa cavis iterare mella.

10. Alludere videtur ad vers. 141, Euripid. in *Bacchant.*

Fas et beatæ conjugis additum
Stellis honorem, tectaque Pentheï
Disjecta non leni ruina,
Thracis et exitium Lycurgi.

Tu flectis amnes, tu mare barbarum;
Tu separatis uvidus in jugis
Nodo coerces viperino
Bistonidum sine fraude crines:

Tu, quum Parentis regna per arduum
Cohors Gigantum scanderet impia,
Rhœtum retorsisti leonis
Unguibus, horribilique mala;

Quamquam choreis aptior et jocis
Ludoque dictus, non sat idoneus
Pugnæ ferebaris; sed idem
Pacis eras mediusque belli.

Te vidit insons Cerberus aureo
Cornu decorum, leniter atterens
Caudam, et recedentis trilingui
Ore pedes tetigitque crura.

14. *Conjugis honorem*, Ariadnæ coronam.
20. *Sine fraude*, sine noxa.

ODE XX.

AD MÆCENATEM.

Famam sibi æternam fore.

Non usitata, nec tenui ferar
Penna, biformis per liquidum æthera
Vates; neque in terris morabor
Longius; invidiaque major

Urbes relinquam. Non ego, pauperum
Sanguis parentum, non ego, quem vocas
Dilecte, Mæcenas, obibo,
Nec Stygia cohibebor unda.

Jam jam residunt cruribus asperæ
Pelles; et album mutor in alitem
Superne : nascunturque leves
Per digitos humerosque plumæ.

Jam Dædaleo ocior Icaro
Visam gementis littora Bospori,
Syrtesque Gætulas, canorus
Ales, Hyperboreosque campos.

Me Colchus, et qui dissimulat metum
Marsæ cohortis Dacus, et ultimi

2. *Biformis vates*, nempe homo nuper, nunc ales.

11. Al. *superna*, subaudito *per*. Sed *superne*, in MSS. complur., ultima syllaba brevi, ut ap. Lucret.

Noscent Geloni; me peritus
Discet Iber, Rhodanique potor.

Absint inani funere næniæ,
Luctusque turpes, et querimoniæ;
Compesce clamorem, ac sepulcri
Mitte supervacuos honores.

LIBER TERTIUS.

ODE I.

Non opibus aut honoribus, sed animi tranquillitate vitam beatam effici.

Odi profanum vulgus et arceo.
Favete linguis! carmina non prius
Audita, Musarum sacerdos,
Virginibus puerisque canto.

Regum timendorum in proprios greges,
Reges in ipsos imperium est Jovis,
Clari Giganteo triumpho,
Cuncta supercilio moventis.

Est ut viro vir latius ordinet
Arbusta sulcis; hic generosior
Descendat in Campum petitor;
Moribus hic meliorque fama

Contendat; illi turba clientium
Sit major : æqua lege Necessitas
Sortitur insignes et imos;
Omne capax movet urna nomen.

8. Vers. imit. ex Homer. Iliad. v. 528.
11. *Campum* Martium. — 14. *Necessitas* lethi, ut in lib. 1, Od. IV.

Destrictus ensis cui super impia
Cervice pendet, non Siculæ dapes
Dulcem elaborabunt saporem,
Non avium citharæque cantus
Somnum reducent. Somnus agrestium
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe.

Desiderantem quod satis est, neque
Tumultuosum sollicitat mare,
Nec sævus Arcturi cadentis
Impetus, aut orientis Hædi;

Non verberatæ grandine vineæ,
Fundusve mendax, arbore nunc aquas
Culpante, nunc torrentia agros
Sidera, nunc hiemes iniquas.

Contracta pisces æquora sentiunt,
Jactis in altum molibus; huc frequens
Cæmenta demittit redemptor
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus: sed Timor et Minæ
Scandunt eodem, quo dominus, neque
Decedit ærata triremi, et
Post equitem sedet atra Cura.

35. *Cæmenta*, cæsos lapides. — *Redemptor*, operum conductor.
37. *Terræ fastidiosus*, terram fastidiens. Vide lib. II, Od. XVIII, v. 22.

Quod si dolentem nec Phrygius lapis,
Nec purpurarum sidere clarior
Delenit usus, nec Falerna
Vitis, Achæmeniumque costum;

Cur invidendis postibus, et novo
Sublime ritu moliar atrium?
Cur valle permutem Sabina
Divitias operosiores?

47. *Valle permutem Sabina divitias;* sic lib. 1, Od. XVII, v. 1, *Lucretilem mutat Lycæo.*

ODE II.

Pueros ab ineunte ætate ad fortitudinem bellicam, ad virtutem, ac pietatem in Deos, formandos esse.

ANGUSTAM amice pauperiem pati
Robustus acri militia puer
Condiscat; et Parthos feroces
Vexet eques metuendus hasta;

Vitamque sub divo et trepidis agat
In rebus. Illum ex mœnibus hosticis
Matrona bellantis tyranni
Prospiciens, et adulta virgo,

Suspiret: « Eheu! ne rudis agminum
« Sponsus lacessat regius asperum

1. Sic MSS. et Edd. vett. *amice*, adverb. Al. cum Edd. vulg. *amici*, fortan ex titulo *ad amicos*.

« Tactu leonem, quem cruenta
« Per medias rapit ira cædes. »

Dulce et decorum est pro patria mori.
Mors et fugacem persequitur virum;
Nec parcit imbellis juventæ
Poplitibus timidove tergo.

Virtus, repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus;
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ.

Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via,
Cœtusque vulgares et udam
Spernit humum fugiente penna.

Est et fideli tuta silentio
Merces : vetabo, qui Cereris sacrum
Vulgarit arcanæ, sub isdem
Sit trabibus, fragilemve mecum

Solvat phaselum; sæpe Diespiter
Neglectus incesto addidit integrum;
Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede Pœna claudo.

13. Vers. ex Tyrtæo. — 14. Ex Simonide.

17. *Repulsæ sordidæ.* Vide lib. 1, Epist. 1, *v.* 43, *turpem repulsam*, scilicet in magistratu petendo.

24. Vide lib. II, Od. ultim. *v.* 2.

30. *Incesto*, non casto. — 32. Sic fere Euripid.

ODE III.

Virtute constanti enitendum. Dein Romuli occasione sumpta, Junonis oraculum de Troja eversa, nec reparanda, deque imperio Romano, hac lege, late firmando (*).

JUSTUM et tenacem propositi virum
Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus instantis tyranni
Mente quatit solida, neque Auster,

Dux inquieti turbidus Hadriæ,
Nec fulminantis magna manus Jovis :
Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.

Hac arte Pollux et vagus Hercules
Enisus, arces attigit igneas;
Quos inter Augustus recumbens
Purpureo bibit ore nectar.

Hac te merentem, Bacche pater, tuæ
Vexere tigres, indocili jugum
Collo trahentes; hac Quirinus
Martis equis Acheronta fugit;

(*) Eo titulo indicandum duximus hujus Odæ scopum, a Cl. Fabro detectum, et optimis editoribus probatum.

10. Al. *innixus*, minus æque quam *enisus*, exsurgere conatus.

13. *Merentem*, nempe militando.

Gratum elocuta consiliantibus
Junone Divis : « Ilion, Ilion
« Fatalis incestusque judex,
« Et mulier peregrina vertit
« In pulverem, ex quo destituit Deos
« Mercede pacta Laomedon, mihi
« Castæque damnatum Minervæ
« Cum populo et duce fraudulento.
« Jam nec Lacænæ splendet adulteræ
« Famosus hospes, nec Priami domus
« Perjura pugnaces Achivos
« Hectoreis opibus refringit;
« Nostrisque ductum seditionibus
« Bellum resedit. Protinus et graves
« Iras, et invisum nepotem,
« Troïca quem peperit sacerdos,
« Marti redonabo. Illum ego lucidas
« Inire sedes, discere nectaris
« Succos, et adscribi quietis
« Ordinibus patiar Deorum.
« Dum longus inter sæviat Ilion
« Romamque pontus, qualibet exsules
« In parte regnanto beati;
« Dum Priami Paridisque busto

30. *Mulier peregrina*, Helena.

31. *Invisum nepotem*, Romulum.

34. *Discere*, cum Oberlin., id est adsuescere saporibus nectaris, loco Edd. vulg. *ducere*.

« Insultet armentum, et catulos feræ
« Celent inultæ, stet Capitolium
« Fulgens, triumphatisque possit
« Roma ferox dare jura Medis.

« Horrenda late, nomen in ultimas
« Extendat oras, qua medius liquor
« Secernit Europen ab Afro,
« Qua tumidus rigat arva Nilus;

« Aurum irrepertum, et sic melius situm,
« Quum terra celat, spernere fortior
« Quam cogere, humanos in usus
« Omne sacrum rapiente dextra.

« Quicumque mundo terminus obstitit,
« Hunc tangat armis, visere gestiens,
« Qua parte debacchentur ignes,
« Qua nebulæ pluviique rores.

« Sed bellicosis fata Quiritibus
« Hac lege dico, ne nimium pii,
« Rebusque fidentes, avitæ
« Tecta velint reparare Trojæ.

« Trojæ renascens alite lugubri
« Fortuna tristi clade iterabitur,
« Ducente victrices catervas
« Conjuge me Jovis et sorore.

« Ter si resurgat murus aëneus,
« Auctore Phœbo, ter pereat meis

49. *Irrepertum*, ineffossum.

« Excisus Argivis; ter uxor
« Capta virum puerosque ploret. »

Non hæc jocosæ conveniunt lyræ:
Quo, Musa, tendis? Desine pervicax
Referre sermones Deorum, et
Magna modis tenuare parvis.

69. Sic lib. II, Od. I, *v.* 37.

ODE IV.

AD CALLIOPEN.

Musarum præsidio a periculis ereptum, se tutum esse et Augustum fore. Male autem cessisse omnibus qui adversum Deos aliquid moliri voluerint.

Descende cœlo, et dic, age, tibia
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus, citharave Phœbi.

Auditis? an me ludit amabilis
Insania? Audire et videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos et aquæ subeunt et auræ.

Me fabulosæ, Vulture in Appulo,
Altricis extra limen Apuliæ,

10. *Altricis Apuliæ*, terræ nutricis meæ; ut ordo sit, *fabulosæ palumbes* (de quibus multa fabulatio).

Ludo fatigatumque somno
Fronde nova puerum palumbes

Texere; mirum quod foret omnibus,
Quicumque celsæ nidum Acherontiæ,
Saltusque Bantinos, et arvum
Pingue tenent humilis Ferenti;

Ut tuto ab atris corpore viperis
Dormirem, et ursis; ut premerer sacra
Lauroque, collataque myrto,
Non sine Dis animosus infans.

Vester, Camenæ, vester in arduos
Tollor Sabinos; seu mihi frigidum
Præneste, seu Tibur supinum,
Seu liquidæ placuere Baiæ.

Vestris amicum fontibus et choris,
Non me Philippis versa acies retro,
Devota non exstinxit arbor,
Nec Sicula Palinurus unda.

Utcumque mecum vos eritis, libens
Insanientem navita Bosporum
Tentabo, et urentes arenas
Littoris Assyrii viator.

Visam Britannos hospitibus feros,
Et lætum equino sanguine Concanum;

20. *Animosus.* Impavidus sane, qui nihil a viperis aut feris timeret.
26-27. De quibus vide lib. II, Od. VII, *v.* 9, et Od. XVII, *v.* 28.
31. Al. vulg. *arentes.* — 32. *Assyrii*, sic olim dicti, littoris Syrii.

Visam pharetratos Gelonos
Et Scythicum inviolatus amnem.

Vos Cæsarem altum, militia simul
Fessas cohortes abdidit oppidis,
Finire quærentem labores,
Pierio recreatis antro.

Vos lene consilium et datis, et dato
Gaudetis, almæ. Scimus, ut impios
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit caduco,

Qui terram inertem, qui mare temperat
Ventosum, et urbes, regnaque tristia,
Divosque, mortalesque turbas
Imperio regit unus æquo.

Magnum illa terrorem intulerat Jovi
Fidens, juventus horrida, brachiis,
Fratresque tendentes opaco
Pelion imposuisse Olympo.

Sed quid Typhoeus, et validus Mimas,
Aut quid minaci Porphyrion statu,
Quid Rhœtus, evulsisque truncis
Enceladus jaculator audax,

Contra sonantem Palladis ægida
Possent ruentes? Hinc avidus stetit

41. *Lene consilium*, id est temperatum vel prudens, cujus ope fregit Gigantum vires qui mare temperat etc. Vide infra, *v.* 65 et 66.

46. (*Regna tristia*), scilicet Inferorum.

Vulcanus; hinc matrona Juno, et
Nunquam humeris positurus arcum,

Qui rore puro Castaliæ lavit
Crines solutos, qui Lyciæ tenet
Dumeta, natalemque silvam,
Delius et Patareus Apollo.

Vis consili expers mole ruit sua :
Vim temperatam Di quoque provehunt
In majus; idem odere vires
Omne nefas animo moventes.

Testis mearum centimanus Gyas
Sententiarum; notus et integræ
Tentator Orion Dianæ,
Virginea domitus sagitta.

Injecta monstris Terra dolet suis,
Mœretque partus fulmine luridum
Missos ad Orcum; nec peredit
Impositam celer ignis Ætnam;

Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, nequitiæ additus
Custos; amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

65. Vers. imit. ex Euripide.

75. *Nec peredit Ætnam.* Quamvis Ætna injecta Encelado igues assidue vomat, non tamen illis ipsa consumitur, nec gigantem isto pondere levat.

ODE V.

Militum Crassi servitute collapsam, sed ab Augusto Persarum victore restitutam innuit disciplinam, cujus mirum exemplum dederit Regulus. (Spect. ad ann. U. C. circa 735.)

Cœlo tonantem credidimus Jovem
Regnare; præsens Divus habebitur
Augustus, adjectis Britannis
Imperio, gravibusque Persis.

Milesne Crassi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? et hostium,
Proh curia, inversique mores!
Consenuit socerorum in arvis,

Sub rege Medo, Marsus et Appulus,
Anciliorum, et nominis, et togæ
Oblitus, æternæque Vestæ,
Incolumi Jove, et urbe Roma!

Hoc caverat mens provida Reguli,
Dissentientis conditionibus
Fœdis, et exemplo trahenti
Perniciem veniens in ævum,

Si non periret immiserabilis
Captiva pubes. « Signa ego Punicis
« Adfixa delubris, et arma
« Militibus sine cæde, dixit,

5. *Conjuge barbara*, servitio conjugii cum hoste contracti.

8. Al. vel Edd. vett. *in armis;* quod sane turpius erat quam in arvis hostium consenuisse.

Di multa neglecti dederunt
Hesperiæ mala luctuosæ.

Jam bis Monæsis et Pacori manus
Non auspicatos contudit impetus
Nostros, et adjecisse prædam
Torquibus exiguis renidet.

Pæne, occupatam seditionibus,
Delevit Urbem Dacus et Æthiops;
Hic classe formidatus, ille
Missilibus melior sagittis.

Fœcunda culpæ sæcula nuptias
Primum inquinavere, et genus, et domos :
Hoc fonte derivata clades
In patriam populumque fluxit.

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo, et fingitur artubus;
Jam nunc et incestos amores
De tenero meditatur ungui.

Mox juniores quærit adulteros
Inter mariti vina; neque elegit,
Cui donet impermissa raptim
Gaudia, luminibus remotis;

14. *Dacus et Æthiops* (Ægyptius), sub Antonio et Cleopatra.

21. *Motus Ionicos.* Iones Asiæ minoris populus, luxu deliciisque diffluens, cujus lascivum vivendi genus in proverbium abierat.

22. *Fingitur* (componitur) *artubus.* Al. *artibus* (formatur).

24. *De tenero ungui*, Proverb. græc., a teneris annis.

Sed jussa coram, non sine conscio
Surgit marito, seu vocat institor,
Seu navis Hispanæ magister,
Dedecorum pretiosus emtor.

Non his juventus orta parentibus
Infecit æquor sanguine Punico,
Pyrrhumque et ingentem cecidit
Antiochum, Hannibalemque durum;

Sed rusticorum mascula militum
Proles, Sabellis docta ligonibus
Versare glebas, et severæ
Matris ad arbitrium recisos

Portare fustes, sol ubi montium
Mutaret umbras, et juga demeret
Bobus fatigatis, amicum
Tempus agens abeunte curru.

Damnosa quid non imminuit dies?
Ætas parentum, pejor avis, tulit
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

46. Sic in Phænomen. Arat. v. 123, sed vi minore.

ODE VII.

AD ASTERIEN.

Consolatur eam de viri sui absentia mœstam ac sollicitam.

Quid fles, Asterie, quem tibi candidi
Primo restituent vere Favonii,
Thyna merce beatum,
Constantis juvenem fide,

Gygen? Ille Notis actus ad Oricum
Post insana Capræ sidera, frigidas
Noctes non sine multis
Insomnis lacrymis agit.

Atqui sollicitæ nuntius hospitæ,
Suspirare Chloen, et miseram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.

Ut Prœtum mulier perfida credulum
Falsis impulerit criminibus, nimis
Casto Bellerophonti
Maturare necem, refert.

4. Ed. vulg. *constanti*; sed lectio antiqua, *constantis fide*, genitivum vetus loco *fidei*.

6. *Insana sidera*, tempestates agentia.

11. *Tuis ignibus*, amore illius qui tuus est. Sic Virgil. Ecl. III,

..... Meus iguis Amyntas.

Narrat pæne datum Pelea Tartaro,
Magnessam Hippolyten dum fugit abstinens;
Et peccare docentes
Fallax historias movet.

Frustra; nam scopulis surdior Icarî
Voces audit adhuc integer. At, tibi
Ne vicinus Enipeus
Plus justo placeat, cave;

Quamvis non alius flectere equum sciens
Æque conspicitur gramine Martio,
Nec quisquam citus æque
Tusco denatat alveo.

Prima nocte domum claude; neque in vias
Sub cantu querulæ despice tibiæ;
Et te sæpe vocanti
Duram, difficilis mane.

20. *Movet.* Edd. vulg. *monet.*
28. *Tusco alveo.* Tiberino fluvio.

C

I.

Consolatur ear qu

Qu

P

...u agam calendis,
...ores, et acerra thuris
...uraris, positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguæ.
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte, festus
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere institutæ
Consule Tullo.

Sume, Mæcenas, cyathos amici
Sospitis centum; et vigiles lucernas
Perfer in lucem : procul omnis esto
Clamor et ira!

5. *Sermones utriusque linguæ* (Græcæ et Latinæ). Al. *Sermonis.*

11. *Fumum bibere.* Vini cellaria veteres constituebant in superiore ædium parte fumo pervia, quo citius austerioris vini sapor mitesceret.

14. *Cyathos centum*, pro numero indefinito, vini nempe mixti vel temperati vascula. Vide infra Od. XIX.

Mitte civiles su
cidit Daci C
s infesti
D

capiatur.

næ laxo
Cedere camp.

Negligens, ne qua populus labore,
Parce privatus nimium cavere;
Dona præsentis cape lætus horæ, et
Linque severa.

19. Al. *infestis sibi luctuosus.*

25. Ordo : *Negligens* (non sollicitus) *parce,* (factus quasi) *privatus,* etc.

ODE IX.

CARMEN AMŒBÆUM.

HORATIUS.

Donec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

2-3. Candidam cervicem amplectebatur.

4. *Persarum*, nempe veterum; ut mox *Romana Ilia* (matre Romuli).

ODE VIII.

AD MÆCENATEM.

Matronalibus, quæ calendis erant Martiis, quo die ab ictu arboris evaserat, atque ideo sibi festo, Mæcenatem ad hilariter apud se agendum invitat. (Script. circa ann. U. C. 734.)

Martiis cælebs quid agam calendis,
Quid velint flores, et acerra thuris
Plena, miraris, positusque carbo in
Cespite vivo,

Docte sermones utriusque linguæ.
Voveram dulces epulas et album
Libero caprum, prope funeratus
Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte, festus
Corticem adstrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere institutæ
Consule Tullo.

Sume, Mæcenas, cyathos amici
Sospitis centum; et vigiles lucernas
Perfer in lucem : procul omnis esto
Clamor et ira!

5. *Sermones utriusque linguæ* (Græcæ et Latinæ). Al. *Sermonis.*

11. *Fumum bibere.* Vini cellaria veteres constituebant in superiore ædium parte fumo pervia, quo citius austerioris vini sapor mitesceret.

14. *Cyathos centum*, pro numero indefinito, vini nempe mixti vel temperati vascula. Vide infra Od. XIX.

Mitte civiles super Urbe curas;
Occidit Daci Cotisonis agmen;
Medus infestus sibi, luctuosis
Dissidet armis;

Servit Hispanæ vetus hostis oræ
Cantaber, sera domitus catena;
Jam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

Negligens, ne qua populus laboret,
Parce privatus nimium cavere;
Dona præsentis cape lætus horæ, et
Linque severa.

19. Al. *infestis sibi luctuosus.*

25. Ordo : *Negligens* (non sollicitus) *parce,* (factus quasi) *privatus, etc.*

ODE IX.

CARMEN AMŒBÆUM.

HORATIUS.

Donec gratus eram tibi,
Nec quisquam potior brachia candidæ
Cervici juvenis dabat,
Persarum vigui rege beatior.

2-3. Candidam cervicem amplectebatur.

4. *Persarum*, nempe veterum; ut mox *Romana Ilia* (matre Romuli).

LYDIA.

Donec non alia magis
Arsisti, neque erat Lydia post Chloen;
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

HORATIUS.

Me nunc Thressa Chloe regit,
Dulces docta modos, et citharæ sciens;
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animæ fata superstiti.

LYDIA.

Me torret face mutua
Thurini Calaïs filius Ornyti;
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.

HORATIUS.

Quid? si prisca redit Venus,
Diductosque jugo cogit aëneo?
Si flava excutitur Chloe,
Rejectæque patet janua Lydiæ?

LYDIA.

Quamquam sidere pulchrior
Ille est, tu levior cortice, et improbo
Iracundior Hadria,
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

12. *Parcent animæ*, scilicet *suæ*.
22. *Improbo*, æstuoso.

ODE X.

IN LYCEN.

Ut posita duritie, aliqua ipsius misericordia capiatur.

EXTREMUM Tanain si biberes, Lyce,
Sævo nupta viro, me tamen asperas
Porrectum ante fores objicere incolis
Plorares Aquilonibus.

Audis quo strepitu janua, quo nemus
Inter pulchra satum tecta remugiat
Ventis, et positas ut glaciet nives
Puro numine Jupiter?

Ingratam Veneri pone superbiam;
Ne currente retro, funis eat, rota.
Non te Penelopen difficilem procis
Tyrrhenus genuit parens.

O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec tinctus viola pallor amantium,
Nec vir Pieria pellice saucius
Curvat, supplicibus tuis

Parcas, nec rigida mollior æsculo,
Nec Mauris animum mitior anguibus!
Non hoc semper erit liminis aut aquæ
Cœlestis patiens latus.

6. *Satum.* Edd. vulg. *situm.* — 8. *Puro numine*, sereno cœlo.
10. Sic nitidiore sensu, quam Al. *currente rota*, cum voce *retro* posita post *eat.* — 18. *Animum mitior*, mitiorem animum habens.

« Quæ, velut nactæ vitulos, leænæ,
« Singulos, eheu! lacerant. Ego illis
« Mollior, nec te feriam, neque intra
« Claustra tenebo.

« Me pater sævis oneret catenis,
« Quod viro clemens misero peperci;
« Me vel extremos Numidarum in agros
« Classe releget!

« I, pedes quo te rapiunt et auræ,
« Dum favet nox, et Venus : I secundo
« Omine; et nostri memorem sepulcro
« Scalpe querelam. »

52. *Scalpe.* Edd. vulg. *sculpe.*

ODE XII.

AD NEOBULEN (*).

Hebri adolescentis amore captam, inertiæ se et desidiæ dedisse.

Miserarum est neque amori dare ludum, neque dulci
Mala vino lavere; aut exanimari, metuentes
Patruæ verbera linguæ.

(*) Apud Vossium loquitur Neobule ipsa. Hunc secutus est Carol. Vanderbourg, qui metrico pede uno tantum utitur.

1. et seq. Metricam divisionem Helen. Acron et Bentleii, cum J. Bond, sequimur.

Tibi qualum Cytherææ puer ales, tibi telas,
Operosæque Minervæ studium aufert, Neobule,
Liparei nitor Hebri,

Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis,
Eques ipso melior Bellerophonte, neque pugno,
Neque segni pede victus;

Catus idem per apertum fugientes agitato
Grege cervos jaculari, et celer alto latitantem
Fruticeto excipere aprum.

ODE XIII.

AD FONTEM BANDUSIUM.

Sacrificium fonti promittit, et laudes ejus dicit.

O FONS Bandusiæ, splendidior vitro,
Dulci digne mero, non sine floribus,
Cras donaberis hædo,
Cui frons turgida cornibus

Primis et Venerem et prælia destinat:
Frustra; nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis.

1. Al. vulgo *Blandusiæ*. Sed fons *Bandusinus* apud Venusiam, non in agro Sabino, abbati de Chaupy patuit idem qui ab Horatio extollitur.

Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere; tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, et pecori vago.

Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente cavis impositam ilicem
Saxis, unde loquaces
Lymphæ desiliunt tuæ.

ODE XIV.

AD POPULUM ROMANUM.

Laudes Augusti, ex Hispania, devictis Cantabris, revertentis. Ann. U. C. 730.

Herculis ritu, modo dictus, o Plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar Hispana repetit Penates
Victor ab ora.

Unico gaudens mulier marito
Prodeat, justis operata Divis,
Et soror clari ducis, et decoræ
Supplice vitta

5. *Mulier*, Livia. — *Unico*, non uno, sed potius impare.
7. *Soror*, Octavia.

Virginum matres, juvenumque nuper
Sospitum. Vos o pueri, et puellæ
Jam virum expertæ, male ominatis
Parcite verbis.

Hic dies vere mihi festus atras
Eximet curas; ego nec tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
Cæsare terras.

I, pete unguentum, puer, et coronas,
Et cadum Marsi memorem duelli,
Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.

Dic et argutæ properet Neæræ
Myrreum nodo cohibere crinem;
Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.

Lenit albescens animos capillus
Litium et rixæ cupidos protervæ:
Non ego hoc ferrem, calidus juventa,
Consule Planco.

11. *Ominatis.* Al. *nominatis.*

ODE XV.

IN CHLORIN.

Ut saltem vetula, nequitiæ et libidini modum constituat.

Uxor pauperis Ibyci,
Tandem nequitiæ fige modum tuæ,
Famosisque laboribus :
Maturo propior desine funeri
Inter ludere virgines,
Et stellis nebulam spargere candidis.

Non, si quid Pholoen satis,
Et te, Chlori, decet; filia rectius
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyias uti concita tympano.
Illam cogit amor Nothi
Lascivæ similem ludere capreæ :

Te lanæ prope nobilem
Tonsæ Luceriam, non citharæ, decent,
Nec flos purpureus rosæ,
Nec poti vetula fæce tenus cadi.

1. *Fige.* Al. *pone.*

4. Ex Nicandro (Anal. Brunck, II, 352).

16. *Vetula fæce.* Al. vulgo *vetulam*, quod ad Chlorim refertur.

ODE XVI.

AD MÆCENATEM.

Auro vim inesse maximam, sed quæ possidentes ipsos male habeat: iis esse optime, qui in mediocritate agunt.

Inclusam Danaën turris aënea,
Robustæque fores, et vigilum canum
Tristes excubiæ munierant satis
Nocturnis ab adulteris,

Si non Acrisium, virginis abditæ
Custodem pavidum, Jupiter et Venus
Risissent; fore enim tutum iter et patens,
Converso in pretium Deo.

Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. Concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum

Demersa exitio. Diffidit urbium
Portas vir Macedo, et subruit æmulos
Reges muneribus. Munera navium
Sævos illaqueant duces.

Crescentem sequitur cura pecuniam,
Majorumque fames. Jure perhorrui

12. *Auguris Argivi domus*, Amphiarai familia.
13. *Exitio*. Al. *excidio*. — 14. *Vir Macedo*, Philippus.
18. *Perhorrui*. Legit vet. Schol. *perhorruit*.

Late conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.

Quanto quisque sibi plura negaverit,
A Dis plura feret. Nil cupientium
Nudus castra peto, et transfuga divitum
Partes linquere gestio,

Contemptæ dominus splendidior rei,
Quam si, quidquid arat impiger Appulus,
Occultare meis dicerer horreis,
Magnas inter opes inops.

Puræ rivus aquæ, silvaque jugerum
Paucorum, et segetis certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.

Quamquam nec Calabræ mella ferunt apes,
Nec Læstrygonia Bacchus in amphora
Languescit mihi, nec pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis;

Importuna tamen pauperies abest;
Nec, si plura velim, tu dare deneges.
Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam,

Quam si Mygdoniis regnum Alyattei
Campis continuem. Multa petentibus
Desunt multa. Bene est, cui Deus obtulit
Parca, quod satis est, manu.

31-32. Græca locutio, id est *Fallit* (latet) *fulgentem*, etc., *rivus... silva... fides... sorte beatior.*

ODE XVII.

AD ÆLIUM LAMIAM.

Lamiæ nobilitatem laudat : deinde admonet, ut se præparet ad diem crastinum hilariter exigendum.

Ælli, vetusto nobilis ab Lamo,
Quando et priores hinc Lamias ferunt
Denominatos, et nepotum
Per memores genus omne fastos,

Auctore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
Princeps, et innantem Maricæ
Littoribus tenuisse Lirim

Late tyrannus; cras foliis nemus
Multis et alga littus inutili
Demissa tempestas ab Euro
Sternet, aquæ nisi fallit augur

Annosa cornix. Dum potes, aridum
Compone lignum; cras genium mero
Curabis, et porco bimestri,
Cum famulis operum solutis.

7. Maricæ littora vocat eam regionem in qua colebatur Marica, Fauni uxor et Latini mater.

ODE XVIII.

AD FAUNUM.

Faunum precatur, ut nullum suis finibus damnum inferat, sitque cultus ipsi quotannis præstiti memor.

Faune, Nympharum fugientum amator,
Per meos fines et aprica rura
Lenis incedas, abeasque parvis
Æquus alumnis;

Si tener pleno cadit hædus anno,
Larga nec desunt Veneris sodali
Vina crateræ, vetus ara multo
Fumat odore.

Ludit herboso pecus omne campo,
Quum tibi nonæ redeunt decembres;
Festus in pratis vacat otioso
Cum bove pagus;

Inter audaces lupus errat agnos;
Spargit agrestes tibi silva frondes;
Gaudet invisam pepulisse fossor
Ter pede terram.

4. *Alumnis*, fœtui, nempe agnis et hædis.

ODE XIX.

AD TELEPHUM.

Ne veterum historiarum studio deditus, quæ ad hilariter vivendum pertinent, negligat.

Quantum distet ab Inacho
Codrus, pro patria non timidus mori,
Narras, et genus Æaci,
Et pugnata sacro bella sub Ilio:
Quo Chium pretio cadum
Mercemur, quis aquam temperet ignibus,
Quo præbente domum, et quota
Pelignis caream frigoribus, taces.

Da lunæ propere novæ,
Da noctis mediæ, da, puer, auguris
Murenæ; tribus aut novem
Miscentur cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impares,

9. *Da lunæ*, etc. Subaudi, poculum; nempe quod hauriam in honorem novæ lunæ.

11. *Tribus aut novem.* Locum subobscurum sic post Rodellium expedit P. Duviquet : *Poculum* erat vas ipsum quod ori exhauriendum admovebatur; *Cyathus* vero vasculum multo minus capax, quo, veluti mensura quadam, utebantur convivæ ad implendum poculum. Porro, prout largius vel parcius bibere institutum erat, plures vel pauciores *cyathi* in *poculum* infundebantur.

12. *Miscentur pocula* vini aqua temperati. Vide supra Od. XIII, *v.* 2 : Fons *dulci digne mero.* Vid. etiam Od. VIII, *v.* 14.

Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates; tres prohibet supra
Rixarum metuens tangere Gratia,
Nudis juncta sororibus.

Insanire juvat? cur Berecynthiæ
Cessant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fistula cum lyra?
Parcentes ego dexteras
Odi; sparge rosas: audiat invidus
Dementem strepitum Lycus,
Et vicina seni non habilis Lyco.
Spissa te nitidum coma,
Puro te similem, Telephe, Vespero,
Tempestiva petit Rhode;
Me lentus Glyceræ torret amor meæ.

27. *Rhode.* Al. vulg. *Chloë.*

ODE XX.

AD PYRRHUM.

Pyrrhum monet, tam periculosum esse illi, Nearchum adolescentem a puella conari abstrahere, quam leænæ catulos auferre.

Non vides, quanto moveas periclo,
Pyrrhe, Gætulæ catulos leænæ?
Dura post paulo fugies inaudax
Prælia raptor;

Quum per obstantes juvenum catervas
Ibit insignem repetens Nearchum;
Grande certamen, tibi præda cedat
Major, an illi.

Interim, dum tu celeres sagittas
Promis, hæc dentes acuit timendos,
Arbiter pugnæ posuisse nudo
Sub pede palmam

Fertur, et leni recreare vento
Sparsum odoratis humerum capillis;
Qualis aut Nireus fuit, aut aquosa
Raptus ab Ida.

11. *Posuisse nudo.* Ludorum judices ut athletarum animos accenderent, palmas victoriæ præmium manu præferebant; Nearchum autem, utpote certaminis eventûs negligentem, sub pedibus palmam contemptim posuisse poëta fingit.

15. *Raptus ab Ida*, Ganimedes.

ODE XXI.

AD AMPHORAM.

Petit ut ea in Corvini gratiam vinum vetustum promat; et occasione oblata, vini laudes commemorat.

O NATA mecum consule Manlio,
Seu tu querelas, sive geris jocos,
Seu rixam et insanos amores,
Seu facilem, pia testa, somnum;

Quocumque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna bono die;
Descende, Corvino jubente,
Promere languidiora vina.

Non ille, quamquam Socraticis madet
Sermonibus, te negliget horridus;
Narratur et prisci Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.

Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerumque duro; tu sapientium
Curas et arcanum jocoso
Consilium retegis Lyæo;

Tu spem reducis mentibus anxiis
Viresque, et addis cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.

Te Liber, et, si læta aderit Venus,
Segnesque nodum solvere Gratiæ,
Vivæque producent lucernæ,
Dum rediens fugat astra Phœbus.

7-8. Vide supra, Od. VIII, adnot. ad vers. 11.
18. *Addis cornua pauperi*, pugnacem reddis pauperem.
23. Vide Od. VIII supra, v. 15.

ODE XXII.

AD DIANAM.

Dianæ consecrat pinum, quotannis verris immolati sanguine tingendam.

Montium custos nemorumque, Virgo,
Quæ laborantes utero puellas
Ter vocata audis, adimisque letho,
Diva triformis;

Imminens villæ, tua pinus esto,
Quam per exactos ego lætus annos
Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine donem.

4. *Diva triformis*, triplici persona ut nomine, Luna, Diana, Proserpina.

ODE XXIII.

AD PHIDYLEN.

Deos puris manibus, et conscientia bene actæ vitæ, colendos esse.

Cœlo supinas si tuleris manus
Nascente Luna, rustica Phidyle,
Si thure placaris et horna
Fruge Lares, avidaque porca;

Nec pestilentem sentiet Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
Rubiginem, aut dulces alumni
Pomifero grave tempus anno.

Nam, quæ nivali pascitur Algido
Devota, quercus inter et ilices,
Aut crescit Albanis in herbis,
Victima, pontificum secures

Cervice tinget. Te nihil attinet
Tentare, multa cæde bidentium,
Parvos coronantem marino
Rore Deos fragilique myrto.

Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia
Mollibit aversos Penates,
Farre pio et saliente mica.

7. *Dulces alumni*, subaudi *sentient*.
10. *Devota*, ex voto debita.

ODE XXIV.

IN AVAROS.

In avaros invehitur, qui domos domibus subinde addunt, quum tamen nulla ædificia necessitate mortis, vel magnates, liberare possint. Scythas et Getas feliciores esse. Eam morum corruptelam et peccandi licentiam apud hos esse negat, quæ sit apud Romanos. Ad hæc mala exstirpanda, una-cum illa augendi opes cupiditate, disciplina asperiore opus esse.

Intactis opulentior
Thesauris Arabum et divitis Indiæ,
Cæmentis licet occupes
Tyrrhenum omne tuis et mare Apulicum;
Si figit adamantinos
Summis verticibus dira Necessitas
Clavos, non animum metu,
Non mortis laqueis expedies caput.

Campestres melius Scythæ,
Quorum plaustra vagas rite trahunt domos,
Vivunt, et rigidi Getæ,
Immetata quibus jugera liberas
Fruges et Cererem ferunt;

1-2. *Intacta* Arabia dicta, quod nondum Romanorum arma senserat.

4. *Mare Apulicum*. Al. *Punicum*, quod longius distaret a mari Tyrrheno.

6. *Summis verticibus*, nempe regum ipsis apicibus, ut Od. xxi supra, v. 20, unde major vis sensus efficitur.

Nec cultura placet longior annua,
Defunctumque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.

Illic matre carentibus
Privignis mulier temperat innocens;
Nec dotata regit virum
Conjux, nec nitido fidit adultero.
Dos est magna parentium
Virtus, et metuens alterius viri
Certo fœdere castitas,
Et peccare nefas, aut pretium mori.

O! quisquis volet impias
Cædes et rabiem tollere civicam;
Si quæret Pater urbium
Subscribi statuis, indomitam audeat
Refrænare licentiam,
Clarus postgenitis; quatenus, heu nefas!
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi.

Quid tristes querimoniæ,
Si non supplicio culpa reciditur?
Quid leges, sine moribus
Vanæ, proficiunt, si neque fervidis
Pars inclusa caloribus
Mundi, nec Boreæ finitimum latus,
Duratæque solo nives

16. *Æquali sorte vicarius*, nempe sors æquali cujusque vice.
24. *Pretium* est *mori*, punitur morte.

Mercatorem abigunt? Horrida callidi
Vincunt æquora navitæ;
Magnum pauperies opprobrium jubet
Quidvis et facere et pati,
Virtutisque viam deserit arduæ?

Vel nos in Capitolium,
Quo clamor vocat, et turba faventium;
Vel nos in mare proximum
Gemmas, et lapides, aurum et inutile,
Summi materiem mali,
Mittamus! Scelerum si bene pœnitet,

Eradenda cupidinis
Pravi sunt elementa; et teneræ nimis
Mentes asperioribus
Formandæ studiis. Nescit equo rudis
Hærere ingenuus puer,
Venarique timet; ludere doctior,
Seu Græco jubeas trocho,
Seu malis vetita legibus alea;

Quum perjura patris fides
Consortem socium fallat et hospitem,
Indignoque pecuniam
Hæredi properet : scilicet improbæ
Crescunt divitiæ; tamen
Curtæ nescio quid semper abest rei.

41. *Vincunt.* Repetenda particula *si.*

57. *Græco ludere trocho,* non turbine vel buxo, sed potius volubili circulo.

Nec cultura plac
Defunctumque la
Æquali recre

Illic matre c
Privign no
Nec dota
Con
Dos
ora, aut quos agor in specus,
C ova? Quibus
gregii Cæsaris audiar
um meditans decus
Stellis inserere et consilio Jovis?

Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non secus in jugis
Exsomnis stupet Evias,
Hebrum prospiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. Ut mihi devio

Rupes et vacuum nemus
Mirari libet! O Naïadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos!
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
O Lenæe! sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

13. *Rupes.* Al. *ripas.*

umultu
O ter
ns
A 20
it

puellis nuper
et militavi, non sine gloria,
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,

Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppositis foribus minaces.

O quæ beatam, Diva, tenes Cyprum, et
Memphin carentem Sithonia nive,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloen semel arrogantem.

4-5. *Custodit*, servat lævum latus numinis cui dona sacrata erant.

7. *Funalia, et vectes.* Protervorum juvenum arma quibus puellarum sibi rebellium fores perrupturos esse minabantur.

11. *Sublimi* (in altum sublato) *flagello.*

ODE XXV.

AD BACCHUM.

Se Bacchi instinctu afflatuque concitatum, nova quædam et inaudita de Augusto dicturum.

Quo me, Bacche, rapis tui
Plenum? Quæ nemora, aut quos agor in specus,
Velox mente nova? Quibus
Antris egregii Cæsaris audiar
Æternum meditans decus
Stellis inserere et consilio Jovis?

Dicam insigne, recens, adhuc
Indictum ore alio. Non secus in jugis
Exsomnis stupet Evias,
Hebrum prospiciens, et nive candidam
Thracen, ac pede barbaro
Lustratam Rhodopen. Ut mihi devio

Rupes et vacuum nemus
Mirari libet! O Naïadum potens,
Baccharumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos!
Nil parvum, aut humili modo,
Nil mortale loquar. Dulce periculum est,
O Lenæe! sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

13. *Rupes.* Al. *ripas.*

ODE XXVI.

AD VENEREM.

Amori valedicit : Chloe pœnam imprecatur, ut amet.

Vixi puellis nuper idoneus,
Et militavi, non sine gloria;
Nunc arma defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit,

Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit. Hic, hic ponite lucida
Funalia, et vectes, et arcus
Oppositis foribus minaces.

O quæ beatam, Diva, tenes Cyprum, et
Memphin carentem Sithonia nive,
Regina, sublimi flagello
Tange Chloen semel arrogantem.

4-5. *Custodit*, servat lævum latus numinis cui dona sacrata erant.

7. *Funalia, et vectes.* Protervorum juvenum arma quibus puellarum sibi rebellium fores perrupturos esse minabantur.

11. *Sublimi* (in altum sublato) *flagello.*

ODE XXVII.

AD GALATEAM.

Abeuntem secundis votis prosecutus, ipsi narrat Europes fortuna quæ fuerit.

Impios parræ recinentis omen
Ducat, et prægnans canis, aut ab agro
Rava decurrens lupa Lanuvino,
Fœtaque vulpes!

Rumpat et serpens iter institutum,
Si per obliquum, similis sagittæ,
Terruit mannos. Ego cui timebo,
Providus auspex,

Antequam stantes repetat paludes
Imbrium divina avis imminentum,
Oscinem corvum prece suscitabo
Solis ab ortu.

Sis licet felix, ubicumque mavis,
Et memor nostri, Galatea, vivas!
Teque nec lævus vetet ire picus,
Nec vaga cornix.

1. *Parræ.* Juxta Mancinell. vulgo *parruza* in Latio nunc dicitur; gallice *effraie.*

7. *Cui timebo.* Al. *quid.*

10. *Divina avis,* Cornix aque augur.

15. *Vetet.* Al. *vetat.*

Sed vides, quanto trepidet tumultu
Pronus Orion? Ego, quid sit ater
Hadriæ, novi, sinus, et quid albus
Peccet lapyx.

Hostium uxores puerique cæcos
Sentiant motus orientis Austri, et
Æquoris nigri fremitum, et trementes
Verbere ripas.

Sic et Europe niveum doloso
Credidit tauro latus, et scatentem
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.

Nuper in pratis studiosa florum, et
Debitæ Nymphis opifex coronæ,
Nocte sublustri, nihil astra præter
Vidit et undas;

Quæ simul centum tetigit potentem
Oppidis Creten : « Pater, o relictum
« Filiæ nomen, pietasque, dixit
« Victa furore!

« Unde? quo veni? Levis una mors est
« Virginum culpæ. Vigilansne ploro

28. *Audax*, scilicet credendo tauro latus.

31-32. Vers. ex Moschi Europ.

35-36. Num *pietas* hic agitur *victa furore*, nempe amore? nonne potius *pietas relicta* ut *nomen*, et *victa furore* (indignatione) jungeretur cum *dixit?*

« Turpe commissum? an vitiis carentem
« Ludit imago

« Vana, quæ porta fugiens eburna
« Somnium ducit? Meliusne fluctus
« Ire per longos fuit, an recentes
« Carpere flores?

« Si quis infamem mihi nunc juvencum
« Dedat iratæ! lacerare ferro et
« Frangere enitar modo multum amati
« Cornua monstri.

« Impudens liqui patrios Penates!
« Impudens Orcum moror! O Deorum
« Si quis hæc audis, utinam inter errem
« Nuda leones!

« Antequam turpis macies decentes
« Occupet malas, teneræque succus
« Defluat prædæ, speciosa quæro
« Pascere tigres.

« Vilis Europe! pater urget absens,
« Quid mori cessas? Potes hac ab orno
« Pendulum zona bene te secuta
« Lædere collum.

« Sive te rupes et acuta letho
« Saxa delectant, age, te procellæ
« Crede veloci; nisi herile mavis
« Carpere pensum,

57. Hic se ipsam Europe, vel pater ipse, alloquitur.

« Regius sanguis, dominæque tradi
« Barbaræ pellex. » Aderat querenti
Perfidum ridens Venus, et remisso
Filius arcu.

Mox, ubi lusit satis : « Abstineto,
« Dixit, irarum calidæque rixæ,
« Quum tibi invisus laceranda reddet
« Cornua taurus.

« Uxor invicti Jovis esse nescis?
« Mitte singultus; bene ferre magnam
« Disce fortunam; tua sectus orbis
« Nomina ducet. »

ODE XXVIII.

AD LYDEN.

Neptunalium die ipsi convivium offert.

Festo quid potius die
Neptuni faciam? Prome reconditum,
Lyde strenua, Cæcubum,
Munitæque adhibe vim sapientiæ.
Inclinare meridiem
Sentis, ac, veluti stet volucris dies,

3. *Lyde strenua*, prompta, velox. Haud sane sic loqueretur Horatius, si se ipsum convivam offerret.

Parcis deripere horreo
Cessantem Bibuli Consulis amphoram.

Nos cantabimus invicem
Neptunum, et virides Nereïdum comas;
Tu curva recines lyra
Latonam, et celeris spicula Cynthiæ;
Summo carmine, quæ Cnidon
Fulgentesque tenet Cycladas, et Paphon
Junctis visit oloribus;
Dicetur merita Nox quoque nænia.

9. *Invicem.* Al. *in vices.* — 16. *Dicetur.* Al. *ducetur.*

ODE XXIX.

AD MÆCENATEM.

Mæcenatem ad frugales epulas invitat; petitque Urbis ut publicas curas ponat, nec de rerum exitu anxius, Deo futura permittat. (Spect. ad ann. U. C. 735.)

Tyrrhena regum progenies, tibi
Non ante verso lene merum cado
Cum flore, Mæcenas, rosarum, et
Pressa tuis balanus capillis

Jamdudum apud me est. Eripe te moræ;
Ne semper udum Tibur, et Æsulæ

4. *Pressa balanus*, oleum expressum ex balano vel myrobalano.

Declive contempleris arvum, et
Telegoni juga parricidæ.

Fastidiosam desere copiam, et
Molem propinquam nubibus arduis;
Omitte mirari beatæ
Fumum et opes strepitumque Romæ.

Plerumque gratæ divitibus vices,
Mundæque parvo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis et ostro,
Sollicitam explicuere frontem.

Jam clarus occultum Andromedæ pater
Ostendit ignem; jam Procyon furit,
Et stella vesani Leonis,
Sole dies referente siccos.

Jam pastor umbras cum grege languido
Rivumque fessus quærit, et horridi
Dumeta Silvani; caretque
Ripa vagis taciturna ventis.

Tu, civitatem quis deceat status
Curas, et Urbi sollicitus times,
Quid Seres et regnata Cyro
Bactra parent, Tanaisque discors.

10. *Molem*, etc., cujus exstant adhuc vestigia in *Torre meza*.
12. *Fumum*, metaphorice dictum de aura vana honorum.
17. *Andromedæ pater*, Cepheus.

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus;
Ridetque, si mortalis ultra
Fas trepidat. Quod adest, memento

Componere æquus : cætera fluminis
Ritu feruntur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruscum
In mare; nunc lapides adesos,

Stirpesque raptas, et pecus et domos
Volventis una, non sine montium
Clamore vicinæque silvæ,
Quum fera diluvies quietos

Irritat amnes. Ille potens sui
Lætusque deget, cui licet in diem
Dixisse : Vixi. Cras vel atra
Nube polum Pater occupato,

Vel sole puro : non tamen irritum
Quodcumque retro est, efficiet; neque
Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens semel hora vexit.

Fortuna sævo læta negotio, et
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.

Laudo manentem; si celeres quatit
Pennas, resigno quæ dedit, et mea

Virtute me involvo, probamque
Pauperiem sine dote quæro.

Non est meum, si mugiat Africis
Malus procellis, ad miseras preces
Decurrere, et votis pacisci,
Ne Cypriæ Tyriæque merces

Addant avaro divitias mari.
Tunc me, biremis præsidio scaphæ,
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret, geminusque Pollux.

59. *Votis pacisci*, cum Diis. — 60. *Tyriæ*. Al. *Syriæ*.

ODE XXX.

Carminum suorum gloriam æternam fore.

Exegi monumentum ære perennius,
Regalique situ pyramidum altius;
Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, et fuga temporum.
Non omnis moriar; multaque pars mei

1. Sic Naso de Metamorph.

Jamque opus exegi, quod, etc....

3 et seq. Spect. ad vers. Pindar. (*Pyth.* VI, 7), et Simonid. (*Analect.* Br. I, 124).

Vitabit Libitinam. Usque ego postera
Crescam laude recens, dum Capitolium
Scandet cum tacita Virgine Pontifex.
Dicar, qua violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnavit populorum, ex humili potens,
Princeps Æolium carmen ad Italos
Deduxisse modos. Sume superbiam
Quæsitam meritis, et mihi Delphica
Lauro cinge volens, Melpomene, comam.

9. *Scandet cum tacita Virgine*, nempe Vestali, ad sacra celebranda.
12. *Regnavit populorum*, Græca dictio. Al. legitur *Regnator*.
13. *Æolium carmen*, quo usi Alcæus et Sappho ex Æolia.

LIBER QUARTUS.

ODE I.

AD VENEREM.

Se jam ea ætate esse, ut a rebus amatoriis alieno esse animo debeat; et tamen se ad amores rursum sollicitari.

INTERMISSA, Venus, diu
Rursus bella moves? Parce, precor, precor!
Non sum qualis eram bonæ
Sub regno Cynaræ. Desine, dulcium
Mater sæva Cupidinum,
Circa lustra decem flectere mollibus
Jam durum imperiis. Abi,
Quo blandæ juvenum te revocant preces.
Tempestivius in domum
Pauli, purpureis ales oloribus,
Comissabere Maximi,
Si torrere jecur quæris idoneum.
Namque et nobilis, et decens,
Et pro sollicitis non tacitus reis,
Et centum puer artium,
Late signa feret militiæ tuæ.

10. *Purpureis*, latius dictum pro *splendidis et pulchris* per synecd.

15. *Centum puer artium*, id est plurimis vel quibusvis artibus instructus.

Et, quandoque potentior
  Largis muneribus riserit æmuli,
Albanos prope te lacus
  Ponet marmoream, sub trabe citrea.
Illic plurima naribus
  Duces thura, lyræque et Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
  Mixtis carminibus, non sine fistula.
Illic bis pueri die
  Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
  In morem Salium ter quatient humum.

Me nec fœmina, nec puer
  Jam, nec spes animi credula mutui,
Nec certare juvat mero,
  Nec vincire novis tempora floribus.
Sed cur, heu! Ligurine, cur
  Manat rara meas lacryma per genas?
Cur facunda parum decoro
  Inter verba cadit lingua silentio?
Nocturnis te ego somniis
  Jam captum teneo, jam volucrem sequor
Te per gramina Martii
  Campi, te per aquas, dure, volubiles!

18. *Largis.* Al. *largi.* — 20. *Citrea.* Al. *Cypria.*

ODE II.

AD IULUM ANTONIUM.

Non a se sed ab ipso victorias Augusti, spiritu Pindarico celebrari posse. (Script. circa ann. U. C. 740.)

PINDARUM quisquis studet æmulari,
Iule, ceratis ope Dædalea
Nititur pennis, vitreo daturus
Nomina ponto.

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem super notas aluere ripas,
Fervet, immensusque ruit profundo
Pindarus ore;

Laurea donandus Apollinari,
Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvit; numerisque fertur
Lege solutis;

Seu Deos, regesque canit, Deorum
Sanguinem, per quos cecidere justa
Morte Centauri, cecidit tremendæ
Flamma Chimæræ;

Sive, quos Elea domum reducit
Palma cœlestes, pugilemve equumve

16. *Flamma Chimæræ*, tribus ejus capitibus efflata.
18. *Palma cœlestes*, ut in Od. 1, lib. 1, *quos palma evehit ad Deos.*

Dicit, et centum potiore signis
Munere donat;

Flebili sponsæ juvenemve raptum
Plorat, et vires animumque moresque
Aureos educit in astra, nigroque
Invidet Orco.

Multa Dircæum levat aura cycnum,
Tendit, Antoni, quoties in altos
Nubium tractus; ego, apis Matinæ
More modoque,

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus uvidique
Tiburis ripas, operosa parvus
Carmina fingo.

Concines majore poëta plectro
Cæsarem, quandoque trahet feroces
Per sacrum clivum, merita decorus
Fronde, Sycambros;

Quo nihil majus meliusve terris
Fata donavere, bonique Divi,
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priscum.

Concines lætosque dies, et Urbis
Publicum ludum, super impetrato

25. *Dircæum cycnum*, Pindarum nempe Thebanum.
35. *Sacrum clivum*, Capitolinum montem.

Fortis Augusti reditu, forumque
Litibus orbum.

Tum meæ, si quid loquar audiendum,
Vocis accedet bona pars; et, O Sol
Pulcher! o laudande! canam, recepto
Cæsare felix.

Tuque dum procedis, Io triumphe!
Non semel dicemus, Io triumphe!
Civitas omnis, dabimusque Divis
Thura benignis.

Te decem tauri, totidemque vaccæ,
Me tener solvet vitulus, relicta
Matre, qui largis juvenescit herbis
In mea vota,

Fronte curvatos imitatus ignes
Tertium Lunæ referentis ortum,
Qua notam duxit, niveus videri,
Cætera fulvus.

49. Post alloquium, *O Sol, o laudande*, id *tuque dum procedis* referri videtur ad *Io triumphe*, ut in Od. IX, lib. seq.

53 et seq. Ex tauro Europ. apud Mosch. descripto.

54. *Solvet* voto.

59. *Qua notam duxit*, qua parte frontis notatus est.

ODE III.

AD MELPOMENEN.

Illi acceptum refert, quod poëtas inter celebretur.

Quem tu, Melpomene, semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor Isthmius
Clarabit pugilem, non equus impiger
Curru ducet Achaico
Victorem, neque res bellica Deliis
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio;
Sed quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
Et spissæ nemorum comæ,
Fingent Æolio carmine nobilem.

Romæ principis urbium
Dignatur soboles inter amabiles
Vatum ponere me choros;
Et jam dente minus mordeor invido.
O, testudinis aureæ
Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas!
O, mutis quoque piscibus
Donatura cycni, si libeat, sonum!
Totum muneris hoc tui est,

6–7. *Deliis foliis*, Apollinari laurea. — *Victorem* supra junge cum *curru*.

12. *Æolio carmine*, Alcaïco et Sapphico.

Quod monstror digito prætereuntium,
Romanæ fidicen lyræ:
Quod spiro et placeo, si placeo, tuum est.

22. *Monstror digito.* Pulchrum erat *digito monstrari*, ut sic apud Pers. legitur.

ODE IV.

DRUSI LAUDES.

Drusi Neronis, qui fuit Augusti Cæsaris privignus, victoriam de Rhætis et Vindelicis celebrat. (Spect. ad ann. U. C. 739.)

Qualem ministrum fulminis alitem,
Cui rex Deorum regnum in aves vagas
Permisit, expertus fidelem
Jupiter in Ganymede flavo,

Olim juventas et patrius vigor
Nido laborum propulit inscium,
Vernique, jam nimbis remotis,
Insolitos docuere nisus

Venti paventem; mox in ovilia
Demisit hostem vividus impetus;
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor dapis atque pugnæ:

6. *Propulit.* Al. *protulit.*
11. *Dracones.* De draconibus, vide Plin. lib. x, c. iv.

Qualemve lætis caprea pascuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Jam lacte depulsum leonem,
Dente novo peritura, vidit:

Videre Rhætis bella sub Alpibus
Drusum gerentem Vindelici, quibus,
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia securi

Dextras obarmet, quærere distuli,
Nec scire fas est omnia; sed diu
Lateque victrices catervæ,
Consiliis Juvenis revictæ,

Sensere quid mens rite, quid indoles
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
In pueros animus Nerones.

Fortes creantur fortibus; et bonis
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus; nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.

Doctrina sed vim promovet insitam,
Rectique cultus pectora roborant;
Utcumque defecere mores,
Dedecorant bene nata culpæ.

24. *Juvenis*, Drusi.

28. *Pueros Nerones*, Tiberium et Drusum.

29. Al. *fortibus et bonis*, virgula postposita.

Quid debeas, o Roma, Neronibus,
Testis Metaurum flumen, et Hasdrubal
Devictus, et pulcher fugatis
Ille dies Latio tenebris,

Qui primus alma risit adorea;
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Ceu flamma per tædas, vel Eurus,
Per Siculas equitavit undas.

Post hoc secundis usque laboribus
Romana pubes crevit, et impio
Vastata Pœnorum tumultu
Fana Deos habuere rectos;

Dixitque tandem perfidus Hannibal :
« Cervi, luporum præda rapacium,
« Sectamur ultro quos opimus
« Fallere et effugere est triumphus.

« Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
« Jactata Tuscis æquoribus, sacra,
« Natosque maturosque patres
« Pertulit Ausonias ad urbes,

« Duris ut ilex tonsa bipennibus
« Nigræ feraci frondis in Algido,
« Per damna, per cædes, ab ipso
« Ducit opes animumque ferro.

41. *Adorea* : frumentum quod militibus post victoriam largiebatur. Inde verbum, pro victoria significanda, usurpatum est.

44. Verbum *equitavit* proprie ad Afrum (Hannibalem) refertur.

« Non Hydra secto corpore firmior
« Vinci dolentem crevit in Herculem,
« Monstrumve summisere Colchi
« Majus, Echioniæve Thebæ.

« Merses profundo, pulchrior evenit;
« Luctere, multa proruet integrum
« Cum laude victorem, geretque
« Prælia conjugibus loquenda.

« Carthagini jam non ego nuntios
« Mittam superbos. Occidit, occidit
« Spes omnis et fortuna nostri
« Nominis, Hasdrubale interempto! »

Nil Claudiæ non perficient manus :
Quas et benigno numine Jupiter
Defendit, et curæ sagaces
Expediunt per acuta belli.

73. *Perficient.* Al. *efficient.*

ODE V.

AD AUGUSTUM.

Ut in Urbem quamprimum e Galliis redeat.

Divis orte bonis, optime Romulæ
Custos gentis, abes jam nimium diu;
Maturum reditum pollicitus Patrum
Sancto concilio, redi!

Lucem redde tuæ, Dux bone, patriæ;
Instar veris enim vultus ubi tuus
Affulsit populo, gratior it dies,
Et soles melius nitent.

Ut mater juvenem, quem Notus invido
Flatu Carpathii trans maris æquora
Cunctantem spatio longius annuo
Dulci distinet a domo,

Votis ominibusque et precibus vocat,
Curvo nec faciem littore demovet;
Sic desideriis icta fidelibus
Quærit patria Cæsarem.

Tutus bos etenim rura perambulat;
Nutrit rura Ceres, almaque Faustitas;
Pacatum volitant per mare navitæ;
Culpari metuit Fides;

1. *Divis bonis*, Divorum auspiciis.
4. Senatorum conventui.
14. *Curvo littore*, nempe sinu aditum præbente.

Nullis polluitur casta domus stupris;
Mos et Lex maculosum edomuit nefas;
Laudantur simili prole puerperæ;
Culpam Pœna premit comes.

Quis Parthum paveat! quis gelidum Scythen?
Quis, Germania quos horrida parturit
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet Iberiæ?

Condit quisque diem collibus in suis,
Et vitem viduas ducit ad arbores;
Hinc ad vina redit lætus, et alteris
Te mensis adhibet Deum;

Te multa prece, te prosequitur mero
Defuso pateris, et Laribus tuum
Miscet numen, uti Græcia Castoris
Et magni memor Herculis.

Longas o utinam, Dux bone, ferias
Præstes Hesperiæ! dicimus integro
Sicci mane die, dicimus uvidi,
Quum Sol Oceano subest.

22. *Mos et Lex*, mores boni et Lex Julia.

31. *Alteris mensis*. Sublata mensa prima, et majoribus ferculis, altera ponebatur, cum vino generosiore quo Diis libare mos erat.

ODE VI.

AD APOLLINEM.

Sæculari Carmini præludit poëta (Script. circa. ann. U. C. 736).

Dive, quem proles Niobea magnæ
Vindicem linguæ, Tityosque raptor
Sensit, et Trojæ prope victor altæ
Phthius Achilles,

Cæteris major, tibi miles impar;
Filius quamvis Thetidos marinæ
Dardanas turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.

Ille, mordaci velut icta ferro
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late, posuitque collum in
Pulvere Teucro.

Ille non, inclusus equo Minervæ
Sacra mentito, male feriatos
Troas et lætam Priami choreis
Falleret aulam;

Sed palam captis gravis, heu nefas! heu!
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentem
Matris in alvo;

9 et seq. Versus usque ad *Doctor argutæ*, quasi per parenthesim, versibus *Dive, quem proles*, etc. jungi videntur.

19. Edd. vulg. *latentes*.

Ni, tuis victus Venerisque gratæ
Vocibus, Divûm Pater annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.

Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui Xantho lavis amne crines,
Dauniæ defende decus Camenæ,
Lævis Agyieu.

Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit poëtæ.
Virginum primæ, puerique claris
Patribus orti,

Deliæ tutela Deæ, fugaces
Lyncas et cervos cohibentis arcu,
Lesbium servate pedem, meique
Pollicis ictum,

Rite Latonæ puerum canentes,
Rite crescentem face Noctilucam,
Prosperam frugum, celeremque pronos
Volvere menses.

Nupta jam dices : Ego Dis amicum,
Sæculo festas referente luces,
Reddidi carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

25. *Doctor argutæ*. Al. *Ductor Argivæ Thaliæ* oppos. *Dauniæ Camenæ*.

27. *Dauniæ Camenæ*. Id est, meæ. Erat enim oriundus ex Apulia Horatius in qua regnavit olim Daunus, Turni pater.

28. *Agyieu*. Sic Apollo vocabatur *Agyieus*, viis præpositus.

35-36. *Meique pollicis ictum*, modumque meo pollice percussum.

ODE VII.

AD TORQUATUM.

Redeunte vere, et æqua omnibus moriendi conditione, omniumque rerum vicissitudine proposita, invitat ad hilariter jucundeque vivendum.

Diffugere nives, redeunt jam gramina campis
Arboribusque comæ.
Mutat terra vices, et decrescentia ripas
Flumina prætereunt.
Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet
Ducere nuda choros.

Immortalia ne speres monet annus, et almum
Quæ rapit hora diem.
Frigora mitescunt Zephyris; ver proterit æstas,
Interitura, simul
Pomifer Autumnus fruges effuderit; et mox
Bruma recurret iners.

Damna tamen celeres reparant cœlestia lunæ;
Nos, ubi decidimus,
Quo pius Æneas, quo dives Tullus et Ancus,
Pulvis et umbra sumus.

Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Di superi?

3-4. *Ripas prætereunt*, intra ripas eunt.
17. *Summæ* dierum. Al. *vitæ*.

Cuncta manus avidas fugient hæredis, amico
Quæ dederis animo.
Quum semel occideris, et de te splendida Minos
Fecerit arbitria;
Non, Torquate, genus, non te facundia, non te
Restituet pietas.

Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum;
Nec Lethæa valet Theseus abrumpere caro
Vincula Pirithoo.

19-20. *Quæ dederis animo* (tuo) *amico*, nempe tibi amice obsecutus.

ODE VIII.

AD CENSORINUM.

Se non nisi carmina donare posse; sed nihil iis esse potentius ad sempiternam nominis memoriam.

Donarem pateras grataque commodus,
Censorine, meis æra sodalibus;
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum; neque tu pessima munerum
Ferres, divite me scilicet artium,
Quas aut Parrhasius protulit, aut Scopas,
Hic saxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc Deum.

1. Sic Edd. vulg. *commodus*. Al. *commodis*.
8. *Ponere*, effingere. — 9. *Vis*, facultas.

Sed non hæc mihi vis; nec tibi talium
Res est aut animus deliciarum egens.
Gaudes carminibus; carmina possumus
Donare, et pretium dicere muneri.

Non incisa notis marmora publicis,
Per quæ spiritus et vita redit bonis
Post mortem ducibus; non celeres fugæ,
Rejectæque retrorsum Hannibalis minæ;
Non incendia Carthaginis impiæ,
Ejus qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit, clarius indicant
Laudes, quam Calabræ Pierides; neque,
Si chartæ sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris. Quid foret Iliæ
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis invida Romuli?

Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus, et favor, et lingua potentium
Vatum divitibus consecrat insulis.
Dignum laude virum Musa vetat mori;
Cœlo Musa beat. Sic Jovis interest
Optatis epulis impiger Hercules;
Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
Quassas eripiunt æquoribus rates;
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

10. *Nec tibi res est aut animus.* Nec tu es re aut animo, etc.

17-18. *Incendia*, non proprie sed per hyperbolen, quum de priore Scipione Africano, Hannibalis victore, agatur.

27. *Divitibus*, Fortunatis *Insulis*, vel Campis Elysiis.

ODE IX.

AD LOLLIUM.

Sine poëtarum ope virtutem oblivione deleri. Se suis versibus res a Lollio gestas memoriæ proditurum. (Script. post ann. 737.)

Ne forte credas interitura, quæ,
Longe sonantem natus ad Aufidum,
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda chordis.

Non, si priores Mæonius tenet
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
Ceæque, et Alcæi minaces,
Stesichorique graves Camenæ;

Nec, si quid olim lusit Anacreon,
Delevit ætas; spirat adhuc amor,
Vivuntque commissi calores
Æoliæ fidibus puellæ.

Non sola comptos arsit adulteri
Crines, et aurum vestibus illitum
Mirata regalesque cultus
Et comites, Helene Lacæna;

Primusve Teucer tela Cydonio
Direxit arcu; non semel Ilios
Vexata; non pugnavit ingens
Idomeneus Sthenelusve solus

7. *Ceæ*, nempe Simonidæ. — 12. *Æoliæ puellæ*, Sapphus.

Dicenda Musis prælia; non ferox
Hector, vel acer Deiphobus graves
  Excepit ictus pro pudicis
    Conjugibus puerisque primus.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi; sed omnes illacrymabiles
  Urgentur ignotique longa
    Nocte, carent quia vate sacro.

Paulum sepultæ distat inertiæ
Celata virtus. Non ego te meis
  Chartis inornatum silebo,
    Totve tuos patiar labores

Impune, Lolli, carpere lividas
Obliviones. Est animus tibi
  Rerumque prudens, et secundis
    Temporibus dubiisque rectus;

Vindex avaræ fraudis, et abstinens
Ducentis ad se cuncta pecuniæ;
  Consulque non unius anni,
    Sed quoties bonus atque fidus

Judex honestum prætulit utili,
Rejecit alto dona nocentium
  Vultu, per obstantes catervas
    Explicuit sua victor arma.

34-39. *Est animus tibi.... Consul*, etc., quod sic exponi potest, *Tu es animo*, etc., ut Od. VIII supra *v.* 10 adnot.

Non possidentem multa vocaveris
Recte beatum; rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus sapienter uti,

Duramque callet pauperiem pati,
Pejusque letho flagitium timet;
Non ille pro caris amicis,
Aut patria timidus perire.

ODE X.

AD LIGURINUM.

Ut dum per ætatem licet, fruatur formæ suæ bono.

O CRUDELIS adhuc, et Veneris muneribus potens;
Insperata tuæ quum veniet pluma superbiæ,
Et, quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ,
Nunc et qui color est puniceæ flore prior rosæ,
Mutatus Ligurinum in faciem verterit hispidam,
Dices: Heu! (quoties te in speculo videris alterum),
Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur his animis incolumes non redeunt genæ?

2. *Pluma*, barbæ lanugo.

ODE XI.

AD PHYLLIDEM.

Invitat eam ad natalem Mæcenatis, domi suæ festis epulis celebrandum.

Est mihi nonum superantis annum
Plenus Albani cadus; est in horto,
Phylli, nectendis apium coronis;
Est hederæ vis

Multa, qua crines religata fulges.
Ridet argento domus; ara castis
Vincta verbenis, avet immolato
Spargier agno.

Cuncta festinat manus; huc et illuc
Cursitant mixtæ pueris puellæ;
Sordidum flammæ trepidant rotantes
Vertice fumum.

Ut tamen noris quibus advoceris
Gaudiis, Idus tibi sunt agendæ,
Qui dies mensem Veneris marinæ
Findit Aprilem,

Jure solemnis mihi, sanctiorque
Pæne natali proprio, quod ex hac

4-5. *Vis multa*, copia.
6. *Ridet*, non splendet, sed renidet.
8. Spargier *agno*, pro *sanguine agni*.

Luce Mæcenas meus adfluentes
Ordinat annos.

Telephum, quem tu petis, occupavit.
Non tuæ sortis juvenem, puella
Dives et lasciva, tenetque grata
Compede vinctum.

Terret ambustus Phaeton avaras
Spes; et exemplum grave præbet ales
Pegasus, terrenum equitem gravatus
Bellerophontem,

Semper ut te digna sequare, et, ultra
Quam licet sperare nefas, putando,
Disparem vites. Age, jam meorum
Finis amorum,

Non enim posthac alia calebo
Fœmina, condisce modos, amanda
Voce quos reddas. Minuentur atræ
Carmine curæ.

22. *Non tuæ sortis*, sorte tibi dissimilem.

ODE XII.

AD VIRGILIUM.

Veris adventu eum invitat ad epulas, ea lege, ut secum, unguenti nardini onychem afferat.

Jam Veris comites quæ mare temperant,
Impellunt animæ lintea Thraciæ;
Jam nec prata rigent, nec fluvii strepunt
Hiberna nive turgidi.

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix avis, et Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quod male barbaras
Regum est ulta libidines.

Dicunt in tenero gramine pinguium
Custodes ovium carmina, fistula
Delectante Deum, cui pecus et nigri
Colles Arcadiæ placent.

Adduxere sitim tempora, Virgili;
Sed pressum Calibus ducere Liberum
Si gestis, juvenum nobilium cliens,
Nardo vina merebere.

Nardi parvus onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpiciis accubat horreis,

6. *Infelix avis.* Hirundo, olim Prochne, filium Ityn a se interfectum gemens. Vide *Prochne* in Ind.

15. *Juvenum nobilium*, Claudii et Drusi, privigni Augusti.

Spes donare novas largus, amaraque
Curarum eluere efficax.

Ad quæ si properas gaudia, cum tua
Velox merce veni. Non ego te meis
Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.

Verum pone moras et studium lucri;
Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
Misce stultitiam consiliis brevem.
Dulce est desipere in loco.

26. *Nigrorum*, funebrium.

ODE XIII.

AD LYCEN.

Insultat ei quod jam anus, libidine flagrans, contemnatur a juvenibus.

Audivere, Lyce, Di mea vota, Di,
Audivere, Lyce. Fis anus, et tamen
Vis formosa videri,
Ludisque et bibis impudens,

Et cantu tremulo, pota, Cupidinem
Lentum sollicitas. Ille virentis et
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.

Importunus enim transvolat aridas
Quercus, et refugit te, quia luridi
  Dentes te, quia rugæ
    Turpant, et capitis nives.

Nec Coæ referunt jam tibi purpuræ,
Nec clari lapides tempora quæ semel
  Notis condita fastis
    Inclusit volucris dies.

Quo fugit Venus? heu! quove color? decens
Quo motus? quid habes illius, illius,
  Quæ spirabat Amores,
    Quæ me surpuerat mihi,

Felix post Cynaram, notaque et artium
Gratarum facies? Sed Cynaræ breves
  Annos fata dederunt,
    Servatura diu parem

Cornicis vetulæ temporibus Lycen;
Possent ut juvenes visere fervidi,
  Multo non sine risu,
    Dilapsam in cineres facem.

14. *Clari.* Al. *cari.* — 17. Al. *color decens?* puncto sequente.
20. *Surpuerat*, pro *surripuerat.*

ODE XIV.

AD AUGUSTUM.

Tiberii victoriam de Rhætis præcipue celebrat, et auspiciis Augusti acceptam refert. (Spect. ad ann. U. C. 740.)

Quæ cura Patrum, quæve Quiritium,
Plenis honorum muneribus tuas,
Auguste, virtutes in ævum
Per titulos memoresque fastos

Æternet? O, qua sol habitabiles
Illustrat oras, maxime principum,
Quem legis expertes Latinæ
Vindelici didicere nuper

Quid Marte posses. Milite nam tuo
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloces, et arces
Alpibus impositas tremendis

Dejecit acer plus vice simplici.
Major Neronum mox grave prælium
Commisit, immanesque Rhætos
Auspiciis pepulit secundis;

7. *Legis expertes Latinæ*, non juri Latino subjecti.

13. Ita cum Edd. vett., puncto versum claudente, id *plus vice simplicī* refertur ad Drusum dejicientem arces, non ad Tiberium committentem prælium.

Spectandus, in certamine Martio
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis,
Indomitas prope qualis undas

Exercet Auster, Pleïadum choro
Scindente nubes; impiger hostium
Vexare turmas, et frementem
Mittere equum medios per ignes.

Sic tauriformis volvitur Aufidus,
Qui regna Dauni præfluit Appuli,
Quum sævit, horrendamque cultis
Diluviem minitatur agris;

Ut barbarorum Claudius agmina
Ferrata vasto diruit impetu,
Primosque et extremos metendo
Stravit humum, sine clade victor,

Te copias, te consilium et tuos
Præbente Divos. Nam, tibi quo die
Portus Alexandrea supplex
Et vacuam patefecit aulam,

Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,

25. *Tauriformis* dicitur *Aufidus*, quum sic *sævit* ut *Claud. vasto impetu diruens*, etc. Solebant etiam taurorum specie cum cornibus depingi flumina.

28. *Minitatur*. Al. *meditatur*, minus æque cum verbo *sævit*.

37. *Lustro tertio*. Post annos quindecim, eodem die quo Alexandriam

Laudemque et optatum peractis
Imperiis decus arrogavit.

Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque, et Indus, te profugus Scythes
Miratur, o tutela præsens
Italiæ dominæque Romæ!

Te, fontium qui celat origines,
Nilusque, et Ister, te rapidus Tigris,
Te, belluosus qui remotis
Obstrepit Oceanus Britannis,

Te non paventis funera Galliæ
Duræque tellus audit Iberiæ;
Te cæde gaudentes Sycambri
Compositis venerantur armis.

victor intraverat Octavius, Tiberius Rhætos insigni prælio fudit. Vide supra, v. 14 et 15.

ODE XV.

AUGUSTI LAUDES.

Augustus potissimum laudatur quod pacem Orbi reddiderit, disciplinaque restituta, publicæ felicitati prospiciat. (Script. Jano clauso ann. U. C. 744.)

Phœbus volentem prælia me loqui,
Victas et urbes, increpuit lyra,
Ne parva Tyrrhenum per æquor
Vela darem. Tua, Cæsar, ætas

Fruges et agris rettulit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi
Derepta Parthorum superbis
Postibus, et vacuum duellis

Janum Quirini clausit, et ordinem
Rectum evaganti fræna licentiæ
Injecit, emovitque culpas,
Et veteres revocavit artes,

Per quas Latinum nomen et Italæ
Crevere vires, famaque et Imperi
Porrecta majestas ad ortus
Solis ab Hesperio cubili.

Custode rerum Cæsare, non furor
Civilis aut vis eximet otium,
Non ira, quæ procudit enses,
Et miseras inimicat urbes.

Non, qui profundum Danubium bibunt,
Edicta rumpent Julia, non Getæ,
Non Seres, infidive Persæ,
Non Tanaïn prope flumen orti.

Nosque et profestis lucibus et sacris,
Inter jocosi munera Liberi,
Cum prole matronisque nostris,
Rite Deos prius apprecati,

6. *Jovi*. Capitolino.
9. *Janum*, templum Jani, pace per Orbem facta.
24. *Tanaïn prope orti*, Scythæ et Sarmatæ.

Virtute functos, more patrum, duces,
Lydis remixto carmine tibiis,
Trojamque et Anchisen et almæ
Progeniem Veneris canemus.

32. *Progeniem Veneris*, gentem Juliam.

LIBER QUINTUS,

SIVE

LIBER EPODON.

ODE I.

AD MÆCENATEM.

Mæcenati ad bellum Actiacum proficiscenti comitem se offert, minus de salute ejus sollicitus sic futurus. (Spect. ad ann. U. C. 722.)

Ibis Liburnis inter alta navium,
Amice, propugnacula,
Paratus omne Cæsaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo.
Quid nos, quibus te vita si superstite
Jucunda; si contra, gravis?
Utrumne jussi persequemur otium,
Non dulce, ni tecum simul?
An hunc laborem mente laturi, decet
Qua ferre non molles viros?

Feremus; et te vel per Alpium juga,
Inhospitalem et Caucasum,

5. Al. *sit*, loco particulæ *si*, quæ prior opponitur alteri *si* (*contra*).

Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,
Forti sequemur pectore.
Roges, tuum labore quid juvem meo,
Imbellis, ac firmus parum?
Comes minore sum futurus in metu,
Qui major absentes habet:
Ut, assidens implumibus pullis, avis
Serpentium adlapsus timet
Magis relictis; non, ut adsit, auxili
Latura plus præsentibus.

Libenter hoc et omne militabitur
Bellum in tuæ spem gratiæ;
Non ut juvencis illigata pluribus
Aratra nitantur meis,
Pecusve Calabris ante sidus fervidum
Lucana mutet pascua,
Nec ut superni villa candens Tusculi
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit; haud paravero
Quod aut avarus, ut Chremes, terra premam,
Discinctus aut perdam ut nepos.

21. *Ut adsit*, pro *si*, aut *quamvis adsit*. Al. *ut sit auxili*.

28. Scilicet non Lucana pro Calabris, sed ex Calabris Lucana. Al. *pascuis*.

ODE II.

Vitam rusticam laudibus effert, ac præsertim ab animi tranquillitate et frugali victu eam extollit.

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni fœnore.
Neque excitatur classico miles truci,
Nec horret iratum mare;
Forumque vitat, et superba civium
Potentiorum limina.

Ergo aut adulta vitium propagine
Altas maritat populos,
Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit;
Aut in reducta valle mugientium
Prospectat errantes greges;
Aut pressa puris mella condit amphoris;
Aut tondet infirmas oves.

Vel, quum decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
Certantem et uvam purpuræ,

15. *Pressa mella*, favis expressa.
18. *Arvis*. Al. *agris*, quod frugiferis campis minus convenit.
19. *Gaudet insitiva decerpens pyra*, insitionis labore parta.

Qua muneretur te, Priape, et te, pater
Silvane, tutor finium!

Libet jacere modo sub antiqua ilice,
Modo in tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ;
Queruntur in silvis aves,
Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
Somnos quod invitet leves.

At quum tonantis annus hibernus Jovis
Imbres nivesque comparat,
Aut trudit acres hinc et hinc multa cane
Apros in obstantes plagas;
Aut amite levi rara tendit retia,
Turdis edacibus dolos;
Pavidumque leporem, et advenam laqueo gruem,
Jucunda captat præmia.

Quis non malarum, quas amor curas habet,
Hæc inter obliviscitur?
Quod si pudica mulier in partem juvet
Domum atque dulces liberos,
Sabina qualis, aut perusta solibus
Pernicis uxor Appuli,
Sacrum vetustis exstruat lignis focum
Lassi sub adventum viri;

25. *Altis ripis.* Al. *rivis*, minus æque.
29. *Annus hibernus*, anni tempus hibernum.
35. *Advenam*, transmarinam.

Claudensque textis cratibus lætum pecus,
Distenta siccet ubera;
Et horna dulci vina promens dolio,
Dapes inemptas apparet:

Non me Lucrina juverint conchylia,
Magisve rhombus, aut scari,
Si quos Eois intonata fluctibus
Hiems ad hoc vertat mare;
Non Afra avis descendat in ventrem meum,
Non attagen Ionicus,
Jucundior, quam lecta de pinguissimis
Oliva ramis arborum,
Aut herba lapathi prata amantis, et gravi
Malvæ salubres corpori,
Vel agna festis cæsa Terminalibus,
Vel hædus ereptus lupo.

Has inter epulas, ut juvat pastas oves
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido!
Positosque vernas, ditis examen domus,
Circum renidentes Lares!

49. *Lucrina conchylia*, ostreæ Lucrini lacus.

50. *Rhombus*, noster gallice dictus *turbot*. — Scari autem nobis minus noti.

53. *Afra avis*, species creditur meleagridis, apud nos *pintade*.

54. *Attagen*, gallina forsan quam vocamus *gélinote*.

Hæc ubi locutus fœnerator Alfius,
Jam jam futurus rusticus,
Omnem redegit Idibus pecuniam;
Quærit Kalendis ponere.

70. *Ponere*, in fœnore pecuniam collocare.

ODE III.

AD MÆCENATEM.

Allii detestatio.

Parentis olim si quis impia manu
Senile guttur fregerit,
Edit cicutis allium nocentius.
O dura messorum ilia!
Quid hoc veneni sævit in præcordiis?
Num viperinus his cruor
Incoctus herbis me fefellit? an malas
Canidia tractavit dapes?

Ut Argonautas præter omnes candidum
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit hoc Iasonem;
Hoc delibutis ulta donis pellicem,
Serpente fugit alite.

3. *Edit*, ex vett. cod., pro vulg. *edat*.

Nec tantus unquam siderum insedit vapor
Siticulosæ Apuliæ;
Nec munus humeris efficacis Herculis
Inarsit æstuosius.
At, si quid unquam tale concupiveris,
Jocose Mæcenas, precor
Manum puella savio opponat tuo,
Extrema et in sponda cubet.

17. *Munus* Dejaniræ, tunica.
22. *Extrema sponda*, exteriore tori parte.

ODE IV.

IN MENAM.

Hunc, Pompeii Magni libertum, insectatur. (Script. circa ann. U. C. 716.)

Lupis et agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordia est,
Ibericis peruste funibus latus,
Et crura dura compede.
Licet superbus ambules pecunia,
Fortuna non mutat genus.

Videsne, sacram metiente te viam
Cum bis ter ulnarum toga,

1. *Sortito*, sorte naturali.

Ut ora vertat huc et huc euntium
Liberrima indignatio?

« Sectus flagellis hic Triumviralibus
« Præconis ad fastidium,
« Arat Falerni mille fundi jugera,
« Et Appiam mannis terit!
« Sedilibusque magnus in primis eques,
« Othone contempto, sedet!»

Quid attinet tot ora navium gravi
Rostrata duci pondere
Contra latrones atque servilem manum,
Hoc, hoc tribuno militum?

16. *Othone contempto*, Roscii Othonis lege contempta.

ODE V.

IN CANIDIAM VENEFICAM.

Loquentem inducit puerum, quem veneficæ sub terra defoderant, fame necandum, ut ex ejus jecore et medulla potionem amatoriam Alf. Varo confectam darent. Hujus preces primum, deinde imprecationes.

« At, o Deorum quidquid in cœlo regit
« Terras et humanum genus!
« Quis iste fert tumultus? et quid omnium
« Vultus in unum me truces?
« Per liberos te, si vocata partubus

« Lucina veris adfuit,
« Per hoc inane purpuræ decus, precor,
« Per improbaturum hæc Jovem,
« Quid ut noverca me intueris, aut uti
« Petita ferro bellua?»

Ut hæc trementi questus ore constitit,
Insignibus raptis puer,
Impube corpus, quale posset impia
Mollire Thracum pectora;
Canidia brevibus implicata viperis
Crines et incomptum caput,
Jubet sepulcris caprificos erutas,
Jubet cupressus funebres,
Et uncta turpis ova ranæ sanguine,
Plumamque nocturnæ strigis,
Herbasque, quas Iolcos atque Iberia
Mittit, venenorum ferax,
Et ossa ab ore rapta jejunæ canis,
Flammis aduri Colchicis.

At expedita Sagana, per totam domum
Spargens Avernales aquas,
Horret capillis ut marinus asperis
Echinus, aut currens aper.
Abacta nulla Veia conscientia,
Ligonibus duris humum

11. Hic loqui incipit Horatius.
12. *Insignibus*, nempe pretexta et bulla.
19. *Ranæ*, rubetæ. — 20. *Strigis*, avis cujusdam noctu stridentis.
24. *Flammis Colchicis*, eo ritu quo apud Colchos paratis.

Exhauriebat, ingemens laboribus;
Quo posset infossus puer
Longo die bis terque mutatæ dapis
Inemori spectaculo;
Quum promineret ore, quantum exstant aqua
Suspensa mento corpora;
Exsecta uti medulla, et aridum jecur
Amoris esset poculum;
Interminato quum semel fixæ cibo
Intabuissent pupulæ.

Non defuisse masculæ libidinis
Ariminensem Foliam,
Et otiosa credidit Neapolis,
Et omne vicinum oppidum;
Quæ sidera excantata voce Thessala,
Lunamque cœlo deripit.

Hic irresectum sæva dente livido
Canidia rodens pollicem,
Quid dixit? aut quid tacuit? « O rebus meis
« Non infideles arbitræ,
« Nox, et Diana, quæ silentium regis,
« Arcana quum fiunt sacra,
« Nunc nunc adeste! nunc in hostiles domos
« Iram atque numen vertite!

« Formidolosæ dum latent silvis feræ,
« Dulci sopore languidæ,

37. *Exsecta.* Al. diverse, *exsucta*, *exusta*, *exerta*.
49. *O rebus meis, etc.* Hæc dicuntur a venefica.

« Senem, quod omnes rideant, adulterum
« Latrent Suburanæ canes,
« Nardo perunctum, quale non perfectius
« Meæ laborarint manus.

« Quid accidit? cur dira barbaræ minus
« Venena Medeæ valent,
« Quibus superbam fugit ulta pellicem,
« Magni Creontis filiam,
« Quum palla, tabo munus imbutum, novam
« Incendio nuptam abstulit?
« Atqui nec herba, nec latens in asperis
« Radix fefellit me locis.
« Indormit unctis omnium cubilibus
« Oblivione pellicum!

« Ah! ah! solutus ambulat veneficæ
« Scientioris carmine.
« Non usitatis, Vare, potionibus,
« O multa fleturum caput!
« Ad me recurres; nec vocata mens tua
« Marsis redibit vocibus.
« Majus parabo, majus infundam tibi
« Fastidienti poculum.
« Priusque cœlum sidet inferius mari,
« Tellure porrecta super,
« Quam non amore sic meo flagres, uti
« Bitumen atris ignibus. »

57. *Senem adulterum*, Varum nempe scortatorem.

Sub hæc puer, jam non, ut ante, mollibus
Lenire verbis impias;
Sed, dubius unde rumperet silentium,
Misit Thyesteas preces :
« Venena, magnum fas nefasque, non valent
« Convertere humanam vicem.
« Diris agam vos; dira detestatio
« Nulla expiatur victima.
« Quin, ubi perire jussus exspiravero,
« Nocturnus occurram Furor,
« Petamque vultus umbra curvis unguibus,
« Quæ vis Deorum est Manium,
« Et inquietis assidens præcordiis,
« Pavore somnos auferam.

« Vos turba vicatim hinc et hinc saxis petens
« Contundet, obscœnas anus;
« Post, insepulta membra different lupi,
« Et Esquilinæ alites;
« Neque hoc parentes, heu mihi superstites!
« Effugerit spectaculum. »

87. *Venena*, forsan intelligere est, *veneficia*.
99. *Different*, discerpent. — 100. *Alites*, vultures.

ODE VI.

IN CASSIUM SEVERUM, POETAM MALEDICUM.

Quid immerentes hospites vexas, canis,
Ignavus adversum lupos?
Quin huc inanes, si potes, vertis minas,
Et me remorsurum petis?
Nam, qualis aut Molossus, aut fulvus Lacon,
Amica vis pastoribus,
Agam per altas aure sublata nives,
Quæcumque præcedet fera.

Tu, quum timenda voce complesti nemus,
Projectum odoraris cibum.
Cave, cave! namque in malos asperrimus
Parata tollo cornua;
Qualis Lycambæ spretus infido gener,
Aut acer hostis Bupalo.
An, si quis atro dente me petiverit,
Inultus ut flebo puer?

2. Al. *Ignavus hostis belluis*, nempe *feris*, quem hospites allatrantem, *canem* vocat.

13. *Spretus gener*, Archilochus. — 14. *Acer hostis*, Hipponax.

ODE VII.

AD ROMANOS.

Exsecratio civilis belli ab Antonio renovati*. (Script. circa ann. U. C. 721.)

Quo, quo scelesti ruitis? aut cur dexteris
Aptantur enses conditi?
Parumne campis atque Neptuno super
Fusum est Latini sanguinis?
Non, ut superbas invidæ Carthaginis
Romanus arces ureret;
Intactus aut Britannus ut descenderet
Sacra catenatus via;
Sed ut, secundum vota Parthorum, sua
Urbs hæc periret dextera.

Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus,
Unquam, nisi in dispar, feris.
Furorne cæcus, an rapit vis acrior?
An culpa? responsum date.
Tacent; et albus ora pallor inficit;
Mentesque perculsæ stupent.
Sic est; acerba fata Romanos agunt,
Scelusque fraternæ necis;
Ut immerentis fluxit in terram Remi
Sacer nepotibus cruor.

* Non enim de civili bello agitur contra Brutum, nec etiam adversus Sextum, quum, ex tertio versu, finis maritimi belli inducitur.

12. *Nisi in dispar*, nempe *genus*.

20. *Sacer*, id est *exsecrabilis nepotibus*, in exitium posterorum.

ODE VIII.

IN ANUM LIBIDINOSAM.

Rogare longo putidam te sæculo,
Vires quid enervet meas!
Quum sit tibi dens ater, et rugis vetus
Frontem senectus exaret;
Hietque turpis inter aridas nates
Podex, velut crudæ bovis.
Sed incitat me pectus, et mammæ putres,
Equina quales ubera;
Venterque mollis, et femur tumentibus
Exile suris additum.

Esto beata, funus atque imagines
Ducant triumphales tuum;
Nec sit marita, quæ rotundioribus
Onusta baccis ambulet.
Quid? quod libelli Stoici inter Sericos
Jacere pulvillos amant?
Illiterati num minus nervi rigent?
Minusve languet fascinum?
Quod ut superbo provoces ab inguine,
Ore adlaborandum est tibi.

1. *Rogare.* Subaudi, *non pudet.*

ODE IX.

AD MÆCENATEM.

Gaudio exsultat ob victoriam Actiacam. (Spect. ad ann. U. C. 723.)

QUANDO repostum Cæcubum ad festas dapes,
Victore lætus Cæsare,
Tecum sub alta (sic Jovi gratum) domo,
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mixtum tibiis carmen lyra,
Hac Dorium, illis barbarum?
Ut nuper, actus quum freto Neptunius
Dux fugit, ustis navibus,
Minatus Urbi vincla, quæ detraxerat
Servis amicus perfidis.

Romanus, eheu! (posteri negabitis)
Emancipatus fœminæ,
Fert vallum et arma miles, et spadonibus
Servire rugosis potest;
Interque signa turpe militaria
Sol adspicit conopium.
Ad hoc frementes verterunt bis mille equos

3. *Alta domo* Mæcenatis. Vid. lib. III, Od. XXIX, v. 10.

6. *Barbarum*, Lydium vel Phrygium.

7. *Neptunius dux*, Sextus Pompeius se Neptuni filium prædicans.

11. *Romanus;* Antonius designari videtur, emancipatus Cleopatræ, et eunuchis serviens.

17. *Ad hoc.* MSS. plures, *Ad hunc.* Sed Al. *At huc.*

Galli canentes Cæsarem;
Hostiliumque navium portu latent
Puppes sinistrorsum citæ.

Io Triumphe, tu moraris aureos
Currus, et intactas boves:
Io Triumphe, nec Jugurthino parem
Bello reportasti ducem;
Neque Africano, cui super Carthaginem
Virtus sepulcrum condidit.

Terra marique victus hostis, Punico
Lugubre mutavit sagum;
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
Ventis iturus non suis;
Exercitatas aut petit Syrtes Noto;
Aut fertur incerto mari.

Capaciores affer huc, puer, scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia;
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæsaris rerum juvat
Dulci Lyæo solvere.

20. *Citæ*, motæ. Al. legunt *sitæ*.
24. *Ducem*, Marium. — 25. *Africano*. Al. *Africanum*, Scipionem.

ODE X.

IN MÆVIUM POETAM.

Tempestatem et naufragium ei imprecatur.

Mala soluta navis exit alite,
  Ferens olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes latus,
  Auster, memento fluctibus!
Niger rudentes Eurus, inverso mari,
  Fractosque remos differat.
Insurgat Aquilo, quantus altis montibus
  Frangit trementes ilices;
Nec sidus atra nocte amicum appareat,
  Qua tristis Orion cadit:
Quietiore nec feratur æquore,
  Quam Graia victorum manus;
Quum Pallas usto vertit iram ab Ilio
  In impiam Ajacis ratem.

O quantus instat navitis sudor tuis,
  Tibique pallor luteus,
Et illa non virilis ejulatio,
  Preces et aversum ad Jovem;
Ionius udo quum remugiens sinus

1. *Mala alite*, ut *mala avi*, lib. 1, Od. xv, *v.* 5.
6. *Differat*, dispersos ferat.
15. *O quantus*, etc. Apostrophe ad Mævium.

Noto carinam ruperit!
Opima quod si præda, curvo littore
Porrecta, mergos juveris;
Libidinosus immolabitur caper,
Et agna tempestatibus.

ODE XI.

AD PECTIUM.

Se amore captum, non posse ad versus scribendos operam conferre.

Pecti, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos,
Amore perculsum gravi;
Amore, qui me præter omnes expetit
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
Hic tertius December, ex quo destiti
Inachia furere,
Silvis honorem decutit.
Heu! me, per urbem, nam pudet tanti mali,
Fabula quanta fui!
Conviviorum et pœnitet,
In queis amantem languor et silentium
Arguit, et latere
Petitus imo spiritus.

Contrane lucrum nil valere candidum
Pauperis ingenium!

Querebar adplorans tibi;
Simul calentis inverecundus Deus,
Fervidiore mero,
Arcana promôrat loco.
Quod si meis inæstuet præcordiis
Libera bilis, ut hæc
Ingrata ventis dividat
Fomenta, vulnus nil malum levantia;
Desinet imparibus
Certare summotus pudor.

Ubi hæc severus te palam laudaveram,
Jussus abire domum,
Ferebar incerto pede
Ad non amicos, heu! mihi postes, et heu!
Limina dura, quibus
Lumbos et infregi latus.
Nunc, gloriantis quamlibet mulierculam
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet;
Unde expedire non amicorum queant
Libera consilia,
Nec contumeliæ graves;
Sed alius ardor aut puellæ candidæ,
Aut teretis pueri,
Longam renodantis comam.

19. *Inverecundus Deus*, Bacchus.

24. *Ingrata ventis.* Alia lectio, *Venus;* et *ingrata* referretur ad Iuachiam.

25. *Fomenta* amoris, scilicet *querimonias*, etc.

ODE XII.

IN ANUM LIBIDINOSAM.

Quid tibi vis, mulier nigris dignissima barris?
Munera cur mihi, quidve tabellas
Mittis, nec firmo juveni, neque naris obesæ?
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet hircus in alis,
Quam canis acer, ubi lateat sus.
Quis sudor vietis, et quam malus undique membris
Crescit odor! quum pene soluto
Indomitam properat rabiem sedare; nec illi
Jam manet humida creta, colorque
Stercore fucatus crocodili; jamque subando
Tenta cubilia, tectaque rumpit;
Vel mea quum sævis agitat fastidia verbis:

« Inachia langues minus ac me:
« Inachiam ter nocte potes: mihi semper ad unum
« Mollis opus. Pereat male, quæ te,
« Lesbia, quærenti taurum, monstravit inertem;
« Quum mihi Cous adesset Amyntas,
« Cujus in indomito constantior inguine nervus,
« Quam nova collibus arbor inhæret.
« Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ
« Cui properabantur? Tibi nempe,

10. De fuco ex fimo crocodili, vide Plin. lib. xxviii, cap. 8.

« Ne foret æquales inter conviva, magis quem
« Diligeret mulier sua, quam te.
« O ego non felix, quam tu fugis, ut pavet acres
« Agna lupos, capreæque leones! »

ODE XIII.

AD AMICOS.

Hiemem hilariter et jucunde esse traducendam.

Horrida tempestas cœlum contraxit, et imbres
Nivesque deducunt Jovem :
Nunc mare, nunc siluæ,
Threïcio Aquilone sonant. Rapiamus, amici,
Occasionem de die :
Dumque virent genua,
Et decet, obducta solvatur fronte senectus.

Tu vina Torquato move
Consule pressa meo.
Cætera mitte loqui : Deus hæc fortasse benigna
Reducet in sedem vice.
Nunc et Achæmenia
Perfundi nardo juvat, et fide Cyllenea
Levare diris pectora
Sollicitudinibus;

3. *Siluæ*, trissyllaba, loco *silvæ*.
8. *Tu*, nempe care, etc.
13. *Fide Cyllenea*, a Mercurio inventa.

Nobilis ut grandi cecinit Centaurus alumno :
« Invicte mortalis, Dea
Nate puer Thetide,
Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi
Findunt Scamandri flumina,
Lubricus et Simoïs;

Unde tibi reditum certo subtemine Parcæ
Rupere; nec mater domum
Cærula te revehet.
Illic omne malum vino cantuque levato,
Deformis ægrimoniæ
Dulcibus alloquiis. »

16. *Centaurus alumno*, Chiron Achilli.
25-27. *Vino cantuque.... dulcibus* nimirum *alloquiis* (solatiis).

ODE XIV.

AD MÆCENATEM.

Phrynes amorem in causa esse ut promissos Iambos non absolverit.

Mollis inertia cur tantam diffuderit imis
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethæos ut si ducentia somnos
Arente fauce traxerim,
Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando :
Deus, Deus nam me vetat,

Inceptos, olim promissum carmen, Iambos
Ad umbilicum adducere.

Non aliter Samio dicunt arsisse Bathyllo
Anacreonta Teïum,
Qui persæpe cava testudine flevit amorem,
Non elaboratum ad pedem.
Ureris ipse miser : quod si non pulchrior ignis
Accendit obsessam Ilion,
Gaude sorte tua; me libertina, neque uno
Contenta, Phryne macerat.

8. *Ad umbilicum*, ad finem *adducere*. Umbilicus erat extrema pars cylindri quo absoluti Operis volvebantur membranæ.

ODE XV.

AD NEÆRAM AMICAM.

Non servatam ab ea fidem conqueritur.

Nox erat, et cœlo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera,
Quum tu, magnorum numen læsura Deorum,
In verba jurabas mea,
Arctius atque hedera procera adstringitur ilex
Lentis adhærens brachiis :
Dum pecori lupus, et nautis infestus Orion

4. *In verba jurare*, id est *conceptis verbis*.

Turbaret hibernum mare,
Intonsosque agitaret Apollinis aura capillos,
Fore hunc amorem mutuum.

O dolitura mea multum virtute Neæra :
Nam si quid in Flacco viri est,
Non feret assiduas potiori te dare noctes,
Et quæret iratus parem;
Nec semel offensæ cedet constantia formæ,
Si certus intrarit dolor.

At tu, quicumque es felicior, atque meo nunc
Superbus incedis malo,
Sis pecore et multa dives tellure licebit,
Tibique Pactolus fluat,
Nec te Pythagoræ fallant arcana renati,
Formaque vincas Nirea;
Eheu! translatos alio mœrebis amores :
Ast ego vicissim risero.

15. *Semel offensæ*, subaudi *mihi*.
17. Rivalem suum alloquitur.
22. *Nirea*, de quo vide lib. III, Od. XX, v. 15.

Petamus arva, divites et insulas;
Reddit ubi Cererem tellus inarata quotannis,
Et imputata floret usque vinea;
Germinat et nunquam fallentis termes olivæ,
Suamque pulla ficus ornat arborem;
Mella cava manant ex ilice, montibus altis
Levis crepante lympha desilit pede.
Illic injussæ veniunt ad mulctra capellæ,
Refertque tenta grex amicus ubera;
Nec vespertinus circumgemit ursus ovile,
Nec intumescit alta viperis humus.

Pluraque felices mirabimur; ut neque largis
Aquosus Eurus arva radat imbribus,
Pinguia nec siccis urantur semina glebis,
Utrumque rege temperante cœlitum.
Non huc Argoo contendit remige pinus,
Neque impudica Colchis intulit pedem;
Non huc Sidonii torserunt cornua nautæ,
Laboriosa nec cohors Ulixei:
[Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret impotentia.]

Jupiter illa piæ secrevit littora genti,
Ut inquinavit ære tempus aureum;
Ære, dehinc ferro duravit sæcula: quorum
Piis secunda, vate me, datur fuga.

42. *Divites insulas*, Fortunatas dictas.

56. *Utrumque rege*, etc., hiemem et æstatem Joye temperante.

61-62. *Nulla nocent*, etc. Hi duo versus, uncis inclusi, a Gesnero collocantur post versum 52. Et quidem ita magis cohærent; et MSS. plures, loco *astri*, ferunt *Austri*, quem effectu *Eurus* subsequitur.

ODE XVII.

AD CANIDIAM.

Ficta Horatii palinodia ipsam pejus urit.

Jam jam efficaci do manus scientiæ
Supplex, et oro regna per Proserpinæ,
Per et Dianæ non movenda numina,
Per atque libros carminum valentium
Refixa cœlo devocare sidera,
Canidia, parce vocibus tandem sacris,
Citumque retro solve, solve turbinem.

Movit nepotem Telephus Nereium,
In quem superbus ordinarat agmina
Mysorum, et in quem tela acuta torserat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atque canibus homicidam Hectorem,
Postquam relictis mœnibus rex procidit,
Heu! pervicaeis ad pedes Achillei.
Setosa duris exuere pellibus
Laboriosi remiges Ulixei,
Volente Circe, membra; tunc mens, et sonus
Relapsus, atque notus in vultus honor.

Dedi satis superque pœnarum tibi,
Amata nautis multum et institoribus.

7. *Solve turbinem*, revolve rhombum vel trochum magicum.
8. *Nepotem Nereium*, Achillem.
18. *Relapsus*. Al. *relatus*.

Fugit juventas, et verecundus color
Reliquit ossa pelle amicta lurida;
Tuis capillus albus est odoribus.
Nullum a labore me reclinat otium :
Urget diem nox, et dies noctem; neque est
Levare tenta spiritu præcordia.

Ergo negatum vincor ut credam miser,
Sabella pectus increpare carmina,
Caputque Marsa dissilire nænia.
Quid amplius vis? O mare, o terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules
Nessi cruore, nec Sicana fervida
Urens in Ætna flamma. Tu, donec cinis
Injuriosis aridus ventis ferar,
Cales venenis officina Colchicis.

Quæ finis? aut quod me manet stipendium?
Effare : jussas cum fide pœnas luam,
Paratus expiare, seu poposceris
Centum juvencos, sive mendaci lyra
Voles sonari; tu pudica, tu proba,
Perambulabis astra sidus aureum.
Infamis Helenæ Castor offensus vice,
Fraterque magni Castoris, victi prece,
Adempta vati reddidere lumina.

27. *Negatum vincor ut credam*, etc. Scilicet, abigor ad credendum quod negaveram carmina perturbare animum.

30. Al. vulg. *O mare et terra!*

44. *Vati*, nempe Stesichoro.

Et tu, potes nam, solve me dementia,
O nec paternis obsoleta sordibus,
Nec in sepulcris pauperum prudens anus
Novemdiales dissipare pulveres.
Tibi hospitale pectus, et puræ manus,
Tuusque venter Pactumeius; et tuo
Cruore rubros obstetrix pannos lavit,
Utcumque fortis exsilis puerpera.

CANIDIA responòet nullum esse precibus aut veniæ locum.

QUID obseratis auribus fundis preces?
Non saxa nudis surdiora navitis
Neptunus alto tundit hibernus salo.
Inultus ut tu risseris Cotyttia
Vulgata, sacrum liberi Cupidinis?
Et Esquilini Pontifex venefici
Impune ut Urbem nomine impleris meo?
Quid proderit ditasse Pelignas anus,
Velociusve miscuisse toxicum?
Sed tardiora fata te votis manent.
Ingrata misero vita ducenda est, in hoc,
Novis ut usque suppetas doloribus.

Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus semper dapis;

48. *Novemdiales pulveres*, cineres quos nono die mos erat sepelire.

50. *Pactumeius*, nomen proprium. Ita MSS. et Schol. vett. Al. *Partumeius*, partui aptus.

60. *Proderit*. Al. *proderat*.

Optat Prometheus obligatus aliti;
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum : sed vetant leges Jovis.

Voles modo altis desilire turribus,
Modo ense pectus Norico recludere;
Frustraque vincla gutturi nectes tuo,
Fastidiosa tristis ægrimonia.
Vectabor humeris tunc ego inimicis eques,
Meæque terra cedet insolentiæ.
An, quæ movere cereas imagines,
Ut ipse nosti curiosus, et polo
Deripere Lunam vocibus possim meis,
Possim crematos excitare mortuos,
Desiderique temperare poculum,
Plorem artis in te nil agentis exitum?

81. *Nil agentis.* Edd. vulg. *nil habentis*, minus nitide.

HORATII

CARMEN SÆCULARE *

PRO IMPERII ROMANI INCOLUMITATE.

(Script. ann. U. C. 736.)

Phœbe, silvarumque potens Diana,
Lucidum cœli decus, o colendi
Semper et culti, date, quæ precamur
Tempore sacro;

Quo Sibyllini monuere versus,
Virgines lectas, puerosque castos,
Dis, quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.

Alme Sol, curru nitido diem qui
Promis et celas, aliusque et idem
Nasceris; possis nihil urbe Roma
Visere majus!

Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithya, tuere matres;
Sive tu Lucina probas vocari,
Seu Genitalis.

* Compositum ut caneretur ludis secularibus qui post seculum, decem tamen annis additis propter singulos denarios, fieri solebant, ex præceptis Sibyllæ, v. 5 et 21 infra.

Diva, producas sobolem, patrumque
Prosperes decreta super jugandis
Fœminis, prolisque novæ feraci
Lege marita :

Certus undenos decies per annos
Orbis ut cantus referatque ludos,
Ter die claro, totiesque grata
Nocte frequentes.

Vosque veraces cecinisse Parcæ,
Quòd semel dictum est, stabilisque rerum
Terminus servet; bona jam peractis
Jungite fata.

Fertilis frugum pecorisque Tellus
Spicea donet Cererem corona :
Nutriant fœtus, et aquæ salubres
Et Jovis auræ.

Condito mitis placidusque telo,
Supplices audi pueros, Apollo;
Siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas ;

Roma si vestrum est opus, Iliæque
Littus Etruscum tenuere turmæ,
Jussa pars mutare Lares et urbem,
Sospite cursu;

20. *Lege marita*, scilicet *Julia* de maritandis ordinibus.

21. Non *ut denos*, nec *unde nos*, sed *undenos*. Vide adnot. in Inscriptum carmen.

Cui per ardentem sine fraude Trojam,
Castus Æneas, patriæ superstes,
Liberum munivit iter, daturus
Plura relictis :

Di, probos mores docili juventæ,
Di, senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque prolemque
Et decus omne!

Quique vos bobus veneratur albis
Clarus Anchisæ Venerisque sanguis,
Imperet, bellante prior, jacentem
Lenis in hostem.

Jam mari terraque manus potentes
Medus Albanasque timet secures :
Jam Scythæ responsa petunt, superbi
Nuper et Indi.

Jam Fides, et Pax, et Honor, Pudorque
Priscus, et neglecta redire Virtus
Audet; apparetque beata pleno
Copia cornu.

Augur, et fulgente decorus arcu,
Phœbus, acceptusque novem Camenis,

41. *Cui per ardentem sine fraude* (damno ullo), etc., effugium dedit Æneas.

49 et seq. *Quique.... Clarus.... sanguis*, nempe Augustus. — *Imperet*, quod magis convenit et sequentibus et antedictis quam *quæque impetret*, quod ad antecedentia tantum refertur.

Qui salutari levat arte fessos
Corporis artus,

Si Palatinas videt æquus arces,
Remque Romanam, Latiumque felix,
Alterum in lustrum, meliusque semper,
Proroget ævum.

Quæque Aventinum tenet Algidumque,
Quindecim Diana preces virorum
Curet, et votis puerorum amicas
Applicet aures.

Hæc Jovem sentire, Deosque cunctos,
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus et Phœbi chorus et Dianæ
Dicere laudes.

70, *Quindecim virorum*, qui ludos sæculares regebant.

Q. HORATII FLACCI

SERMONES.

Q. HORATII FLACCI

SERMONUM

LIBER PRIMUS.

SATIRA I.

Neminem sua sorte contentum esse. In avaros insectatio.

Qui fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
Contentus vivat? laudet diversa sequentes?
O fortunati mercatores! gravis annis
Miles ait, multo jam fractus membra labore.
Contra mercator, navim jactantibus Austris,
Militia est potior: quid enim? concurritur: horæ
Momento cita mors venit, aut victoria læta.
Agricolam laudat juris legumque peritus,
Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
Ille, datis vadibus, qui rure extractus in urbem est,
Solos felices viventes clamat in urbe.
Cætera de genere hoc, adeo sunt multa, loquacem
Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi
Quo rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat,

3. *Diversa*, subaudi *studia*.

Jam faciam quod vultis : eris tu, qui modo miles,
Mercator : tu, consultus modo, rusticus : hinc vos,
Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia!
Quid statis? Nolint. Atqui licet esse beatis.
Quid causæ est, merito quin illis Jupiter ambas
Iratus buccas inflet? neque se fore posthac
Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
Præterea, ne sic, ut qui jocularia, ridens
Percurram : quamquam ridentem dicere verum
Quid vetat? ut pueris olim dant crustula blandi
Doctores, elementa velint ut discere prima :
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
Perfidus hic caupo, miles, nautæque, per omne
Audaces mare qui currunt, hac mente laborem
Sese ferre, senes ut in otia tuta recedant,
Aiunt, quum sibi sint congesta cibaria : sicut
Parvula, nam exemplo est, magni formica laboris
Ore trahit quodcumque potest, atque addit acervo,
Quem struit; haud ignara ac non incauta futuri.
Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum,
Non usquam prorepit, et illis utitur ante
Quæsitis sapiens : quum te neque fervidus æstus
Dimoveat lucro, neque hiems, ignis, mare, ferrum;
Nil obstet tibi, dum ne sit te ditior alter.
Quid juvat immensum te argenti pondus et auri
Furtim defossa timidum deponere terra?—

17. *Consultus*, jurisconsultus.
19. *Licet* (subaud. *illis*) *esse beatis.*
21. Proverb. pro *valde irascatur.*

Quod, si comminuas, vilem redigatur ad assem.—
At, ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?
Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus: ut si
Reticulum panis venales inter onusto
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nil portarit. Vel dic, quid referat intra
Naturæ fines viventi, jugera centum, an
Mille aret?—At suave est ex magno tollere acervo.—
Dum ex parvo nobis tantumdem haurire relinquas,
Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
Ut tibi si sit opus liquidi non amplius urna,
Vel cyatho, et dicas: Magno de flumine mallem,
Quam ex hoc fonticulo tantumdem sumere. Eo fit,
Plenior ut si quos delectet copia justo,
Cum ripa simul avulsos ferat Aufidus acer.
At qui tantuli eget, quanto est opus, is neque limo
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At bona pars hominum, decepta cupidine falso,
Nil satis est, inquit; quia tanti, quantum habeas, sis.
Quid facias illi? jubeas miserum esse, libenter
Quatenus id facit: ut quidam memoratur Athenis

45. *Millia* (modiorum) *frumenti.*

47. *Reticulum panis*, panarium in modum retis. — *Venales*, venalitios servos.

53. *Granaria*, horrea *cumeris* opposita.

54-55. *Urna*, vas minus amphora, et majus *cyatho.*

63. *Quid facias illi*, nempe homini sic loquenti.

64. *Quidam*, unus sit Timon qualis a Luciano depingitur?

Sordidus ac dives, populi contemnere voces
Sic solitus : Populus me sibilat; at mihi plaudo
Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca.
Tantalus a labris sitiens fugientia captat
Flumina.... quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur : congestis undique saccis
Indormis inhians, et tanquam parcere sacris
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
Nescis quo valeat nummus? quem præbeat usum?
Panis ematur, olus, vini sextarius : adde,
Queis humana sibi doleat natura negatis.
An vigilare metu exanimem, noctesque diesque
Formidare malos fures, incendia, servos,
Ne te compilent fugientes, hoc juvat? horum
Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum.
At si condoluit tentatum frigore corpus,
Aut alius casus lecto te adfixit; habes qui
Adsideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
Suscitet, ac reddat natis, carisque propinquis?
Non uxor salvum te vult, non filius : omnes
Vicini oderunt, noti, pueri atque puellæ.
Miraris, quum tu argento post omnia ponas,
Si nemo præstet quem non merearis amorem?
An, si cognatos, nullo natura labore
Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos,
Infelix operam perdas : ut si quis asellum
In campo doceat parentem currere frænis?

88-89. *An, si cognatos, nullo natura labore quos tibi dat, retinere velis:* id est, An mirarris si cognatos tuos, labore nullo retinere velis, etc.

Denique sit finis quærendi; quo-que habeas plus,
Pauperiem metuas minus, et finire laborem
Incipias, parto quod avebas, ne facias quod
Ummidius quidam, non longa est fabula, dives
Ut metiretur nummos; ita sordidus, ut se
Non unquam servo melius vestiret; ad usque
Supremum tempus, ne se penuria victus
Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
Divisit medium, fortissima Tyndaridarum. —
Quid mi igitur suades? ut vivam Mænius? aut sic
Ut Nomentanus? — Pergis pugnantia secum
Frontibus adversis componere? Non ego, avarum
Quum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.
Est inter Tanaïm quiddam, socerumque Viselli.
Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.
Illuc, unde abii, redeo : nemon' ut avarus
Se probet? at potius laudet diversa sequentes?
Quodque aliena capella gerat distentius uber,
Tabescat? neque se majori pauperiorum
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
Sic festinanti semper locupletior obstat :
Ut, quum carceribus missos rapit ungula currus,
Instat equis auriga suos vincentibus, illum
Præteritum temnens extremos inter euntem.
Inde fit, ut raro, qui se vixisse beatum
Dicat, et exacto contentus tempore vitæ

100. *Fortissima Tyndaridarum*, quasi altera Clytemnestra.

101. Al. *Nævius*. Sed hic, non de avaro (Vid. Satir. II, lib. II), sed de rerum consumptore *Mænio* agitur, ut in Epist. XV, lib. I.

Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
Jam satis est : ne me Crispini scrinia lippi
Compilasse putes, verbum non amplius addam.

SATIRA II.

Exemplis firmat hoc dictum : *Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.* Et mœchos insectatur.

Ambubaiarum collegia, pharmacopolæ,
Mendici, mimæ, balatrones, hoc genus omne
Mœstum ac sollicitum est cantoris morte Tigelli;
Quippe benignus erat : contra hic, ne prodigus esse
Dicatur metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
Hunc si perconteris, avi cur atque parentis
Præclaram ingrata stringat malus ingluvie rem,
Omnia conductis coemens obsonia nummis;
Sordidus atque animi quod parvi nolit haberi,
Respondet : laudatur ab his, culpatur ab illis.
Fufidius vappæ famam timet ac nebulonis,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti mercedes exsecat; atque
Quanto perditior quisque est, tanto acrius urget;
Nomina sectatur, modo sumpta veste virili,
Sub patribus duris, tironum. Maxime, quis non,

1. Tibicinarum vagarum *collegia*, unguentarii.
9. *Conductis*, fœnori acceptis.
14. *Quinas* centesimas *capiti* pecuniæ pro mercede *exsecat*.

Jupiter, exclamet, simul atque audivit? — At in se
Pro quæstu sumptum facit. — Hic vix credere possis
Quam sibi non sit amicus : ita ut pater ille, Terentî
Fabula quem miserum gnato vixisse fugato
Inducit, non se pejus cruciaverit atque hic.
Si quis nunc quærat : Quo res hæc pertinet? Illuc :
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis demissis ambulat; est qui
Inguen ad obscœnum subductis usque facetus :
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum.
Nil medium est. Sunt qui nolint tetigisse, nisi illas
Quarum subsuta talos tegat instita veste :
Contra alius nullam, nisi olente in fornice stantem.
Quidam notus homo quum exiret fornice, Macte
Virtute esto, inquit sententia dia Catonis :
Nam simul ac venas inflavit tetra libido,
Huc juvenes æquum est descendere; non alienas
Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,
Sic me, mirator cunni Cupiennius albi.
Audire est operæ pretium, procedere recte
Qui mœchis non vultis, ut omni parte laborent;
Utque illis multo corrupta dolore voluptas,
Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.
Hic se præcipitem tecto dedit; ille flagellis
Ad mortem cæsus : fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam; dedit hic pro corpore nummos:

20. *Pater ille*, Menedemus.

32. *Inquit sententia dia Catonis*, inquit illi divus dictus Cato censorius.

37. Ennii *Annal.* vers. parodia.

Hunc perminxerunt calones; quin etiam illud
Accidit, ut cuidam testes caudamque salacem
Demeteret ferrum. Jure omnes : Galba negabat.
Tutior at quanto merx est in classe secunda!
Libertinarum dico, Sallustius in quas
Non minus insanit, quam qui mœchatur : at hic si,
Qua res, qua ratio suaderet, quaque modeste
Munifico esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse; daret quantum satis esset, nec sibi damno
Dedecorique foret : verum hoc se amplectitur uno;
Hoc amat, hoc laudat : Matronam nullam ego tango.
Ut quondam Marsæus, amator Originis, ille
Qui patrium mimæ donat fundumque laremque,
Nil fuerit mî, inquit, cum uxoribus unquam alienis.–
Verum est cum mimis; est cum meretricibus : unde
Fama malum gravius, quam res, trahit. An tibi abunde
Personam satis est, non illud, quidquid ubique
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris oblimare, malum est ubicumque. Quid inter-
Est in matrona, ancilla, peccesve togata?
Villius in Fausta Sullæ gener, hoc miser uno
Nomine deceptus, pœnas dedit usque superque
Quam satis est; pugnis cæsus, ferroque petitus;
Exclusus fore, quum Longarenus foret intus.
Huic si mutonis verbis mala tanta videntis

48. *Sallustius* Crispus.
60. *Personam*, nempe matronæ.
63. *Togata* meretrice, oppos. matronæ *stolatæ*.

Diceret hæc animus : Quid vis tibi? numquid ego a te
Magno prognatum deposco Consule cunnum,
Velatumque stola, mea quum conferbuit ira?
Quid responderet? Magno patre nata puella est.
At quanto meliora monet, pugnantiaque istis,
Dives opis natura suæ, si tu modo recte
Dispensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere! Tuo vitio, rerumne, labores,
Nil referre putas? Quare ne pœniteat te :
Desine matronas sectarier, unde laboris
Plus haurire mali est, quam ex re decerpere fructus.
Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos
(Sit licet hoc Cerinthe tuum) tenerum est femur, aut crus
Rectius; atque etiam melius persæpe togatæ.
Adde huc, quod mercem sine fucis gestat; aperte
Quod venale habet, ostendit; nec, si quid honesti est,
Jactat, habetque palam, quærit quo turpia celet.
Regibus hic mos est, ubi equos mercantur, opertos
Inspiciunt; ne, si facies (ut sæpe) decora
Molli fulta pede est, emptorem inducat hiantem;
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi recte : ne corporis optima Lynceis
Contemplere oculis, Hypsæa cæcior, illa
Quæ mala sunt spectes. — O crus! o brachia! — verum
Depygis, nasuta, brevi latere ac pede longo est.

76. *Tuo vitio, rerumne*, vitio tui an vitio rerum, vitiosa cupiditate an rerum penuria.

86. *Equos mercantur, opertos.* Dacerius vult *apertos*; ut *aperte* dictum supra de veneunte togata.

Matronæ, præter faciem, nil cernere possis,
Cætera, ni Catia est, demissa veste tegentis.
Si interdicta petes, vallo circumdata, nam te
Hoc facit insanum, multæ tibi tum officient res:
Custodes, lectica, ciniflones, parasitæ,
Ad talos stola demissa, et circumdata palla;
Plurima, quæ invideant pure apparere tibi rem.
Altera, nil obstat: Cois tibi pæne videre est
Ut nudam; ne crure malo, ne sit pede turpi;
Metiri possis oculo latus. An tibi mavis
Insidias fieri, pretiumque avellier, ante
Quam mercem ostendi? — *Leporem venator ut alta*
In nive sectetur, positum sic tangere nolit:
Cantat, et apponit, *Meus est amor huic similis; nam*
Transvolat in medio posita, et fugientia captat. —
Hiscine versiculis speras tibi posse dolores,
Atque æstus, curasque graves e pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum? quem,
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere plus prodest, et inane abscindere soldo?
Num, tibi quum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia, præter
Pavonem rhombumque; tument tibi quum inguina, num, si
Ancilla aut verna est præsto puer, impetus in quem
Continuo fiat, malis tentigine rumpi?

105-108. Sectatoris matronarum verba, ex Callimachi Epigramm.
109. Huic cantori respondet Horatius.
113. *Soldo* (sòlido), necessario.

Non ego : namque parabilem amo Venerem facilemque. —
Illam, *Post paulo : Sed pluris : Si exierit vir :*
Gallis hanc, Philodemus ait : sibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, quum est jussa, venire :
Candida rectaque sit; munda hactenus, ut neque longa
Nec magis alba velit, quam det natura, videri.
Hæc ubi supposuit dextrum corpus mihi lævo,
Ilia et Ægeria est : do nomen quodlibet illi.
Nec vereor, ne, dum futuo, vir rure recurrat,
Janua frangatur, latret canis, undique magno
Pulsa domus strepitu resonet, vel pallida lecto
Desiliat mulier, miseram se conscia clamet;
Cruribus hæc metuat, doti deprensa; egomet mi.
Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo,
Ne nummi pereant, aut pyga, aut denique fama.
Deprendi miserum est : Fabio vel judice vincam.

SATIRA III.

In obtrectatores aliorum, et stoïcum paradoxon.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, inter amicos
Ut nunquam inducant animum cantare rogati;
Injussi nunquam desistant. Sardus habebat
Ille Tigellius hoc. Cæsar, qui cogere posset,

4 et seq. *Cæsar*, Augustus. — Posset, pro *potuisset*. Sic et verb. al., quum non jam viveret ille Tigellius.

Si peteret per amicitiam patris atque suam, non
Quidquam proficeret : si collibuisset, ab ovo
Usque ad mala citaret, Io Bacche! modo summa
Voce, modo hac resonat quæ chordis quatuor ima.
Nil æquale homini fuit illi, sæpe velut qui
Currebat fugiens hostem; persæpe velut qui
Junonis sacra ferret : habebat sæpe ducentos,
Sæpe decem servos : modo reges atque tetrarchas,
Omnia magna loquens; modo : Sit mihi mensa tripes, et
Concha salis puri, et toga quæ defendere frigus,
Quamvis crassa, queat. Decies centena dedisses
Huic parco paucis contento, quinque diebus
Nil erat in loculis : noctes vigilabat ad ipsum
Mane; diem totum stertebat : nil fuit unquam
Sic impar sibi. Nunc aliquis dicat mihi : Quid tu?
Nullane habes vitia? — Immo alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Novium quum carperet : Heus tu,
Quidam ait, ignoras te? an ut ignotum dare nobis
Verba putas? Egomet mi ignosco, Mænius inquit.
Stultus et improbus hic amor est, dignusque notari.
Quum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius? At tibi contra

6. *Ab ovo ad mala.* Proverb. A cœnæ initio quo apponebantur ova, usque ad secundam mensam.

8. *Modo hac... ima*, nempe voce.

9. *Homini illi*, pro *in homine illo.*

15. *Decies centena*, subaudi *millia* sestert.

20. Sensus expetit, *haud fortasse*, ac ita Edd. vetust., non *et*.

Evenit, inquirant vitia ut tua rursus et illi.
Iracundior est paulo? minus aptus acutis
Naribus horum hominum : rideri possit, eo quod
Rusticius tonso toga defluit, et male laxus
In pede calceus hæret? At est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam; at tibi amicus; at ingenium ingens
Inculto latet hoc sub corpore. Denique te ipsum
Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim
Natura, aut etiam consuetudo mala : namque
Neglectis urenda filix innascitur agris.
Illuc prævertamur, amatorem quod amicæ
Turpia decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc
Delectant; veluti Balbinum polypus Hagnæ.
Vellem in amicitia sic erraremus; et isti
Errori nomen virtus posuisset honestum.
At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,
Si quod sit vitium, non fastidire : strabonem
Appellat pætum pater; et pullum, male parvus
Si cui filius est, ut abortivus fuit olim
Sisyphus ; hunc, varum, distortis cruribus; illum
Balbutit scaurum, pravis fultum male talis.
Parcius hic vivit? frugi dicatur : ineptus
Et jactantior hic paulo est? concinnus amicis
Postulat ut videatur : at est truculentior, atque

29-33. Juxta Schol. vet., Virgilius hic designatur ab Horatio.

30. *Horum hominum*, hujus ætatis, vel aulicorum generis de quo infra v. 60.

38. *Illuc prævertamur*, sermonem prius eo vertamus.

47. *Sisyphus*, pumilus ita dictus Marci Antonii.

Plus æquo liber? simplex fortisque habeatur.
Caldior est? acres inter numeretur : opinor,
Hæc res et ' ·git, junctos et servat amicos.
At nos virtutes ipsas invertimus, atque
Sincerum cupimus vas incrustare. Probus quis
Nobiscum vivit; multum est demissus homo : illi
Tardo, cognomen pingui damus : hic fugit omnes
Insidias, nullique malo latus obdit apertum;
(Quum genus hoc inter vitæ versetur, ubi acris
Invidia, atque vigent ubi crimina) pro bene sano
Ac non incauto, fictum astutumque vocamus.
Simplicior quis, et est, qualem me sæpe libenter
Obtulerim tibi, Mæcenas, ut forte legentem
Aut tacitum impellat quovis sermone, molestus!
Communi sensu plane caret, inquimus. Eheu,
Quam temere in nosmet legem sancimus iniquam!
Nam vitiis nemo sine nascitur : optimus ille est,
Qui minimis urgetur. Amicus dulcis, ut æquum est,
Quum mea compenset vitiis bona, pluribus hisce
(Si modo plura mihi bona sunt) inclinet, amari
Si volet : hac lege, in trutina ponetur eadem.
Qui, ne tuberibus propriis offendat amicum,
Postulat, ignoscet verrucis illius : æquum est,
Peccatis veniam poscentem, reddere rursus.

56. *Sincerum vas incrustare*, factitio illitu inquinare, quum vasa impura tantum tectorio induere mos erat.

63. Al. *Simplicior si quis, qualem*, etc.

71-72. *Amari si volet : hac lege.* Al. illud comma præponunt verbo *amari*.

Denique, quatenus excidi penitus vitium iræ,
Cætera item nequeunt stultis hærentia; cur non
Ponderibus modulisque suis ratio utitur? ac res
Ut quæque est, ita suppliciis delicta coercet?
Si quis eum servum, patinam qui tollere jussus,
Semesos pisces tepidumque ligurierit jus,
In cruce suffigat, Labeone insanior, inter
Sanos dicatur? Quanto hoc furiosius atque
Majus peccatum est? Paulum deliquit amicus;
(Quod nisi concedas, habeare insuavis, acerbus)
Odisti, et fugis, ut Drusonem debitor æris?
Qui, nisi, quum tristes misero venere Kalendæ,
Mercedem aut nummos unde unde extricat, amaras
Porrecto jugulo historias, captivus ut, audit.
Comminxit lectum potus, mensave catillum
Evandri manibus tritum dejecit; ob hanc rem,
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens, minus hoc jucundus amicus
Sit mihi? Quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa fide, sponsumve negarit?
Queis paria esse fere placuit peccata, laborant,
Quum ventum ad verum est : sensus moresque repugnant,
Atque ipsa utilitas, justi prope mater et æqui.
Quum prorepserunt primis animalia terris,

77. *Stultis.* Isto nomine vitiosos vocabant Stoïci, quorum doctrinam (*v.* 96) modo aperte aggreditur.

90-91. *Evandri catillum*, quo antiquissime usus est Evander.

99. *Animalia*, bruti homines.

SATIRA IV.

In obtrectatores suos. Et quamvis post comicos veteres satiram scribat, se virulentia carere, et jocosa castigatione, non maledicendi studio vel amore gloriæ, vitia insectari ostendit.

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque, poëtæ,
Atque alii quorum Comœdia prisca virorum est,
Si quis erat dignus describi, quod malus, aut fur,
Quod mœchus foret, aut sicarius, aut alioqui
Famosus, multa cum libertate notabant.
Hinc omnis pendet Lucilius, hosce secutus,
Mutatis tantum pedibus numerisque, facetus,
Emunctæ naris, durus componere versus.
Nam fuit hoc vitiosus, in hora sæpe ducentos,
Ut magnum, versus dictabat, stans pede in uno.
Quum flueret lutulentus, erat quod tollere velles:
Garrulus, atque piger scribendi ferre laborem;
Scribendi recte: nam ut multum, nil moror. Ecce,
Crispinus minimo me provocat.—Accipe, si vis,
Accipiam tabulas; detur nobis locus, hora,
Custodes; videamus uter plus scribere possit.—
Di bene fecerunt, inopis me quodque pusilli
Finxerunt animi, raro et perpauca loquentis.

7. *Mutatis tantum pedibus*, etc., Iambis pro Hexametris.

11. *Erat quod tollere velles*, plura nempe tollenda relinquendis, ut exponit ipse Horatius in Satira x, *v.* 51.

14. *Minimo* digito. — 15. *Accipiam*. Al. iterando, *accipe jam*.

At tu conclusas hircinis follibus auras,
Usque laborantes, dum ferrum molliat ignis,
Ut mavis, imitare. Beatus Fannius, ultro
Delatis capsis et imagine! quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem,
Quod sunt quos genus hoc minime juvat, utpote plures
Culpari dignos. Quemvis media elige turba;
Aut ob avaritiam, aut misera ambitione laborat.
Hic nuptarum insanit amoribus, hic puerorum;
Hunc capit argenti splendor; stupet Albius ære;
Hic mutat merces surgente a sole, ad eum quo
Vespertina tepet regio; quin per mala præceps
Fertur, uti pulvis collectus turbine, ne quid
Summa deperdat metuens, aut ampliet ut rem.
Omnes hi metuunt versus, odere Poëtas.—
Fœnum habet in cornu; longe fuge : dummodo risum
Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico;
Et, quodcumque semel chartis illeverit, omnes
Gestiet a furno redeuntes scire, lacuque,
Et pueros, et anus.—Agedum, pauca accipe contra.
Primum ego me illorum, dederim quibus esse Poëtas,
Excerpam numero : neque enim concludere versum
Dixeris esse satis; neque, si quis scribat, uti nos,

22. *Delatis capsis* librorum in Bibliothecas.

25. *Elige.* Al. *erue.* — 28. *Ære* Corinthio.

34. *Fœnum habet in cornu.* Juxta Acron., fœnum pro signo cornibus tauri appendebatur, quo sibi qui occurrebant, caverent.

37. *A furno.... lacuque*, a pistrino et aquario.

Sermoni propiora, putes hunc esse Poëtam.
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, des nominis hujus honorem.
Idcirco quidam, Comœdia necne Poëma
Esset, quæsivere; quod acer spiritus ac vis
Nec verbis nec rebus inest; nisi quod pede certo
Differt sermoni sermo merus.—At pater ardens
Sævit, quod meretrice nepos insanus amica
Filius, uxorem grandi cum dote recuset,
Ebrius, et (magnum quod dedecus) ambulet ante
Noctem cum facibus.—Numquid Pomponius istis
Audiret leviora, pater si viveret? Ergo
Non satis est puris versum perscribere verbis;
Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem
Quo personatus pacto pater. His, ego quæ nunc,
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
Tempora certa modosque, et quod prius ordine verbum est,
Posterius facias, præponens ultima primis;
Non, ut si solvas, *Postquam Discordia tetra*
Belli ferratos postes, portasque refregit :
Invenias etiam disjecti membra Poëtæ.
Hactenus hæc : alias, justum sit necne Poëma;
Nunc illud tantum quæram, meritone tibi sit
Suspectum genus hoc scribendi. Sulcius acer
Ambulat, et Caprius, rauci male, cumque libellis;

49. *Sævit*, ut apud Terentium Demea. — Ibid. *Nepos*, helluo.

60-61. Versus Ennii, quos imitatus est Virgil. Æneid. VII,

Impulit ipsa manu portas, et cardine verso,
Belli ferratos rupit Saturnia postes.

Magnus uterque timor latronibus : at bene si quis
Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
Ut sis tu similis Cœli Birrique latronum,
Non ego sim Capri, neque Sulci : cur metuas me?
Nulla taberna meos habeat neque pila libellos,
Queis manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?
Nec recitem quidquam, nisi amicis, idque coactus?
Non ubivis, coramve quibuslibet. — In medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi; — quique lavantes:
Suave locus voci resonat conclusus. Inanes
Hoc juvat, haud illud quærentes, num sine sensu,
Tempore num faciant alieno. — Lædere gaudes,
Inquis; et hoc studio pravus facis. — Unde petitum
Hoc in me jacis? est auctor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? Absentem qui rodit amicum;
Qui non defendit, alio culpante; solutos
Qui captat risus hominum, famamque dicacis;
Fingere qui non visa potest, commissa tacere
Qui nequit; hic niger est, hunc tu, Romane, caveto.
Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos;
E quibus unus avet quavis adspergere cunctos,
Præter eum qui præbet aquam : post, hunc quoque potus,
Condita quum verax aperit præcordia Liber :
Hic tibi comis, et urbanus, liberque videtur,
Infesto nigris. Ego, si risi, quod ineptus
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum,

73. *Quidquam.* Al. *cuiquam*, verbo *recitare* absolute sumpto.
88. *Eum* (convivatorem) *qui præbet aquam* ad lotionem vel cœnam.
92. Vid. hunc versum supra, Satir. II, *v.* 27.

Lividus et mordax videor tibi. Mentio si qua
De Capitolini furtis injecta Petilli
Te coram fuerit; defendas, ut tuus est mos : —
Me Capitolinus convictore usus amico-
Que a puero est, causaque mea permulta rogatus
Fecit; et incolumis lætor quod vivit in urbe :
Sed tamen admiror, quo pacto judicium illud
Fugerit. — Hic nigræ succus loliginis; hæc est
Ærugo mera; quod vitium procul abfore chartis,
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto. Liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis : insuevit pater optimus hoc me,
Ut fugerem, exemplis, vitiorum quæque notando.
Quum me hortaretur, parce, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo quod mi ipse parasset :
Nonne vides, Albi ut male vivat filius? utque
Barrus inops? magnum documentum, ne patriam
rem
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, Sectani dissimilis sis.
Ne sequerer mœchas, concessa quum Venere uti
Possem : Deprensi non bella est fama Treboni,
Aiebat. Sapiens, vitatu quidque petitu

94. Al. *Capitolinis*, nempe *furtis* in Capitolio factis.

100. *Hic nigræ succus loliginis*, metaphora ducta ex atro liquore istius piscis.

101. *Hæc est ærugo*, rubigo æris, tetrum etiam maledicentiæ virus.

109. *Male* (ægre) *vivat*.

114. *Deprensi*, ut in fine Satir. II, *Deprendi miserum est*.

Sit melius, causas reddet tibi : mî satis est, si
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque,
Dum custodis eges, vitam famamque tueri
Incolumem possum : simul ac duraverit ætas
Membra animumque tuum, nabis sine cortice. Sic me
Formabat puerum dictis; et sive jubebat
Ut facerem quid : Habes auctorem, quo facias hoc;
Unum ex judicibus selectis objiciebat.
Sive vetabat: An hoc inhonestum et inutile factu
Necne sit, addubites, flagret rumore malo quum
Hic atque ille? Avidos vicinum funus ut ægros
Exanimat; mortisque metu sibi parcere cogit;
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. Ex hoc ego sanus ab illis
Perniciem quæcumque ferunt; mediocribus, et queis
Ignoscas, vitiis teneor : fortassis et isthinc
Largiter abstulerit longa ætas, liber amicus,
Consilium proprium : neque enim, quum lectulus aut me
Porticus excepit, desum mihi : Rectius hoc est;
Hoc faciens, vivam melius; sic dulcis amicis
Occurram : hoc quidam non belle; numquid ego illi
Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum
Compressis agito labris : ubi quid datur otî,

120. *Nabis sine cortice*, non ut puer ope suberis.

134. *Rectius hoc est.* Horatii collocutio tacita hic incipit.

Illudo chartis. Hoc est mediocribus illis
Ex vitiis unum : cui si concedere nolis,
Multa Poëtarum veniat manus, auxilio quæ
Sit mihi (nam multo plures sumus), ac veluti te
Judæi cogemus in hanc concedere turbam.

143. *Judæi*, tunc Romæ frequentissimi.

SATIRA V.

ITER BRUNDUSINUM. Simul scurrarum duorum faceta contentio. (Ann. U. C. 717.)

EGRESSUM magna me excepit Aricia Roma
Hospitio modico; rhetor comes Heliodorus,
Græcorum linguæ doctissimus. Inde Forum Appi,
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.
Hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos
Præcinctis unum : minus est gravis Appia tardis.
Hic ego, propter aquam, quod erat teterrima, ventri
Indico bellum, cœnantes haud animo æquo
Exspectans comites. Jam nox inducere terris
Umbras, et cœlo diffundere signa parabat :
Tum pueri nautis, pueris convicia nautæ
Ingerere. — Huc appelle. — Trecentos inseris, ohe!

3. *Linguæ*, cum Oberlin., Turneb., etc. Al. *longe*, cum Dacerio, Henric. Stephan., etc.

5. *Iter.... divisimus.... unum*, unius diei, quod uno die confici solet.

11. *Pueri*, nempe *servi*.

Jam satis est.—Dum æs exigitur, dum mula ligatur,
Tota abit hora : mali culices, ranæque palustres
Avertunt somnos ; absentem ut cantat amicam
Multa prolutus vappa nauta, atque viator
Certatim : tandem fessus dormire viator
Incipit; ac missæ pastum retinacula mulæ
Nauta piger saxo religat, stertitque supinus.
Jamque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus; donec cerebrosus prosilit unus,
Ac mulæ nautæque caput lumbosque saligno
Fuste dolat : quarta vix demum exponimur hora.
Ora manusque tua lavimus, Feronia, lympha.
Millia tum pransi tria repimus, atque subimus
Impositum saxis late candentibus Anxur.
Huc venturus erat Mæcenas, optimus atque
Cocceius, missi magnis de rebus uterque
Legati, aversos soliti componere amicos.
Hic oculis ego nigra meis collyria lippus
Illinere. Interea Mæcenas advenit, atque
Cocceius, Capitoque simul Fonteius, ad unguem
Factus homo, Antoni, non ut magis alter, amicus.
Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Linquimus, insani ridentes præmia scribæ,
Prætextam, et latum clavum, prunæque batillum.
In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus,

23. *Quarta vix demum exponimur hora*, nempe diei, ob pigritiam nautæ; nam, juxta Strabonem lib. v, hæc via fiebat nocte, et prima luce appellebatur ad portum.

32-33. *Ad unguem factus homo*, ad amussim politus.

36. Al. *batillum*, vasculum cum thure incenso.

37. *Mamurrarum urbe*, Formiis.

Murena præbente domum, Capitone culinam.
Postera lux oritur multo gratissima : namque
Plotius et Varius Sinuessæ, Virgiliusque
Occurrunt; animæ, quales neque candidiores
Terra tulit, neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus, et gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo sanus amico.
Proxima Campano ponti quæ villula, tectum
Præbuit; et parochi, quæ debent ligna, salemque.
Hinc muli Capuæ clitellas tempore ponunt.
Lusum it Mæcenas; dormitum ego, Virgiliusque :
Namque pila lippis inimicum, et ludere crudis.
Hinc nos Cocceii recipit plenissima villa,
Quæ super est Caudi cauponas. Nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicirri,
Musa, velim memores; et quo patre natus uterque
Contulerit lites. Messi clarum genus Osci;
Sarmenti domina exstat. Ab his majoribus orti
Ad pugnam venere. Prior Sarmentus : Equi te
Esse feri similem dico. Ridemus; et ipse
Messius : — Accipio; caput et movet : — O, tua cornu
Ni foret exsecto frons, inquit, quid faceres, quum
Sic mutilus minitaris? At illi fœda cicatrix
Setosam lævi frontem turpaverat oris.
Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,
Pastorem saltaret uti Cyclopa rogabat :
Nil illi larva, aut tragicis opus esse cothurnis.

51. *Caudi.* Edd. vulg. *Claudi* : sed vid. apud Strab. lib. VI, *Caudium* non longe a Beneventu.

Multa Cicirrus ad hæc : — Donasset jamne catenam
Ex voto Laribus, quærebat? scriba quod esset,
Nilo deterius dominæ jus esse. Rogabat
Denique, cur unquam fugisset; cui satis una
Farris libra foret, gracili sic, tamque pusillo?
Prorsus jucunde cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta Beneventum; ubi sedulus hospes
Pæne macros arsit dum turdos versat in igne :
Nam vaga per veterem dilapso flamma culinam
Vulcano, summum properabat lambere tectum.
Convivas avidos cœnam servosque timentes
Tum rapere, atque omnes restinguere velle videres.
Incipit ex illo montes Appulia notos
Ostentare mihi, quos torret Atabulus, et quos
Nunquam erepsemus, nisi nos vicina Trivici
Villa recepisset; lacrymoso non sine fumo,
Udos cum foliis ramos urente camino.
Hic ego mendacem stultissimus usque puellam
Ad mediam noctem exspecto : somnus tamen aufert
Intentum Veneri; tum immundo somnia visu
Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.
Quatuor hinc rapimur viginti et millia rhedis,
Mansuri, oppidulo, quod versu dicere non est,

67. *Nilo* pro *nihilo*. Al. Deterius nihilo, etc.
71-72. *Hospes* (hospitis domus) *arsit*.
87. *Oppidulo*, scilicet Æquotutio quod versus hexameter non admittit.

Signis perfacile est : venit vilissima rerum
Hic aqua; sed panis longe pulcherrimus, ultra
Callidus ut soleat humeris portare viator;
Nam Canusî lapidosus : aquæ non ditior urna,
Qui locus a forti Diomede est conditus olim.
Flentibus hic Varius discedit mœstus amicis.
Inde Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, et factum corruptius imbri.
Postera tempestas melior; via pejor, adusque
Bari mœnia piscosi : dehinc Gnatia, lymphis
Iratis exstructa, dedit risusque jocosque;
Dum flamma sine, thura liquescere limine sacro
Persuadere cupit : credat Judæus Apella;
Non ego : namque Deos didici securum agere ævum;
Nec, si quid miri faciat natura, Deos id
Tristes ex alto cœli demittere tecto.
Brundusium longæ finis chartæque, viæque.

89. *Ultra* (trans) *portare.* Al. *ultro.*

91. *Canusî lapidosus* panis, cujus loci deinde primus casus requiritur. Unde subsequens versus, minus æque, spurius censetur a Bentleio.

100. *Apella :* an *sine pelle*, id est *circumcisus*, an proprium potius viri nomen, quod a primæ syllabæ quantitate inducitur? numque etiam, ad notum Heliæ miraculum alludens, illud Gnatiæ consimile ad Judæum quemdam remitteret, quum ipse ab Epicuro didicisset (*v.* 101) *Deos securum agere ævum*, etc.

SATIRA VI.

IN DERISORES NATALIUM SUORUM.

Non, quia, Mæcenas, Lydorum quidquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te;
Nec, quod avus tibi maternus fuit, atque paternus,
Olim qui magnis legionibus imperitarent;
Ut plerique solent, naso suspendis adunco
Ignotos, ut me, libertino patre natum:
Quum referre negas, quali sit quisque parente
Natus, dum ingenuus. Persuades hoc tibi vere,
Ante potestatem Tulli, atque ignobile regnum,
Multos sæpe viros nullis majoribus ortos,
Et vixisse probos, amplis et honoribus auctos:
Contra, Lævinum, Valeri genus, unde Superbus
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris licuisse, notante
Judice, quo nosti, populo, qui stultus honores
Sæpe dat indignis, et famæ servit ineptus;
Qui stupet in titulis et imaginibus. Quid oportet
Nos facere, a vulgo longe lateque remotos?
Namque esto, populus Lævino mallet honorem

5. *Naso suspendis adunco*, vafre derides.

9. *Tulli.... ignobile regnum*, ut ex serva nati.

13. Codd. Argentor. A et C, quos tamen Oberlinus non sequitur, habent *fugit*, loco *fuit*.

19. *Namque esto*, etc., sensus est: Quum talis sit populus, Lævino alioqui contempto ut degeneri, etc.

Quam Decio mandare novo? censorque moveret
Appius, ingenuo si non essem patre natus?
Vel merito; quoniam in propria non pelle quiessem.—
Sed fulgente trahit constrictos Gloria curru
Non minus ignotos generosis.—Quo tibi, Tulli,
Sumere depositum clavum, fierique tribuno?
Invidia accrevit, privato quæ minor esset.
Nam ut quisque insanus nigris medium impediit crus
Pellibus, et latum demisit pectore clavum,
Audit continuo: Quis homo hic? et, quo patre natus?
Ut si qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formosus; eat quacumque, puellis
Injiciat curam quærendi singula, quali
Sit facie, sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit, cives, urbem sibi curæ,
Imperium fore, Italiam, et delubra Deorum;
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare et quærere cogit.—
Tune Syri, Damæ, aut Dionysî filius, audes
Dejicere e saxo cives, aut tradere Cadmo?—
At Novius collega gradu post me sedet uno:
Namque est ille, pater quod erat meus.—Hoc tibi Paulus
Et Messala videris? At hic, si plaustra ducenta
Concurrantque Foro tria funera, magna sonabit
Cornua quod vincatque tubas: saltem tenet hoc nos.—
Nunc ad me redeo, libertino patre natum:
Quem rodunt omnes *libertino patre natum!*

20. *Moveret*, rejiceret.

Nunc, quia, Mæcenas, tibi sum convictor; at olim,
Quod mihi pareret legio Romana tribuno.
Dissimile hoc illi est : quia non ut forsit honorem
Jure mihi invideat quivis, ita te quoque amicum;
Præsertim cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul. Felicem dicere non hoc
Me possum, casu quod te sortitus amicum :
Nulla etenim mihi te fors obtulit : optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem.
Ut veni coram, singultim pauca locutus,
(Infans namque pudor prohibebat plura profari)
Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram, narro : respondes, ut tuus est mos,
Pauca : abeo; et revocas nono post mense, jubesque
Esse in amicorum numero. Magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
Non patre præclaro, sed vita et pectore puro.
Atqui si vitiis mediocribus, ac mea paucis
Mendosa est natura, alioqui recta, (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, nec mala lustra
Objiciet vere quisquam mihi; purus et insons,
Ut me collaudem, si et vivo carus amicis :
Causa fuit pater his, qui macro pauper agello
Noluit in Flavi ludum me mittere, magni
Quo pueri magnis e centurionibus orti,
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto,

59. *Satureiano.* Ex Satureio. Vide in Ind.
72. *Ludum*, scholam arithmeticæ artis.

Ibant octonis referentes Idibus æra.
Sed puerum est ausus Romam portare, docendum
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
Semet prognatos : vestem servosque sequentes
In magno ut populo si quis vidisset, avita
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos:
Ipse mihi custos incorruptissimus omnes
Circum doctores aderat. Quid multa? pudicum,
Qui primus virtutis honos, servavit ab omni
Non solum facto, verum opprobrio quoque turpi :
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret, olim
Si præco parvas, aut, ut fuit ipse, coactor
Mercedes sequerer : neque ego essem questus. At hoc nunc
Laus illi debetur, et a me gratia major.
Nil me pœniteat sanum patris hujus : eoque
Non, ut magna dolo factum negat esse suo pars,
Quod non ingenuos habeat clarosque parentes,
Sic me defendam. Longe mea discrepat istis
Et vox et ratio : nam si natura juberet
A certis annis ævum remeare peractum,
Atque alios legere ad fastum quoscumque parentes;
Optaret sibi quisque : meis contentus, honestos
Fascibus et sellis nolim mihi sumere, demens
Judicio vulgi; sanus fortasse tuo, quod
Nollem onus, haud unquam solitus, portare molestum.

75. *Referentes*, referre docti.

87. Non tantum *ob*, *ab*, *ad*, diverse Codd. et Edd., sed *at* etiam ferunt, quæ potior lectio nobis videtur.

Nam mihi continuo major quærenda foret res,
Atque salutandi plures : ducendus et unus
Et comes alter, uti ne solus rusve peregre-
Ve exirem; plures calones, atque caballi
Pascendi; ducenda petorrita. Nunc mihi curto
Ire licet mulo, vel, si libet, usque Tarentum,
Mantica cui lumbos onere ulceret, atque eques armos.
Objiciet nemo sordes mihi, quas tibi, Tulli,
Quum Tiburte via prætorem quinque sequuntur
Te pueri, lasanum portantes, œnophorumque.
Hoc ego commodius, quam tu, præclare senator,
Millibus atque aliis, vivo; quacumque libido est,
Incedo solus; percontor, quanti olus, ac far;
Fallacem Circum, vespertinumque pererro
Sæpe Forum; assisto divinis; inde domum me
Ad porri et ciceris refero laganique catinum :
Cœna ministratur pueris tribus; et lapis albus
Pocula cum cyatho duo sustinet; adstat echino
Vilis cum patera guttus, Campana supellex.
Deinde eo dormitum, non sollicitus, mihi quod cras
Surgendum sit mane, obeundus Marsya, qui se
Vultum ferre negat Noviorum posse minoris.

104. *Petorrita*, vehicula dicta Gallica.

111. *Millibus atque aliis*. Al. *multis atque aliis*, vi minus poëtica.

113. *Fallacem Circum*, ubi præstigiatores frequentes erant.

114. *Assisto divinis*, an divinationibus, de quibus agebatur in Circo; nonne potius sacris ritibus?

120. *Obeundus Marsya*, juxta cujus statuam in Forum conveniebant litigatores.

Ad quartam jaceo; post hanc vagor; aut ego lecto,
Aut scripto, quod me tacitum juvet: ungor olivo,
Non quo fraudatis immundus Nacca lucernis.
Ast ubi me fessum Sol acrior ire lavatum
Admonuit, fugio rabiosi tempora signi.
Pransus non avide, quantum interpellet inani
Ventre diem durare, domesticus otior. Hæc est
Vita solutorum misera ambitione gravique:
His me consolor victurum suavius, ac si
Quæstor avus, pater atque meus, patruusque fuissent.

122-123. *Lecto aut scripto*, lectito aut scriptito.

124. Edd. vulg. *Natta*.

126. *Rabiosi tempora signi*, scilicet Caniculæ dies æstuosos. Ita Edd. vulg. Ex cujus Codicis noti auctoritate, cum Bentleio, Edd. Bipont. et Oberlin., non cum Codd. Argentor. A, C & D, ferunt, *Campum lusumque trigonem*, loco *rabiosi*, etc., quum alioqui lusus hic palmarius erat Horatio inimicus? Vide Satir. VI supra, *v.* 49.

SATIRA VII.

IN MALEDICOS ET INHUMANOS.

Proscripti Regis Rupili pus atque venenum
Ibrida quo pacto sit Persius ultus, opinor
Omnibus et lippis notum et tonsoribus esse.
Persius hic permagna negotia dives habebat

1. *Regis Rupili*, cognomento *Regis*.

2. *Ibrida*, ex patre Græculo et matre Romana.

Clazomenis, etiam lites cum Rege molestas;
Durus homo, atque odio qui posset vincere Regem;
Confidens, tumidusque; adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros, ut equis præcurreret albis.
Ad Regem redeo : postquam nihil inter utrumque
Convenit (hoc etenim sunt omnes jure molesti,
Quo fortes, quibus adversum bellum incidit : inter
Hectora Priamiden, animosum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors;
Non aliam ob causam, nisi quod virtus in utroque
Summa fuit : duo si discordia vexet inertes,
Aut si disparibus bellum incidat, ut Diomedi
Cum Lycio Glauco; discedat pigrior, ultro
Muneribus missis), Bruto Prætore tenente
Ditem Asiam, Rupili et Persi par pugnat, uti non
Compositum melius cum Bitho Bacchius; in jus
Acres procurrunt, magnum spectaculum uterque.
Persius exponit causam, ridetur ab omni
Conventu; laudat Brutum, laudatque cohortem;
Solem Asiæ Brutum appellat; stellasque salubres,
Appellat comites, excepto Rege; canem illum,
Invisum agricolis sidus, venisse : ruebat,
Flumen ut hibernum, fertur quo rara securis.
Tum Prænestinus salso multoque fluenti
Expressa arbusto regerit convicia, durus
Vindemiator, et invictus, cui sæpe viator

8. *Equis albis*, qui velocissimi habebantur.
25. *Canem*, Caniculam. — 27. *Quo*, cujus ripæ arboribus.
28. *Prænestinus*, Rupilius Præneste natus.
29. *Expressa arbusto*, fructu arbustivæ vineæ.

Cessisset, magna compellans voce cucullum.
At Græcus, postquam est Italo perfusus aceto,
Persius exclamat : Per magnos, Brute, Deos te
Oro, qui reges consueris tollere, cur non
Hunc Regem jugulas? operum hoc, mihi crede, tuorum est.

31. *Cucullum*, in alienis nidis cubantem, ut arbustum de quo supra, arbori appositum.

32. *Italo aceto*, vino quod profert *Præneste frigidum* (Od. IV, lib. III).

SATIRA VIII.

In superstitiosos et veneficas. Priapum, custodem hortorum, inducit loquentem.

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum,
Quum faber incertus scamnum faceretne Priapum,
Maluit esse Deum : Deus inde ego, furum aviumque
Maxima formido : nam fures dextra coercet,
Obscœnoque ruber porrectus ab inguine palus :
Ast importunas volucres in vertice arundo
Terret fixa, vetatque novis considere in hortis.
Huc prius angustis ejecta cadavera cellis
Conservus vili portanda locabat in arca.
Hoc miseræ plebi stabat commune sepulcrum,

4. *Dextra*, falcem seu fustem tenens.

7. *Novis in hortis*, nuper a Mæcenate consitis.

Pantolabo scurræ, Nomentanoque nepoti.
Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum
Hic dabat, hæredes monumentum ne sequeretur.
Nunc licet Esquiliis habitare salubribus, atque
Aggere in aprico spatiari, quo modo tristes
Albis informem spectabant ossibus agrum;
Quum mihi non tàntum furesque feræque, suetæ
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori,
Quantum, carminibus quæ versant atque venenis
Humanos animos : has nullo perdere possum,
Nec prohibere modo, simul ac vaga Luna decorum
Protulit os, quin ossa legant, herbasque nocentes.
Vidi egomet nigra succinctam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo,
Cum Sagana majore ululantem (pallor utrasque
Fecerat horrendas adspectu) : scalpere terram
Unguibus, et pullam divellere mordicus agnam
Cœperunt; cruor in fossam confusus, ut inde
Manes elicerent, animas responsa daturas.
Lanea et effigies erat, altera cerea; major
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat, servilibus, utque
Jam peritura, modis. Hecaten vocat altera sævam;
Altera Tisiphonen : serpentes atque videres
Infernas errare canes, lunamque rubentem,

11. *Nepoti*, hæreditatis paternæ helluoni.

13. *Dabat*, dari et inscribi monebat.

17. *Quum* pro *quamvis*, vel subaudiendum *tamen* : nam illud *quum* pendere videtur ab antecedente versu, *Nunc licet Esquiliis*, etc.

33. *Altera*, venefica.

Ne foret his testis, post magna latere sepulcra.
Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis
Corvorum; atque in me veniat mictum atque cacatum
Julius, et fragilis Pediatia, furque Voranus.
Singula quid memorem? quo pacto alterna loquentes
Umbræ cum Sagana resonarint triste et acutum;
Utque lupi barbam variæ cum dente colubræ
Abdiderint furtim terris; et imagine cerea
Largior arserit ignis; et ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum et facta duarum.
Nam, displosa sonat quantum vesica, pepedi
Diffissa nate ficus : at illæ currere in urbem.
Canidiæ dentes, altum Saganæ caliendrum
Excidere, atque herbas, atque incantata lacertis
Vincula, cum magno risuque jocoque videres.

39. *Fragilis Pediatia*, fœmineo nomine, mollis Pediatius.

SATIRA IX.

IN IMPUDENTES ET INEPTOS PARASITASTROS.

Ibam forte via Sacra, sicut meus est mos,
Nescio quid meditans nugarum, et totus in illis :
Accurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu : — Quid agis, dulcissime, rerum? —
Suaviter, ut nunc est, inquam; et cupio omnia quæ vis.
Quum assectaretur : Num quid vis? occupo. At ille,
Noris nos, inquit; docti sumus. Hic ego : Pluris

Hoc, inquam, mihi eris. Misere discedere quærens,
Ire modo ocius, interdum consistere; in aurem
Dicere nescio quid puero. Quum sudor ad imos
Manaret talos : O te, Bolane, cerebri
Felicem! aiebam tacitus, quum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret. Ut illi
Nil respondebam : Misere cupis, inquit, abire,
Jamdudum video : sed nil agis, usque tenebo;
Persequar. Hinc quo nunc iter est tibi? — Nil opus est te
Circumagi : quemdam volo visere, non tibi notum;
Trans Tiberim longe cubat is, prope Cæsaris hortos.—
Nil habeo quod agam, et non sum piger; usque sequar te.
Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus,
Quum gravius dorso subiit onus. Incipit ille :
—Si bene me novi, non Viscum pluris amicum,
Non Varium, facies : nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra movere
Mollius? invideat quod et Hermogenes, ego canto.
Interpellandi locus hic erat.—Est tibi mater?
Cognati, queis te salvo est opus?—Haud mihi quisquam;
Omnes composui.—Felices! nunc ego resto :
Confice; namque instat fatum mihi triste, Sabella
Quod puero cecinit, divina mota anus urna :

10. *Puero*, servo. — 11-12. *Cerebri felicem*, felicis cerebri.
20. *Iniquæ*, imparis (oneri), non æquæ.
28. *Composui*, sepulcro condidi. — 29. *Confice* me.
30. *Divina urna*, in qua sortes erant ad divinationem conjectæ.

« Hunc neque dira venena, nec hosticus auferet ensis,
« Nec laterum dolor, aut tussis, nec tarda podagra;
« Garrulus hunc quando consumet cumque : loquaces,
« Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas. »
Ventum erat ad Vestæ, quarta jam parte diei
Præterita; et casu, tunc respondere vadato
Debebat : quod ni fecisset, perdere litem.
Si me amas, inquit, paulum hic ades.—Interream, si
Aut valeo stare, aut novi civilia jura :
Et propero quo scis.—Dubius sum quid faciam, inquit;
Tene relinquam, an rem.—Me, sodes.—Non faciam, ille.
Et præcedere cœpit. Ego, ut contendere durum est
Cum victore, sequor.—Mæcenas quomodo tecum?
Hinc repetit.—Paucorum hominum, et mentis bene sanæ.
— Nemo dexterius fortuna est usus. Haberes
Magnum adjutorem, posset qui ferre secundas,
Hunc hominem velles si tradere : dispeream ni
Submosses omnes.—Non isto vivimus illic,
Quo tu rere, modo : domus hac nec purior ulla est,
Nec magis his aliena malis : nil mi officit unquam,
Ditior hic, aut est quia doctior : est locus uni-
Cuique suus.—Magnum narras, vix credibile.—Atqui
Sic habet.—Accendis quare cupiam magis illi

36. *Vadato*, illum, vade accepto, in jus vocanti.

45. *Nemo dexterius*, etc., hoc sane dicturus Garrulus videtur, ut deinde *hunc hominem* seipsum digito monstraret.

53. *Accendis quare*, ita ut, etc.

Proximus esse.—Velis tantummodo; quæ tua virtus,
Expugnabis; et est qui vinci possit; eoque
Difficiles aditus primos habet.—Haud mihi deero :
Muneribus servos corrumpam; non, hodie si
Exclusus fuero, desistam; tempora quæram;
Occurram in triviis; deducam. Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus.—Hæc dum agit, ecce
Fuscus Aristius occurrit, mihi carus, et illum
Qui pulchre nosset; consistimus : Unde venis? et,
Quo tendis? rogat, et respondet. Vellere cœpi,
Et prensare manu lentissima brachia, nutans,
Distorquens oculos, ut me eriperet. Male salsus
Ridens dissimulare : meum jecur urere bilis.
Certe nescio quid secreto velle loqui te
Aiebas mecum.—Memini bene; sed meliori
Tempore dicam : hodie tricesima sabbata : vin' tu
Curtis Judæis oppedere? Nulla mihi, inquam,
Relligio est.—At mî : sum paulo infirmior, unus
Multorum : ignoscES; alias loquar.—Hunccine solem
Tam nigrum surrexe mihi! fugit improbus, ac me
Sub cultro linquit. Casu venit obvius illi
Adversarius; et : Quo tu turpissime? magna
Exclamat voce, et : Licet antestari? Ego vero
Oppono auriculam : rapit in jus : clamor utrinque;
Undique concursus. Sic me servavit Apollo.

65. *Male*, pro *multum* vel *nimium*, ut passim.

69. *Tricesima sabbata*, vel redeuntia tricesimo quoque die mensis, vel tricesimus judaïci anni hebdomadis festo itidem die.

71. Non hic generatim *relligio*, sed *superstitio*.

77. *Oppono auriculam*, testem sumenti tangendam.

SATIRA X.

In ineptos Lucilii fautores, quos versibus ejus reprehensis in satira quarta offenderat.

« *Lucili, quam sis mendosus, teste Catone
« Defensore tuo, pervincam, qui male factos
« Emendare parat versus. Hoc lenius ille,
« Est quo vir melior : longe subtilior illo,
« Qui multum puer et loris et funibus udis
« Exhortatus, ut esset opem qui ferre poëtis
« Antiquis posset contra fastidia nostra,
« Grammaticorum equitum doctissimus. Ut redeam
illuc : »

Nempe incomposito dixi pede currere versus
Lucili. Quis tam Lucili fautor inepte est,
Ut non hoc fateatur? At idem, quod sale multo
Urbem defricuit, charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, dederim quoque cætera : nam sic
Et Laberi mimos, ut pulchra poëmata, mirer.
Ergo non satis est risu diducere rictum
Auditoris; et est quædam tamen hic quoque virtus.
Est brevitate opus, ut currat sententia, neu se
Impediat verbis lassas onerantibus aures.

* Versus octo sequentes, Horatianos a multis egregiis viris habitos, ipsum auctorem creditur postea sustulisse. Illos vel refert Obertinus, licet in MSS. Argentor. A, C, D, non reperierit.

Et sermone opus est modo tristi, sæpe jocoso;
Defendente vicem modo rhetoris, atque poëtæ;
Interdum urbani, parcentis viribus, atque
Extenuantis eas consulto. Ridiculum acri
Fortius et melius magnas plerumque secat res.
Illi, scripta quibus Comœdia prisca viris est,
Hoc stabant, hoc sunt imitandi; quos neque pulcher
Hermogenes unquam legit, neque simius iste,
Nil præter Calvum et doctus cantare Catullum.—
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit.—O seri studiorum! quine putetis
Difficile et mirum, Rhodio quod Pitholeonti
Contigit?—At sermo lingua concinnus utraque
Suavior; ut Chio nota si commixta Falerni est.
Quum versus facias, te ipsum percontor, an et quum
Dura tibi peragenda rei sit causa Petilli,
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Quum Pedius causas exsudet Publicola, atque
Corvinus, patriis intermiscere petita
Verba foris malis, Canusini more bilinguis?
Atque ego quum Græcos facerem, natus mare citra,
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus,
Post mediam noctem visus, quum somnia vera:
In silvam non ligna feras insanius, ac si

11. *Tristi*, pro *serio*, *gravi*, ut passim. — 15. *Secat*, exsolvit, finit.

18. *Simius iste*, ineptus imitator, scilicet Demetrius de quo infra.

21. *O seri studiorum! quine putetis*, etc. O tarde edoctos, qui num putetis, etc.

34. *In silvam*, etc. Hoc effatum est Quirini. *Somnia vera* esse sub aurora fingebant veteres.

Magnas Græcorum malis implere catervas.
Turgidus Alpinus jugulat dum Memnona, dumque
Diffingit Rheni luteum caput; hæc ego ludo,
Quæ nec in æde sonent certantia judice Tarpa;
Nec redeant iterum atque iterum spectanda theatris.
Arguta meretrice potes, Davoque Chremeta
Eludente senem, comis garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani : Pollio regum
Facta canit, pede ter percusso : forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit : molle atque facetum
Virgilio annuerunt gaudentes rure Camenæ.
Hoc erat, experto frustra Varrone Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
Inventore minor : neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere hunc lutulentum, sæpe ferentem
Plura quidem tollenda relinquendis? Age, quæso,
Tu nihil in magno doctus reprendis Homero?
Nil comis tragici mutat Lucilius Acci?
Non ridet versus Enni gravitate minores,
Quum de se loquitur, non ut majore reprensis?
Quid vetat, et nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere num illius, num rerum dura negarit
Versiculos natura magis factos, et euntes
Mollius? ac si quis pedibus quid claudere senis,

43. *Pede ter percusso*, trimetris versibus senariis.

44. *Varius ducit : molle*, etc. Al. *Varius* (subaudi *canit*) : *ductu molle*, conjunctim. — *Facetum*, cum lepore cultum exponit Quintilianus. Nondum Æneïda Virgilius scripserat.

48. *Inventore*, Lucilio. — 58. Magis *factos*, elaboratos.

Hoc tantum contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus; Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium, capsis quem fama est esse librisque
Ambustum propriis. Fuerit Lucilius, inquam,
Comis et urbanus; fuerit limatior idem,
Quam rudis et Græcis intacti carminis auctor,
Quamque Poëtarum seniorum turba : sed ille,
Si foret hoc nostrum fato delatus in ævum,
Detereret sibi multa; recideret omne quod ultra
Perfectum traheretur; et in versu faciendo
Sæpe caput scaberet, vivos et roderet ungues.
Sæpe stylum vertas, iterum, quæ digna legi sint,
Scripturus; neque, te ut miretur turba, labores,
Contentus paucis lectoribus. An tua demens
Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego : nam satis est Equitem mihi plaudere, ut audax,
Contemptis aliis, explosa Arbuscula dixit.
Men' moveat cimex Pantilius; aut crucier quod
Vellicet absentem Demetrius? aut quod ineptus
Fannius Hermogenis lædat conviva Tigelli?
Plotius, et Varius, Mæcenas, Virgiliusque,
Valgius, et probet hæc Octavius optimus, atque
Fuscus; et hæc utinam Viscorum laudet uterque!
Ambitione relegata, te dicere possum,
Pollio, te, Messala, tuo cum fratre; simulque

63. *Quem* mortuum *fama est ambustum esse*, etc.

76. *Equitem*, Mæcenatem. — 77. *Arbuscula*, mima a vulgo *explosa*.

Vos, Bibule et Servi; simul his te, candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos et amicos
Prudens prætereo; quibus hæc, sint qualiacumque,
Arridere velim; doliturus, si placeant spe
Deterius nostra. Demetri, teque, Tigelli,
Discipularum inter jubeo plorare cathedras.
I, puer, atque meo citus hæc subscribe libello.

LIBER SECUNDUS.

SATIRA I.

IN QUEMDAM QUI ACTIONEM DE FAMOSIS LIBELLIS HORATIO INTENTABAT. Consilium expetit a Trebatio; et sibi datum, cur sequi nequeat, ostendit.

HORATIUS.

Sunt quibus in Satira videar nimis acer, et ultra
Legem tendere opus : sine nervis altera, quidquid
Composui, pars esse putat, similesque meorum
Mille die versus deduci posse. Trebati,
Quid faciam, præscribe.

TREBATIUS.

Quiescas.

HORATIUS.

Ne faciam, inquis,
Omnino versus?

TREBATIUS.

Aio.

HORATIUS.

Peream male, si non
Optimum erat : verum nequeo dormire.

TREBATIUS.

Ter uncti

Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto,
Irriguumque mero sub noctem corpus habento.
Aut, si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia laturus.

HORATIUS.

Cupidum, pater optime, vires
Deficiunt : neque enim quivis horrentia pilis
Agmina, nec fracta pereuntes cuspide Gallos,
Aut labentis equo describat vulnera Parthi.

TREBATIUS.

Attamen et justum poteras et scribere fortem;
Scipiadam ut sapiens Lucilius.

HORATIUS.

Haud mihi deero,
Quum res ipsa feret. Nisi dextro tempore, Flacci
Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem;
Cui male si palpere, recalcitrat undique tutus.

TREBATIUS.

Quanto rectius hoc, quam tristi lædere versu
Pantolabum scurram, Nomentanumque nepotem?
Quum sibi quisque timet, quanquam est intactus, et odit.

HORATIUS.

Quid faciam? Saltat Milonius, ut semel icto

8-9. *Transnanto-habento.* Juriscousulti stylo verba. Ex *Epistol.* Ciceronis, Trebatius ipse natandi, etiamque potandi studiosus erat.

17. *Scipiadam*, Scipionem Africanum.

20. *Tutus*, munitus adversus male blandientes.

22. *Pantolabum*, etc. Vide supra Satir. VIII, *v.* 11.

24. *Icto*, vinolentia percusso.

Accessit fervor capiti, numerusque lucernis.
Castor gaudet equis; ovo prognatus eodem,
Pugnis: quot capitum vivunt, totidem studiorum
Millia. Me pedibus delectat claudere verba,
Lucili ritu, nostrûm melioris utroque.
Ille velut fidis arcana sodalibus olim
Credebat libris; neque, si male gesserat, unquam
Decurrens alio, neque si bene: quo fit, ut omnis
Votiva pateat veluti descripta tabella
Vita senis. Sequor hunc, Lucanus an Appulus, anceps:
Nam Venusinus arat finem sub utrumque colonus,
Missus ad hoc pulsis, vetus est ut fama, Sabellis;
Quo ne per vacuum Romano incurreret hostis:
Sive quod Appula gens, seu quod Lucania bellum
Incuteret violenta. Sed hic stylus haud petet ultro
Quemquam animantem; et me veluti custodiet ensis
Vagina tectus: quem cur distringere coner,
Tutus ab infestis latronibus? O pater et rex
Jupiter, ut pereat positum rubigine telum,
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis! at ille,
Qui me commorit, melius non tangere! clamo,
Flebit, et insignis tota cantabitur urbe.
Cervius iratus leges minitatur et urnam:
Canidia Albuti, quibus est inimica, venenum:

25. *Numerusque lucernis*, multiplicibus visis.

34-39. *Sequor hunc*, etc. Suam ipse quasi vitam, Lucilii ritu, aggredi videtur.

37. *Vacuum*, vacantem locum. — 48. *Canidia Albuti* filia.

Grande malum Turius, si quid se judice certes.
Ut, quo quisque valet, suspectos terreat, utque
Imperet hoc natura potens, sic collige mecum.
Dente lupus, cornu taurus petit : unde, nisi intus
Monstratum? Scævæ vivacem crede nepoti
Matrem : nil faciet sceleris pia dextera : (mirum!
Ut neque calce lupus quemquam, neque dente petit bos)
Sed mala tollet anum vitiato melle cicuta.
Ne longum faciam; seu me tranquilla senectus
Exspectat, seu mors atris circumvolat alis;
Dives, inops, Romæ, seu fors ita jusserit, exsul,
Quisquis erit vitæ, scribam, color.

TREBATIUS.

O puer, ut sis
Vitalis, metuo; et majorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

HORATIUS.

Quid? quum est Lucilius ausus
Primus in hunc operis componere carmina morem,
Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora
Cederet, introrsum turpis; num Lælius, et qui
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
Ingenio offensi? aut læso doluere Metello,
Famosisque Lupo cooperto versibus? Atqui

49. Al. *si quis.... certet.* — 52. *Intus*, a natura.

54. *Mirum*, ironice dictum.

60. *Vitæ... color*, facies. — Ibid. *Ut sis*, etc., ne non sis, etc. Trebatius Horatium vocat, *puer* (fili), ut Horatius illum, *pater*, supra v. 12.

64. *Pellem*, larvam. — 65. *Et qui*, Scipio Africanus.

Primores populi arripuit, populumque tributim;
Scilicet uni æquus virtuti, atque ejus amicis.
Quin ubi se a vulgo et scena in secreta remôrant
Virtus Scipiadæ, et mitis sapientia Lælî;
Nugari cum illo, et discincti ludere, donec
Decoqueretur olus, soliti. Quidquid sum ego, quamvis
Infra Lucili censum ingeniumque, tamen me
Cum magnis vixisse invita fatebitur usque
Invidia, et fragili quærens illidere dentem,
Offendet solido : nisi quid tu, docte Trebati,
Dissentis.

TREBATIUS.

Equidem nihil hic diffindere possum.
Sed tamen ut monitus caveas (ne forte negotî
Incutiat tibi quid sanctarum inscitia legum) :
« Si mala condiderit in quem quis carmina, jus est
« Judiciumque. »

HORATIUS.

Esto, si quis mala; sed bona si quis
Judice condiderit laudatus Cæsare? si quis
Opprobriis dignum latraverit, integer ipse?

TREBATIUS.

Solventur risu tabulæ; tu missus abibis.

77-78. *Fragili quærens*, etc. *Offendet solido.* Ad fabulam serpentis et limæ alluditur.

79. Al. cum Cod. Argentor. C et D, *hinc diffingere.*

81. *Sanctarum*, sancitarum. — 86. *Risu*, cum risu judicum.

SATIRA II.

In luxuriosum ut et sordidum victum, frugali vitæ oppositum, Horatii insectatio, sub Ofelli rustici persona.

Quæ virtus, et quanta, Boni, sit vivere parvo,
(Nec meus hic sermo est, sed quæ præcepit Ofellus
Rusticus, abnormis sapiens, crassaque Minerva)
Discite, non inter lances mensasque nitentes,
Quum stupet insanis acies fulgoribus, et quum
Acclinis falsis animus meliora recusat;
Verum hic impransi mecum disquirite.—Cur hoc?—
Dicam, si potero. Male verum examinat omnis
Corruptus judex. Leporem sectatus, equove
Lassus ab indomito, vel si Romana fatigat
Militia assuetum Græcari, seu pila velox,
Molliter austerum studio fallente laborem,
Seu te discus agit; pete cedentem aera disco:
Quum labor extuderit fastidia, siccus, inanis
Sperne cibum vilem; nisi Hymettia mella Falerno
Ne biberis diluta: foris est promus, et atrum
Defendens pisces hiemat mare; cum sale panis
Latrantem stomachum bene leniet. Unde putas, aut
Qui partum? Non in caro nidore voluptas
Summa, sed in te ipso est. Tu pulmentaria quære

1. *Boni*, subaudiendum *amici*.
3. *Abnormis*, nec juxta normam Stoïcorum, nec Epicureorum.
11. *Græcari*, græco more sibi indulgere. — 12. *Studio*, pila ludendi.
15. *Sperne*, etc., per ironiam dictum.

Sudando : pinguem vitiis, albumque, neque ostrea,
Nec scarus, aut poterit peregrina juvare lagois.
Vix tamen eripiam, posito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallina, tergere palatum,
Corruptus vanis rerum; quia veneat auro
Rara avis, et picta pandat spectacula cauda :
Tanquam ad rem attineat quidquam. Num vesceris ista,
Quam laudas, pluma? cocto num adest honor idem?
Carne tamen quamvis distat nihil hac magis illa,
Imparibus formis deceptum te patet : esto.
Unde datum sentis, lupus hic Tiberinus, an alto
Captus hiet, pontesne inter jactatus, an amnis
Ostia sub Tusci? Laudas insane trilibrem
Mullum, in singula quem minuas pulmenta necesse est.
Ducit te species, video : quo pertinet ergo,
Proceros odisse lupos? quia scilicet illis
Majorem natura modum dedit, his breve pondus.
Jejunus raro stomachus vulgaria temnit.
Porrectum magno magnum spectare catino
Vellem, ait Harpyiis gula digna rapacibus. At vos,

22. De scaro, Vide Od. 11, lib. v, *v.* 50. — *Lagois peregrina*, num avis, carne similis Lepori, a Græcis dicto *Lagos?*

29. Ordo : Carne hac (Pavonis) nihil magis distat quam illa, i. e. caro gallinæ. Nam pavonis caro valde dura est, nec facile coquitur.

31. *Alto*, id est *mari*.

34. *Mullum*. Auson. *barbum*. Gallice *barbeau*.

36-37. *Illis*, lupis. *His*, mullis.

38. Al. diverso sensu, *Jejunus stomachus raro*, etc.

Præsentes Austri, coquite horum obsonia: quamvis
Putet aper rhombusque recens, mala copia quando
Ægrum sollicitat stomachum; quum rapula plenus
Atque acidas mavult inulas. Necdum omnis abacta
Pauperies epulis regum: nam vilibus ovis,
Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
Gallonî præconis erat acipensere mensa
Infamis: quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoque ciconia nido,
Donec vos auctor docuit prætorius. Ergo
Si quis nunc mergos suaves edixerit assos,
Parebit pravi docilis Romana juventus.
Sordidus a tenui victu distabit, Ofello
Judice: nam frustra vitium vitaveris illud,
Si te alio pravum detorseris. Avidienus,
Cui Canis ex vero ductum cognomen adhæret,
Quinquennes oleas est, et silvestria corna;
Ac, nisi mutatum, parcit defundere vinum, et
Cujus odorem olei nequeas perferre (licebit
Ille repotia, natales, aliosve dierum
Festos albatus celebret) cornu ipse bilibri
Caulibus instillat, veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur? et horum
Utrum imitabitur? Hac urget lupus, hac canis, aiunt.
Mundus erit, qui non offendat sordidus, atque

45. *Pauperies*, victus tenuis.
50. *Auctor prætorius*, nempe Sempronius Rufus.
60. *Repotia*, repetitas potationes seu epulas nuptiarum.
64. Al. cum Codd. Argentor. C et D, *ac canis angit.*
65. Al. legunt *sordibus.*

In neutram partem cultus miser. Hic neque servis,
Albuti senis exemplo, dum munia didit,
Sævus erit; neque, sic ut simplex Nævius, unctam
Convivis præbebit aquam : vitium hoc quoque magnum.
Accipe nunc, victus tenuis quæ quantaque secum
Afferat. Inprimis valeas bene : nam, variæ res
Ut noceant homini, credas, memor illius escæ,
Quæ simplex olim tibi sederit. At simul assis
Miscueris elixa, simul conchylia turdis;
Dulcia se in bilem vertent, stomachoque tumultum
Lenta feret pituita. Vides, ut pallidus omnis
Cœna desurgat dubia? Quin corpus onustum
Hesternis vitiis animum quoque prægravat una,
Atque affigit humo divinæ particulam auræ.
Alter, ubi dicto citius, curata sopori
Membra dedit, vegetus præscripta ad munia surgit.
Hic tamen ad melius poterit transcurrere quondam :
Sive diem festum rediens adduxerit annus;
Seu recreare volet tenuatum corpus; ubique
Accedent anni, et tractari mollius ætas
Imbecilla volet : tibi quidnam accedet ad istam,
Quam puer et validus præsumis, mollitiem, seu

73. *Sederit*, placida erit stomacho; *oppos.* tumultu huic allato, *v.* 75.
83. Al. *advexerit*, ut Od. XXIX, lib. III, *v.* 48,

. . . . . Reddet
Quod fugiens semel hora *vexit*.

87. *Præsumis*, ante tempus sumis.

Dura valetudo inciderit, seu tarda senectus?
Rancidum aprum antiqui laudabant; non quia nasus
Illis nullus erat; sed, credo, hac mente, quod hospes
Tardius adveniens vitiatum commodius, quam
Integrum edax dominus consumeret. Hos utinam inter
Heroas natum tellus me prima tulisset!
Das aliquid famæ, quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi patinæque
Grande ferunt una cum damno dedecus: adde
Iratum patruum, vicinos, te tibi iniquum,
Et frustra mortis cupidum, quum deerit egenti
As, laquei pretium. Jure, inquis, Trausius istis
Jurgatur verbis: ego vectigalia magna,
Divitiasque habeo tribus amplas regibus. Ergo
Quod superat, non est melius quo insumere possis?
Cur eget indignus quisquam, te divite? quare
Templa ruunt antiqua Deûm? cur, improbe, caræ
Non aliquid patriæ tanto emetiris acervo?
Uni nimirum tibi recte semper erunt res?
O magnus posthac inimicis risus! Uterne
Ad casus dubios fidet sibi certius, hic qui
Pluribus assuêrit mentem corpusque superbum;
An qui, contentus parvo metuensque futuri,
In pace, ut sapiens, aptârit idonea bello? —
Quo magis his credas; puer hunc ego parvus Ofellum
Integris opibus novi non latius usum,

99. *As*, minimi valoris nummus ex ære. Quidam legunt *Æs*.
110. *Metuens*, præcavens.

Quam nunc accisis. Videas metato in agello
Cum pecore et gnatis fortem mercede colonum,
Non ego, narrantem, temere edi luce profesta
Quidquam, præter olus, fumosæ cum pede pernæ.
Ac mihi seu longum post tempus venerat hospes,
Sive operum vacuo gratus conviva per imbrem
Vicinus, bene erat, non piscibus urbe petitis,
Sed pullo, atque hædo : tum pensilis uva secundas
Et nux ornabat mensas, cum duplice ficu :
Post hoc ludus erat, cuppa potare magistra;
Ac venerata Ceres, ita culmo uti surgeret alto,
Explicuit vino contractæ seria frontis.
Sæviat, atque novos moveat fortuna tumultus,
Quantum hinc imminuet? quanto aut ego parcius, aut vos,
O pueri, nituistis, ut huc novus incola venit?
Nam propriæ telluris herum natura neque illum,
Nec me, nec quemquam statuit : nos expulit ille;
Illum aut nequities, aut vafri inscitia juris,
Postremo expellet certe vivacior hæres.
Nunc ager Umbreni sub nomine, nuper Ofelli
Dictus erat, nulli proprius; sed cedit in usum
Nunc mihi, nunc alii : quocirca vivite fortes,
Fortiaque adversis opponite pectora rebus.

114. *Metato*, demenso ac ejus obventa sorte militi Umbreno, de quo v. 133.

115. *Mercede colonum*, mercede data, illi conducto.

118. *Ac mihi*, etc. Narrare pergit Ofellus.

123. *Cuppa magistra* ipsa bibendi, nullo alio magistro. Vide Od. VII, lib. II, *v.* 30. — Al. leg. *culpa magistra*, ea lege, ut qui peccasset, vi biberet : unde vino ipso diluta foret culpa, nec jam magistra.

134. Al. *Dictus erit*, et *cedet in usum*.

SATIRA III.

OMNES INSANIRE, etiam ipsos Stoïcos sub Damasippi nomine ab Horatio irrisos.

DAMASIPPUS.

Sic raro scribis, ut toto non quater anno
Membranam poscas, scriptorum quæque retexens,
Iratus tibi, quod vini somnique benignus
Nil dignum sermone canas. Quid fiet? at ipsis
Saturnalibus huc fugisti; sobrius ergo
Dic aliquid dignum promissis : incipe.

HORATIUS.

Nil est.
Culpantur frustra calami, immeritusque laborat
Iratis natus paries Dîs atque poëtis.

DAMASIPPUS.

Atqui vultus erat multa et præclara minantis,
Si vacuum tepido cepisset villula tecto.
Quorsum pertinuit stipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnêre miser : vitanda est improba Siren
Desidia; aut quidquid vita meliore parasti,
Ponendum æquo animo.

HORATIUS.

Dî te, Damasippe, Deæque

2. *Scriptorum*, nempe cereis tabulis. — 10. *Vacuum*, scilicet curis.

Verum ob consilium donent tonsore : sed unde
Tam bene me nosti?

DAMASIPPUS.

Postquam omnis res mea Janum
Ad medium fracta est, aliena negotia curo,
Excussus propriis : olim nam quærere amabam
Quo vafer ille pedes lavisset Sisyphus ære,
Quid scalptum infabre, quid fusum durius esset :
Callidus huic signo ponebam millia centum :
Hortos egregiasque domos mercarier unus
Cum lucro nôram; unde frequentia Mercuriale
Imposuere mihi cognomen compita.

HORATIUS.

Novi :
Et morbi miror purgatum te illius.

DAMASIPPUS.

Atqui
Emovit veterem mire novus, ut solet, in cor
Trajecto lateris miseri capitisque dolore :
Ut lethargicus hic, quum fit pugil, et medicum urget.

HORATIUS.

Dum ne quid simile huic, esto ut libet.

DAMASIPPUS.

O bone, ne te

17. *Donent tonsore.* Jocatur in barbam philosophi prolixam, quæ paulo post sapiens vocatur, *v.* 35.

18–19. *Janum ad medium*, in medio Jani foro, quo res suas tractabant mercatores.

21. *Ære*, vase æreo antiquo. — 23. Millia centum, sestert. 100000.

28–29. *In cor trajecto lateris dolore.* Ex pleuritide cardialgia facta.

Frustrere; insanis et tu, stultique prope omnes,
Si quid Stertinius veri crepat; unde ego mira
Descripsi docilis præcepta hæc, tempore quo me
Solatus jussit sapientem pascere barbam,
Atque a Fabricio non tristem ponte reverti.
Nam male re gesta quum vellem mittere operto
Me capite in flumen, dexter stetit, et :

STERTINIUS.

Cave faxis :
Te quidquam indignum : pudor, inquit, te malus angit,
Insanos qui inter vereare insanus haberi.
Primum nam inquiram, quid sit furere : hoc si erit in te
Solo, nil verbi, pereas quin fortiter, addam.
Quem mala stultitia, et quæcumque inscitia veri
Cæcum agit, insanum Chrysippi porticus et grex
Autumat. Hæc populos, hæc magnos formula reges,
Excepto sapiente, tenet. Nunc accipe, quare
Desipiant omnes, æque ac tu, qui tibi nomen
Insano posuere. Velut silvis, ubi passim
Palantes error certo de tramite pellit;
Ille sinistrorsum, hic dextrorsum abit; unus utrique
Error, sed variis illudit partibus : hoc te
Crede modo insanum, nihilo ut sapientior ille,

35. *Sapientem* (philosophicam) *barbam*.

36. *Ponte*, unde se præcipitare voluit Damasippus.

37-38. *Operto capite*, vel pudoris causa, vel devotorum morti ritu sacro.

39. *Angit*. Al. *urget*.

Qui te deridet, caudam trahat. Est genus unum
Stultitiæ, nihilum metuenda timentis; ut ignes,
Ut rupes fluviosque in campo obstare queratur :
Alterum et huic varium, et nihilo sapientius, ignes
Per medios fluviosque ruentis. Clamet amica
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor :
Hic fossa est ingens! hic rupes maxima! serva!
Non magis audierit, quam Fusius ebrius olim,
Quum Ilionam edormit, Catienis mille ducentis,
Mater, te appello, clamantibus. Huic ego vulgus
Errori similem cunctum insanire docebo.
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi creditor? Esto :
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tune insanus eris, si acceperis; an magis excors,
Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?
Scribe decem a Nerio : non est satis : adde Cicutæ
Nodosi tabulas centum; mille adde catenas :
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Proteus.
Quum rapies in jus, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo saxum, et, quum volet, arbor.
Si male rem gerere, insani est; contra, bene, sani :
Putidius multo cerebrum est, mihi crede, Perilli,
Dictantis quod tu nunquam rescribere possis.

53. *Caudam trahat*, appensam tergo per derisionem.
61. *Mille ducentis* quasi vocibus, Catieno clamante.
69. Sensus est : *Scribe decem* millia sestert. accepisse te *a Nerio*.
71. *Proteus*. Proteo similis, tergiversator.
72. *Malis ridentem alienis*, ore alieno, non apud se ridentem.

Audire, atque togam jubeo componere, quisquis
Ambitione mala, aut argenti pallet amore,
Quisquis luxuria, tristive superstitione,
Aut alio mentis morbo calet; huc propius me,
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est hellebori multo pars maxima avaris:
Nescio an Anticyram ratio illis destinet omnem.
Heredes Staberî summam incidêre sepulcro:
Ni sic fecissent, gladiatorum dare centum
Damnati populo paria, atque epulum, arbitrio Arrî;
Frumenti quantum metit Africa. — Sive ego prave,
Seu recte, hoc volui; ne sis patruus mihi. — Credo
Hoc Staberî prudentem animum vidisse.

DAMASIPPUS.

Quid ergo
Sensit, quum summam patrimonî insculpere saxo
Hæredes voluit?

STERTINIUS.

Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, et cavit nihil acrius; ut si
Forte minus locuples uno quadrante perisset,
Ipse videretur sibi nequior: omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent; quas qui construxerit, ille

77. *Togam componere*, accingere se ad audiendum.

83. *Antyciram omnem*, quidquid hellebori, remed. vulg. insaniæ, fert Antycira.

87-88. *Sive ego*, etc. Loquens inducitur Staberius. — *Credo*, etc. Sermonem repetit Stertinius.

95-96. Hæc dicuntur ex judicio Staberii. — *Construxerit*. Vid. Od. III, lib. II. Al. *contraxerit*.

Clarus erit, fortis, justus.

DAMASIPPUS.

Sapiensne?

STERTINIUS.

Etiam! et rex,
Et quidquid volet. Hoc, veluti virtute paratum,
Speravit magnæ laudi fore.

DAMASIPPUS.

Quid simile isti
Græcus Aristippus, qui servos projicere aurum
In media jussit Libya, quia tardius irent
Propter onus segnes? uter est insanior horum?

STERTINIUS.

Nil agit exemplum, litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharæ, nec Musæ deditus ulli;
Si scalpra et formas, non sutor; nautica vela,
Aversus mercaturis : delirus et amens
Undique dicatur merito. Quid discrepat istis,
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
Compositis, metuensque velut contingere sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
Porrectus vigilet, cum longo fuste; neque illinc
Audeat esuriens dominus contingere granum,
Ac potius foliis parcus vescatur amaris :

108. *Quid.* Al. *qui.*

112. *Porrectus*, protensus. Bentl. ex conjectura, *projectus.*

DAMASIPPUS.

Quid avarus?

STERTINIUS.

Stultus et insanus.

DAMASIPPUS.

Quid? si quis non sit avarus,
Continuo sanus?

STERTINIUS.

Minime.

DAMASIPPUS.

Cur, Stoice?

STERTINIUS.

Dicam.
Non est cardiacus (Craterum dixisse putato)
Hic æger. Recte est igitur, surgetque? Negabit;
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus; immolet æquis
Hic porcum Laribus: verum ambitiosus et audax;
Naviget Anticyram: quid enim differt, barathrone
Dones quidquid habes, an nunquam utare paratis?
Servius Oppidius Canusi duo prædia, dives
Antiquo censu, natis divisse duobus
Fertur, et hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te talos, Aule, nucesque
Ferre sinu laxo, donare et ludere vidi;

159. *Stultus et insanus.* Non magis synonymæ sunt hæ duæ voces, quam Gallice eædem, *sot et insensé.*

166. *Barathrone*, figurative, pro ventris gurgite. Al. *balatrone* (an balatro), vel *balatroni* (alicui luxurioso).

Te, Tiberi, numerare, cavis abscondere tristem :
Extimui, ne vos ageret vesania discors;
Tu Nomentanum, tu ne sequerere Cicutam.
Quare per Divos oratus uterque Penates,
Tu cave ne minuas; tu, ne majus facias id,
Quod satis esse putat pater, et natura coercet.
Præterea ne vos titillet gloria, jure-
Jurando obstringam ambo : uter Ædilis fuerit
Vestrûm Prætor, is intestabilis et sacer esto.
In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
Latus ut in Circo spatiere, aut æneus ut stes,
Nudus agris, nudus nummis, insane, paternis?
Scilicet ut plausus, quos fert Agrippa, feras tu,
Astuta ingenuum vulpes imitata leonem?
Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, vetas cur?-
Rex sum.-Nil ultra quæro plebeius.-Et æquam
Rem imperito : at si cui videor non justus, inulto
Dicere, quod sentit, permitto.-Maxime regum,
Di tibi dent capta classem reducere Troja!
Ergo consulere, et mox respondere licebit?-
Consule.-Cur Ajax, heros ab Achille secundus,
Putrescit, toties servatis clarus Achivis,
Gaudeat ut populus Priami, Priamusque inhumato,

182. *In cicere atque faba*, etc. His leguminum donis competitores ædilitatis suffragia populi captabant.

186-187. A memorata leonis fabula, ex abrupto ad regem Agamemnonem Stertinius transit.

188. *Quæro*. Al. *quære*, non interrupto alloquio.

191. *Reducere*. Al. *deducere*.

Per quem tot juvenes patrio caruere sepulcro?—
Mille ovium insanus morti dedit; inclytum Ulixem,
Et Menelaum una mecum se occidere clamans.—
Tu quum pro vitula statuis dulcem Aulide natam
Ante aras, spargisque mola caput, improbe, salsa,
Rectum animi servas?—Quorsum?—Insanus quid enim Ajax
Fecit, quum stravit ferro pecus? abstinuit vim
Uxore et gnato, mala multa precatus Atridis.
Non ille aut Teucrum, aut ipsum violavit Ulixem.—
Verum ego, ut hærentes adverso littore naves
Eriperem, prudens placavi sanguine Divos.—
Nempe tuo, furiose.—Meo, sed non furiosus.—
Qui species alias veri, scelerisque tumultu
Permixtas capiet, commotus habebitur; atque,
Stultitiane erret, nihilum distabit, an ira.
Ajax quum immeritos occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos admittis inanes,
Stas animo? et purum est vitio tibi quum tumidum est cor?
Si quis lectica nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem, ut gnatæ, paret, ancillas paret, aurum;
Rufam, et Rufillam appellet, fortique marito
Destinet uxorem, interdicto huic omne adimat jus
Prætor, et ad sanos abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta devovet agna,

208. Sensus: Qui capiet species alias *veri* et sceleris, permixtas tumultu. Al. *veris*, scilicet diversas a veris, et permixtas tumultu sceleris.

216. *Rufam, et Rufillam* diminutive, cum Baxter. et Oberlin.

Integer est animi? Ne dixeris. Ergo, ubi prava
Stultitia, hic summa est insania : qui sceleratus,
Et furiosus erit; quem cepit vitrea fama,
Hunc circumtonuit gaudens Bellona cruentis.
Nunc age, luxuriam, et Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim stultos ratio insanire nepotes.
Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
Edicit, piscator uti, pomarius, auceps,
Unguentarius, ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, cum Velabro omne macellum,
Mane domum veniant. Quid tum? Venere frequentes.
Verba facit leno: Quidquid mihi, quidquid et horum
Cuique domi est, id crede tuum; et vel nunc pete, vel cras.
Accipe, quid contra juvenis responderit æquus :
In nive Lucana dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego : tu pisces hiberno ex æquore vellis;
Segnis ego, indignus qui tantum possideam : aufer!
Sume tibi decies; tibi tantumdem; tibi triplex,
Unde uxor media currit de nocte citata.
Filius Æsopi detractam ex aure Metellæ,
Scilicet ut decies solidum exsorberet, aceto
Diluit insignem baccam; qui sanior ac si

235. *Vellis.* Al. *verris*, cum Lambino.

237. *Decies* centena sestert. millia.... Itid. *v.* 240.

238. Al. *curruti.... vocata.*

239. *Filius Æsopi*, Clodius. Vide hunc Æsop. in Ind.

240-241. *Aceto diluit baccam.* De hac margaritarum solutione, vide Plin. IX, 35.

Illud idem in rapidum flumen, jaceretve cloacam?
Quinti progenies Arrî, par nobile fratrum,
Nequitia et nugis, pravorum et amore gemellum,
Luscinias soliti impenso prandere coemptas.
Quorsum abeant? sani ut creta, an carbone notandi?
Ædificare casas, plostello adjungere mures,
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet barbatum, amentia verset.
Si puerilius his, ratio esse evincet, amare;
Nec quidquam differre, utrumne in pulvere, trimus
Quale prius, ludas opus, an meretricis amore
Sollicitus plores: quæro, faciasne, quod olim
Mutatus Polemon? ponas insignia morbi,
Fasciolas, cubital, focalia, potus ut ille
Dicitur ex collo furtim carpsisse coronas,
Postquam est impransi correptus voce magistri?
Porrigis irato puero quum poma, recusat:
Sume, Catelle; negat: si non des, optat. Amator
Exclusus quî distat, agit ubi secum, eat, an non,
Quo rediturus erat non arcessitus, et hæret
Invisis foribus? Ne nunc; quum me vocat ultro,
Accedam? an potius mediter finire dolores?

254. *Insignia morbi*, ornamenta amatorii vitii.

257. *Voce magistri*, nempe Xenocratis.

259. *Catelle*. Al. *Citelle*, æque ac voce *Zitello* blandiri solent Itali pueris, ut advertit Asconius.

260-270. Hæc similia confer cum Phædriæ et Parmenonis scena apud Terentii *Eunuchum*.

Exclusit, revocat: redeam? Non, si obsecret. Ecce
Servus, non paulo sapientior: O here, quæ res
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. In amore hæc sunt mala: bellum;
Pax rursum: hæc si quis tempestatis prope ritu
Mobilia, et cæca fluitantia sorte, laboret
Reddere certa sibi, nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens semina pomis,
Gaudes, si cameram percusti forte, penes te es?
Quid? quum balba feris annoso verba palato,
Ædificante casas qui sanior? Adde cruorem
Stultitiæ, atque ignem gladio scrutare: modo, inquam,
Hellade percussa Marius quum præcipitat se,
Cerritus fuit? an commotæ crimine mentis
Absolves hominem, et sceleris damnabis eumdem,
Ex more imponens cognata vocabula rebus?
Libertinus erat, qui circum compita siccus
Lautis mane senex manibus currebat: et, unum,
Quid tam magnum! addens, unum me surpite morti,
Dis etenim facile est, orabat; sanus utrisque
Auribus atque oculis; mentem, nisi litigiosus,
Exciperet dominus, quum venderet: hoc quoque vulgus

281. *Libertinus*, hic pro *liberto*.

283. *Surpite*. Al. in singulari, *surripe*.

Chrysippus ponit fœcunda in gente Menenî.
Jupiter, ingentes qui das adimisque dolores,
Mater ait pueri menses jam quinque cubantis,
Frigida si puerum quartana reliquerit, illo
Mane die quo tu indicis jejunia, nudus
In Tiberi stabit : casus medicusve levârit
Ægrum ex præcipiti, mater delira necabit
In gelida fixum ripa, febrimque reducet.
Quone malo mentem concussa? timore Deorum.

DAMASIPPUS.

Hæc mihi Stertinius, sapientum octavus, amico
Arma dedit, posthac ne compellarer inultus.
Dixerit insanum qui me, totidem audiet; atque
Respicere ignoto discet pendentia tergo.

HORATIUS.

Stoïce, post damnum sic vendas omnia pluris :
Qua me stultitia, quoniam non est genus unum,
Insanire putas? ego nam videor mihi sanus.

DAMASIPPUS.

Quid, caput abscissum demens quum portat Agave
Gnati infelicis, sibi tum furiosa videtur?

HORATIUS.

Stultum me fateor, liceat concedere veris,
Atque etiam insanum; tantum hoc edissere, quo me
Ægrotare putes animi vitio?

287. *Fœcunda in gente Menenî*, nempe stultorum sub istius persona.
299. *Ignoto pendentia tergo*, vel caudam ut supra *v.* 53, vel peccata.
304. *Gnati infelicis*, Penthei.

DAMASIPPUS.

Accipe : primum
Ædificas, hoc est, longos imitaris, ab imo
Ad summum totus moduli bipedalis; et idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum et incessum : quî ridiculus minus illo?
An quodcumque facit Mæcenas, te quoque verum est,
Tanto dissimilem, et tanto certare minorem?
Absentis ranæ pullis vituli pede pressis,
Unus ubi effugit, matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliserit : illa rogare,
Quantane? num tantum, sufflans sē, magna fuisset? —
Major dimidio. — Num tanto? — Quum magis atque
Se magis inflaret; Non, si te ruperis, inquit,
Par eris. Hæc a te non multum abludit imago.
Adde poëmata nunc; hoc est, oleum adde camino:
Quæ si quis sanus fecit, sanus facis et tu.
Non dico horrendam rabiem.

HORATIUS.

Jam desine.

DAMASIPPUS.

Cultum
Majorem censu.

308. *Longos*, proceros.

312. *Verum*, id est *æquum*, subaudi *facere*.

314. *Absentis ranæ*, etc. Æsopi fabula, quæ non nisi a Phædro, sed aliter narratur.

317. Edd. vulg. *tandem se inflans sic*.

320. *Hæc a te*, etc. Ad Horatium convertitur sermo.

321. *Oleum adde camino*. Proverb. idem quod, *Oleum in ignem*, pro *major fiat insania*.

HORATIUS.

Teneas, Damasippe, tuis te.

DAMASIPPUS.

Mille puellarum, puerorum mille furores.

HORATIUS.

O major tandem parcas, insane, minori.

324. *Tuis te*, nempe *vitiis*.

SATIRA IV.

EPICUREÆ SECTÆ philosophum artis culinariæ præcepta tradentem deridet.

HORATIUS.

UNDE, et quo Catius?

CATIUS.

Non est mihi tempus, aventi
Ponere signa novis præceptis, qualia vincunt
Pythagoram, Anytique reum, doctumque Platona.

HORATIUS.

Peccatum fateor, quum te sic tempore lævo
Interpellarim : sed des veniam bonus, oro.

2. *Ponere signa novis præceptis*, in animo vel in memoria nova præcepta consignare. — Ibid. *Vincunt*, nempe actu ipso, juxta C. Fea. Edd. vulg. autem *vincant*, minus positive.

3. *Anyti reum*, Socratem.

Quod si interciderit tibi nunc aliquid, repetes mox;
Sive est naturæ hoc, sive artis, mirus utroque.

CATIUS.

Quin id erat curæ, quo pacto cuncta tenerem;
Utpote res tenues, tenui sermone peractas.

HORATIUS.

Ede hominis nomen; simul et Romanus an hospes.

CATIUS.

Ipsa memor præcepta canam; celabitur auctor.
Longa quibus facies ovis erit, illa memento,
Ut sucsi melioris, et ut magis alba rotundis
Ponere : namque marem cohibent callosa vitellum.
Caule suburbano, qui siccis crevit in agris,
Dulcior; irriguo nihil est elutius horto.
Si vespertinus subito te oppresserit hospes,
Ne gallina malum responset dura palato,
Doctus eris vivam musto mersare Falerno :
Hoc teneram faciet. Pratensibus optima fungis
Natura est : aliis male creditur. Ille salubres
Æstates peraget, qui nigris prandia moris
Finiet, ante gravem quæ legerit arbore solem.
Aufidius forti miscebat mella Falerno,

7. *Sive artis*, nempe mnemonicæ. — 9. *Res tenues*, subtiles.

13. *Alba*, forsan ex albumine, Bentl. legit *alma*, bene alentia; et Sanad. *alta*, nutrita.

13-14. Ita opinantur Plin. x, 52, et Columell. IX, 5, sed non Aristot. VI, 2.

19. *Musto*, vi nempe sensus; nam in Edd. vulg. *misto* vel *mixto* (facili lapsu illius vocis) vinum aqua dilutum, ac inde enervatum, designat.

Mendose; quoniam vacuis committere venis
Nil nisi lene decet : leni præcordia mulso
Prolueris melius. Si dura morabitur alvus,
Mytilus et viles pellent obstantia conchæ,
Et lapathi brevis herba, sed albo non sine Coo.
Lubrica nascentes implent conchylia lunæ.
Sed non omne mare est generosæ fertile testæ.
Murice Baiano melior Lucrina peloris :
Ostrea Circeiis; Miseno oriuntur echini;
Pectinibus patulis jactat se molle Tarentum.
Nec sibi cœnarum quivis temere arroget artem,
Non prius exacta tenui ratione saporum.
Nec satis est cara pisces averrere mensa,
Ignarum quibus est jus aptius, et quibus assis
Languidus in cubitum jam se conviva reponet.
Umber, et iligna nutritus glande, rotundas
Curvet aper lances carnem vitantis inertem :
Nam Laurens malus est, ulvis et arundine pinguis.
Vinea submittit capreas non semper edules.
Fœcundi leporis sapiens sectabitur armos.
Piscibus atque avibus quæ natura et foret ætas,
Ante meum nulli patuit quæsita palatum.
Sunt, quorum ingenium nova tantum crustula promit.
Nequaquam satis in re una consumere curam :
Ut si quis solum hoc, malane sint vina, laboret,
Quali perfundat pisces securus olivo.

28. *Mytilus* vel *Mitylus*, gallice *moule*. Al. *Mugilis* (mullet), cum Sereno, *piscis capito* vocatus à Catone VI, 158, unde locus Horatii desumi videtur.

37. *Averrere*, *verrere* a *mensa* cetaria. Al. *everrere*.

Massica si cœlo supponas vina sereno,
Nocturna, si quid crassi est, tenuabitur aura,
Et decedet odor nervis inimicus; at illa
Integrum perdunt lino vitiata saporem.
Surrentina vafer qui miscet fæce Falerna
Vina, columbino limum bene colligit ovo;
Quatenus ima petit volvens aliena vitellus.
Tostis marcentem squillis recreabis, et Afra
Potorem cochlea; nam lactuca innatat acri
Post vinum stomacho: perna magis ac magis hillis
Flagitat in morsus refici: quin omnia malit,
Quæcumque immundis fervent allata popinis.
Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
Naturam: simplex e dulci constat olivo,
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
Non alia quam qua Byzantia putruit orca.
Hoc ubi confusum sectis inferbuit herbis,
Corycioque croco sparsum stetit, insuper addes
Pressa Venafranæ quod bacca remisit olivæ.
Picenis cedunt pomis Tiburtia succo;
Nam facie præstant. Venucula convenit ollis:
Rectius Albanam fumo duraveris uvam.
Hanc ego cum malis, ego fæcem primus et halec,

54. *Lino vitiata*, percolata.

61. *In morsus*. Al. *immorsus*. Ed. Bond. locum exponit, *Conviva nauseans vult refici*, etc.

65. *Quod*. Al. *at*, propter duplex jus. Sed nihil mutandum necesse. Sensus est, *quod*, ut fiat alterum, *pingui miscere*, etc.

71. *Venucula*, scilicet *uva*. De re ut de nomine, variant Plinii et Horatii Codd. et Edd.

73. *Fæcem et halec*, halæcem fæcatam.

Primus et invenior piper album, cum sale nigro
Incretum, puris circumposuisse catillis.
Immane est vitium, dare millia terna macello,
Angustoque vagos pisces urgere catino.
Magna movet stomacho fastidia, seu puer unctis
Tractavit calicem manibus, dum furta ligurrit;
Sive gravis veteri crateræ limus adhæsit.
Vilibus in scopis, in mappis, in scobe, quantus
Consistit sumptus? neglectis, flagitium ingens.
Ten' lapides varios lutulenta radere palma,
Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi justius illis,
Quæ nisi divitibus nequeunt contingere mensis.

HORATIUS.

Docte Cati, per amicitiam Divosque rogatus,
Ducere me auditum, perges quocumque, memento.
Nam quamvis memori referas mihi pectore cuncta,
Non tamen interpres tantumdem juveris : adde
Vultum habitumque hominis; quem tu vidisse beatus,
Non magni pendis, quia contigit : at mihi cura
Non mediocris inest, fontes ut adire remotos,
Atque haurire queam vitæ præcepta beatæ.

76. *Millia terna* sestert.

90. *Memori referas.* Id est, memori pectore referas mihi.

SATIRA V.

IN CAPTATORES HEREDITATUM. Ulyssem inter et Tiresiam denuo consultum Dialogus.

ULYSSES.

Hoc quoque, Tiresia, præter narrata, petenti
Responde : quibus amissas reparare queam res
Artibus atque modis. Quid rides?

TIRESIAS.

Jamne doloso
Non satis est Ithacam revehi, patriosque penates
Adspicere?

ULYSSES.

O nulli quidquam mentite, vides, ut
Nudus inopsque domum redeam, te vate, neque illic
Aut apotheca procis intacta est, aut pecus : atqui
Et genus, et virtus, nisi cum re, vilior alga est.

TIRESIAS.

Quando pauperiem, missis ambagibus, horres;
Accipe, qua ratione queas ditescere. Turdus,
Sive aliud privum dabitur tibi, devolet illuc,
Res ubi magna nitet, domino sene : dulcia poma,
Et quoscumque feret cultus tibi fundus honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives :
Qui quamvis perjurus erit, sine gente, cruentus

3. *Doloso.* Al. *Dolose*, ut respondens, *O nulli mentite.*

11. *Aliud privum*, aliquid peculiare.

15. *Sine gente*, non gentilis, sed libertus aut libertinus.

Sanguine fraterno, fugitivus; ne tamen illi
Tu comes exterior, si postulet, ire recuses.

ULYSSES.

Utne tegam spurco Damæ latus? haud ita Trojæ
Me gessi, certans semper melioribus.

TIRESIAS.

Ergo
Pauper eris.

ULYSSES.

Fortem hoc animum tolerare jubebo:
Et quondam majora tuli. Tu protinus, unde
Divitias, ærisque ruam, dic Augur, acervos.

TIRESIAS.

Dixi equidem, et dico. Captes astutus ubique
Testamenta senum : neu, si vafer unus et alter
Insidiatorem præroso fugerit hamo,
Aut spem deponas, aut artem illusus omittas.
Magna minorve foro si res certabitur olim,
Vivet uter locuples sine gnatis, improbus ultro,
Qui meliorem audax vocet in jus, illius esto
Defensor : fama civem causaque priorem
Sperne, domi si gnatus erit, fœcundave conjux.
Quinte, puta, aut Publi (gaudent prænomine molles
Auriculæ) tibi me virtus tua fecit amicum :
Jus anceps novi, causas defendere possum.

17-18. *Comes exterior.... tegam latus*, inferior a lævo latere obambulem.

25. *Præroso hamo*, metaphora de pisce hami funiculum vel escam prærodente.

32. *Quinte, puta*, etc. Allocutionis formula ad captandam senem.

Eripiet quivis oculos citius mihi, quam te
Contemptum quassa nuce pauperet : hæc mea
cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis jocus; ire domum atque
Pelliculam curare jube : fi cognitor ipse.
Persta, atque obdura; seu rubra canicula findet
Infantes statuas; seu pingui tentus omaso
Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens
Inquiet) ut patiens! ut amicis aptus! ut acer!
Plures annabunt thunni, et cetaria crescent.
Si cui præterea validus male filius in re
Præclara sublatus aletur; ne manifestum
Cœlibis obsequium nudet te, leniter in spem
Adrepe officiosus, ut et scribare secundus
Hæres, et, si quis casus puerum egerit Orco,
In vacuum venias : perraro hæc alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cumque legendum,
Abnuere, et tabulas a te removere memento :
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima secundo
Cera velit versu; solus, multisne cohæres?
Veloci perçurre oculo. Plerumque recoctus
Scriba ex Quinqueviro corvum deludet hiantem,
Captatorque dabit risus Nasica Corano.

36. *Quassa nuce*, concussa. Al. *cassa*, inani.

38. *Fi cognitor*. Patronus esto. — 40. *Infantes statuas*, non fantes.

41. *Furius hybernas*, etc. Parodia versus Furii vatis, *Jupiter hybernas*, etc.

50. *In vacuum*, in filii locum.

56. *Ex quinqueviro*. Quinquevíratus munere jam functus.

ULYSSES.

Num furis? an prudens ludis me, obscura canendo?

TIRESIAS.

O Laertiade, quidquid dicam, aut erit, aut non :
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.

ULYSSES.

Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet, ede.

TIRESIAS.

Tempore quo juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Ænea, tellure marique
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, metuentis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet; tabulas socero dabit, atque
Ut legat orabit : multum Nasica negatas
Accipiet tandem, et tacitus leget; invenietque
Nil sibi legatum, præter plorare, suisque.
Illud ad hæc jubeo : mulier si forte dolosa
Libertusve senem delirum temperet, illis
Accedas socius; laudes, lauderis ut absens :
Adjuvat hoc quoque; sed vincit longe prius ipsum
Expugnare caput : scribet mala carmina vecors?
Laudato : scortator erit? cave te roget : ultro
Penelopen facilis potiori trade.

ULYSSES.

Putasne,
Perduci poterit tam frugi tamque pudica,
Quam nequiere proci recto depellere cursu?

62. *Juvenis*, Augustus. — 70. Alia captationis præscriptæ formula.

TIRESIAS.

Venit enim magnum donandi parca juventus,
Nec tantum Veneris, quantum studiosa culinæ.
Sic tibi Penelope frugi est : quæ si semel uno
De sene gustarit, tecum partita lucellum,
Ut canis, a corio nunquam absterrebitur uncto.
Me sene, quod dicam, factum est : anus improba Thebis
Ex testamento sic est elata : cadaver
Unctum oleo largo nudis humeris tulit hæres;
Scilicet elabi si posset mortua : credo,
Quod nimium institerat viventi. Cautus adito :
Neu desis operæ, neve immoderatus abundes.
Difficilem et morosum offendet garrulus : ultra
Non etiam sileas. mavus sis comicus, atque
Stes capite obstipo, multum similis metuenti.
Obsequio grassare : mone, si increbuit aura,
Cautus uti velet carum caput ; extrahe turba,
Oppositis humeris : aurem substringe loquaci.
Importunus amat laudari? donec, Ohe! jam
Ad cœlum manibus sublatis, dixerit, urge; et
Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.
Quum te servitio longo curaque levârit;
Et certum vigilans : Quartæ esto partis Ulixes,
Audieris, hæres : Ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? unde mihi tam fortem, tamque fidelem?

79. *Venit magnum.* Quidam interpretantur : *Venalis est magno pretio*, scilicet Penelope.

90. Al. *garrulus ultro*, absque interpuncto.

Sparge subinde: et, si paulum potes, illacrymare. Est
Gaudia prodentem vultum celare. Sepulcrum
Permissum arbitrio, sine sordibus exstrue: funus
Egregie factum laudet vicinia. Si quis
Forte cohæredum senior male tussiet, huic tu
Dic, ex parte tua, seu fundi sive domus sit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. Sed me
Imperiosa trahit Proserpina: vive, valeque.

103. *Sparge*, nempe hæc verba. — 105. *Permissum*. Al. *commissum*.

SATIRA VI.

HORATII VOTUM. Et otii, quo ruri fruitur, præ curis urbanis, laudes.

Hoc erat in votis: modus agri non ita magnus,
Hortus ubi, et tecto vicinus jugis aquæ fons,
Et paulum silvæ super his foret. Auctius atque
Di melius fecere; bene est: nil amplius oro,
Maia nate, nisi ut propria hæc mihi munera faxis;
Si neque majorem feci ratione mala rem,
Nec sum facturus vitio culpave minorem;
Si veneror stultus nihil horum: O si angulus ille
Proximus accedat, qui nunc denormat agellum!
O si urnam argenti fors quæ mihi monstret, ut illi,
Thesauro invento qui mercenarius agrum

5. *Maia nate*, Mercuri.

Illum ipsum mercatus aravit, dives amico
Hercule! Si, quod adest, gratum juvat; hac prece te oro,
Pingue pecus domino facias, et cætera, præter
Ingenium; utque soles, custos mihi maximus adsis.
Ergo ubi me in montes et in arcem ex urbe removi,
(Quid prius illustrem Satiris, Musaque pedestri?)
Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,
Autumnusque gravis, Libitinæ quæstus acerbæ.
Matutine pater, seu Jane libentius audis,
Unde homines operum primos vitæque labores
Instituunt, (sic Dis placitum,) tu carminis esto
Principium. Romæ sponsorem me rapis.—Eia,
Ne prior officio quisquam respondeat, urge:
Sive Aquilo radit terras, seu bruma nivalem
Interiore diem gyro trahit, ire necesse est.—
Postmodo, quod mi obsit, clare certumque locuto,
Luctandum in turba; facienda injuria tardis.—
Quid vis, insane? et quas res agis improbus? urget
Iratis precibus; tu pulses omne quod obstat,
Ad Mæcenatem memori si mente recurras.—
Hoc juvat, et melli est, non mentiar. At simul atras
Ventum est Esquilias, aliena negotia centum
Per caput et circa saliunt latus. Ante secundam
Roscius orabat sibi adesses ad Puteal cras.

13. *Hercule*, recludendis thesauris præesse dicto.
15. *Præter ingenium*, cujus mihi benigna vena est.
17. *Musa pedestri*, non alta petenti. — 23. Janum loquentem inducit.
29. Verba sunt cujusdam ex turba.
35. *Ad Puteal* Fori Romani, quo Prætor jus dicebat.

De re communi scribæ magna atque nova te
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
Imprimat his, cura, Mæcenas signa tabellis.
Dixeris, Experiar : Si vis, potes, addit, et instat.
Septimus octavo propior jam fugerit annus,
Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero, dumtaxat ad hoc, quem tollere rheda
Vellet, iter faciens, et cui concredere nugas
Hoc genus : Hora quota est? Thrax est Gallina Syro par?
Matutina parum cautos jam frigora mordent;
Et quæ rimosa bene deponuntur in aure.
Per totum hoc tempus subjectior in diem et horam
Invidiæ. Noster ludos spectaverat una;
Luserat in campo, Fortunæ filius; omnes.
Frigidus a Rostris manat per compita rumor;
Quicumque obvius est, me consulit : — O bone (nam te
Scire, Deos quoniam propius contingis, oportet)
Num quid de Dacis audisti?—Nil equidem.—Ut tu
Semper eris derisor! — At omnes Di exagitent me,
Si quidquam.—Quid? militibus promissa, Triquetra
Prædia Cæsar, an est Itala tellure daturus?
Jurantem me scire nihil, mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
Perditur hæc inter misero lux, non sine votis :

44. Thrax ille et Syrus duo gladiatores. — 49. *Omnes* nempe dicunt.
52. *Deos*, Optimates, scilicet Augustum et Mæcenatem.
55-56. *Triquetra*. Ex Sicula tellure sic dicta, an ex Itala. Vide Ind.
59. *Perditur lux*, consumitur dies.

O rus, quando ego te adspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno, et inertibus horis,
Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?
O quando faba Pythagoræ cognata, simulque
Uncta satis pingui ponentur oluscula lardo?
O noctes, cœnæque Deûm! quibus ipse, meique,
Ante larem proprium vescor, vernasque procaces
Pasco libatis dapibus. Prout cuique libido est,
Siccat inæquales calices conviva, solutus
Legibus insanis; seu quis capit acria fortis
Pocula, seu modicis uvescit lætius. Ergo
Sermo oritur, non de villis domibusve alienis,
Nec, male necne Lepos saltet; sed quod magis ad nos
Pertinet, et nescire malum est, agitamus: utrumne
Divitiis homines, an sint virtute beati?
Quidve ad amicitias, usus, rectumne trahat nos?
Et quæ sit natura boni, summumque quid ejus?
Cervius hæc inter vicinus garrit aniles
Ex re fabellas. Si quis nam laudat Arelli
Sollicitas ignarus opes, sic incipit: — Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse cavo, veterem vetus hospes amicum;
Asper, et attentus quæsitis, ut tamen arctum
Solveret hospitiis animum. Quid multa? neque ille

63. *Cognata*, sic lepide dicta, quasi Pythagoræ a faba abstinentis parente.

65. *Cœnæ Deûm*, suavitate plenæ quali fruuntur Dii.

69. *Solutus legibus*, a magistro bibendi non æque præscriptis.

75. *Usus, rectumne*, utile an honestum.

79. *Sic incipit*, nempe Cervius.

Sepositi ciceris, nec longæ invidit avenæ :
Aridum et ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit, cupiens varia fastidia cœnæ
Vincere tangentis male singula dente superbo;
Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
Esset ador loliumque, dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc : Quid te juvat, inquit, amice,
Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque feris præponere silvis?
Carpe viam, mihi crede, comes, terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
Aut magno, aut parvo lethi fuga : quo, bone, circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus;
Vive memor quam sis ævi brevis. Hæc ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exsilit : inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia nocturni subrepere. Jamque tenebat
Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia; rubro ubi cocco
Tincta super lectos canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul exstructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit
Agrestem, veluti succinctus cursitat hospes,
Continuatque dapes; nec non vernaliter ipsis

84. Cum casu genitivo, ut apud Græcos. Latine subintelligere est, *quantitatem*.

102-103. *Rubro cocco.... canderet*, i. e. splenderet.

108. *Vernaliter*, vernarum more.

Fungitur officiis, prælambens omne quod affert.
Ille cubans gaudet mutata sorte, bonisque
Rebus agit lætum convivam; quum subito ingens
Valvarum strepitus lectis excussit utrumque.
Currere per totum pavidi conclave; magisque
Exanimes trepidare, simul domus alta Molossis
Personuit canibus. Tum rusticus: Haud mihi vita
Est opus hac, ait, et valeas: me silva cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur ervo.

109. *Prælambens.* Al. *prælibans.* — 111. *Agit*, se effert vel præbet. 115. *Canibus* robustis a Molossa. Vide Ind.

SATIRA VII.

Lepide se ipse carpit ex persona servi, et ostendit, LIBERUM SOLUM ESSE SAPIENTEM.

DAVUS.

Jamdudum ausculto; et cupiens tibi dicere servus
Pauca, reformido.

HORATIUS.

Davusne?

DAVUS.

Ita, Davus, amicum
Mancipium domino, et frugi quod sit satis; hoc est,
Ut vitale putes.

4. *Vitale*, vita, nempe libera, dignum.

HORATIUS.

Age, libertate Decembri,
Quando ita majores voluerunt, utere; narra.

DAVUS.

Pars hominum vitiis gaudet constanter, et urget
Propositum; pars multa natat, modo recta capessens,
Interdum pravis obnoxia : sæpe notatus
Cum tribus annellis, modo læva Priscus inani,
Vixit inæqualis, clavum ut mutaret in horas;
Ædibus ex magnis subito se conderet, unde
Mundior exiret vix libertinus honeste.
Jam mœchus Romæ, jam mallet doctor Athenis
Vivere; Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, postquam illi justa chiragra
Contudit articulos, qui pro se tolleret, atque
Mitteret in phimum talos, mercede diurna
Conductum pavit : quanto constantior idem
In vitiis, tanto levius miser, ac prior illo,
Qui jam contento, jam laxo fune laborat.

HORATIUS.

Non dices hodie, quorsum hæc tam putida tendant,
Furcifer?

4. *Libertate Decembri*, Saturnalium festis diebus.

9. *Læva inani*, annulis vacua.

10. *Clavum mutaret*, latum angusto, et vicissim.

14. *Vertumnis*, quasi plurali numero; Vertumno nempe multiformi annum vertente.

19. *Ac prior* (nimirum *potior*) *illo*, ut passim, et sic exponit Acron. Al. *ac* (pro *quam*) *prior ille*, nempe Priscus; quæ lectio *prior illo* haud digna Horatio extaret juxta C. Fea.

DAVUS.

Ad te, inquam.

HORATIUS.

Quo pacto, pessime?

DAVUS.

Laudas
Fortunam et mores antiquæ plebis; et idem,
Si quis ad illa Deus subito te agat, usque recuses;
Aut quia non sentis, quod clamas, rectius esse,
Aut quia non firmus rectum defendis, et hæres,
Nequicquam cœno cupiens evellere plantam.
Romæ rus optas, absentem rusticus Urbem
Tollis ad astra levis. Si nusquam es forte vocatus
Ad cœnam, laudas securum olus; ac, velut usquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, amasque,
Quod nusquam tibi sit potandum. Jusserit ad se
Mæcenas serum sub lumina prima venire
Convivam : Nemon' oleum fert ocius? ecquis
Audit? cum magno blateras clamore, furisque.
Milvius et scurræ tibi non referenda precati
Discedunt. Etenim fateor, me, dixerit ille,
Duci ventre levem; nasum nidore supinor;
Imbecillus, iners, si quid vis, adde, popino.
Tu, quum sis quod ego, et fortassis nequior, ultro
Insectere, velut melior? verbisque decoris
Obvolvas vitium? quid, si me stultior ipso

34. *Oleum*, quo ungebantur cœnaturi.

36. *Milvius et scurræ*, parasiti.

Quingentis empto drachmis deprênderis? aufer
Me vultu terrere; manum stomachumque teneto,
Dum, quæ Crispini docuit me janitor, edo.
Te conjux aliena capit, meretricula Davum:
Peccat uter nostrûm cruce dignius? acris ubi me
Natura incendit, sub clara nuda lucerna
Quæcumque excepit turgentis verbera caudæ
Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum,
Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne
Ditior, aut formæ melioris meiat eodem.
Tu, quum projectis insignibus, annulo equestri,
Romanoque habitu, prodis ex judice, Dama
Turpis, odoratum caput obscurante lacerna,
Non es, quod simulas? metuens induceris, atque
Altercante libidinibus tremis ossa pavore.
Quid refert, uri virgis, ferroque necari,
Auctoratus eas; an turpi clausus in arca,
Quo te demisit peccati conscia herilis,
Contractum genibus tangas caput? Estne marito
Matronæ peccantis in ambos justa potestas?
In corruptorem vel justior; illa tamen se
Non habitu mutatve loco, peccatve superne,
Quum te formidet mulier, neque credat amanti.
Ibis sub furcam prudens, dominoque furenti

45. *Crispini*, philosophi.

48. *Clara lucerna*; etiam de die. Al. *lacerna*, pellucida veste.

54. *Ex judice*, cujus munus equestri titulo tribuebatur, factus es *Dama*.

58–59. Sensus est: *Quid refert an* gladiator *auctoratus* eas, etc., an mœchus *sis clausus*, etc.

66. *Domino*, vel marito dominæ, vel dominanti libidini.

Committes rem omnem, et vitam, et cum corpore famam.
Evasti? credo, metues, doctusque cavebis.
Quæres, quando iterum paveas, iterumque perire
Possis. O toties servus! quæ bellua ruptis,
Quum semel effugit, reddit se prava catenis?
Non sum mœchus, ais. Neque ego, hercule, fur, ubi vasa
Prætereo sapiens argentea: tolle periclum,
Jam vaga prosiliet frænis natura remotis.
Tune mihi dominus, rerum imperiis hominumque
Tot tantisque minor; quem ter vindicta quaterque
Imposita haud unquam misera formidine privet?
Adde super, dictis quod non levius valeat: nam
Sive vicarius est, qui servo paret (uti mos
Vester ait) seu conservus; tibi quid sum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis servis miser, atque
Duceris, ut nervis alienis mobile lignum.
Quisnam igitur liber? Sapiens, sibi qui imperiosus;
Quem neque pauperies, neque mors, neque vincula terrent;
Responsare cupidinibus, contemnere honores
Fortis; et in se ipso totus teres atque rotundus,
Externi ne quid valeat per læve morari;
In quem manca ruit semper fortuna. Potesne
Ex his ut proprium quid noscere? Quinque talenta
Poscit te mulier, vexat, foribusque repulsum

76. *Vindicta*, virga qua Prætor caput servi, corpore tantum liberi, tangebat.

82. *Lignum*, simulacrum ligneum.

86. *Totus teres atque rotundus*, æquabilis, sine fuco nec dolo.

Perfundit gelida : rursus vocat. Eripe turpi
Colla jugo : liber, liber sum, dic age : non quis;
Urget enim dominus mentem non lenis, et acres
Subjectat lasso stimulos, versatque negantem.
Vel quum Pausiaca torpes, insane, tabella,
Qui peccas minus atque ego, quum Fulvi Rutubæque,
Aut Placideiani contento poplite miror
Prælia, rubrica picta aut carbone; velut si
Revera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri? Nequam et cessator Davus; at ipse
Subtilis veterum judex et callidus audis.
Nil ego, si ducor libo fumante : tibi ingens
Virtus atque animus cœnis responsat opimis?
Obsequium ventris mihi perniciosius est; cur?
Tergo plector enim : qui tu impunitior illa,
Quæ parvo sumi nequeunt, obsonia captas?
Nempe inamarescunt epulæ sine fine petitæ,
Illusique pedes vitiosum ferre recusant
Corpus. An hic peccat, sub noctem qui puer uvam
Furtiva mutat strigili? Qui prædia vendit,
Nil servile, gulæ parens, habet? Adde, quod idem
Non horam tecum esse potes, non otia recte
Ponere; teque ipsum vitas, fugitivus ut erro,
Jam vino quærens, jam somno fallere curam :
Frustra; nam comes atra premit, sequiturque fugacem.

94. *Stimulos*, calcaria. Metaph. ex equo ducta.
98. *Picta* in pariete. — 100. *Cessator*, piger; subaudi *audio*.
102. *Nil ego*, nihili homo.

HORATIUS.

Unde mihi lapidem?

DAVUS.

Quorsum est opus?

HORATIUS.

Unde sagittas?

DAVUS (*seorsim*).

Aut insanit homo, aut versus facit.

HORATIUS.

Ocius hinc te
Ni rapis, accedes opera agro nona Sabino.

118. *Opera nona*, nonus operarius.

SATIRA VIII.

Nasidieni cœnam putide splendidam, sub Fundanii persona, irridet.

HORATIUS.

Ut te Nasidieni juvit cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam, dictus here illic
De medio potare die.

FUNDANIUS.

Sic, ut mihi nunquam
In vita fuerit melius.

HORATIUS.

Da, si grave non est,
Quæ prima iratum ventrem placaverit esca. 5

FUNDANIUS.

In primis Lucanus aper leni fuit Austro
Captus, ut aiebat cœnæ pater; acria circum
Rapula, lactucæ, radíées, qualia lassum
Pervellunt stomachum; siser, halec, fæcula Coa.
His ubi sublatis, puer alte cinctus acernam
Gausape purpureo mensam pertersit, et alter
Sublegit quodcumque jaceret inutile, quodque
Posset cœnantes offendere: ut Attica virgo
Cum sacris Cereris, procedit fuscus Hydaspes,
Cæcuba vina ferens; Alcon, Chium maris expers.
Hic herus: Albanum, Mæcenas, sive Falernum
Te magis appositis delectat? habemus utrumque.
Divitias miseras!

HORATIUS.

Sed queis cœnantibus una,
Fundani, pulchre fuerit tibi, nosse laboro.

FUNDANIUS.

Summus ego, et prope me Viscus Thurinus, et infra,
Si memini, Varius; cum Servilio Balatrone

7. *Cœnæ pater*, præfectus convivii, Nasidienus.

9. *Siser*, forsan genus pastinacæ. — Ibid. *Halec*. Vide supra Satir. IV, v. 73.

12. *Sublegit*, subtus collegit. — 14. *Cum sacris*, nempe canistris.

15. *Alcon*, servus alter. *Chium, maris expers*, vel aquæ marinæ, vel potius non transvectum mare, sed in Italia factum.

18. *Divitias miseras!* id est, præ Cæcubis vinis et Chio. Nasidienus ideo, non Horatius, hæc verba profert; et hic Edd. Massucco et Bentlei cum Dacerio consentiunt.

Vibidius, quos Mæcenas adduxerat umbras.
Nomentanus erat super ipsum, Porcius infra,
Ridiculus totas simul obsorbere placentas.
Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte lateret,
Indice monstraret digito: nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto celantia succum;
Ut vel continuo patuit, quum passeris atque
Ingustata mihi porrexerat ilia rhombi.
Post hoc me docuit, melimela rubere minorem
Ad lunam delecta. Quid hoc intersit, ab ipso
Audieris melius. Tum Vibidius Balatroni:
Nos, nisi damnose bibimus, moriemur inulti:
Et calices poscit majores. Vertere pallor
Tum parochi faciem, nil sic metuentis, ut acres
Potores; vel quod maledicunt liberius, vel
Fervida quod subtile exsurdant vina palatum.
Invertunt Allifanis vinaria tota
Vibidius Balatroque, secutis omnibus: imi
Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.

22. *Quos* (non invitatos) *adduxerat umbras.* Metaphor. ex umbra corpus sequente.

31. *Docuit*, nempe Nomentanus.

34. *Damnose*, convivatoris damno. — 36. *Parochi*, ejusdem domini.

38. *Exsurdant* palatum. Translatio ab uno ad aliud sensum, ut apud nos *abasourdir* ab aure ad totum corpus.

39. *Invertunt Allifanis vinaria*, in caput vertendo vinaria evacuant *Allifanis* poculis.

40-41. *Secutis omnibus: imi Convivæ lecti*, id est imæ partis lectorum, in qua erat cum parasitis Nasidienus, acres metuens potores (*v.* 36). Et sic etiam J. Boud, licet *Convivæ lecti* ab ipso in scholiis *electi* dicantur: unde ejus editor Achaintre, reponit, cum Edd. vulg., *secutis omnibus imis*, postposito puncto.

Affertur squillas inter murænа natantes
In patina porrecta. Sub hoc herus: Hæc gravida, inquit,
Capta est, deterior post partum carne futura.
His mixtum jus est, oleo, quod prima Venafri
Pressit cella; garo de succis piscis Iberi;
Vino quinquenni, verum citra mare nato,
Dum coquitur (cocto Chium sic convenit, ut non
Hoc magis ullum aliud), pipere albo, non sine aceto,
Quod Methymnæam vitio mutaverit uvam.
Erucas virides, inulas ego primus amaras
Monstravi incoquere, illutos Curtillus echinos,
Ut melius, muria, quam testa marina remittit.
Interea suspensa graves aulæa ruinas
In patinam fecere, trahentia pulveris atri
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
Nos majus veriti, postquam nihil esse pericli
Sensimus, erigimur. Rufus, posito capite, ut si
Filius immaturus obisset, flere. Quis esset
Finis, ni sapiens sic Nomentanus amicum
Tolleret: Heu Fortuna! quis est crudelior in nos
Te Deus? ut semper gaudes illudere rebus
Humanis! Varius mappa compescere risum
Vix poterat. Balatro suspendens omnia naso,

46. *Piscis Iberi*, nempe scombri.

50. *Quod vitio mutaverit uvam*, pro, in quod (acetum), vitium (corruptio) uvam mutaverit.

58. *Rufus, posito capite*, Nasidienus, capite demisso.

64. *Suspendens naso*, subsannans, deridens, ut Satir. VI, lib. I, v. 5, et alib.

Hæc est conditio vivendi, aiebat; eoque
Responsura tuo nunquam est par fama labori.
Tene, ut ego accipiar laute, torquerier omni
Sollicitudine districtum? ne panis adustus,
Ne male conditum jus apponatur? ut omnes
Præcincti recte pueri comptique ministrent?
Adde hos præterea casus: aulæa ruant si,
Ut modo; si patinam pede lapsus frangat agaso.
Sed convivatoris, uti ducis, ingenium res
Adversæ nudare solent, celare secundæ.
Nasidienus ad hæc: Tibi Di, quæcumque preceris,
Commoda dent! ita vir bonus es, convivaque comis.
Et soleas poscit. Tum in lecto quoque videres
Stridere secreta divisos aure susurros.

HORATIUS.

Nullos his mallem ludos spectasse: sed illa
Redde, age, quæ deinceps risisti.

FUNDANIUS.

Vibidius dum
Quærit de pueris, num sit quoque fracta lagena,
Quod sibi poscenti non dentur pocula; dumque
Ridetur fictis rerum, Balatrone secundo;
Nasidiene, redis mutatæ frontis, ut arte
Emendaturus fortunam; deinde secuti
Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis, sparsi sale multo, non sine farre;
Pinguibus et ficis pastum jecur anseris albi;

88. *Pastum jecur anseris;* cujus saginati bonitatem veteres novere, teste Plin. lib. x, cap. 20.

Et leporum avulsos, ut multo suavius, armos,
Quam si cum lumbis quis edit: tum pectore adusto
Vidimus et merulas poni, et sine clune palumbes;
Suaves res, si non causas narraret earum et
Naturas dominus: quem nos sic fugimus ulti,
Ut nihil omnino gustaremus, velut illis
Canidia afflasset, pejor serpentibus Afris.

89. *Avulsos, ut multo suavius, armos*, ironice. Vide Satir. IV, supra, *v.* 44.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLÆ.

Q. HORATII FLACCI

EPISTOLARUM

LIBER PRIMUS.

EPISTOLA I.

AD MÆCENATEM.

Omissa re ludicra philosophiæ se tradit.

PRIMA dicte mihi, summa dicende Camena,
Spectatum satis, et donatum jam rude, quæris,
Mæcenas, iterum antiquo me includere ludo.
Non eadem est ætas, non mens. Veianius, armis
Herculis ad postem fixis, latet abditus agro,
Ne populum extrema toties exoret arena.
Est mihi purgatam crebro qui personet aurem:
Solve senescentem mature sanus equum, ne
Peccet ad extremum ridendus, et ilia ducat.
Nunc itaque et versus et cætera ludicra pono:
Quid verum atque decens curo et rogo, et omnis
in hoc sum:

2. *Rude.* Metaphor. ex virga qua gladiatores, vacatione digni, a prætore donabantur.

7. *Est mihi*, nempe monens genius vel ratio.

9. *Ilia ducat*, laborans trahat, instar equi senio confecti.

Condo et compono, quæ mox depromere possim.
Ac ne forte roges, quo me duce, quo lare tuter :
Nullius addictus jurare in verba magistri,
Quo me cumque rapit tempestas, deferor hospes.
Nunc agilis fio, et versor civilibus undis :
Virtutis veræ custos, rigidusque satelles
Nunc, in Aristippi furtim præcepta relabor;
Et mihi res, non me rebus submittere conor.
Ut nox longa, quibus mentitur amica, diesque
Longa videtur opus debentibus; ut piger annus
Pupillis, quos dura premit custodia matrum :
Sic mihi tarda fluunt ingrataque tempora, quæ spem
Consiliumque morantur agendi gnaviter id, quod
Æque pauperibus prodest, locupletibus æque,
Æque neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat, ut his ego me ipse regam solerque elementis.
Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi;
Nec, quia desperes invicti membra Glyconis,
Nodosa corpus nolis prohibere chiragra.
Est quadam prodire tenus, si non datur ultra.
Fervet avaritia miseroque cupidine pectus?

15. *Quo.... rapit tempestas*, quo.... rapiunt venti (temporum vices).

16. *Nunc agilis fio* (scilicet practicus, ut Peripateticus), *et* tamen *versor* (Al. cum Edd. vulg. *mersor*) *civilibus undis*, negotiis.

17-18. *Rigidusque satelles nunc*, id est, rigidus nunc factus cum Stoïcis, *in Aristippi furtim* (me vix sentiente) *præcepta relabor;*

19. *Et mihi res.... submittere* (Al. *subjungere*), Academicus *conor*. Epicureus quandoque relapsus.

32. *Quadam..... tenus*, ut *aliquatenus*. Edd. vulg. *quodam*, forsan particula motus, *quo*, cum syllaba *dam*. — Al. *quoddam*, et sic C. Fea.

Sunt verba et voces, quibus hunc lenire dolorem
Possis, et magnam morbi deponere partem.
Laudis amore tumes? sunt certa piacula, quæ te
Ter pure lecto poterunt recreare libello.
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator,
Nemo adeo ferus est, ut non mitescere possit,
Si modo culturæ patientem commodet aurem.
Virtus est, vitium fugere; et sapientia prima,
Stultitia caruisse. Vides, quæ maxima credis
Esse mala, exiguum censum, turpemque repulsam,
Quanto devites animo capitisque labore.
Impiger extremos curris mercator ad Indos,
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes:
Ne cures ea, quæ stulte miraris et optas,
Discere, et audire, et meliori credere non vis?
Quis circum pagos et circum compita pugnax,
Magna coronari contemnat Olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis sine pulvere palmæ?
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est;
Virtus post nummos. Hæc Janus summus ab imo
Prodocet: hæc recinunt juvenes dictata senesque,
Lævo suspensi loculos tabulamque lacerto.
Si quadringentis, sex, septem millia desunt,
Est animus tibi, sunt mores, et lingua, fidesque;

47. Sensus est: *Non vis discere, etc., ne cures ea quæ*, etc.

54. *Janus summus ab imo*, nempe totus vicus Jani, ab imo ad summum, quem colebant fœneratores.

56. Ad quos spectat idem versus, vide lib. 1, Satir. VI, v. 74.

57. *Quadringentis*, subaudi *millibus sestert.*

Plebs eris. At pueri ludentes, Rex eris, aiunt,
Si recte facies. Hic murus aheneus esto,
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
Roscia, dic sodes, melior lex, an puerorum est
Nænia, quæ regnum recte facientibus offert,
Et maribus Curiis et decantata Camillis?
Isne tibi melius suadet, qui rem facias; rem,
Si possis, recte; si non, quocunque modo rem;
Ut propius spectes lacrymosa poëmata Puppi:
An qui Fortunæ te responsare superbæ
Liberum et erectum præsens hortatur et aptat?
Quod si me populus Romanus forte roget, cur
Non, ut porticibus, sic judiciis fruar isdem,
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit;
Olim quod vulpes ægroto cauta leoni
Respondit, referam: « Quia me vestigia terrent,
« Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum. »
Bellua multorum es capitum: nam quid sequar? aut quem?
Pars hominum gestit conducere publica: sunt qui
Crustis et pomis viduas venentur avaras,
Excipiantque senes, quos in vivaria mittant:
Multis occulto crescit res fœnore. Verum
Esto aliis alios rebus studiisque teneri;
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus Baiis prælucet amœnis,
Si dixit dives, lacus et mare sentit amorem

69. Al. cum Ed. principe, *optat*. — 74. Ex Æsopi fabula.
76. *Bellua multorum es*, etc. Apostrophe ad populum ipsum.
77. *Conducere publica* vectigalia. — 84. *Lacus* Lucrinus.

Festinantis heri : cui si vitiosa libido
Fecerit auspicium, cras ferramenta Teanum
Tolletis, fabri. Lectus genialis in aula est?
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita :
Si non est, jurat bene solis esse maritis.
Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?
Quid pauper? ride : mutat cœnacula, lectos,
Balnea, tonsores; conducto navigio æque
Nauseat ac locuples, quem ducit priva triremis.
Si curtatus inæquali tonsore capillos
Occurro, rides; si forte subucula pexæ
Trita subest tunicæ, vel si toga dissidet impar,
Rides : quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit, repetit quod nuper omisit?
Æstuat, et vitæ disconvenit ordine toto?
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas solemnia me, neque rides,
Nec medici credis, nec curatoris egere
A prætore dati, rerum tutela mearum
Quum sis, et prave sectum stomacheris ob unguem
De te pendentis, te respicientis amici.
Ad summam, sapiens uno minor est Jove, dives,
Liber, honoratus, pulcher, rex denique regum;
Præcipue sanus, nisi quum pituita molesta est.

91. Mæcenatem forsan inducit quærentem : *Quid pauper?* Cui respondet Horatius : *Ride.*

94. *Curtatus.* Al. *curatus.* — 101. *Solemnia me*, ut solitum me.

104. *Sectum ob unguem*, ob leve incommodum.

108. *Sanus*, sic dictus a Stoïcis etiam si ægrotet, hoc versu irridetur.

EPISTOLA II.

AD LOLLIUM.

HOMERUM, præ philosophis, optimum esse magistrum sapientiæ, cujus præcepta mature ediscenda docet.

TROJANI belli scriptorem, maxime Lolli,
Dum tu declamas Romæ, Præneste relegi;
Qui, quid sit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Planius ac melius Chrysippo et Crantore dicit.
Cur ita crediderim, nisi quid te detinet, audi.
Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Græcia Barbariæ lento collisa duello,
Stultorum regum et populorum continet æstus.
Antenor censet belli præcidere causam.
Quid Paris? ut salvus regnet, vivatque beatus,
Cogi posse negat. Nestor componere lites
Inter Peliden festinat et inter Atriden:
Hunc amor, ira quidem communiter urit utrumque.
Quidquid delirant reges, plectuntur Achivi.
Seditione, dolis, scelere, atque libidine et ira,

4. *Planius*, apertius. Al. *plenius*, copiosius.

7. *Barbariæ*, hic Phrygiæ. Usque ad versum 16, argumentum ex Iliade sumitur.

9. *Belli præcidere causam*, Helenam Græcis reddendo.

12. *Peliden et Atriden*, Achillem et Agamemnonem.

13. *Hunc amor*, nempe repulsa accensus.

14. *Achivi*, latius intelliguntur *Plebeii*.

Iliacos intra muros peccatur, et extra.
Rursus, quid virtus et quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis exemplar Ulixen;
Qui domitor Trojæ, multorum providus urbes
Et mores hominum inspexit; latumque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum immersabilis undis.
Sirenum voces et Circæ pocula nosti;
Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset,
Sub domina meretrice fuisset turpis et excors;
Vixisset canis immundus, vel amica luto sus.
Nos numerus sumus, et fruges consumere nati,
Sponsi Penelopæ, nebulones, Alcinoïque,
In cute curanda plus æquo operata juventus;
Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, et
Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.
Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones;
Ut te ipsum serves, non expergisceris? atqui
Si noles sanus, curres hydropicus; et ni
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum studiis, et rebus honestis;
Invidia vel amore vigil torquebere. Nam cur
Quæ lædunt oculum, festinas demere; si quid
Est animum, differs curandi tempus in annum?
Dimidium facti, qui cœpit, habet: sapere aude;
Incipe: qui recte vivendi prorogat horam,
Rusticus exspectat dum defluat amnis; at ille

18. Argumentum nunc ex Odyssea.
27. *Numerus sumus*, turbæ numerum augemus.
28. *Sponsi*, proci. — 31. *Cessatum ducere*, ire sopitum.

Labitur, et labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque beata creandis
Uxor, et incultæ pacantur vomere silvæ.
Quod satis est cui contigit, hic nihil amplius optet.
Non domus, et fundus, non æris acervus et auri,
Ægroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. Valeat possessor oportet,
Si comportatis rebus bene cogitat uti.
Qui cupit aut metuit, juvat illum sic domus, aut res,
Ut lippum pictæ tabulæ, fomenta podagram,
Auriculas citharæ collecta sorde dolentes.
Sincerum est nisi vas; quodcumque infundis, acescit.
Sperne voluptates: nocet, empta dolore, voluptas.
Semper avarus eget: certum voto pete finem.
Invidus alterius macrescit rebus opimis:
Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum. Qui non moderabitur iræ,
Infectum volet esse, dolor quod suaserit et mens,
Dum pœnas odio per vim festinat inulto.
Ira, furor brevis est: animum rege; qui nisi paret,
Imperat: hunc frænis, hunc tu compesce catena.
Fingit equum tenera docilem cervice magister
Ire viam, qua monstret eques. Venaticus, ex quo
Tempore cervinam pellem latravit in aula,

45. *Incultæ pacantur* (*mansuescunt* ut apud Virgil.)
50. Al. *comparatis*, quod videtur glossema textus.
58. *Siculi tyranni*, Phalaris et Dionysius.
60. *Mens* nempe irata. — 61. *Odio* concitatus.

Militat in silvis catulus. Nunc adbibe puro
Pectore verba, puer, nunc te melioribus offer.
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem
Testa diu. Quod si cessas, aut strenuus anteis,
Nec tardum opperior, nec præcedentibus insto.

67. *Adbibe.* Al. *adhibe*, quod minus æque cum *puro pectore* et *imbuta testa* mox sequente.

EPISTOLA III.

AD JULIUM FLORUM.

Perquirit de Tiberio et comitibus litteratis militantibus; hortaturque ad studium sapientiæ et concordiam. (Spect. ad annum U. C. circa 734.)

Juli Flore, quibus terrarum militet oris
Claudius Augusti privignus, scire laboro.
Thraca-ne vos, Hebrusque nivali compede vinctus,
An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Asiæ campi collesque morantur?
Quid studiosa cohors operum struit? Hæc quoque curo:
Quis sibi res gestas Augusti scribere sumit?
Bella quis et paces longum diffundit in ævum?
Quid Titius, Romana brevi venturus in ora,

2. *Claudius* Tiberius Nero.
4. Sestum et Abydum, Hellesponto intercedente.
9. *Venturus in ora*, celebrandus.

Pindarici fontis qui non expalluit haustus,
Fastidire lacus, et rivos ausus apertos?
Ut valet? ut meminit nostri? fidibusne Latinis
Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?
An tragica desævit, et ampullatur in arte?
Quid mihi Celsus agit? monitus multumque monendus,
Privatas ut quærat opes, et tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcumque recepit Apollo;
Ne, si forte suas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula risum
Furtivis nudata coloribus. Ipse quid audes?
Quæ circumvolitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum est, nec turpiter hirtum.
Seu linguam causis acuis, seu civica jura
Respondere paras, seu condis amabile carmen;
Prima feres hederæ victricis præmia : quod si
Frigida curarum fomenta relinquere posses,
Quo te cœlestis sapientia duceret, ires.
Hoc opus, hoc studium parvi properemus et ampli,
Si patriæ volumus, si nobis vivere cari.
Debes hoc etiam rescribere, si tibi curæ,
Quantæ conveniat, Munatius : an male sarta
Gratia nequicquam coit, et rescinditur? At, vos
Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat

17. *Palatinus Apollo*, Bibliotheca Palatina.

23–25. Quum hederæ *doctarum præmia frontium* Od. 1, *v.* 29, oratori, jurisperito, æque ac poëta, convenire generatim videantur, nil interpuncto, post verbum *paras*, opus est, ut vult Dacerius.

32. *Gratia*, reconciliatio.

Indomita cervice feros, ubicumque locorum
Vivitis, indigni fraternum rumpere fœdus,
Pascitur in vestrum reditum votiva juvenca.

EPISTOLA IV.

AD ALBIUM TIBULLUM.

Sodalem alloquio solatur, ei vitam placidam optans, et gratam, quasi non sperata superveniente hora.

Albi, nostrorum sermonum candide judex,
Quid nunc te dicam facere in regione Pedana?
Scribere quod Cassi Parmensis opuscula vincat?
An tacitum silvas inter reptare salubres,
Curantem quidquid dignum sapiente bonoque est?
Non tu corpus eras sine pectore. Di tibi formam,
Di tibi divitias dederant, artemque fruendi.
Quid voveat dulci nutricula majus alumno,
Qui sapere et fari possit quæ sentiat, et cui
Gratia, fama, valetudo, contingat abunde,
Et mundus victus, non deficiente crumena?
Inter spem curamque, timores inter et iras,
Omnem crede diem tibi diluxisse supremum:
Grata superveniet, quæ non sperabitur, hora.
Me pinguem et nitidum bene curata cute vises,
Quum ridere voles, Epicuri de grege porcum.

1. *Sermonum* et Epistolarum generatim.
4. Ut inter silvas Academi. Vide lib. II, Epist. II, v. 45.
6. *Sine pectore*, excors, sine mente.

EPISTOLA V.

AD TORQUATUM.

Manlium Torquatum invitat ad cœnam frugalem et mundam, sed in potatione hilarem.

Si potes Archiacis conviva recumbere lectis,
Nec modica cœnare times olus omne patella;
Supremo te sole domi, Torquate, manebo.
Vina bibes iterum Tauro diffusa, palustres
Inter Minturnas, Sinuessanumque Petrinum.
Sin melius quid habes, arcesse, vel imperium fer.
Jamdudum splendet focus, et tibi munda supellex.
Mitte leves spes, et certamina divitiarum,
Et Moschi causam : cras nato Cæsare festus
Dat veniam somnumque dies; impune licebit
Æstivam sermone benigno tendere noctem.
Quo mihi, fortuna si non conceditur uti?
Parcus ob hæredis curam, nimiumque severus,
Assidet insano. Potare et spargere flores
Incipiam, patiarque vel inconsultus haberi.
Quid non ebrietas designat? operta recludit;
Spes jubet esse ratas; in prælia trudit inertem;
Sollicitis animis onus eximit; addocet artes.
Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?

1. *Archiacis*, ex artifice Archia, parvis nempe vel humilibus lectis. Al. *Archaïcis*, antiquæ et rudis structuræ.

4. *Tauro* sub consule. — 14. *Assidet*, proximus sedet.

Hæc ego procurare et idoneus imperor, et non
Invitus; ne turpe toral, ne sordida mappa
Corruget nares; ne non et cantharus et lanx
Ostendat tibi te; ne fidos inter amicos,
Sit qui dicta foras eliminet; ut coeat par
Jungaturque pari. Butram tibi, Septitiumque,
Et nisi cœna prior potiorque puella Sabinum
Detinet, assumam : locus est et pluribus umbris;
Sed nimis arcta premunt olidæ convivia capræ.
Tu, quotus esse velis, rescribe; et rebus omissis,
Atria servantem postico falle clientem.

26. Sic in Inscriptionibus. Edd. vulg. *Brutum* et *Septimium*.
28. *Umbris*, non invitatis, ut Satir. VIII, lib. II, *v.* 22.
29. *Olidæ capræ*. Metaphora de axillarum fœtore.

EPISTOLA VI.

AD NUMICIUM.

Eum esse beatum qui nihil optet, nihil metuat, ac in sola virtute felicitatem positam docet.

Nil admirari, prope res est una, Numici,
Solaque, quæ possit facere et servare beatum.
Hunc solem, et stellas, et decedentia certis
Tempora momentis, sunt qui formidine nulla
Imbuti spectent : quid censes munera terræ?
Quid maris extremos Arabas ditantis et Indos?

Ludicra quid, plausus, et amici dona Quiritis?
Quo spectanda modo, quo sensu credis et ore?
Qui timet his adversa, fere miratur eodem,
Quo cupiens, pacto: pavor est utrobique molestus:
Improvisa simul species exterret utrumque.
Gaudeat, an doleat; cupiat, metuatne; quid ad rem,
Si, quidquid vidit melius pejusve sua spe,
Defixis oculis, animoque et corpore torpet?
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Ultra quam satis est, virtutem si petat ipsam.
I nunc, argentum, et marmor vetus, æraque et artes
Suspice, cum gemmis Tyrios mirare colores:
Gaude, quod spectant oculi te mille loquentem:
Gnavus mane forum, et vespertinus pete tectum;
Ne plus frumenti dotalibus emetat agris
Mutus; et (indignum, quod sit pejoribus ortus)
Hic tibi sit potius, quam tu mirabilis illi.
Quidquid sub terra est, in apricum proferet ætas,
Defodiet condetque nitentia. Quum bene notum
Porticus Agrippæ, et via te conspexerit Appî,
Ire tamen restat, Numa quo devenit et Ancus.

7. *Amici Quiritis*, populi Romani faventis.

11. *Species* mali et boni.

13. *Spe*, exspectatione; ut apud Virgil. Æn. lib. IV, sperare dolorem.

21. Quidam me loco se, quasi loqueretur hic Numicius: cui dein Horatius, *indignum*, etc.

22. *Mutus*, non epitheton, sed cognomen. *Mutius* cum Edd. vulg. minime habetur in MSS. vet. nec in inscript.

25. Illuc videri cupientes conveniebant; ut de Mena, Od. IV, lib. V:

Et Appiam mannis terit.

Si latus aut renes morbo tentantur acuto,
Quære fugam morbi. Vis recte vivere? quis non?
Si virtus hoc una potest dare, fortis omissis
Hoc age deliciis. Virtutem verba putes, ut
Lucum ligna? cave ne portus occupet alter :
Ne Cibyratica, ne Bithyna negotia perdas.
Mille talenta rotundentur; totidem altera porro, et
Tertia succedant, et quæ pars quadret acervum.
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, et amicos,
Et genus et formam regina pecunia donat;
Ac bene nummatum decorat Suadela, Venusque.
Mancipiis locuples, eget æris Cappadocum rex :
Ne fueris hic tu. Chlamydes Lucullus, ut aiunt,
Si posset centum scenæ præbere rogatus,
Qui possum tot? ait : tamen et quæram, et quod habebo
Mittam : post paulo scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum; partem, vel tolleret omnes.
Exilis domus est, ubi non et multa supersunt,
Et dominum fallunt, et prosunt furibus. Ergo
Si res sola potest facere et servare beatum,
Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.
Si fortunatum species et gratia præstat,
Mercemur servum, qui dictet nomina, lævum
Qui fodicet latus, et cogat trans pondera dextram

28. *Morbo acuto*, pleuridite aut nephretide.

32. *Ligna* solita, non sacra.

34. *Rotundentur*, perficiantur; ut apud nos dictum *une somme ronde*.

41. *Rogatus*, nempe a prætore.

51. Nempe admoneat pungendo, et *cogat* Dominum, *trans pondera* scilicet gravia obstacula, *dextram*, civi conciliando *porrigere*. Aliter vero

Porrigere. Hic multum in Fabia valet, ille Velina :
Cui libet is fasces dabit, eripietque curule
Cui volet importunus ebur : Frater, Pater, adde;
Ut cuique est ætas, ita quemque facetus adopta.
Si, bene qui cœnat, bene vivit; lucet, eamus
Quo ducit gula : piscemur, venemur; ut olim
Gargilius, qui mane plagas, venabula, servos,
Differtum transire forum populumque jubebat,
Unus ut e multis populo spectante referret
Emptum mulus aprum. Crudi tumidique lavemur,
Quid deceat, quid non, obliti, Cærite cera
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Ulixei,
Cui potior patria fuit interdicta voluptas.
Si, Mimnermus uti censet, sine amore jocisque
Nil est jucundum; vivas in amore jocisque.
Vive, vale : si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

Octav. Ferrar. *trans pondera* exponit, videlicet *trans onus togæ* brachium prementis; quod probat Fea.

52-53. *Hic*, etc., verba sunt nomenclatoris servi. — *Curule ebur*, sellam curulem.

56. *Lucet*, lux oritur.

62. *Cærite cera*, tabula tali qua Cærites suffragiorum jure indigni notati fuerant.

63-64. *Remigium vitiosum*.... *cui*, pro substantivo personæ, *remiges vitiosi quibus*, etc.

EPISTOLA VII.

AD MÆCENATEM.

Ejus in se beneficia commemorat, et libertatem ac otium animi, divitiis præfert.

Quinque dies tibi pollicitus me rure futurum,
Sextilem totum mendax desideror. Atqui
Si me vivere vis, recteque videre valentem;
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti,
Mæcenas, veniam; dum ficus prima calorque
Designatorem decorat lictoribus atris;
Dum pueris omnis pater et matercula pallet;
Officiosaque sedulitas, et opella forensis
Adducit febres, et testamenta resignat.
Quod si bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare descendet vates tuus, et sibi parcet,
Contractusque leget; te, dulcis amice, reviset
Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.
Non quo more pyris vesci Calaber jubet hospes:
Tu me fecisti locupletem. — Vescere sodes. —
Jam satis est. — At tu quantumvis tolle. — Benigne. —
Non invisa feres pueris munuscula parvis. —

2. *Sextilem totum* mensem Augustum.
5. *Ficus prima*, pro tempore ipso Canicula quo maturescit.
6. *Designatorem* funerum.
8. Curæ sedulæ et multiplices in aula et foro.
11-12. *Sibi parcet, contractusque leget*, sum valetudini consulet, et, contracta vena, leget.

Tam teneor dono, quam si dimittar onustus. —
Ut libet : hæc porcis hodie comedenda relinquis. —
Prodigus et stultus donat, quæ spernit et odit.
Hæc seges ingratos tulit, et feret omnibus annis.
Vir bonus et sapiens dignis ait esse paratus;
Nec tamen ignorat, quid distent æra lupinis.
Dignum præstabo me etiam pro laude merentis.
Quod si me noles usquam discedere, reddes
Forte latus, nigros angusta fronte capillos;
Reddes dulce loqui; reddes ridere decorum, et
Inter vina fugam Cynaræ mœrere protervæ.
Forte per augustam tenuis nitedula rimam
Repserat in cumeram frumenti; pastaque rursus
Ire foras pleno tendebat corpore frustra.
Cui mustela procul : Si vis, ait, effugere istinc,
Macra cavum repetes arctum, quem macra subisti.
Hac ego si compellor imagine, cuncta resigno;
Nec somnum plebis laudo, satur altilium; nec
Otia divitiis Arabum liberrima muto.
Sæpe verecundum laudasti; rexque paterque
Audisti coram; nec verbo parcius absens :
Inspice si possum donata reponere lætus.
Haud male Telemachus, proles patientis Ulixei :
« Non est aptus equis Ithace locus; ut neque planis

23. *Æra lupinis*, veri a fictitiis nummis.

29. Licet D. Augustin., et ab eo forsan Isidor., jam scribant Horatium de *vulpecula* hic loqui, D. Hieronymus *Æsopum* ex quo desumitur hæc fabula, de *mure* locutum notat. Unde *nitedula*, muris exigui genus; magis proprie cumeram et granum petens, a Bentleio pro vulpecula inducitur.

41. Menelao equos offerenti responsum.

« Porrectus spatiis, neque multæ prodigus herbæ :
« Atride, magis apta tibi tua dona relinquam. »
Parvum parva decent : mihi jam non regia Roma,
Sed vacuum Tibur placet, aut imbelle Tarentum.
Strenuus et fortis, causisque Philippus agendis
Clarus, ab officiis octavam circiter horam,
Dum redit, atque Foro nimium distare Carinas
Jam grandis natu queritur; conspexit, ut aiunt,
Adrasum quemdam vacua tonsoris in umbra,
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
Demetri (puer hic non læve jussa Philippi
Accipiebat) abi; quære, et refer; unde domo; quis;
Cujus fortunæ; quo sit patre, quove patrono.
It, redit, et narrat : Vulteium nomine Menam,
Præconem, tenui censu, sine crimine notum;
Et properare loco et cessare, et quærere et uti,
Gaudentem parvisque sodalibus, et lare certo,
Et ludis, et, post decisa negotia, Campo. —
Scitari libet ex ipso, quæcumque refers : dic
Ad cœnam veniat. Non sane credere Mena :
Mirari secum tacitus. Quid multa? Benigne,
Respondet. – Neget ille mihi? – Negat improbus, et te
Negligit, aut horret. — Vulteium mane Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat, et salvere jubet prior. Ille Philippo

50. *In umbra officinæ.* — 52. Servum suum alloquitur Philippus.
57. *Et uti* quæsitis. — 59. *Campo* Martio.
60. Verba Philippi. — 62. *Benigne*, gratias tibi.
64. *Horret*, formidat.
65. *Popello*, at *opella*, *v.* 8 supra, pleb. ut oper. minut.

Excusare laborem, et mercenaria vincla,
Quod non mane domum venisset; denique, quod non
Providisset eum. — Sic ignovisse putato
Me tibi, si cœnas hodie mecum. – Ut libet. – Ergo
Post nonam venies : nunc i, rem strenuus auge. —
Ut ventum ad cœnam est, dicenda tacenda locutus,
Tandem dormitum dimittitur. Hic, ubi sæpe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
Mane cliens, et jam certus conviva, jubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvum cœlumque Sabinum
Non cessat laudare : videt ridetque Philippus :
Et, sibi dum requiem, dum risus undique quærit,
Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur : ne te longis ambagibus ultra,
Quam satis est, morer; ex nitido fit rusticus, atque
Sulcos et vineta crepat mera, præparat ulmos,
Immoritur studiis, et amore senescit habendi.
Verum ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita seges, bos est enectus arando;
Offensus damnis, media de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul adspexit scabrum intonsumque Philippus,
Durus, ait, Vultei, nimis attentusque videris
Esse mihi. — Pol, me miserum, patrone, vocares,

72. *Dicenda tacenda*, quodlibet seu dicendum seu tacendum.
76. *Indictis* feriis. — 80. *Septem* millia *sestertia*.
82. *Mercatur* Vulteius.

Si velles, inquit, verum mihi ponere nomen.
Quod te per Genium, dextramque, Deosque Penates
Obsecro et obtestor, vitæ me redde priori.—
Qui semel adspexit, quantum dimissa petitis
Præstent, mature redeat, repetatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum est.

96. *Qui* (Philippus). — 97. *Redeat* (Vulteius) inquit ille.
98. *Verum*, æquum *est*.

EPISTOLA VIII.

AD CELSUM ALBINOVANUM.

Queritur se melancholia laborare, et nonnulla amici vitia oblique reprehendit. Eum deinde fortuna modeste utendum admonet.

Celso gaudere, et bene rem gerere, Albinovano,
Musa rogata refer, comiti scribæque Neronis.
Si quæret quid agam; dic, multa et pulchra minantem,
Vivere nec recte, nec suaviter : haud quia grando
Contuderit vites, oleamve momorderit æstus;
Nec quia longinquis armentum ægrotet in agris;
Sed quia mente minus validus, quam corpore toto,
Nil audire velim, nil discere, quod levet ægrum;
Fidis offendar medicis, irascar amicis,

6. *Agris*. Al. *arvis*.
9. Illud *quia* subintelligendum ante *offendar, sequar, amem*, etc.

Cur me funesto properent arcere veterno;
Quæ nocuere sequar, fugiam quæ profore credam;
Romæ Tibur amem ventosus, Tibure Romam.
Post hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat, et se,
Ut placeat Juveni, percontare, utque cohorti.
Si dicet, Recte: primum gaudere; subinde
Præceptum auriculis hoc instillare memento:
Ut tu fortunam, sic nos te, Celse, feremus.

14. *Juveni*, Tiberio principi.

EPISTOLA IX.

AD CLAUDIUM NERONEM.

Septimium illi commendat, et rigidum Principem demulcet. (Ann. U. C. 732.)

Septimius, Claudi, nimirum intelligit unus,
Quanti me facias: nam quum rogat, et prece cogit,
Scilicet ut tibi se laudare et tradere coner,
Dignum mente domoque legentis honesta Neronis;
Munere quum fungi propioris censet amici;
Quid possim videt, ac novit me valdius ipso.
Multa quidem dixi, cur excusatus abirem:
Sed timui, mea ne finxisse minora putarer,
Dissimulator opis propriæ, mihi commodus uni.
Sic ego, majoris fugiens opprobria culpæ,

3. *Laudare*, commendare. — 4. *Legentis*, eligentis.

Frontis ad urbanæ descendi præmia. Quod si
Depositum laudas ob amici jussa pudorem,
Scribe tui gregis hunc, et fortem crede bonumque.

11. *Frontis urbanæ*, seu oris *aulici*.

EPISTOLA X.

AD FUSCUM ARISTIUM.

Otiosæ vitæ, et ruris, vel in urbe, delectamenta et laudes.

Urbis amatorem Fuscum salvere jubemus
Ruris amatores; hac in re scilicet una
Multum dissimiles, ad cætera pæne gemelli:
Fraternis animis, quidquid negat alter, et alter,
Annuimus pariter, vetuli notique columbi.
Tu nidum servas; ego laudo ruris amœni
Rivos, et musco circumlita saxa, nemusque.
Quid quæris? vivo et regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis rumore secundo:
Utque sacerdotis fugitivus, liba recuso;
Pane egeo, jam mellitis potiore placentis.
Vivere naturæ si convenienter oportet,
Ponendæque domo quærenda est area primum;
Novistine locum potiorem rure beato?

5. *Annuimus pariter*, sic *pariter* cum verbo *annuimus*, et *vetuli notique columbi*, simul conjungi debent, juxta Fabulam hujus nominis, quæ jam nota erat.

10. *Fugitivus* servus.

Est ubi plus tepeant hiemes? ubi gratior aura
Leniat et rabiem Canis, et momenta Leonis,
Quum semel accepit solem furibundus acutum?
Est ubi divellat somnos minus invida cura?
Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillis?
Purior in vicis aqua tendit rumpere plumbum,
Quam quæ per pronum trepidat cum murmure rivum?
Nempe inter varias nutritur silva columnas,
Laudaturque domus longos quæ prospicit agros.
Naturam expellas furca, tamen usque recurret,
Et mala perrumpet furtim fastidia victrix.
Non, qui Sidonio contendere callidus ostro
Nescit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, propiusve medullis,
Quam qui non poterit vero distinguere falsum.
Quem res plus nimio delectavere secundæ,
Mutatæ quatient: si quid mirabere, pones
Invitus. Fuge magna: licet sub paupere tecto
Reges, et regum vita præcurrere amicos.
Cervus equum pugna melior communibus herbis
Pellebat, donec minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, frænumque recepit:

18. *Divellat.* Al. *depellat.*

19-20. Subintellige *num* ante *Deterius* et *Purior.*

22. Hic etiam subaudi: Certe quidem fatendum quod, in ipsa urbe, *inter varias*, etc.

25. *Fastidia*, nempe *mala*, seu naturæ contraria. Al. cum Torrentio, *mala* (scilicet natura) *perrumpet fastigia*, sed minus æque repetitur prior sententia.

Sed postquam victor violens discessit ab hoste,
Non equitem dorso, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore metallis
Libertate caret, dominum vehet improbus, atque
Serviet æternum; quia parvo nesciet uti.
Cui non conveniet sua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, subvertet; si minor, uret.
Lætus sorte tua vives sapienter, Aristi;
Nec me dimittes incastigatum, ubi plura
Cogere, quam satis est, ac non cessare videbor.
Imperat aut servit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.
Hæc tibi dictabam post fanum putre Vacunæ,
Excepto, quod non simul esses, cætera lætus.

37. Varie hunc versum mutant editores: Achaintre, partim ex Bentleio, proponit: *Sed postquam, violens, victo discessit ab hoste.*

49. *Vacunæ*, Dea quæ vacationi laborum præerat.

EPISTOLA XI.

AD BULLATIUM.

Animi ægritudinem locorum mutationibus non levari, sed ratione et prudentia, quo quisque loco habitet.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notaque Lesbos?
Quid concinna Samos? quid Crœsi regia Sardis?
Smyrna quid, et Colophon? majora minorave fama?

2. *Concinna*, amœna.

Cunctaque præ Campo et Tiberino flumine sordent?
An venit in votum Attalicis ex urbibus una?
An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?
— Scis, Lebedus quid sit; Gabiis desertior atque
Fidenis vicus : tamen illic vivere vellem,
Oblitusque meorum, obliviscendus et illis,
Neptunum procul e terra spectare furentem. —
Sed neque, qui Capua Romam petit, imbre lutoque
Adspersus, volet in caupona vivere; nec, qui
Frigus collegit, furnos et balnea laudat,
Ut fortunatam plene præstantia vitam.
Nec, si te validus jactaverit Auster in alto,
Idcirco navem trans Ægæum mare vendas.
Incolumi Rhodos et Mitylene pulchra facit, quod
Pænula solstitio, campestre nivalibus auris,
Per brumam Tiberis, Sextili mense caminus.
Dum licet, et vultum servat fortuna benignum,
Romæ laudetur Samos, et Chios, et Rhodos absens.
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam,
Grata sume manu, nec dulcia differ in annum;
Ut quocumque loco fueris, vixisse libenter
Te dicas : nam si ratio et prudentia curas,
Non locus effusi late maris arbiter, aufert;
Cœlum, non animum mutant, qui trans mare currunt.

7. Hæc a Bullatio dicta censentur. — *Gabiis*, jam diruti et quorum ruinæ recens detectæ sunt, ad lacum nunc *di Castiglione* dictum.

17. *Incolumi*, bene valenti animo.

18. *Campestre*, vestis qua exercentes se in Campo Martio utebantur.

19. *Per brumam* hiemalem *Tiberis*, natatio in Tiberi.

Strenua nos exercet inertia : navibus atque
Quadrigis petimus bene vivere: quod petis, hic est;
Est Ulubris, animus si te non deficit æquus.

28. *Strenua* (operosa) *inertia.*

EPISTOLA XII.

AD ICCIUM.

Eum sat divitem esse, si re sua æque utatur. Amicum amico ipsi philosophanti commendat; deque rebus Romanis verba facit.

Fructibus Agrippæ Siculis, quos colligis, Icci,
Si recte frueris, non est ut copia major
Ab Jove donari possit tibi : tolle querelas;
Pauper enim non est, cui rerum suppetit usus.
Si ventri bene, si lateri est pedibusque tuis, nil
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si forte in medio positorum abstemius, herbis
Vivis et urtica; sic vives protinus, ut te
Confestim liquidus fortunæ rivus inauret :
Vel quia naturam mutare pecunia nescit;
Vel quia cuncta putas una virtute minora.
Miramur si Democriti pecus edit agellos

1. *Fructibus Agrippæ*, proventibus ex Agrippæ fructuariis agris.
7. *Abstemius*, generatim abstinens et sobrius.
8. *Protinus, ut*, deinceps, ut si.

Cultaque, dum peregre est animus sine corpore velox;
Quum tu inter scabiem tantam, et contagia lucri,
Nil parvum sapias, et adhuc sublimia cures :
Quæ mare compescant causæ; quid temperet annum;
Stellæ sponte sua, jussæne vagentur et errent;
Quid premat obscurum Lunæ, quid proferat orbem;
Quid velit et possit rerum concordia discors;
Empedocles, an Stertinium deliret acumen.
Verum, seu pisces, seu porrum et cæpe trucidas,
Utere Pompeio Grospho; et, si quid petet, ultro
Defer : nil Grosphus nisi verum orabit et æquum.
Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid de 'st.
Ne tamen ignores, quo sit Romana loco res :
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit : jus imperiumque Phrahates
Cæsaris accepit genibus minor : aurea fruges
Italiæ pleno defudit Copia cornu.

13. *Animus*, mens distincta Platonice ab *anima*.

16. *Compescant*, comprimant.

19. *Rerum concordia discors*. Ita etiam Ovid. et Manilius.

21. *Trucidas*. Occidis. Ad metempsycosis systema Pythagorici Empedoclis alludit.

24. *Vilis amicorum est annona*, scilicet non magno constant amici.

29. *Defudit*. Al. *diffudit*. — *Aurea Copia*, dives ubertatis Dea.

EPISTOLA XIII.

AD VINIUM ASELLAM.

Docet quæ temporis et decori ratio, in offerendis carminibus suis Augusto, habeatur.

Ut proficiscentem docui te sæpe diuque,
Augusto reddes signata volumina, Vini,
Si validus, si lætus erit, si denique poscet;
Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
Sedulus importes, opera vehemente minister.
Si te forte meæ gravis uret sarcina chartæ,
Abjicito potius, quam quo perferre juberis
Clitellas ferus impingas, Asinæque paternum
Cognomen vertas in risum, et fabula fias.
Viribus uteris per clivos, flumina, lamas.
Victor propositi simul ac perveneris illuc,
Sic positum servabis onus, ne forte sub ala
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum;
Ut vinosa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ;
Ut cum pileolo soleas conviva tribulis.
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresque morari
Cæsaris: oratus multa prece, nitere porro.
Vade, vale; cave ne titubes, mandataque frangas.

2. *Signata*, sigillo munita.
5. *Opera vehemente*, nimium operam urgendo.
8. *Impingas* in terram. — 11. *Victor propositi*, itineris voti compos.
17. *Oculos.... morari.* Detinere oculos, ait Naso.

EPISTOLA XIV.

AD VILLICUM SUUM.

O fortunatos nimium, BONA SI SUA NORINT, Agricolas!

VILLICE silvarum et mihi me reddentis agelli,
Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, et
Quinque bonos solitum Variam dimittere patres;
Certemus, spinas animone ego fortius, an tu
Evellas agro; et melior sit Horatius, an res.
Me quamvis Lamiæ pietas et cura moratur,
Fratrem mœrentis, rapto de fratre dolentis
Insolabiliter; tamen istuc mens animusque
Fert, et amat spatiis obstantia rumpere claustra.
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum:
Cui placet alterius, sua nimirum est odio sors.
Stultus uterque locum immeritum causatur inique;
In culpa est animus, qui se non effugit unquam.
Tu mediastinus tacita prece rura petebas;
Nunc urbem et ludos et balnea villicus optas;
Me constare mihi scis, et discedere tristem,
Quandocumque trahunt invisa negotia Romam.
Non eadem miramur; eo disconvenit inter

1. *Villice silvarum et... agelli*, loco *servorum villæ præfectus*, ut apud Despréaux (Ep. XI):

Antoine *gouverneur* de mon jardin d'Auteuil.

3. Scilicet, Patres familias mittere ad lites in Varia oppido dirimendas.
8. *Mens animusque;* distincte, non divisim: hic *animus* est pro *anima*.
14. *Mediastinus*, medius adstans servus in atrio.

Meque et te : nam, quæ deserta et inhospista tesqua
Credis, amœna vocat, mecum qui sentit; et odit
Quæ tu pulchra putas : fornix tibi et uncta popina
Incutiunt urbis desiderium, video; et quod
Angulus iste feret piper et thus ocius uva;
Nec vicina subest vinum præbere taberna
Quæ possit tibi; nec meretrix tibicina, cujus
Ad strepitum salias terræ gravis : et tamen urges
Jampridem non tacta ligonibus arva, bovemque
Disjunctum curas, et strictis frondibus exples :
Addit opus pigro rivus, si decidit imber,
Multa mole docendus aprico parcere prato.
Nunc, age, quid nostrum concentum dividat, audi.
Quem tenues decuere togæ nitidique capilli;
Quem scis immunem Cynaræ placuisse rapaci,
Quem bibulum liquidi media de luce Falerni,
Cœna brevis juvat, et prope rivum somnus in herba :
Nec lusisse pudet, sed non incidere ludum.
Non istic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat; non odio obscuro morsuque venenat :
Rident vicini glebas et saxa moventem.
Cum servis urbana diaria rodere mavis;
Horum tu in numerum voto ruis. Invidet usum
Lignorum et pecoris tibi calo argutus, et horti.

19. *Tesqua*, vel *tesca*, quasi *tuesca*, a tuendis sacris, loca remota et silvestria.

22. *Et quod*, etc. Questum villici exprimit Horatius.

26. *Et tamen urges*, etc. Querentis opera enumerat.

36. *Incidere ludum*, abrumpere venereum lusum.

38. *Limat*, deterit.

Optat ephippia bos piger; optat arare caballus.
Quam scit uterque, libens (censebo) exerceat artem.

43. *Optat*, etc. Proverbium in eos qui munus suum fastidiunt, et alienum poscunt.

EPISTOLA XV.

AD NUMONIUM VALAM.

Percontatur de Velia et Salerno, salubriter ut jucunde vivendi ratione habita.

Quæ sit hiems Veliæ, quod cœlum, Vala, Salerni,
Quorum hominum regio, et qualis via (nam mihi Baias
Musa supervacuas Antonius, et tamen illis
Me facit invisum, gelida quum perluor unda
Per medium frigus : sane myrteta relinqui,
Dictaque cessantem nervis elidere morbum
Sulfura contemni, vicus gemit, invidus ægris
Qui caput et stomachum supponere fontibus audent
Clusinis, Gabiosque petunt, et frigida rura.
Mutandus locus est, et diversoria nota
Præteragendus equus : Quo tendis ? non mihi Cumas
Est iter, aut Baias, læva stomachosus habena

1 et seq. Versui 25 jungenda est hæc interrogationum series, per parenthesim *nam mihi*, etc., diu etiam interrupta.

3. *Antonius Musa*. Vide *Ind.* Subaudiendum *dicit*.

11. *Quo tendis?* allocutio ad equum.

Dicet eques; sed equi frænato est auris in ore) :
Major utrum populum frumenti copia pascat;
Collectosne bibant imbres, puteosne perennes
Jugis aquæ (nam vina nihil moror illius oræ;
Rure meo possum quidvis perferre patique :
Ad mare quum veni, generosum et lene requiro;
Quod curas abigat; quod cum spe divite manet
In venas animumque meum; quod verba ministret;
Quod me Lucanæ juvenem commendet amicæ) :
Tractus uter plures lepores, uter educet apros;
Utra magis pisces et echinos æquora celent;
Pinguis ut inde domum possim Phæaxque reverti;
Scribere te nobis, tibi nos accredere par est.
Mænius, ut rebus maternis atque paternis
Fortiter absumptis, urbanus cœpit haberi,
Scurra vagus, non qui certum præsepe teneret,
Impransus non qui civem dignosceret hoste;
Quælibet in quemvis opprobria fingere sævus;
Pernicies et tempestas barathrumque macelli,
Quidquid quæsierat, ventri donabat avaro.
Hic, ubi nequitiæ fautoribus et timidis nil
Aut paulum abstulerat, patinas cœnabat omasi
Vilis et agninæ, tribus ursis quod satis esset;
Scilicet ut ventres lamna candente nepotum
Diceret urendos, corrector Bestius. Idem
Quidquid erat nactus prædæ majoris, ubi omne
Verterat in fumum et cinerem : Non hercule miror,

31. *Barathrum*, vorago, pro substantivo personæ *vorator*.

37. Al. cognomen vel epitheton Mænii, *Bestius*, ut *bestialis*, putatur, et *correctus*, non *corrector* dicitur.

Aiebat, si qui comedunt bona; quum sit obeso
Nil melius turdo, nil vulva pulchrius ampla.
Nimirum hic ego sum : nam tuta et parvula laudo,
Quum res deficiunt, satis inter vilia fortis :
Verum, ubi quid melius contingit et unctius, idem
Vos sapere et solos aio bene vivere, quorum
Conspicitur nitidis fundata pecunia villis.

41. *Vulva* suis. — 46. *Nitidis*, bene cultis.

EPISTOLA XVI.

AD QUINCTIUM.

Villa sua descripta, vitam viri boni jucundam æquanimitate, et non rumore vulgi, sed veræ virtutis conscientia, constare docet.

Ne perconteris, fundus meus, optime Quincti,
Arvo pascat herum, an baccis opulentet olivæ,
Pomisne, an pratis, an amicta vitibus ulmo :
Scribetur tibi forma loquaciter, et situs agri,
Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle; sed ut veniens dextrum latus adspiciat Sol,
Lævum decedens curru fugiente vaporet.
Temperiem laudes. Quid, si rubicunda benigne

3. *Pomis*, pro fructibus. — Ibid. *An amicta vitibus ulmo*, pro, *an vitibus queis maritatur ulmus.*

Corna vepres et prüna ferunt? si quercus et ilex
Multa fruge pecus, multa dominum juvat umbra? 10
Dicas adductum propius frondere Tarentum.
Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus;
Infirmo capiti fluit utilis, utilis alvo.
Hæ latebræ dulces, etiam, si credis, amœnæ, 15
Incolumem tibi me præstant septembribus horis.
Tu recte vivis, si curas esse quod audis:
Jactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor, ne cui de te plus, quam tibi credas;
Neve putes alium sapiente bonoque beatum; 20
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem sub tempus edendi
Dissimules, donec manibus tremor incidat unctis.
Stultorum incurata pudor malus ulcera celat.
Si quis bella tibi terra pugnata marique 25
Dicat, et his verbis vacuas permulceat aures:
Tene magis salvum populus velit, an populum tu,
Servet in ambiguo, qui consulit et tibi et urbi,
Jupiter; Augusti laudes agnoscere possis?
Quum pateris sapiens emendatusque vocari, 30
Respondesne tuo, dic sodes, nomine? — Nempe
Vir bonus et prudens dici delector. — Ego, ac tu.
Qui dedit hoc hodie, cras, si volet, auferet; ut si
Detulerit fasces indigno, detrahet idem.

14. Fluit *utilis.* Al. *aptus et.*

15. Al. *et jam*, id est *etiam nunc*, relative ad Autumnum gravem in *septembribus horis.*

23. *Unctis* cibo.

Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.
Idem si clamet furem, neget esse pudicum,
Contendat laqueo collum pressisse paternum;
Mordear opprobriis falsis, mutemve colorem?
Falsus honor juvat, et mendax infamia terret,
Quem, nisi mendosum et medicandum? Vir bonus est quis?
Qui consulta patrum, qui leges juraque servat;
Quo multæ magnæque secantur judice lites;
Quo res sponsore, et quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus et vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: Habes pretium, loris non ureris, aio. —
Non hominem occidi. — Non pasces in cruce corvos. —
Sum bonus, et frugi. — Renuit negat atque Sabellus:
Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterque
Suspectos laqueos, et opertum miluus hamum.
Oderunt peccare boni, virtutis amore:
Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ.
Sit spes fallendi, miscebis sacra profanis.
Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,
Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
Vir bonus, omne forum quem spectat et omne tribunal,

40. *Medicandum*. Edd. vulg. *mendacem*.

43. *Quo res sponsore.... tenentur*, obligantur. Al. *Quo responsore*. — Ibid. *Quo causæ teste tenentur*, obtinentur.

49. *Sabellus*, subaudi, *Horatius*.

51. *Miluus*, trissyllaba, pro voce *milvus*.

56. *Non facinus mihi.... lenius*, seu levius ex parte peccantis.

Quandocumque Deos vel porco vel bove placat,
Jane pater, clare, clare quum dixit, Apollo :
Labra movet, metuens audiri : Pulchra Laverna,
Da mihi fallere, da justum sanctumque videri;
Noctem peccatis, et fraudibus objice nubem.
Qui melior servo, qui liberior sit avarus,
In triviis fixum quum se demittit ob assem,
Non video : nam qui cupiet, metuet quoque; porro,
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
Perdidit arma, locum virtutis deseruit, qui
Semper in augenda festinat et obruitur re.
Vendere quum possis captivum, occidere noli :
Serviet utiliter : sine pascat durus, aretque;
Naviget, ac mediis hiemet mercator in undis;
Annonæ prosit; portet frumenta penusque.
Vir bonus et sapiens audebit dicere : Pentheu,
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? — Adimam bona. — Nempe pecus, rem,
Lectos, argentum : tollas licet. — In manicis et
Compedibus sævo te sub custode tenebo. —
Ipse Deus, simul atque volam, me solvet. — Opinor,
Hoc sentit : Moriar; mors ultima linea rerum est.

59. *Clare*, clara voce. — 63. Al. *quod*, loco *qui*.
73. Allocutio ex Euripid. *Bacchant.*

EPISTOLA XVII.

AD SCÆVAM.

Qua ratione potentiorum amicitia, non scurrando, nec queritando, comparari et coli debeat.

Quamvis, Scæva, satis per te tibi consulis, et scis
Quo tandem pacto deceat majoribus uti;
Disce, docendus adhuc, quæ censet amiculus; ut si
Cæcus iter monstrare velit: tamen adspice, si quid
Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur.
Si te grata quies et primam somnus in horam
Delectat; si te pulvis strepitusque rotarum,
Si lædit caupona; Ferentinum ire jubebo:
Nam neque divitibus contingunt gaudia solis;
Nec vixit male, qui natus moriensque fefellit.
Si prodesse tuis, pauloque benignius ipsum
Te tractare voles; accedes siccus ad unctum.—
Si pranderet olus patienter, regibus uti
Nollet Aristippus.—Si sciret regibus uti,
Fastidiret olus, qui me notat.—Utrius horum
Verba probes et facta, doce; vel junior audi,
Cur sit Aristippi potior sententia: namque
Mordacem Cynicum sic eludebat, ut aiunt:—

2. *Majoribus* dignitate. — 5. *Proprium fecisse*, tuum facere.
10. *Fefellit*, latuit homines.
13. *Si pranderet*, etc. Dictum Diogenis, vel Cynici sub hujus persona.
14. *Si sciret*, etc. Aristippi est responsum.
15. *Utrius horum*, etc. Horatius ad Scævam.

Scurror ego ipse mihi, populo tu : rectius hoc et
Splendidius multo est; equus ut me portet, alat rex,
Officium facio : tu poscis vilia rerum,
Dante minor, quamvis fers te nullius egentem.—
Omnis Aristippum decuit color, et status, et res,
Tentantem majora, fere præsentibus æquum.
Contra, quem duplici panno patientia velat,
Mirabor, vitæ via si conversa decebit.
Alter purpureum non exspectabit amictum,
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret non inconcinnus utramque :
Alter Mileti textam cane pejus et angue
Vitabit chlamydem; morietur frigore, si non
Rettuleris pannum : refer, et sine vivat ineptus.
Res gerere, et captos ostendere civibus hostes,
Attingit solium Jovis, et cœlestia tentat :
Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
Non cuivis homini contingit adire Corinthum.
Sedit, qui timuit ne non succederet : esto.
Quid, qui pervenit, fecitne viriliter? Atqui
Hic est, aut nusquam, quod quærimus. Hic onus horret,
Ut parvis animis et parvo corpore majus :
Hic subit, et perfert. Aut virtus nomen inane est,
Aut decus et pretium recte petit experiens vir.
Coram rege sua de paupertate tacentes,

21. *Poscis vilia rerum.* Ita cum Lambino. Al. cum Edd. vet. *Poscis vilia : verum es dante minor.*

43. Edd. vulg. *suo*, nempe *rege*. Sed magis æque, *sua;* namque non generatim, sed de propria *paupertate* agitur.

Plus poscente ferent. Distat, sumasne pudenter,
An rapias : atqui rerum caput hoc erat, hic fons.
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus,
Qui dicit, clamat : *Victum date.* Succinit alter :
Et mihi dividuo findetur munere quadra.
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet
Plus dapis, et rixæ multo minus invidiæque.
Brundusium comes, aut Surrentum ductus amœnum,
Qui queritur salebras, et acerbum frigus, et imbres,
Aut cistam effractam, aut subducta viatica plorat,
Nota refert meretricis acumina, sæpe catellam,
Sæpe periscelidem raptam sibi flentis; uti mox
Nulla fides damnis, verisque doloribus adsit.
Nec semel irrisus, triviis attollere curat
Fracto crure planum; licet illi plurima manet
Lacryma; per sanctum juratus dicat Osirim,
Credite, non ludo; crudeles tollite claudum :
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

49. Al. *quadrans :* sed melius *quadra*, de quadrato pane, ob verbum *findatur*, vel *findetur;* al. quidem *fundetur*, sed secunda manu.

55. *Catellam*, a *catena* diminutive.

59. *Planum;* græco-latine, *vagabundum.*

EPISTOLA XVIII.

AD LOLLIUM.

In eandem materiam. De asperitate ut adulatione vitanda ad principum amicitiam servandam, tum de paranda animi tranquillitate præcipue agit.

Si bene te novi, metues, liberrime Lolli,
Scurrantis speciem præbere, professus amicum.
Ut matrona meretrici dispar erit atque
Discolor, infido scurræ distabit amicus.
Est huic diversum vitio vitium prope majus,
Asperitas agrestis, et inconcinna gravisque,
Quæ se commendat densa cute, dentibus atris;
Dum vult libertas dici mera, veraque virtus.
Virtus est medium vitiorum, et utrinque reductum.
Alter, in obsequium plus æquo pronus, et imi
Derisor lecti, sic nutum divitis horret,
Sic iterat voces, et verba cadentia tollit,
Ut puerum sævo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.
Alter rixatur de lana sæpe caprina,
Propugnat nugis armatus; scilicet, ut non
Sit mihi prima fides, et vere quod placet ut non

7. *Densa*, ut in Ed. vet. notatum. Edd. vulg. *tonsa*, abs sensu auctoris, nisi figurate sed coacte, *rasa* nempe amici *cute*, non sua. Unde Sanadon vertit, *Commendat quæ se intonsa cute.*

15. *De lana caprina*, an de uno pilo, quum proprie lanatæ non sint capræ? — Al. *Rixator* (propugnat) *de lana*, etc., loco *Rixatur de*, etc.

Acriter elatrem, pretium ætas altera sordet.
Ambigitur quid enim? Castor sciat, an Dolichos plus;
Brundusium Minucî melius via ducat, an Appî.
Quem damnosa Venus, quem præceps alea nudat,
Gloria quem supra vires et vestit et ungit,
Quem tenet argenti sitis importuna famesque,
Quem paupertatis pudor et fuga; dives amicus,
Sæpe decem vitiis instructior, odit et horret:
Aut, si non odit, regit; ac, veluti pia mater,
Plus quam se sapere, et virtutibus esse priorem
Vult. Et ait prope vera: Meæ (contendere noli)
Stultitiam patiuntur opes; tibi parvula res est:
Arcta decet sanum comitem toga; desine mecum
Certare. Eutrapelus, cuicumque nocere volebat,
Vestimenta dabat pretiosa: beatus enim jam
Cum pulchris tunicis sumet nova consilia, et spes;
Dormiet in lucem; scorto postponet honestum
Officium; nummos alienos pascet: ad imum
Threx erit, aut olitoris aget mercede caballum.
Arcanum neque tu scrutaberis illius unquam;
Commissumque teges, et vino tortus et ira.
Nec tua laudabis studia, aut aliena reprendes;
Nec, quum venari volet ille, poëmata panges.
Gratia sic fratrum geminorum, Amphionis atque
Zethi, dissiluit, donec suspecta severo

18. *Pretium*, id est: *vel si pretium sit.*
19. *Dolychos.* Al. *Docilis.* — 20. *Minuct.* Al. *Numict.*
22. *Gloria*, nempe *quem gloriæ amor.*
25. *Decem* (plurimis) *vitiis.* — 26. *Regit*, moderari, regere vult.
27. *Priorem*, meliorem ipsa matre filiam.
37. *Illius*, nempe Tiberii principis cui Lollius fiat acceptior. Al. *ullius.*

Conticuit lyra; fraternis cessisse putatur
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis; quotiesque educet in agros
Ætolis onerata plagis jumenta, canesque,
Surge, et inhumanæ senium depone Camenæ,
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta;
Romanis solemne viris opus, utile famæ,
Vitæque et membris; præsertim quum valeas, et
Vel cursu superare canem, vel viribus aprum
Possis: adde, virilia quod speciosius arma
Non est qui tractet; scis quo clamore coronæ
Prælia sustineas campestria; denique sævam
Militiam puer et Cantabrica bella tulisti,
Sub duce qui templis Parthorum signa refigit
Nunc, et, si quid abest, Italis adjudicat armis.
Ac, ne te retrahas, et inexcusabilis absis,
Quamvis nil extra numerum fecisse modumque
Curas, interdum nugaris rure paterno:
Partitur lintres exercitus; Actia pugna
Te duce per pueros hostili more refertur;
Adversarius est frater; lacus, Hadria; donec
Alterutrum velox victoria fronde coronet.
Consentire suis studiis qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.
Protinus ut moneam (si quid monitoris eges tu)

47. *Senium*, severitatem qualis est *senum*.

49. *Utile famæ*, nempe fortitudinis paratæ.

54. *Campestria*, scilicet in Campo Martio.

56. *Sub duce*, Augusto.

66. *Utroque pollice* juncto, vel presso, *oppos.* disjuncto et erecto pollici, improbationis signo.

Quid, de quoque viro, et cui dicas, sæpe videto.
Percontatorem fugito : nam garrulus idem est;
Nec retinent patulæ commissa fideliter aures;
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
Intra marmoreum venerandi limen amici :
Ne dominus pueri pulchri caræve puellæ
Munere te parvo beet, aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam adspice; ne mox
Incutiant aliena tibi peccata pudorem.
Fallimur, et quondam non dignum tradimus : ergo
Quem sua culpa premet, deceptus omitte tueri;
Ut penitus notum, si tentent crimina, serves,
Tuterisque tuo fidentem præsidio : qui
Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te post paulo ventura pericula sentis?
Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet;
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis cultura potentis amici :
Expertus metuit. Tu, dum tua navis in alto est,
Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi,
Sedatum celeres, agilem gnavumque remissi;
Potores bibuli media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula; quamvis
Nocturnos jures te formidare vapores.

80. *Si tentent crimina*, si eum culpent criminationes.
82. *Dente Theonino*, Theonis maledici.
91. Potores *bibuli*, ad bibendum acres.

Deme supercilio nubem : plerumque modestus
Occupat obscuri speciem, taciturnus acerbi.
Inter cuncta leges et percontabere doctos,
Qua ratione queas traducere leniter ævum;
Ne te semper inops agitet vexetque cupido,
Ne pavor, et rerum mediocriter utilium spes :
Virtutem doctrina paret, naturane donet?
Quid minuat curas, quid te tibi reddat amicum?
Quid pure tranquillet, honos, an dulce lucellum,
An secretum iter, et fallentis semita vitæ?
Me quoties reficit gelidus Digentia rivus,
Quem Mandela bibit, rugosus frigore pagus;
Quid sentire putas? quid credis, amice, precari?
Sit mihi, quod nunc est; etiam minus : et mihi vivam
Quod superest ævi, si quid superesse volunt Dî :
Sit bona librorum et provisæ frugis in annum
Copia; neu fluitem dubiæ spe pendulus horæ.
Sed satis est orare Jovem quæ donat et aufert :
Det vitam, det opes; æquum mi animum ipse parabo.

95. *Obscuri*, tecti.

104. *Rivus*. De quo vide supra Epist. XVI, v. 12-14.

112. *Dat opes*, intellige *quod opus est*. — Ibid. *Æquum*, æquabilem.

EPISTOLA XIX.

AD MÆCENATEM.

Pravos imitatores poëtas carpit; et cur sua poëmata non adeo quibusdam placeant, ostendit.

Prisco si credis, Mæcenas docte, Cratino,
Nulla placere diu, nec vivere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Ut male sanos
Adscripsit Liber Satyris Faunisque poëtas,
Vina fere dulces oluerunt mane Camenæ.
Laudibus arguitur vini vinosus Homerus :
Ennius ipse pater nunquam, nisi potus, ad arma
Prosiluit dicenda. « Forum putealque Libonis
« Mandabo siccis, adimam cantare severis : »
Hoc simul edixit, non cessavere poëtæ
Nocturno certare mero, putere diurno.
Quid, si quis vultu torvo ferus, et pede nudo,
Exiguæque togæ simulet textore Catonem,
Virtutemne repræsentet moresque Catonis?
Rupit Iarbitam Timagenis æmula lingua,
Dum studet urbanus, tenditque disertus haberi.

4. *Adscripsit Liber* (Bacchus) *Satyris Faunisque* (numero Satyrorum, etc.)

8. *Forum putealque*, etc., ad quod vide Satir. VI, lib. II, v. 35. Illud de Foro Romano edictum, in ore Cratini poëtæ Græci, ponit C. Massucco : sed potius hoc tulisset Ennius *pater* Latinæ poësis, et *Catonis* severi institutor.

13. *Textore*, pro *textura*.

15. *Lingua*, nempe Iarbitæ, *dum* (hic) *studet*, etc.

Decipit exemplar vitiis imitabile : quod si
Pallerem casu, biberent exsangue cuminum.
O imitatores, servum pecus, ut mihi sæpe
Bilem, sæpe jocum, vestri movere tumultus!
Libera per vacuum posui vestigia princeps;
Non aliena meo pressi pede. Qui sibi fidit,
Dux regit examen. Parios ego primus iambos
Ostendi Latio, numeros animosque secutus
Archilochi, non res et agentia verba Lycamben.
Ac, ne me foliis ideo brevioribus ornes,
Quod timui mutare modos et carminis artem;
Temperat Archilochi Musam pede mascula Sappho,
Temperat Alcæus; sed rebus et ordine dispar,
Nec socerum quærit quem versibus oblinat atris,
Nec sponsæ laqueum famoso carmine nectit.
Hunc ego, non alio dictum prius ore, Latinus
Vulgavi fidicen : juvat immemorata ferentem
Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, premat extra limen iniquus?
Non ego ventosæ plebis suffragia venor,
Impensis cœnarum, et tritæ munere vestis;
Non ego, nobilium scriptorum auditor et ultor,

17. Vitiis *imitabile*, imitatu facile.

25. Lycamben. Vide Od. VI, lib. V, *v.* 13.

30-32. *Quærit*, ut *hunc*, rerum et verborum contextu, ad *Alcæum* refertur, et minus recte ad *Archilochum* ut vult Dacerius.

31. *Neobulæ*, Lycambes filiæ.

39. *Nobilium*, etc., *ultor;* non hic *castigator*, nec ironice sumi videtur locus; quod serio intellectum, ut æque advertit C. Massuceo, concordat cum dictis sub fine Satir. X, lib. I.

Grammaticas ambire tribus et pulpita dignor :
Hinc illæ lacrymæ. Spissis indigna theatris
Scripta pudet recitare, et nugis addere pondus,
Si dixi : Rides, ait, et Jovis auribus ista
Servas; fidis enim manare poëtica mella
Te solum, tibi pulcher. Ad hæc ego naribus uti
Formido ; et, luctantis acuto ne secer ungui,
Displicet iste locus, clamo, et diludia posco.
Ludus enim genuit trepidum certamen et iram,
Ira truces inimicitias et funebre bellum.

43. *Ait*, subaudi *aliquis*. — 45. Naribus *uti*, indulgere.

EPISTOLA XX.

AD LIBRUM SUUM.

Monet, librum in fine ipso voluminis, quæ fata illum maneant, et quæ de auctore prædicare debeat. (Ann. U. C. 733.)

Vertumnum Janumque, liber, spectare videris;
Scilicet ut prostes Sosiorum pumice mundus.
Odisti claves, et grata sigilla pudico :
Paucis ostendi gemis, et communia laudas;
Non ita nutritus. Fuge quo descendere gestis :
Non erit emisso reditus tibi. Quid miser egi?

1-2. *Vertumnum Janumque*, ante quorum templa erant bibliopolarum *Sosiorum* tabernæ. Vid. Epist. de Arte poëtica, *v.* 345.

5. Al. *discedere*. Sed ex Collibus Romani descendebant in Forum; et ea est MSS. vetustiorum lectio.

Quid volui? dices, ubi quis te læserit; et scis
In breve te cogi, plenus quum languet amator.
Quod si non odio peccantis desipit augur,
Carus eris Romæ, donec te deserat ætas.
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
Ridebit monitor non exauditus; ut ille,
Qui male parentem in rupes protrusit asellum
Iratus : quis enim invitum servare laboret?
Hoc quoque te manet, ut pueros elementa docentem
Occupet extremis in vicis balba senectus.
Quum tibi sol tepidus plures admoverit aures,
Me libertino natum patre, et in tenui re
Majores pennas nido extendisse loqueris;
Ut quantum generi demas, virtutibus addas :
Me primis Urbis belli placuisse domique,
Corporis exigui, præcanum, solibus aptum,
Irasci celerem, tamen ut placabilis essem.
Forte meum si quis te percontabitur ævum,
Me quater undenos sciat implevisse Decembres,
Collegam Lepidum quo duxit Lollius anno.

10. *Ætas*, flos ætatis.

13. *Fugies*, exulabis apud Afros. — Ibid. *Vinctus*, integumenti loco. Al. *unctus*, una-cum aromatis. — *Mitteris Ilerdam*, hodie *Lerida*. Vide Ind.

23. *Primis Urbis*, nempe Augusto, Mæcenati, Pollioni, etc.

28. *Collegam*, scilicet in consulatu.

LIBER SECUNDUS.

EPISTOLA I.

AD AUGUSTUM.

Principis laudibus, poëtarum plurium laudes immiscet, et recentiores cum veteribus comparando, in poëtas sui ævi benignum esse Augustum petit. (Spect. ad Ann. U. C. 744.)

Quum tot sustineas et tanta negotia solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes; in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora, Cæsar.
Romulus, et Liber pater, et cum Castore Pollux,
Post ingentia facta, Deorum in templa recepti,
Dum terras hominumque colunt genus, aspera bella
Componunt, agros assignant, oppida condunt,
Ploravere suis non respondere favorem
Speratum meritis. Diram qui contudit hydram,
Notaque fatali portenta labore subegit,
Comperit invidiam supremo fine domari.
Urit enim fulgore suo, qui prægravat artes

5. *Romulus*, etc., hæc referuntur ad ista seq. *Præsenti tibi*, etc., v. 15, per comparationem.

10. *Diram qui contudit hydram*, Hercules.

13. *Artes*, etc., id est, *artifices se inferiores*, ut alibi supra, *opera*, pro *operarii*.

Infra se positas : exstinctus amabitur idem.
Præsenti tibi maturos largimur honores,
Jurandasque tuum per nomen ponimus aras,
Nil oriturum alias, nil ortum tale fatentes.
Sed tuus hic populus, sapiens et justus in uno,
Te nostris ducibus, te Graiis anteferendo,
Cætera nequaquam simili ratione modoque
Æstimat; et, nisi quæ terris semota, suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit.
Sic fautor veterum, ut Tabulas peccare vetantes,
Quas bis quinque viri sanxerunt, fœdera regum
Vel Gabiis, vel cum rigidis æquata Sabinis,
Pontificum libros, annosa volumina vatum,
Dictitet Albano Musas in monte locutas.
Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque
Scripta vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina; non est quod multa loquamur :
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
Venimus ad summum fortunæ : pingimus, atque
Psallimus, et luctamur Achivis doctius unctis.
Si meliora dies, ut vina, poëmata reddit,
Scire velim, pretium chartis quotus arroget annus.
Scriptor abhinc annos centum qui decidit, inter
Perfectos veteresque referri debet? an inter

16. *Nomen*. Al. cum Bentleio, *numen*.

23. *Tabulas*. Leges XII Tabularum.

24. *Regum*, Romuli et Tarquinii superbi.

26. *Pontificum*, a Numa institutorum. — Ibid. *Annosa volumina vatum*, vaticinia antiqua, Sibyllina, etc.

31. Perinde est ac si proverbiale istud dicatur : *Nil intra*, etc.

Viles atque novos? excludat jurgia finis. —
Est vetus atque probus, centum qui perficit annos. —
Quid, qui deperiit minor uno mense, vel anno,
Inter quos referendus erit? veteresne poëtas?
An quos et præsens et postera respuet ætas? —
Iste quidem veteres inter ponetur honeste,
Qui vel mense brevi, vel toto est junior anno. —
Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ,
Paulatim vello, et demo unum, demo etiam unum;
Dum cadat elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit ad fastos, et virtutem æstimat annis,
Miraturque nihil, nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, et sapiens et fortis, et alter Homerus,
Ut critici dicunt, leviter curare videtur,
Quo promissa cadant et somnia Pythagorea.
Nævius in manibus non est : — at mentibus hæret
Pæne recens; adeo sanctum est vetus omne poëma.
Ambigitur quoties uter utro sit prior, aufert
Pacuvius docti famam senis, Accius alti :
Dicitur Afrani toga convenisse Menandro;
Plautus ad exemplar Siculi properare Epicharmi;

39. *Est vetus*, etc. Fautorem veterum inter et Horatium Dialogus.

45. *Caudæque pilos*, etc. Alludit ad exemplum a Sertorio sociis propositum, de quo Plutarch.

47. *Acervi*, ex brevi adjectione producti, et vice versa, qualis est *sorites*.

50. *Et sapiens* (Pythagoras), *et fortis* (Euphorbus), sibi visus, somnians. Itidem *et alter Homerus*, cujus scilicet anima in ipsum immigrasset.

53. Juxta Dacerium, *at*, loco *et*, est fautoris veterum responsio, quæ pergit usque ad versum 63.

57. *Toga*, comœdia togata.

Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
Hos ediscit, et hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens; habet hos numeratque poëtas
Ad nostrum tempus, Livi scriptoris ab ævo.—
Interdum vulgus rectum videt; est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poëtas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet; errat:
Si quædam nimis antique, si pleraque dure
Dicere credit eos, ignave multa, fatetur;
Et sapit, et mecum facit, et Jove judicat æquo.
Non equidem insector, delendave carmina Livi
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
Orbilium dictare: sed emendata videri,
Pulchraque, et exactis minimum distantia, miror.
Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, et
Si versus paulo concinnior unus et alter,
Injuste totum ducit venditque poëma.
Indignor quidquam reprehendi, non quia crasse
Compositum illepideve putetur, sed quia nuper;
Nec veniam antiquis, sed honorem et præmia posci.
Recte necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula si dubitem, clament periisse pudorem
Cuncti pæne patres; ea quum reprehendere coner,
Quæ gravis Æsopus, quæ doctus Roscius egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, ducunt;
Vel quia turpe putant parere minoribus, et, quæ
Imberbi didicere, senes perdenda fateri.

62. *Livii* Andronici. — 75. *Vendit*, venditat.
79. *Attæ*, claudo vel incerto pede poëtæ cognomen. Vide Ind.

Jam Saliare Numæ carmen qui laudat, et illud,
Quod mecum ignorat, solus vult scire videri;
Ingeniis non ille favet plauditque sepultis,
Nostra sed impugnat, nos nostraque lividus odit.
Quod si tam Graiis novitas invisa fuisset
Quam nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis nugari Græcia bellis
Cœpit, et in vitium fortuna labier æqua,
Nunc athletarum studiis, nunc arsit equorum;
Marmoris aut eboris fabros, aut æris amavit;
Suspendit picta vultum mentemque tabella;
Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis:
Sub nutrice puella velut si luderet infans,
Quod cupide petiit, mature plena reliquit.
Quid placet aut odio est, quod non mutabile credas?
Hoc paces habuere bonæ, ventique secundi.
Romæ dulce diu fuit et solemne, reclusa
Mane domo vigilare, clienti promere jura,
Cautos nominibus rectis expendere nummos,
Majores audire, minori dicere per quæ
Crescere res posset, minui damnosa libido.
Mutavit mentem populus levis, et calet uno
Scribendi studio: puerique patresque severi
Fronde comas vincti cœnant, et carmina dictant.

86. *Saliare Numæ carmen*, sacerdotum a Numa institutorum, saliendo canentium.

98. *Tibicinibus*, comœdias agentibus ad sonum tibiæ.

105. *Nominibus rectis*, ut apud Tullium, *bona nomina*. Al. *certis*.

106. *Majores*, seniores.

Ipse ego, qui nullos me affirmo scribere versus,
Invenior Parthis mendacior; et prius orto
Sole, vigil calamum et chartas et scrinia posco.
Navim agere ignarus navis timet; abrotonum ægro
Non audet, nisi qui didicit, dare : quod medicorum est,
Promittunt medici; tractant fabrilia fabri :
Scribimus indocti doctique poëmata passim.
Hic error tamen, et levis hæc insania, quantas
Virtutes habeat, sic collige : vatis avarus
Non temere est animus; versus amat, hoc studet unum;
Detrimenta, fugas servorum, incendia ridet;
Non fraudem socio, puerove incogitat ullam
Pupillo; vivit siliquis et pane secundo.
Militiæ quamquam piger et malus; utilis urbi;
Si das hoc, parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri balbumque poëta figurat;
Torquet ab obscœnis jam nunc sermonibus aurem;
Mox etiam pectus præceptis format amicis,
Asperitatis et invidiæ corrector et iræ;
Recte facta refert; orientia tempora notis
Instruit exemplis; inopem solatur et ægrum.
Castis cum pueris ignara puella mariti
Disceret unde preces, vatem ni Musa dedisset?

112. *Parthis mendacior*, simulata fuga pugnantibus.

114. *Abrotonum*, artemisiæ genus, valde amarum ut absynthium. Linn. Apud Lucr. *Abrotoni graves*, de quibus vide Plin. lib. xxi.

123. *Siliquis*, leguminibus. — *Pane secundo*, nec candido nec atro.

130. *Facta* majorum.

133. *Preces*, ad Deos, ut Sæculare *carmen*, etc.

Poscit opem chorus, et præsentia numina sentit;
Cœlestes implorat aquas docta prece blandus;
Avertit morbos, metuenda pericula pellit;
Impetrat et pacem, et locupletem frugibus annum.
Carmine Di superi placantur, carmine manes.
Agricolæ prisci, fortes, parvoque beati,
Condita post frumenta, levantes tempore festo
Corpus, et ipsum animum spe finis dura ferentem,
Cum sociis operum, pueris, et conjuge fida,
Tellurem porco, Silvanum lacte piabant,
Floribus et vino Genium, memorem brevis ævi.
Fescennina per hunc inventa licentia morem,
Versibus alternis opprobria rustica fudit;
Libertasque recurrentes accepta per annos
Lusit amabiliter, donec jam sævus apertam
In rabiem verti cœpit jocus, et per honestas
Ire domos impune minax : doluere cruento
Dente lacessiti; fuit intactis quoque cura
Conditione super communi : quin etiam lex
Pœnaque lata, malo quæ nollet carmine quemquam
Describi : vertere modum, formidine fustis,
Ad benedicendum delectandumque redacti.
Græcia capta ferum victorem cepit, et artes
Intulit agresti Latio : sic horridus ille
Defluxit numerus Saturnius; et grave virus

143. *Porco*, pro *porca*, sue fœta.

144. *Memorem*, pro *memores facientem*.

145. *Fescennina* licentia, versuum scenicorum sic dicta ex Fescennino oppido.

152. *Conditione super communi*, de communi periculo.

Munditiæ pepulere : sed in longum tamen ævum
Manserunt, hodieque manent vestigia ruris.
Serus enim Græcis admovit acumina chartis;
Et post Punica bella quietus, quærere cœpit,
Quid Sophocles et Thespis et Æschylus utile ferrent.
Tentavit quoque rem, si digne vertere posset;
Et placuit sibi, natura sublimis et acer :
Nam spirat tragicum satis, et feliciter audet;
Sed turpem putat inscite metuitque lituram.
Creditur, ex medio quia res arcessit, habere
Sudoris minimum; sed habet Comœdia tanto
Plus oneris, quanto veniæ minus. Adspice, Plautus
Quo pacto partes tutetur amantis ephebi;
Ut patris attenti; lenonis ut insidiosi :
Quantus sit Dossennus edacibus in parasitis;
Quam non adstricto percurrat pulpita socco.
Gestit enim nummum in loculos demittere, post hoc
Securus, cadat, an recto stet fabula talo.
Quem tulit ad scenam ventoso gloria curru,
Exanimat lentus spectator, sedulus inflat.
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis avarum
Subruit ac reficit. Valeat res ludicra, si me

161. *Serus*, nempe Romanus.

171. *Quo pacto*, qua cura, etc. Hæc et seq. serio dicta, ut *quantus sit*, etc.

174. Soccus ad Comœdiam, ut cothurnus ad Tragœdiam, usui erat. Vid. Epist. III, *v.* 80.

179. Laudis *avarum*, cupidum.

180. *Valeat res ludicra*, valere jubeo *rem ludicrum*.

Palma negata macrum, donata reducit opimum.
Sæpe etiam audacem fugat hoc terretque poëtam,
Quod numero plures, virtute et honore minores,
Indocti stolidique, et depugnare parati,
Si discordet eques, media inter carmina poscunt
Aut ursum, aut pugiles; his nam plebecula gaudet.
Verum equiti quoque jam migravit ab aure voluptas
Omnis ad incertos oculos et gaudia vana.
Quatuor aut plures aulæa premuntur in horas,
Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ;
Mox trahitur manibus regum fortuna retortis;
Esseda festinant, pilenta, petorrita, naves;
Captivum portatur ebur, captiva Corinthus.
Si foret in terris, rideret Democritus; seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus, vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem mimo spectacula plura.
Scriptores autem narrare putaret asello
Fabellam surdo: nam quæ pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
Garganum mugire putes nemus, aut mare Tuscum:
Tanto cum strepitu ludi spectantur, et artes,
Divitiæque peregrinæ: quibus oblitus actor

189. Aulæa, theatrorum velamina, per spectaculum premebantur, ut apud nos e contra tolluntur.

193. *Captiva Corinthus*, captæ Corinthi simulacrum.

195. *Panthera*, etc., camelopardalis, *Plin.* lib. VIII, cap. 18.

Quum stetit in scena, concurrit dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? — Nil sane. — Quid placet ergo? —
Lana Tarentino violas imitata veneno.
Ac ne forte putes, me, quæ facere ipse recusem,
Quum recte tractent alii, laudare maligne;
Ille per extentum funem mihi posse videtur
Ire poëta, meum qui pectus inaniter angit,
Irritat, mulcet, falsis terroribus implet,
Ut magus; et modo me Thebis, modo ponit Athenis.
Verum age, et his, qui se lectori credere malunt,
Quam spectatoris fastidia ferre superbi,
Curam redde brevem; si munus Apolline dignum
Vis complere libris, et vatibus addere calcar,
Ut studio majore petant Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala sæpe Poëtæ,
(Ut vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
Sollicito damus, aut fesso; quum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprêndere versum;
Quum loca jam recitata revolvimus irrevocati;
Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros, et tenui deducta poëmata filo;
Quum speramus eo rem venturam, ut simul atque
Carmina rescieris nos fingere, commodus ultro

205. *Concurrit dextera lævæ.* Eo gestu manuum plaudebat cum strepitu populus.

207. *Veneno*, colore, per synecd., nempe mutante superficiem lanæ.

216. *Munus Apolline dignum*, Bibliothecam ab Augusto Apollini sacratam.

220. *Ut vineta egomet cædam mea*, proverbialiter; id est: *ut mihi ipsi non parcam.*

Arcessas, et egere vetes, et scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
Ædituos habeat belli spectata domique
Virtus, indigno non committenda Poëtæ.
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
Chœrilus, incultis qui versibus et male natis
Rettulit acceptos, regale numisma, Philippos.
Sed veluti tractata notam labemque remittunt
Atramenta, fere scriptores carmine fœdo
Splendida facta linunt. Idem rex ille, poëma
Qui tam ridiculum tam care prodigus emit,
Edicto vetuit, ne quis se, præter Apellem,
Pingeret, aut alius Lysippo duceret æra
Fortis Alexandri vultum simulantia. Quod si
Judicium subtile videndis artibus illud
Ad libros et ad hæc Musarum dona vocares,
Bœotûm in crasso jurares aëre natum.
At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude tulerunt,
Dilecti tibi Virgilius Variusque poëtæ :
Nec magis expressi vultus per aenea signa,
Quam per vatis opus, mores animique virorum
Clarorum apparent. Nec sermones ego mallem
Repentes per humum, quam res componere gestas;
Terrarumque situs, et flumina dicere, et arces

230. *Quales Ædituos*, in quorum tutela sit; Metaph. ab ædium sacrarum custodibus.

244. *Natum* Alexandrum.

252. *Terrarumque situs et flumina*, quæ scilicet *res* per te *gestas* testantur.

Montibus impositas, et barbara regna, tuisque
Auspiciis totum confecta duella per orbem,
Claustraque custodem pacis cohibentia Janum,
Et formidatam Parthis te principe Romam;
Si, quantum cuperem, possem quoque: sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recusent.
Sedulitas autem, stulte quem diligit, urget;
Præcipue quum se numeris commendat et arte:
Discit enim citius meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quam quod probat et veneratur.
Nil moror officium, quod me gravat: ac neque ficto
In pejus vultu proponi cereus usquam,
Nec prave factis decorari versibus opto;
Ne rubeam pingui donatus munere, et una
Cum scriptore meo, capsa porrectus aperta,
Deferar in vicum vendentem thus et odores,
Et piper, et quidquid chartis amicitur ineptis.

260. *Urget*, fit ei molestus.

EPISTOLA II.

AD JULIUM FLORUM.

Excusat se amico, quod nec epistolam ullam, nec promissa carmina miserit; variasque affert rationes cur scribendis versibus, perfectu difficillimis, non tempus, nec animum dare queat, ad alios nunc numeros appellendum, scilicet ad philosophiæ studium et vitæ bene instituendæ artem.

Flore, bono claroque fidelis amice Neroni,
Si quis forte velit puerum tibi vendere, natum
Tibure vel Gabiis, et tecum sic agat : Hic et
Candidus, et talos a vertice pulcher ad imos,
Fiet eritque tuus nummorum millibus octo,
Verna ministeriis ad nutus aptus heriles,
Litterulis Græcis imbutus, idoneus arti
Cuilibet, argilla quidvis imitaberis uda :
Quin etiam canet indoctum, sed dulce bibenti.—
Multa fidem promissa levant, ubi plenius æquo
Laudat venales, qui vult extrudere, merces.—
Res urget me nulla; meo sum pauper in ære :
Nemo hoc mangonum faceret tibi : non temere a me
Quivis ferret idem : semel hic cessavit, et, ut fit,
In scalis latuit metuens pendentis habenæ.

1. *Neroni*, Tiberio.
3. *Hic et candidus*, etc. Venditoris sunt verba.
5. *Nummorum millibus octo* sestert.
8. *Argilla*, etc. Subauditum præpone, *sicut*.
9. *Indoctum*. Itidem subaudi *quiddam*.
13. Nemo *mangonum*, ex mangonibus, *manu* servos *agentibus*.
15. *Latuit metuens habenæ* (lori) *pendentis in scalis*. Al. C. Fea in-

Des nummos, excepta nihil te si fuga lædit.
Ille ferat pretium, pœnæ securus, opinor.—
Prudens emisti vitiosum; dicta tibi est lex :
Insequeris tamen hunc, et lite moraris iniqua.—
Dixi me pigrum proficiscenti tibi, dixi
Talibus officiis prope mancum; ne mea sævus
Jurgares ad te quod epistola nulla veniret.
Quid tum profeci, mecum facientia jura
Si tamen attentas? Quereris super hoc etiam, quod
Exspectata tibi non mittam carmina mendax.
Luculli miles collecta viatica multis
Ærumnis, lassus dum noctu stertit, ad assem
Perdiderat : post hoc vehemens lupus, et sibi et hosti
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
Præsidium regale loco dejecit, ut aiunt,
Summe munito, et multarum divite rerum.
Clarus ob id factum, donis ornatur honestis;
Accipit et bis dena super sestertia nummûm.
Forte sub hoc tempus castellum evertere prætor
Nescio quod cupiens, hortari cœpit eumdem
Verbis, quæ timido quoque possent addere mentem :—
I, bone, quo virtus tua te vocat; i pede fausto,
Grandia laturus meritorum præmia : quid stas?
Post hæc ille catus, quantumvis rusticus : Ibit,

terpungit post *in scalis latuit*, et locum Ciceronis notat de Clodio : *Fugiens in scalarum se tenebris abdidit.*

20. *Dixi me*, etc. Hic finit de servitii pactione efficta colloquium.

21. *Talibus officiis*, nempe ad scribendum epistolas.

30. *Præsidium regale*, Tigranis vel Mithridatis.

33. *Bis dena* millia.

Ibit eo quo vis, qui zonam perdidit, inquit.—
Romæ nutriri mihi contigit atque doceri,
Iratus Graiis quantum nocuisset Achilles.
Adjecere bonæ paulo plus artis Athenæ;
Scilicet ut possem curvo dignoscere rectum,
Atque inter silvas Academi quærere verum.
Dura sed emovere loco me tempora grato;
Civilisque rudem belli tulit æstus in arma,
Cæsaris Augusti non responsura lacertis.
Unde simul primum me dimisere Philippi,
Decisis humilem pennis, inopemque paterni
Et laris et fundi, paupertas impulit audax
Ut versus facerem : sed, quod non desit, habentem,
Quæ poterunt unquam satis expurgare cicutæ,
Ni melius dormire putem, quam scribere versus?
Singula de nobis anni prædantur euntes;
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum;
Tendunt extorquere poëmata : quid faciam vis?
Denique non omnes eadem mirantur amantque:
Carmine tu gaudes; hic delectatur iambis;
Ille Bioneis sermonibus, et sale nigro.
Tres mihi convivæ prope dissentire videntur,
Poscentes vario multum diversa palato.
Quid dem? quid non dem? renuis tu, quod jubet alter;

40. *Zonam* latam, in qua æra ferebant milites.

44. *Curvo rectum.* Num geometrice dictum? nonne potius ethice, *bonum a pravo?*

53. *Cicutæ*, species forsan vehementer purgantes, hellebori nigri nomine ab Avicenna vocatæ.

60. *Bioneis sermonibus, et sale nigro*, Bionis comici mordacissimis versibus. Vide Ind.

Quod petis, id sane est invisum acidumque duobus.
Præter cætera, me Romæ-ne poëmata censes
Scribere posse, inter tot curas, totque labores?
Hic sponsum vocat, hic auditum scripta, relictis
Omnibus officiis : cubat hic in colle Quirini,
Hic extremo in Aventino; visendus uterque;
Intervalla vides humane commoda. — Verum
Puræ sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet. —
Festinat calidus mulis gerulisque redemptor;
Torquet nunc lapidem, nunc ingens machina tignum;
Tristia robustis luctantur funera plaustris;
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus:
I nunc, et versus tecum meditare canoros.
Scriptorum chorus omnis amat nemus, et fugit urbes,
Rite cliens Bacchi, somno gaudentis et umbra :
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
Vis canere, et contracta sequi vestigia vatum?
Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,
Et studiis annos septem dedit, insenuitque
Libris et curis, statua taciturnius exit
Plerumque, et risu populum quatit : hic ego rerum
Fluctibus in mediis, et tempestatibus urbis,
Verba lyræ motura sonum connectere digner?

67. *Sponsum*, fidejussum.

70. *Humane* (benigne) *commoda*, ironice.

71. *Puræ*, obstaculis vacuæ. — 72. *Redemptor*, operum conductor.

75. *Rabiosa fugit canis.* Al. *furit*, et sic edit C. Fea. Equidem proprium est canum rabidorum furere : sed *fugere* hic vulgo legitur, forsan pro *vagari*.

80. *Contracta*, non lata, sed angusta, et sic difficilia.

Frater erat Romæ consulti rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores;
Gracchus ut hic illi foret, huic ut Mutius ille.
Qui minus argutos vexat furor iste poëtas?
Carmina compono, hic elegos; mirabile visu,
Cælatumque novem Musis opus. Adspice primum,
Quanto cum fastu, quanto molimine circum-
Spectemus vacuam Romanis vatibus ædem.
Mox etiam, si forte vacas, sequere, et procul audi,
Quid ferat, et quare sibi nectat uterque coronam.
Cædimur, et totidem plagis consumimus hostem,
Lento Samnites ad lumina prima duello.
Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus adposcere visus,
Fit Mimnermus, et optivo cognomine crescit.
Multa fero, ut placem genus irritabile vatum,
Quum scribo, et supplex populi suffragia capto:
Idem, finitis studiis, et mente recepta,
Obturem patulas impune legentibus aures.
Ridentur mala qui componunt carmina: verum
Gaudent scribentes, et se venerantur, et ultro,
Si taceas, laudant quidquid scripsere, beati.
At qui legitimum cupiet fecisse poëma,

87. *Frater consulti*, jurisconsulti frater.

88. *Meros honores*, meras laudes.

94. *Ædem* Apollinis et Bibliothecam ei adjunctam.

98. *Samnites ad prima lumina*, etc., tanquam Samnites, vel gladiatores sic dictos, usque ad vesperam pugnantes.

99. *Puncto*, suffragio, quale veteres in Comitiis dabant, puncto nomen notantes.

105. *Obturem*, obturare mihi liceat.

Cum tabulis animum censoris sumet honesti;
Audebit quæcumque parum splendoris habebunt,
Et sine pondere erunt, et honore indigna ferentur,
Verba movere loco, quamvis invita recedant,
Et versentur adhuc intra penetralia Vestæ.
Obscurata diu populo bonus eruet, atque
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum,
Quæ priscis memorata Catonibus atque Cethegis,
Nunc situs informis premit et deserta vetustas.
Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus.
Vehemens et liquidus, puroque simillimus amni,
Fundet opes, Latiumque beabit divite lingua.
Luxuriantia compescet, nimis aspera sano
Lævabit cultu, virtute carentia tollet:
Ludentis speciem dabit; et torquebitur, ut qui
Nunc Satyrum, nunc agrestem Cyclopa movetur. —
Prætulerim scriptor delirus inersque videri,
Dum mea delectent mala me, vel denique fallant,
Quam sapere, et ringi. Fuit haud ignobilis Argis,
Qui se credebat miros audire tragœdos,
In vacuo lætus sessor plausorque theatro;
Cætera qui vitæ servaret munia recto
More; bonus sane vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem, posset qui ignoscere servis,

114. *Vestæ*, loco *Laris sacri*.

116. *Speciosa* vocabula, propria et nitida.

125. *Movetur* saltando.

126-128. *Prætulerim*, etc., *quam sapere*. Subaudiendum *inquies*. Nam Horatius mox infra (*v.* 141): *Nimirum*, inquit, *sapere est utile*, etc.

Et signo læso non insanire lagenæ,
Posset qui rupem et puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque refectus,
Expulit helleboro morbum bilemque meraco,
Et redit ad sese: Pol, me occidistis, amici,
Non servastis, ait, cui sic extorta voluptas,
Et demptus per vim mentis gratissimus error.—
Nimirum sapere est abjectis utile nugis,
Et tempestivum pueris concedere ludum;
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed veræ numerosque modosque ediscere vitæ.
Quocirca mecum loquor hæc, tacitusque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia lymphæ,
Narrares medicis: quod quanto plura parasti,
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi monstrata radice vel herba
Non fieret levius, fugeres, radice vel herba
Proficiente nihil, curarier? Audieras, cui
Rem Dî donarint, illi decedere pravam
Stultitiam; et, quum sis nihilo sapientior, ex quo
Plenior es, tamen uteris monitoribus isdem?
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te; nempe ruberes,
Viveret in terris te si quis avarior uno.
Si proprium est, quod quis libra mercatus et ære est,
Quædam, si credis consultis, mancipat usus:

134. *Signo* (sigillo lagenæ) *læso.*

158. *Mercatus et ære est.* Al. *mercatur et ære.*

159. *Quædam mancipat usus*, usucapione fiunt propria, si jurisconsultis credis.

Qui te pascit ager, tuus est; et villicus Orbi,
Quum segetes occat, tibi mox frumenta daturas,
Te dominum sentit: das nummos, accipis uvam,
Pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentis,
Aut etiam supra, nummorum millibus emptum.
Quid refert, vivas numerato nuper, an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis et arvi,
Emptum cœnat olus, quamvis aliter putat; emptis
Sub noctem gelidam lignis calefactat ahenum;
Sed vocat usque suum, qua populus adsita certis
Limitibus vicina refugit jurgia; tanquam
Sit proprium quidquam, puncto quod mobilis horæ,
Nunc prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema,
Permutet dominos, et cedat in altera jura.
Sic, quia perpetuus nulli datur usus, et hæres
Hæredem alterius, velut unda supervenit undam,
Quid vici prosunt, aut horrea? quidve Calabris
Saltibus adjecti Lucani, si metit Orcus
Grandia cum parvis, non exorabilis auro?
Gemmas, marmor, ebur, Tyrrhena sigilla, tabellas,
Argentum, vestes Gætulo murice tinctas,
Sunt qui non habeant; est qui non curat habere.
Cur alter fratrum cessare, et ludere, et ungi

160–161. *Villicus Orbi* (Orbii) *quum segetes* (glebas) *occat, tibi mox frumenta daturas* (Al. *daturus*).

165. *Nummorum* sestert. — 171. *Refugit.* Al. *refigit*, tollit.

180. Tyrrhena *sigilla*, parva signa vel simulacra.

183–184. Hæc generaliter dici videntur de fratrum diversa indole, quales quidem depingit in *Adelph.* Terentius.

Præferat Herodis palmetis pinguibus; alter,
Dives et importunus, ad umbram lucis ab ortu
Silvestrem flammis et ferro mitiget agrum,
Scit Genius, natale comes qui temperat astrum,
Naturæ Deus humanæ, mortalis in unum-
Quodque caput, vultu mutabilis, albus et ater.
Utar, et ex modico, quantum res poscet, acervo
Tollam; nec metuam, quid de me judicet hæres,
Quod non plura datis invenerit: et tamen idem
Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti
Discrepet, et quantum discordet parcus avaro.
Distat enim, spargas tua prodigus, an neque sumptum
Invitus facias, neque plura parare labores;
Ac potius, puer ut festis quinquatribus olim,
Exiguo gratoque fruaris tempore raptim.
Pauperies immunda domus procul absit: ego, utrum
Nave ferar magna an parva, ferar unus et idem.
Non agimur tumidis velis aquilone secundo;
Non tamen adversis ætatem ducimus austris;
Viribus, ingenio, specie, virtute, loco, re,
Extremi primorum, extremis usque priores.
Non es avarus: abi. Quid! cætera, jam simul isto

187-188. *Genius, natale comes* (noster) *qui temperat astrum* (qui regit influxum astri), *Naturæ Deus humanæ* (generatim), *mortalis* (non amplius vivens) *in unumquodque caput* (erga unumquemque nostrûm mortuum): quod sic Platonicam ad doctrinam referri possit.

197. *Festis quinquatribus*, scholarum feriatis quinque diebus Minervæ sacris.

199. Ita Edd. vulg. ac etiam Codd. Argentor. apud Oberlin., *domus*. Al. et ipse edit *domu;* quod nonnisi antique in Plaut. *Mil. glor.* reperitur.

Cum vitio fugere? caret tibi pectus inani
Ambitione? caret mortis formidine, et ira?
Somnia, terrores magicos, miracula, sagas,
Nocturnos lemures portentaque Thessala rides?
Natales grate numeras? ignoscis amicis?
Lenior et melior fis accedente senecta?
Quid te exempta juvat spinis de pluribus una?
Vivere si recte nescis, decede peritis.
Lusisti satis, edisti satis atque bibisti:
Tempus abire tibi est; ne potum largius æquo
Rideat, et pulset lasciva decentius ætas.

210. *Natales* dies. — Ibid. *Ignoscis*, indulges.
212. *Juvat*. Al. *levat*. — 213. *Decede*, cede locum.

EPISTOLA III.

AD LUCIUM CALPURNIUM PISONEM EJUSQUE FILIOS;

SIVE DE ARTE POETICA.

N. B. Vulgo ab Epistolarum libris separata, tanquam esset singularis libellus, præeuntibus quidem Quintiliano, Prisciano, etc., DE ARTE POETICA inscribitur hæc Epistola, forsan quod eam hoc nomine interpretabantur veteres Grammatici; quum tamen Horatius L. C. Pisoni gratificaturus, filium majorem ipsius, ad studium poëseos, maxime dramaticæ, quasi poëticam artem edocturus, sed reapse difficultates ejus ostendendo, cogere nititur: ac simul in omnes qui, absque ingenio artisve cultura, carminibus acriter se dedunt, subinde invehitur. Ita Epistolæ hujus consilium exposuit Cl. interpres, C. M. WIELANDUS, in Epp. Horatii germanice versis et illustratis, Dessaviæ, 1782, in-8°.

HUMANO capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, et varias inducere plumas,
Undique collatis membris, ut turpiter atrum
Desinat in piscem mulier formosa superne,
Spectatum admissi risum teneatis, amici? 5
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species; ut nec pes, nec caput uni

1 *et seq.* Ita fere Scyllæ monstrum effinxit Virgil. *Æneid.* lib. III.

Reddatur formæ.—Pictoribus atque poëtis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.—
Scimus, et hanc veniam petimusque damusque vicissim :
Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.
Inceptis gravibus plerumque et magna professis
Purpureus, late qui splendeat, unus et alter
Assuitur pannus; quum lucus et ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus agros,
Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur arcus :
Sed nunc non erat his locus : et fortasse cupressum
Scis simulare; quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, ære dato qui pingitur? Amphora cœpit
Institui; currente rota cur urceus exit?
Denique sit quod vis, simplex dumtaxat et unum.
Maxima pars vatum, pater, et juvenes patre digni,
Decipimur specie recti : brevis esse laboro,
Obscurus fio : sectantem lævia, nervi
Deficiunt animique : professus grandia, turget :
Serpit humi tutus nimium, timidusque procellæ.
Qui variare cupit rem prodigialiter unam,

11 *et seq.* Interrupto sermone per vulgare dictum (*v.* 9 et 10), repetit Horatius : *Scimus, et hanc veniam*, etc.

16. *Quum*, etc. Subaudi *nempe*.

18. *Aut flumen Rhenum*. Ad poëtam Alpinum forte alludit, de quo vide Satir. x, lib. II, *v.* 36, 37.

19. *His* episodiis. — 20. *Quid hoc* ad naufragium?

21-22. *Amphora*, etc. Vas grande instituitur, exiguum formatur.

24. O *Pater et juvenes*, nimirum Pisones.

29. Variare.... *prodigialiter*, monstrose.

Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum.
In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.
Æmilium circa ludum faber imus et ungues
Exprimet, et molles imitabitur ære capillos,
Infelix operis summa, quia ponere totum
Nesciet : hunc ego me, si quid componere curem,
Non magis esse velim, quam pravo vivere naso,
Spectandum nigris oculis nigroque capillo.
Sumite materiam vestris, qui scribitis, æquam
Viribus, et versate diu, quid ferre recusent,
Quid valeant humeri : cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
Ordinis hæc virtus erit et venus, aut ego fallor,
Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat, et præsens in tempus omittat.
In verbis etiam tenuis cautusque serendis,
Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
Dixeris egregie, notum si callida verbum
Reddiderit junctura novum. Si forte necesse est
Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
Continget; dabiturque licentia sumpta pudenter.
Et nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
Græco fonte cadant, parce detorta : quid autem
Cæcilio Plautoque dabit Romanus, ademptum

32. *Æmilium circa ludum*, id est *gladiatorium*. — Ibid. *Faber imus*, in Circo, vel potius in parte Artis præcipua. Al. *unus*.

40. *Lecta potenter*, secundum vires delecta. — 42. *Venus*, venustas.

45-46. *In verbis* etiam, etc., ad quæ refertur utrumque pronomen sequentis versus. Hic priori tamen in Edd. vulg. præponitur.

50. *Cinctutis*, ad militiam cinctis. — 54. *Dabit*. Al. *dedit*.

Virgilio Varioque? ego cur, acquirere pauca
Si possum, invideor, quum lingua Catonis et Enni
Sermonem patrium ditaverit, et nova rerum
Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit,
Signatum præsente nota producere nomen.
Ut silvæ foliis pronos mutantur in annos;
Prima cadunt: ita verborum vetus interit ætas,
Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
Debemur morti nos nostraque; sive receptus
Terra Neptunus, classes aquilonibus arcet,
Regis opus; sterilisque diu palus, aptaque remis,
Vicinas urbes alit, et grave sentit aratrum;
Seu cursum mutavit iniquum frugibus amnis,
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt;
Nedum sermonum stet honos, et gratia vivax.
Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque
Quæ nunc sunt in honore vocabula, si volet usus,
Quem penes arbitrium est et jus et norma loquendi.
Res gestæ regumque ducumque, et tristia bella,
Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
Versibus impariter junctis querimonia primum,
Post etiam inclusa est voti sententia compos:
Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
Grammatici certant, et adhuc sub judice lis est.
Archilochum proprio rabies armavit iambo:

59. *Præsente nota*, publico usu, nummi instar. — Al. *procudere*, loco *producere*.

64. *Neptunus*, portus Julius.

65. *Regis opus*, regale Augusti opus. — 65. *Palus* Pontina.

67. *Amnis*. Tiberis ante, per Velabrum flucus, nocebat frugibus.

Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni,
Alternis aptum sermonibus, et populares
Vincentem strepitus, et natum rebus agendis.
Musa dedit fidibus Divos, puerosque Deorum,
Et pugilem victorem, et equum certamine primum,
Et juvenum curas, et libera vina referre.
Descriptas servare vices operumque colores
Cur ego si nequeo ignoroque, poëta salutor?
Cur nescire, pudens prave, quam discere malo?
Versibus exponi tragicis res comica non vult:
Indignatur item privatis, ac prope socco
Dignis carminibus narrari cœna Thyestæ.
Singula quæque locum teneant sortita decenter.
Interdum tamen et vocem Comœdia tollit,
Iratusque Chremes tumido delitigat ore:
Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
Telephus et Peleus, quum pauper et exsul, uterque
Projicit ampullas, et sesquipedalia verba,
Si curat cor spectantis tetigisse querela.
Non satis est pulchra esse poëmata; dulcia sunto,
Et quocumque volent, animum auditoris agunto.
Ut ridentibus arrident, ita flentibus adsunt
Humani vultus: si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi; tunc tua me infortunia lædent.

83. *Fidibus*, versibus lyricis.

86. *Descriptas vices*, horum nempe poëmatum varias.

94. *Iratusque Chremes*, apud Terentium *Heautontim.* act. v, sc. v.

101-102. *Ita flentibus adsunt* (vel adsint) *humani* (misericordes) *vultus.* Al., cum Bentleio, *adflent*; quod redundare videtur, quum sit modo correlative, *me flere.*

Telephe, vel Peleu, male si mandata loqueris,
Aut dormitabo, aut ridebo : tristia mœstum
Vultum verba decent; iratum, plena minarum;
Ludentem, lasciva; severum, seria dictu.
Format enim natura prius nos intus ad omnem
Fortunarum habitum; juvat, aut impellit ad iram,
Aut ad humum mœrore gravi deducit, et angit;
Post effert animi motus interprete lingua.
Si dicentis erunt fortunis absona dicta,
Romani tollent equites peditesque cachinnum.
Intererit multum Davusne loquatur, an Heros;
Maturusne senex, an adhuc florente juventa
Fervidus; an matrona potens, an sedula nutrix;
Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
Colchus, an Assyrius; Thebis nutritus, an Argis.
Aut famam sequere, aut sibi convenientia finge.
Scriptor honoratum si forte reponis Achillem;
Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
Sit Medea ferox invictaque, flebilis Ino,
Perfidus Ixion, Io vaga, tristis Orestes.
Si quid inexpertum scenæ committis, et audes
Personam formare novam, servetur ad imum
Qualis ab incepto processerit, et sibi constet.

104. *Mandata*, commissam rem.

114. *Davusne loquatur an Heros.* Al. *Divus.* Sed non de Tragicis personis tantum, sed generatim de conditione, ætate, regione, etc., diversa personarum loquitur.

124. *Tristis Orestes*, ut apud Virgil. Æneid. II, *tristis Erynnis*, Furiarum una.

126-127. Hæc, ut multa alia feliciter quasi ad verbum reddit, contra

Difficile est proprie communia dicere : tuque
Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
Quam si proferres ignota indictaque primus.
Publica materies privati juris erit, si
Nec circa vilem patulumque moraberis orbem;
Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
Interpres; nec desilies imitator in arctum,
Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis lex.
Nec sic incipies, ut scriptor cyclicus olim :
« Fortunam Priami cantabo, et nobile bellum. »
Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.
Quanto rectius hic, qui nil molitur inepte :
« Dic mihi, Musa, virum, captæ post tempora Trojæ,
« Qui mores hominum multorum vidit et urbes. »
Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat,
Antiphatem, Scyllamque, et cum Cyclope Charybdim;
Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.
Semper ad eventum festinat, et in medias res,
Non secus ac notas, auditorem rapit; et quæ

præscriptum in *v.* 133, notissimus Gallici Operis auctor dicti *De l'Art poétique*.

128. *Proprie communia dicere*, non propria effecta, vel non definita, sua reddere.

134. *Nec desilies* (conjicies) *in arctum* (locum).

136-137. *Scriptor cyclicus*, circumvagus, qualis Mævius, cujus poema de bello Trojano sic incipit, *Fortunam Priami*, etc., et forsan idem qui illud bellum *gemino orditur ab ovo*, juxta *v.* 147.

Desperat tractata nitescere posse, relinquit:
Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.
Tu, quid ego, et populus mecum desideret, audi.
Si plausoris eges aulæa manentis, et usque
Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat;
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores,
Mobilibusque decor naturis dandus et annis.
Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
Signat humum, gestit paribus colludere, et iram
Colligit ac ponit temere, et mutatur in horas.
Imberbus juvenis, tandem custode remoto,
Gaudet equis canibusque, et aprici gramine campi;
Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
Utilium tardus provisor, prodigus æris,
Sublimis, cupidusque, et amata relinquere pernix.
Conversis studiis, ætas animusque virilis
Quærit opes et amicitias, inservit honori,
Commisisse cavet quod mox mutare laboret.
Multa senem circumveniunt incommoda; vel quod
Quærit, et inventis miser abstinet, ac timet uti,
Vel quod res omnes timide gelideque ministrat,
Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,
Difficilis, querulus, laudator temporis acti

154-155. *Aulæa manentis*, tollenda exspectantis aulæa, quum expetitus plausus spectaculum clauserit.

162. *Aprici campi*, aperti forsan Campi Martii.

165. *Sublimis*, elatus.

172. *Spe longus.... avidusque futuri*, productam sperans et cupiens vitam, magis connexe quam *spe lentus* cum Bentleio, et *avidus* (cupidus) *vitæ*, cui quidem subrogatur *pavidus*.

Se puero, censor castigatorque minorum.
Multa ferunt anni venientes commoda secum;
Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
Mandentur juveni partes, pueroque viriles;
Semper in adjunctis ævoque morabimur aptis.
Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
Segnius irritant animos demissa per aurem,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, et quæ
Ipse sibi tradit spectator. Non tamen intus
Digna geri, promes in scenam : multaque tolles
Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens.
Nec pueros coram populo Medea trucidet;
Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem.
Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.
Neve minor, neu sit quinto productior actu
Fabula, quæ posci vult, et spectata reponi :
Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
Inciderit : nec quarta loqui persona laboret.
Actoris partes Chorus officiumque virile
Defendat; neu quid medios intercinat actus,
Quod non proposito conducat et hæreat apte :
Ille bonis faveatque, et consilietur amicis;
Et regat iratos, et amet peccare timentes;
Ille dapes laudet mensæ brevis; ille salubrem

186. *Nefarius Atreus.* Vide Od. XVI, lib. I, *v.* 17.

196. *Ille*, scilicet chorus cujus officii æqui et pii partes docet. — Ibid. Al. *concilietur.*

197. *Regat*, moderetur, temperet. — Ibid. *Peccare timentes.* Edd. vulg. *pacare tumentes.*

Justitiam, legesque, et apertis otia portis;
Ille tegat commissa; Deosque precetur et oret,
Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.
Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque
Æmula, sed tenuis simplexque foramine pauco
Adspirare, et adesse Choris, erat utilis, atque
Nondum spissa nimis complere sedilia flatu;
Quo sane populus numerabilis, utpote parvus,
Et frugi, castusque verecundusque coïbat.
Postquam cœpit agros extendere victor, et Urbem
Latior amplecti murus, vinoque diurno
Placari Genius festis impune diebus;
Accessit numerisque modisque licentia major.
Indoctus quid enim saperet, liberque laborum,
Rusticus urbano confusus, turpis honesto?
Sic priscæ motumque et luxuriam addidit arti
Tibicen, traxitque vagus per pulpita vestem:
Sic etiam fidibus voces crevere severis,
Et tulit eloquium insolitum facundia præceps;
Utiliumque sagax rerum, et divina futuri,
Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.
Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum,
Mox etiam agrestes Satyros nudavit, et asper
Incolumi gravitate jocum tentavit, eo quod
Illecebris erat et grata novitate morandus

199. *Apertis otia portis* pacem indicantibus, clausis bellum.
202. Orichalco *vincta*, circumdata. Al. *juncta*.
203. *Foramine pauco*, quatuor tantum foraminibus.
204. *Adesse Choris*, horum juvare lenes cantus.

Spectator, functusque sacris, et potus, et exlex.
Verum ita risores, ita commendare dicaces
Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo;
Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur Heros,
Regali conspectus in auro nuper et ostro,
Migret in obscuras humili sermone tabernas;
Aut, dum vitat humum, nubes et inania captet.
Effutire leves indigna Tragœdia versus,
Ut festis matrona moveri jussa diebus,
Intererit Satyris paulum pudibunda protervis.
Non ego inornata et dominantia nomina solum,
Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor, amabo;
Nec sic enitar tragico differre colori,
Ut nihil intersit, Davusne loquatur, et audax
Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
An custos famulusque Dei Silenus alumni.
Ex noto fictum carmen sequar; ut sibi quivis
Speret idem; sudet multum, frustraque laboret
Ausus idem: tantum series juncturaque pollet!
Tantum de medio sumptis accedit honoris!
Silvis deducti caveant, me judice, Fauni,
Ne, velut innati triviis, ac pæne forenses,
Aut nimium teneris juvenentur versibus unquam;
Aut immunda crepent ignominiosaque dicta:
Offenduntur enim, quibus est equus, et pater, et res;

224. *Functusque sacris*, quæ sequebantur epulæ.
229. *Migret*, etc., ad imum tabernariorum sermonem descendat.
232. *Moveri*, saltare. — 234. *Dominantia* usu proprio.
239. *Alumni*, Bacchi. — 243. *De medio* vulgo.
248. *Quibus est equus, pater et res*, scilicet equites, patricii et locupletes.

Nec, si quid fricti ciceris probat, et nucis emptor,
Æquis accipiunt animis, donantve corona.
Syllaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
Pes citus; unde etiam trimetris accrescere jussit
Nomen iambeis, quum senos redderet ictus,
Primus ad extremum similis sibi: non ita pridem,
Tardior ut paulo graviorque veniret ad aures,
Spondeos stabiles in jura paterna recepit
Commodus et patiens; non ut de sede secunda
Cederet aut quarta socialiter: hic et in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus, et Enni.
In scenam missos magno cum pondere versus,
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
Non quivis videt immodulata poëmata judex;
Et data Romanis venia est indigna poëtis.
Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes
Visuros peccata putem mea, tutus, et intra
Spem veniæ cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At nostri proavi Plautinos et numeros, et
Laudavere sales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte, mirati; si modo ego et vos

258. *Hic*, nempe iambus mixtus.

259. *Et Enni.* Correlative, ut *et Acci.* Al. interpungunt post *rarus*, ac *in scenam missos*, etc., referunt ad Ennii versus. Al. *missus* loco *missos*, quanquam usque intelligitur *iambus rarus*, etc., *premit* (accusat), etc.

270. *At nostri proavi*, subaudi *inquitis.*

271. *Nimium patienter*, etc., ait Horatius.

Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
Legitimumque sonum digitis callemus et aure.
Ignotum tragicæ genus invenisse Camenæ
Dicitur, et plaustris vexisse poëmata Thespis,
Quæ canerent agerentque peruncti fæcibus ora.
Post hunc personæ, pallæque repertor honestæ
Æschylus, et modicis instravit pulpita tignis,
Et docuit magnumque loqui, nitique cothurno.
Successit vetus his Comœdia, non sine multa
Laude; sed in vitium libertas excidit, et vim
Dignam lege regi: lex est accepta, Chorusque
Turpiter obticuit, sublato jure nocendi.
Nil intentatum nostri liquere poëtæ:
Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deserere, et celebrare domestica facta;
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.
Nec virtute foret clarisve potentius armis,
Quam lingua, Latium, si non offenderet unum-
Quemque poëtarum limæ labor et mora. Vos, o
Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non
Multa dies, et multa litura coercuit, atque
Præsectum decies non castigavit ad unguem.
Ingenium misera quia fortunatius arte
Credit, et excludit sanos Helicone poëtas
Democritus; bona pars non ungues ponere curat,

282-283. In Epistol. ad August. supra *v.* 148, 153, confer similem locum.

288. *Prætextas* fabulas, nobiles. — *Togatas*, plebeïas.

290. Si non offenderet, etc. In eadem Epist. de hoc queritur, verum *turpem putat* et *metuit lituram*.

Non barbam, secreta petit loca, balnea vitat.
Nanciscetur enim pretium nomenque poëtæ,
Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit. O ego lævus,
Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
Non alius faceret meliora poëmata : verum
Nil tanti est : ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi :
Munus et officium, nil scribens ipse, docebo;
Unde parentur opes; quid alat formetque poëtam;
Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat error.
Scribendi recte, sapere est et principium et fons:
Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere chartæ;
Verbaque provisam rem non invita sequentur.
Qui didicit, patriæ quid debeat, et quid amicis,
Quo sit amore parens, quo frater amandus et hospes,
Quod sit conscripti, quod judicis officium, quæ
Partes in bellum missi ducis; ille profecto
Reddere personæ scit convenientia cuique.
Respicere exemplar vitæ morumque jubebo
Doctum imitatorem, et veras hinc ducere voces.
Interdum speciosa locis morataque recte
Fabula, nullius veneris, sine pondere et arte,
Valdius oblectat populum, meliusque moratur,

300. Nempe *trium Anticyrarum* helleboro. Per hyperbolen dictum.

307. *Opes*, poëticæ divitiæ. — 314. *Conscripti* Patris, Senatoris.

317-318. *Exemplar* perfectum, etc., et ex eo *veras ducere voces*. Al. *vivas*.

319. *Speciosa locis* communibus. Al. *jocis*. — Ibid. *morata*, mores depingens.

321. *Moratur*, detinet.

Quam versus inopes rerum, nugæque canoræ.
Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
Musa loqui, præter laudem nullius avaris:
Romani pueri longis rationibus assem
Discunt in partes centum diducere. — Dicat
Filius Albini: Si de quincunce remota est
Uncia, quid superat? — Poteras dixisse: Triens. — Eu!
Rem poteris servare tuam. Redit uncia, quid fit? —
Semis. — An, hæc animos ærugo et cura peculi
Quum semel imbuerit, speramus carmina fingi
Posse linenda cedro, et levi servanda cupresso?
Aut prodesse volunt, aut delectare poëtæ,
Aut simul et jucunda et idonea dicere vitæ.
Quidquid præcipies, esto brevis; ut cito dicta
Percipiant animi dociles, teneantque fideles:
Omne supervacuum pleno de pectore manat.
Ficta voluptatis causa, sint proxima veris.
Nec, quodcumque volet, poscat sibi fabula credi;
Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
Centuriæ seniorum agitant expertia frugis;
Celsi prætereunt austera poëmata Rhamnes:
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.

328. *Trien's* libræ, quatuor unciæ. — Ibid. *Eu*, bene.

329. *Redit* (quincunci additur) *uncia*.

332. *Linenda cedro et servanda cupresso*, quæ in perpetuum, bene odorantia, serventur.

339. *Sibi credi*, sibi committi nec tantum sibi fidem dari.

341-342. *Centuriæ seniorum agitant* (repellunt). Singulas tribus dividebant centuriæ seniorum (senatores), et juniorum (equites), ii *celsi* (elati), et Rhamnenses olim dicti.

Hic meret æra liber Sosiis; hic et mare transit,
Et longum noto scriptori prorogat ævum.
Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus :
Nam neque chorda sonum reddit, quem vult manus et mens,
Poscentique gravem persæpe remittit acutum;
Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.
Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura. — Quid ergo est? —
Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
Quamvis est monitus, venia caret; et citharœdus
Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem :
Sic mihi, qui multum cessat, fit Chœrilus ille,
Quem bis terque bonum, cum risu miror; et idem
Indignor quandoque bonus dormitat Homerus?
Verum operi longo fas est obrepere somnum.
Ut pictura, poësis erit; quæ, si propius stes,
Te capiet magis, et quædam, si longius abstes.
Hæc amat obscurum; volet hæc sub luce videri,
Judicis argutum quæ non formidat acumen :
Hæc placuit semel, hæc decies repetita placebit.
O major juvenum, quamvis et voce paterna
Fingeris ad rectum, et per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor : certis medium et tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus juris et actor
Causarum mediocris abest virtute diserti
Messalæ, nec scit quantum Cascellius Aulus;

366. *O major juvenum*, Pisonis filiorum.

Sed tamen in pretio est : mediocribus esse poëtis
Non homines, non Dî, non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, et Sardo cum melle papaver,
Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis :
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
Si paulum a summo decessit, vergit ad imum.
Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusque pilæ discive trochive, quiescit,
Ne spissæ risum tollant impune coronæ :
Qui nescit, versus tamen audet fingere!—Quidni?
Liber et ingenuus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.—
Tu nihil invita dices faciesve Minerva;
Id tibi judicium est, ea mens : si quid tamen olim
Scripseris, in Metî descendat judicis aures,
Et patris, et nostras, nonumque prematur in annum,
Membranis intus positis. Delere licebit,
Quod non edideris : nescit vox missa reverti.
Silvestres homines sacer interpresquè Deorum
Cædibus et victu fœdo deterruit Orpheus;
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones :
Dictus et Amphion, Thebanæ conditor arcis,

373. *Columnæ*, seu in theatris erectæ, seu pro affixis venalibus libris positæ.

375. *Melle* ex amarissimis herbis confecto.

381. *Coronæ*, in circulum adstantes.

383. *Census*, habens pro censu.

389. Al. puncto posito post *annum*, hæc *Membranis*, etc., jungunt cum *delere licebit quod non edideris*, repetita et supervacua ratione.

Saxa movere sono testudinis, et prece blanda
Ducere quo vellet. Fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis,
Concubitu prohibere vago, dare jura maritis,
Oppida moliri, leges incidere ligno :
Sic honor et nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque mares animos in Martia bella
Versibus exacuit; dictæ per carmina sortes;
Et vitæ monstrata via est; et gratia regum
Pieriis tentata modis; ludusque repertus,
Et longorum operum finis : ne forte pudori
Sit tibi Musa lyræ solers, et cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est : ego nec studium sine divite vena,
Nec rude quid possit video ingenium : alterius sic
Altera poscit opem res, et conjurat amice.
Qui studet optatam cursu contingere metam,
Multa tulit fecitque puer; sudavit et alsit;
Abstinuit Venere et vino : qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
Nec satis est dixisse : « Ego mira poëmata pango :
« Occupet extremum scabies; mihi turpe relinqui est,

398. *Vago*, meretricio. — Ibid. *Maritis*, tam fœminis quam viris.
399. *Ligno*, in tabulis ligneis, nondum æreis.
403. *Dictæ sortes*, dicta oracula. — 405. *Ludus*, nempe scenæ.
406. *Ne forte*, etc. Præmissum intellige : *Hæc dixi.*
410. *Quid possit.* Al. *quid prosit.*
416. *Nec satis est.* Al. *Nunc satis est.*
417. Metaph. a cursu puerorum *scabiem* postreme advenienti imprecantium.

« Et, quod non didici, sane nescire fateri. »
Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas,
Assentatores jubet ad lucrum ire poëta
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Si vero est, unctum qui recte ponere possit,
Et spondere levi pro paupere, et eripere atris
Litibus implicitum, mirabor si sciet inter-
Noscere mendacem verumque beatus amicum.
Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,
Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
Lætitiæ; clamabit enim : *Pulchre! bene! recte!*
Pallescet super his; etiam stillabit amicis
Ex oculis rorem; saliet, tundet pede terram.
Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt prope plura dolentibus ex animo; sic
Derisor vero plus laudatore movetur.
Reges dicuntur multis urgere culullis,
Et torquere mero, quem perspexisse laborent,
An sit amicitia dignus : si carmina condes,
Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
Quintilio si quid recitares : Corrige, sodes,
Hoc, aiebat, et hoc : melius te posse negares,
Bis terque expertum frustra, delere jubebat,
Et male tornatos incudi reddere versus.
Si defendere delictum, quam vertere, malles,

422. *Unctum ponere*, lautam cœnam præbere.

441. *Male tornatos incudi reddere versus.* Al. volunt *formatos* : sed si ex antiquis monumentis, ut e scriptoribus constet instrumenta ex metallo cusa, torno deinde expolita esse, quod cum Dacerio defendit maxime C. Fea, non inepte cohærerent Horatianæ metaphoræ verba.

Nullum ultra verbum aut operam sumebat inanem,
Quin sine rivali teque et tua solus amares.
Vir bonus et prudens versus reprehendet inertes,
Culpabit duros, incomptis allinet atrum
Transverso calamo signum, ambitiosa recidet
Ornamenta, parum claris lucem dare coget,
Arguet ambigue dictum, mutanda notabit;
Fiet Aristarchus; non dicet: Cur ego amicum
Offendam in nugis? Hæ nugæ seria ducent
In mala derisum semel exceptumque sinistre.
Ut mala quem scabies aut morbus regius urget,
Aut fanaticus error, et iracunda Diana,
Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,
Qui sapiunt; agitant pueri, incautique sequuntur.
Hic, dum sublimes versus ructatur, et errat,
Si veluti merulis intentus decidit auceps
In puteum foveamve, licet, Succurrite, longum
Clamet, Io cives! non sit, qui tollere curet:
Si quis curet opem ferre, et demittere funem,
Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atque
Servari nolit? dicam, Siculique poëtæ
Narrabo interitum: Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Ætnam
Insiluit: sit jus, liceatque perire poëtis;
Invitum qui servat, idem facit occidenti.

443. *Nullum ultra verbum, aut*, etc. Subintellige *addebat, nec*, etc.

452. *Derisum*, etc. Male delusum a laudatore de quo *v.* 433.

453. *Morbus regius*, ictericia, sic dicta ex cibis regalibus vel lecto molli curanda, juxta Varronem et Celsum.

Nec semel hoc fecit; nec, si retractus erit, jam
Fiet homo, et ponet famosæ mortis amorem.
Nec satis apparet, cur versus factitet: utrum
Minxerit in patrios cineres, an triste bidental
Moverit incestus: certe furit, ac velut ursus
Objectos caveæ valuit si frangere clathros,
Indoctum doctumque fugat recitator acerbus:
Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo,
Non missura cutem, nisi plena cruoris, hirudo.

468. Nec semel hoc fecit, nempe vesanus poëta, *v.* 455.

471. *Bidental*, a bidente cæsa pro loci violati expiatione.

472. *Incestus*, non castus, impius.

FINIS.

INDEX

NOMINUM INTERPRES

HORATIANUS.

[Numerus arabicus paginam textus indicat.]

A.

Academi *inter silvas* (obscuras nempe) *verum quærere*, sic dictas ab Academo Atheniensi, qui, cum nemore, porticum, deinde academiam dictam, construxerat, pag. 368.

Accii, comici tragici, apud Latinos primi, nonnihil mutavit Lucilius, p. 246. — *Alti* (elati) poëtæ famam habet, p. 356. — *Ejusdem et Ennii*, in nobilibus trimetris (in tragœdiis), iambus mixtus raro apparet, p. 387.

Achæmenes dives Persarum rex, ex quo Achæmenii Persæ appellantur, p. 68.

Achæmenium costum, unguentum sic dictum ab Achæmene, p. 84. — *Achæmenia nardo* perfundi, unguento itidem Persico, p. 186. Vide *Assyria* nardus et *Syrium* malobathrum.

Achaïcus (Græcus) uret ignis *Iliacas* domos (Al. *Pergameas*, propter ultimæ syllabæ correptionem ante vocalem I), pag. 24. — *Achaïco curru* victorem in ludis Isthmiis, equus *impiger* (celer) ducit, p. 140.

Acheronta, paludem vel fluvium infernalem, virtute fugit Quirinus, p. 86. — *Acherontiæ* celsæ nidus, exigua urbs in Appulia eminens, p. 90.

Achilles animosus, p. 237. — Impiger (velox), iracundus, acer, etc., p. 381. — *Achillem* cita mors abstulit, p. 74. Vide *Thetidis* filius.

Achivi uncti: Græci palæstriti ungi solebant, p. 355.

Acrisius. Vide *Danaën*.

Acroceraunia, cacumina montium in Epiro, fulminis ictibus patentia, p. 7.

Actiæ pugnæ inter Augustum et Antonium, relatæ per Lollium et fratrem imago, p. 347.

Æaci genus, Peleus, Achilles, Pyrrhus, p. 115. — *Æacus* judex fingitur in Inferis, p. 69. — *Æacum* Stygiis fluctibus (morti) eripuit virtus, nempe vis ingenii vatum, p. 151.

Ægæum patens, nempe altum mare, in quod Ægæus, Thesei pater, se præcipitem dedit, p. 73.

Ælius Lamia, vetusto nobilis ab Lamo, Neptuni filio, Formiarum conditore, p. 113.

Æmilius ludus, ab Æmilio Lentulo in Circo institutus, p. 378.

Æmonia. Vide *Hæmonia.*

Æneas castus (pius), patriæ incensæ *superstes*, incolumis, p. 199.

Æolus, rex gelidæ oræ sub Arcto, p. 36.

Æschylus personam, pallam, pulpita et cothurnum instituit, p. 388.

Æsopus gravis actor, graves affectus agens in tragœdiis, p. 357. — *Æsopi* actoris tragœdi filius, a Metella, cujus baccam (margaritam) aceto dilutam exsorbuit, adamatus, p. 271.

Æsulæ declive arvum, in latere montis oppidi, prope Tibur positi, p. 130-131.

Æthiops. Vide *Dacus.*

Ætna, Siciliæ mons, Encelado impositus fingitur, p. 92.

Ætolæ plagæ ex Ætolia, in Caledonii apri venatione habitæ, p. 347.

Afer dirus (Hannibal) aufugiens equis per urbes Italas, p. 143.

Afra cochlea, potorem recreat, p. 279. — *Afro murice* tinctæ lanæ, p. 74.

Afranii toga Græco poëtæ Menandro convenisse dicitur, p. 336, adnot.

Africa vim magnam frumenti metit, p. 264. — Domita Scipioni dedit nomen, p. 151. — *Africano* dicto virtus super Carthaginem sepulcrum condidit, p. 181.

Africus ventus ex Africa luctans cum fluctibus Icariis (maris Icarii), p. 4. — *Africus* præceps, decertans cum Aquilone (Borea), p. 8. — Pestilens ventus, p. 120. — Protervus, alias præceps dictus, p. 191.

Agamemnon, pro vitula, dulcem Aulide natam (Iphigeniam) statuit ante aras, p. 270.

Agave, caput guati abscissum, patri Cadmo obtulit, p. 274.

Agrippa (M. Vipsanius), gener Augusti et ejus cæsar. collega, ad quem scripta Od. VI, lib. I. — *Agrippæ* virtute, Cantaber, Hispaniæ gens devicta, p. 332. — *Agrippa* ex Sicilia proventibus ab Augusto donatus fuit, p. 331.

Agrippæ porticus, Romæ ab Agrippa constructa, p. 318.

Ajax, heros ab Achille secundus, mille oves morti dedit, Ulyssem, etc., se occidere clamans, p. 269-270.

Ajax, Oïlei filius, celer pedibus sequi, p. 24.

Albana uva rectius fumo servatur, p. 279. — *Albanæ herbæ*, pascua Albani montis, 120. — *Albanæ*, ex Albano monte, Romanæ *secures*, p. 199.

Albinus fœnerator, p. 390.

Albius stupet ære, statuis æreis, p. 221. — *Albi* filius, male (in penuria) vivens, p. 224.

Albuneæ resonantis domus, Nymphæ cum fonte sonanti sacra, p. 13. Vide *Tiburni* lucus.

Albutii senis in cœna paranda sævioris (castigatioris) exemplum, nimiæ simplicitati Nævii oppositum, p. 257. — *Albutii filia*, veneficium, iis quibus erat inimica, minabatur, p. 251.

Alcæi minaces tyrannis *Camenæ*, p. 152. — *Alcæus* aureo plectro sonans dura (gravia) mala, p. 69. Vide *Sappho*.

Alcides, Alcæi a matre Alcmene nepos, p. 19.

Alcinoï, Phæacum regis, mollis juventus, p. 311.

Alexandrea portus, ab Augusto capta, ubi vacua (deserta) aula confugerant Antonius et Cleopatra, p. 161.

Alexander magnus, cui accepti fuere Chœrili versus inculti, vetuit ne quis, præter Apellem et Lysippum, ipsius vultum simularet (formaret), p. 364. — *Judicium ejus subtile* de videndis (perspiciendis) artibus; hebes vero de libris, *ibid.*

Alfenus vafer, non ex sutore, sed ex tonsore, jurisperitus evasit, teste potissimum Acrone, p. 219.

Alfius fœnerator, rusticus jam futurus, sed mox ad pecuniæ quæstum rediens, p. 170.

Algidus ferax, mons in agro Tusculano, p. 143. — Gelidus, nemorum coma prominente, p. 31. — *Algidi nivalis* pascua inter quercus et ilices, p. 120.

Allifana pocula majora, in Allife, oppido Samnii, facta, p. 299.

Allobrox infidelis : Allobroges, Galliæ populi, Catilinæ conjurationi, a legatis ipsorum detectæ, prius faverant, p. 190.

Alpes Rhætæ (Rhæticæ) ubi Vindelici, hodie *Grisoni*, p. 142.

Alpinus, poëta *turgidus*, Memnona *jugulat* (jugulatum ab Achille narrat), *diffingit* que (deformat) Rheni caput, in poëmate de Germanico bello, p. 246.

Alyatteus. Vide *Mygdoniis*.

Amazonia securis (Amazonum more) dextras Vindelicorum obarmans, p. 142.

Amphiaraus. Vide *Argivi*.

Amphion, Jovis et Antiopæ filius, Mercurio docilis magistro, p. 104. — Dictus saxa movere sono (cantu), Thebanam condidit arcem, p. 392. — *Amphionis* et *Zethi* geminorum fratrum, gratia (amicitia), diversis studiis, dissiluit, p. 346.

Anacreon, Teïus, Samii Bathylli amore arsisse dicitur, p. 188. — Res amatorias ludens cecinit, p. 152.

Anchisæ Veneriscque *clarus sanguis*, Cæsarea gens, p. 199.

Andromedæ pater occultum ignem (æstivum sidus) ostendit Cepheus Æthiopum rex, p. 131.

Anio præceps fluvius e monte vel luco Tiburni saliens, hodie *il Teverone*, p. 13.

Antenor, unus ex principibus Trojanorum, suasor pacis, p. 310.

Antilochus amabilis, qui Nestori patri succurrens occubuit, p. 63.

Antiochus ingens, Syriæ rex, p. 97.

Antiphates, Lestrigonum rex, hominum vorator, p. 382.

Antium, urbs Tyrrhena (hodie Ansio) in qua templum erat Fortunæ sacrum, p. 45.

Antonium (*Ad Iulum*) hortatio ad

celebrandam Cæsaris victoriam, Od. II, lib. IV.
Anxur, oppidum Jovi sic dicto sacrum, apud Volscos prominens, p. 227.
Anytus, Atheniensis, cum Melito, Socratis accusator, p. 276.
Apelles pictura et Lysippus ære, vultum Alexandri edicto simulare soli potuere, p. 364.
Apollinaris laurea corona vatibus consecrata, p. 137.
Apollo Delius, ex insula Delos, et *Patareus*, ex Pataræ nemori sacro, pag. 92. — Lyciæ tenet dumeta, ubi fons Castaliæ Deo sacer, *ibid.* — *Apollo*, insignis pharetra, fraternaque Mercurii lyra, pag. 31. — Non semper arcum tendit, pag. 65. — Condito (non emisso) telo placidus, pag. 198. — Mercurii pueri furto, *viduus* (privatus) pharetra, pag. 16. — *Apollo Augur*, Augurum vaticinantium Deus, pag. 6. — *Apollo cantor*, qui cantu Musis præest, pag. 393. — *Apollo Palatinus*, ab extructa in monte Palatino æde per Augustum Apollini dicata, pag. 314. — *Apollinem* deprecatur poëta, Od. XXXI, lib. I. — *Apollinem*, carmini sæculari præludens, invocat, Od. VI, lib. IV.
Appius Claudius Cæcus, censor, pag. 232. — *Via* constructa ab eo *Appia* minus gravis tarde ambulantibus, ob crebra diversoria, pag. 226. — *Via* mannis (equis gradariis) trita, pag. 172. — *Appii* oppidi forum, p. 226.
Apulicum mare Italiæ inferum, p. 121.
Apulia siticulosa Dauniæ, p. 171. — *Apuliæ* noti montes Horatio ex ea oriundo, pag. 229. — *Appuli pernicis* (prompti ad laborem) uxor perusta solibus (nigra), p. 168.
Aquarius inversum (revolutum) annum pluviis contristat, p. 204.
Aquilo tremeutes (concussas) ilices frangit, p 182.
Aquinatem fucum potantia vellera (lanæ fuco Aquini tinctæ), *ostro Sidonio* (Tyriæ purpuræ) male certant, p. 328.
Arabum plenæ domus, aromatibus refertæ, pag. 68. — *Arabum thesauri*, pretiosa aromata, pag. 121. — *Arabiæ divitiis* libera otia non mutanda, p. 322.
Arbuscula, mima audax, a plebe explosa, cui satis erat equitum plausus, p. 247.
Arcadiæ nigri colles (umbrosi vel feraces), p. 157.
Archilochus. Vide *Sappho*. — *Archilochum* proprio iambo (a se invento) rabies in Lycamben socerum et ejus filiam armavit, pag. 379. Vide *Lycamben*.
Archytas, philosophus Pythagoreus. Ad Umbram illius insepulti allocutio, Od. XXVIII, lib. I.
Arctos opaca, Ursa, brumale astrum pro Septentrione, pag. 72. Vide *Æolus*.
Arcturo cadente (Stella in signo Bootæ post caudam Ursæ majoris) *sævus impetus* procellarum portensus, p. 83.
Arellius. Vide *Cervius*.
Argivi auguris (Amphiarai) concidit domus (familia) ob lucrum (monilis aurei munus), p. 111.
Argos aptum equis nutriendis ferunt, p. 13.

Aricia, hodie *Rizza*, parum ab Urbe distans, in via Appia, p. 226. — *Aricinum arvum* ab oppido Latii Aricia, p. 373.

Aristarcho, Homeri et aliorum poëtarum Græcorum commentatori compar verus criticus, p. 395.

Aristippus Cyrenæus Socratis auditor, doctrinam Epicuri partim secutus tradit, p. 306. Vide *Horatius*. — Aristippus idem, Græcus non gente, sed Græcis deditus litteris, stulte profusus, Staberii personæ oppositus, p. 265. — *Aristippi sententia* dicto mordacis Cynici *potior*, p. 342–343.

Aristius. Vide *Fuscus*.

Aristophanes. Vide *Eupolis*.

Armenius populus Claudii Neronis virtuti cessit, p. 332.

Arrius (Quintus) dives sumptuosus, arbiter factus de exequendo Staberii testamento, p. 264. Vide *Staberius*. — *Arrii* progenies, *nequitia et nugis* (luxuria et levitate) compares filii, p. 272.

Asiæ minoris *pingues campi et colles*, p. 313.

Assaraci, Phrygiæ regis, *tellus*, avi Anchisæ, p. 187.

Assyria nardo ungi, ex monte hinc ad Syriam, illinc ad Indiam verso, unde nardus Indica, p. 66. — *Assyrii littoris* urentes arenæ, p. 90.

Atabulus vel Appulus ventus. Al. *Iapyx*, Appuliæ infestus, p. 229.

Atlanticum æquor, a monte Africano Atlante dictum mare, p. 42.

Atreus in scena non coquit humana exta, p. 384. Vide *Thyestes*.

Atrides, Agamemnon Atrei filius, Cassandra Priami filia *rapta virgine*, ardens, p. 56. — *Atridæ superbi*, Agamemnon et Menelaus, p. 16.

Atta (Quinctius), comœdiarum togatarum scriptor, p. 357.

Attali regiam occupare, scilicet opulentam domum, allusione facta ad Attali regis Pergami divitias, p. 76. — *Attalicæ urbes*, Asiæ, p. 330. — *Attalicis conditionibus*, opum Attali regis Pergami, oblatione facta, p. 3.

Aufidius Luscus, scriba prætor factus apud Fundos, p. 227.

Aufidus violens obstrepit, Apuliæ Horatii patriæ fluvius, p. 134. — *Acer*, vehemens, *longe sonans*, p. 152, 205. — Aufidus *tauriformis* (ob vim et impetum), regna Dauni Appuli præfluens, p. 161.

Augustus princeps, spes imperii, Od. II, lib. I. — *Augusti*, Diis et heroïbus laudatis, commendatio, Od. XII, lib. I. — Persarum et Britannorum victoris, et disciplinæ restitutæ ac servatæ laus, Od. V, lib. III. — *Augusti* reditus petitur, Od. V, lib. IV. — Hujus virtutes et *Tiberii* victoria celebrata, Od. XIV, lib. IV. — De pace orbi disciplinaque redditis, Od. XV, lib. IV. — *Augusti Cæsaris tropæa*, p. 64. Vide *Niphates*, *Medum* (flumen), *Geloni*. — Victoris ex Hispania reducis laudes, p. 108. — *Augustus* Parthis horrendus, terra marique magnus, cui demissum genus ab Ænea, p. 284. — Præsens (vivens) Divus habetur adjectis Britannis et Persis imperio, p. 93. – Inter Pollucem et Herculem Divus adscriptus, p. 86. — *Augusti* auspiciis, confecta (finita) duella per orbem,

p. 365. — Hujus paternus in pueros Neroues animus, p. 142. — *Augusti* laudes, et poëtarum sui ævi commendatio, p. 354 *et seq.*

Aulon amicus fertili Baccho, mons ferax uvarum, Tarento vicinus, p. 59.

Aulus (Cascellius) jure civili doctus, p. 391.

Auster, meridionalis ventus, exercens undas, Pleiadum seu *Vergeliarum* choro cursum agente, p. 161. — Dux turbidus (tempestatibus imperans) inquieti Hadriæ (Hadriatici maris), p. 86. — *Auster plumbeus*, quo ingravescunt corpora, p. 287. — Per autumnos nocens corporibus, pag. 71. Vide *Autumnus* gravis. — *Austri* navem jactantes, p. 203.

Autumnus decorum mitibus pomis effert arvis caput, p. 167. — *Autumnus gravis*, Libitinæ, funerum Deæ, quæstum facit, p. 287.

Aventinus, mons Romæ, p. 369.

Avernales aquæ, ex Averno lacu petitæ, p. 173.

Avidienus, ex moribus sordidis, cognomen *canis* recepit, p. 256.

B.

Babylonii *numeri*, nempe computationes astrologicæ, quæ ex Babylone a Chaldæis Romam allatæ fuerant, p. 17.

Bacchius cum *Bitho*, gladiatore compari, ad certamen compositus (congressus), p. 237.

Bacchi laudes canit poëta, Od. XIX, lib. II. — *Bacchum* invocat, de Augusto inaudita dicturus, Od. XXV, lib. III. — *Bacchus* docet carmina Nymphas et Satyros, p. 78. — *Verecundus* dictus iis qui sobrie bibunt, p. 37. — Lenæus vocatus, a torculari, vinum exprimente, p. 124.

Bacchus pater tigribus indocili collo jugatis vectus, p. 86. — *Aureo cornu* (eminente radio) decorus, p. 79. — Pacis *mediusque belli*, modo excitans, modo mitigans animos, *ibid.* — *Bacchus*, mare barbarum (Indicum) flexit (domuit), *ibid.* — Rhœtum Titanem retorsit (dejecit), *ibid.*

Bactra regnata Cyro, urbs regia Cyri ad Bactrum flumen, p. 131.

Baiis Campaniæ amœnis nullus sinus prælucet, p. 308. — *Baiis* obstrepit mare, jactis molibus, p. 77. — *Baiæ liquidæ*, aquis calidis salubres, p. 90, 336. — *Baianus murex*, ostreæ genus : vide *Lucrina* ostrea.

Bandusium ad Fontem, Od. XIII, lib. III.

Bantini saltus in Appulia, p. 90.

Bari mœnia piscosi, urbis prope mare Adriaticum sitæ, p. 230.

Barrus inops (Titus Veturius) æris prodigus, p. 224. — Homo nimis comptus, p. 232. — Conviciator insiguis, p. 237.

Bassareu (*Candida*), nomen Bacchi, a voce Thracia vulpinæ vestis qua Bacchæ sacerdotes induebantur, p. 28.

Bathyllus. Vide *Anacreon*.

Bellerophon. Vide *Chimæra* et *Pratus*.

Bellona gaudet *cruentis scenis*, p. 271.

Beneventum, Hirpinorum oppidum, quod a Romanis, eo deducta colonia, boni ominis nomen excepit, p. 229.

Berecynthia (Phrygia) *tibia*, ex Berecyntho monte ubi inventa dicitur, p. 116-136. — *Berecynthium cornu*, per sacra Cybelis et Bacchi strepens, p. 28.

Bibulus, *Servius* et *C. Furnius* cum *Pollione* et *Messalis* fratribus, Horatio amici, p. 247.

Bionei sermones, quales versus Bionis sophistæ, adeo mordacis, ut nec Homero nec Diis parceret, p. 368.

Birrhus. Vide *Cælius*.

Bistonides Thraciæ Bacchæ, *nodo viperino* (anguibus in nodum collectis) coma implicita, p. 79.

Bithus. Vide *Bacchius*.

Bithyna carina, onusta mercibus ex Bithynia, in Ponto, p. 45. — *Bithyna negotia*, cum Bithynis acta, p. 319.

Blandusiæ. Vide *Bandusium*.

Bœotûm in crasso aëre natus, hebes nempe, qualis gens ex Bœotia, p. 364.

Bolanus, cerebri felix, quem garrulus nemo conturbabat, p. 241.

Boreæ finitimum latus, pars mundi septentrionali vicina, p. 122.

Bosporus Thraciensis, vel Cimmeriensis a *nauta Pœno* invisus, p. 69. — *Bospori gementis*, frete angusto contracti, littora, p. 80.

Brenni. Vide *Drusus*.

Briseis a patre *Brise* sic vocata, Hippodamia autem nomine, Lyrnesso capta urbe, Achillis *serva*, p. 56.

Britanni tunc temporis *hospitibus feri*, inhospitales, p. 90. — Populi ultimi orbis a veteribus putabantur, p. 46.

Brundusinum iter Horatius describit, Sat. v, lib. I. — *Brundusium*, Calabriæ oppidum, p. 344.

Brutus, prætor, tenens (occupans colligendis copiis) ditem Asiam, p. 237.

Bullatium peregrinantem, quo quemque loco, recte vivere posse, monet Epist. xi, lib. I.

Bupalo pictori *acer hostis*, p. 177.

Butra, *Septitius*, et *Sabinus* (Aulus) Horatii convivatores, p. 317.

Byzantia putruit orca, sic nominativo casu, unde non vas, sed piscis ventricosus, cui vas hujus nomine erat compar, p. 279.

C.

Cadmus lictor cui tradebantur ad supplicium criminosi cives, p. 232.

Cadmus Hevæus, in scena non anguis fit, p. 384.

Cæcilius, poëta, alios comicos vincere gravitate fertur, p. 357. — *Cæcilio* et *Plauto* verba nova si licita, cur non Virgilio et Vario? p. 378-379.

Cæcubum, ex monte Latii Cæcubo, vinum, p. 30. — Ad festas epulas repositum, p. 180.

Cælius, Birrhusque, latrones, p. 223.

Cæsar (Julius). De ejus cæde quæstus, p. 5.

Cæsar, secundus post Jovem, p. 20. — Parthos Latio (Romano imperio) imminentes, Serasque et Indos subjiciens, *ibid.* — *Cæsar itarus* (bella parans) *in Britannos*, et in *Eoas partes*, p. 46. — *Cæsar*, trahens per sacrum clivum (viam triumphalem) feroces Sicambros, p. 138. Vide *Augustus*.

Calabri sinus, fretis Hadriæ curvati, p. 43. — *Calabriæ* æstuosæ grata armenta, p. 42. — *Calabris saltibus* (feracis Calabriæ spatiosis campis) *adjecti Lucani* (pascui Lucaniæ agri), p. 373. — *Calabræ* (ex patria Ennii) *Pierides* Musæ, a Pierio monte ortæ, p. 151. — *Calaber* Appulus, Horatii Venusini *hospes*, *pyris* eum *vesci jubet*, quem *locupletem* fecit Mæcenas, p. 321.

Calena falx premens vitem, a Calibus in Campania, ubi ferax vitis falce premitur, p. 42. — *Calenum prælum*, quo *domita uva* generosum Caleni Campaniæ agri vinum indicat, p. 30.

Callimachus, poëta Cyrenæus elegiacus insignis, cui tamen *Mimnermum* præfert Horatius, p. 371.

Calliope regina, Musarum princeps, evocata, Od. IV, lib. III.

Calvus. Vide *Catullus*.

Camena prima et *summa*, poëma primum, nempe lyricum, et postremum, scilicet morale, p. 305. — *Camena tragica*. Vide *Thespis*. — *Camenæ* (Musæ) *Græcæ spiritus tenuis* (sciatilla genii), p. 74. — *Camenis* (Musis) acceptus Apollo, p. 199.

Camillis. Vide *Curiis*.

Campanus pons super Vulturno, p. 228. — *Campanus morbus*, fœda cicatrix (verruca) in fronte gentis Campanæ, *ibid.* — *Campana supellex*, fictilia vasa in Campania facta, p. 235.

Campus Martius Romæ prope Tiberinum flumen, p. 329.

Caniculæ æstus sub Cane astro ingravescentes, p. 27. — *Caniculæ flagrantis atrox hora*, nempe tempestas qua Canis ortu sævus æstuat dies, p. 108. — *Canicula rubra*, ardens, p. 283.

Canidia venefica, male contrectans dapes, p. 170. — *Canidiam* insectatur puer hujus victima, Od. V, lib. V. — *Canidiæ* magica imprecatio, p. 174-175. — *Canidia* venenum afflans, pejor serpentibus Afris, p. 302. — *Canidiæ* et *Saganæ* vocantis alterius Hecaten, alterius Tisiphonem, incantationes, p. 239.

Canis (sideris Caniculæ) *rabies*, æstus, p. 328.

Cantaber Hispanus bellicosus, p. 65. — Indoctus juga ferre Romana, p. 58. — *Non ante* Cæsarem *domabilis*, p. 162. — Hispaniæ vetus hostis oræ septentrionalis, ab Agrippa domitus, p. 101, 332. — *Cantabrica bella* sub Augusto duce finita, p. 347.

Canusium Appuliæ oppidum, a Diomede conditum, p. 230. — *Canusini more bilinguis*. Canusii Appuli incolæ græce et latine loquebantur, p. 245.

Capitolium, Jovi dicatum Romæ in

monte olim Tarpeio, sic dicto a virgine vestali Tarpeia, p. 134.

Cappadocum rex, in Asia minore, *mancipiis* (servis) locuples, egebat *æris* (nummorum), p. 319.

Capræ sidera *insana*, tempestates excitantia, p. 98.

Capricornus, Hesperiæ (Italicæ) undæ tyrannus (stella procellosa), p. 75.

Caprius. Vide *Sulcius*.

Capua urbs Campaniæ princeps, pag. 330. — Romanæ virtutis æmula, virtus Capuæ, p. 190.

Carinæ a Foro plurimum distantes; Romæ vicus, ab ædificiorum structura sic dictus, in quo Philippi oratoris erat domus, p. 323.

Carpathium pelagus, vel *mare* a Carpatho insula, Ægypto vicina, inter Rhodum et Cretam, hodie *Scarpento*, p. 45, 145.

Carthago magna, probrosis altior (nobilior) Italiæ ruinis, exclamans inducitur Regulus, p. 94. — Carthaginis *invidæ* (Romani imperii æmulæ) superbæ arces, p. 178.

Cascellius. Vide *Aulus*.

Caspium mare, in Asia mediterraneum, *inæqualibus* procellis vexatum, p. 63.

Cassius Parmensis ab Etruriæ urbe Parma, fervens tragœdiarum scriptor, p. 315. — Quem ferunt capsis librisque propriis adeo numerosis, esse ambustum, p. 347.

Cassium Severum, poëtam vel oratorem maledicum et petulantem, insectatur Horatius, Od. VI, lib. V.

Castor et *Pollux*, fratres Helenæ, p. 7. — *Castor* gaudet equis; ovo prognatus eodem (Pollux), pugnis (pugilatu), p. 251.

Castor et *Dolychos*, duo gladiatores seu mimi, p. 346.

Catia, matrona impudentissima, p. 212.

Catienus. Vide *Fusius*.

Catili mœnia, a quo, cum fratre, conditum est Tibur, p. 28.

Catius, Insuber, Epicureus, sub cujus persona, culinæ artem irridet Horatius, Satir. IV, lib. II.

Cato priscus (Marcus Porcius) *intonsus* (barba intonsa), p. 72. — *Cato* censor, cum exiguæ togæ textura et pede nudo, sæpe in publicum prodibat, p. 350. — *Catonis prisci* mero sæpe caluit virtus, p. 118. — Hujus sententia, p. 209. — *Catonis* et *Ennii*, utriusque antiqui, lingua sermonem patrium (Latinum) ditavit, p. 379.

Cato Uticensis *nobile lethum* sibi paravit, p. 19. — *Catonis præter atrocem* (invictum) *animum*, cuncta terrarum a Cæsare subacta, p. 52.

Catullus et *Calvus*, poëtæ elegi, p. 245.

Caucasus, mons Scythiæ, præruptus, p. 32. — *Inhospitalis*, propter Scythicas nives, p. 165.

Ceæ munera næniæ, lugubris musæ Simonidis in insula Cea nati, p. 52.

Cecropius cothurnus, nempe Atheniensis, ob Cecropem Athenarum, ubi viguit tragœdia, conditorem, p. 51.

Celsum Pedonem *Albinovanum*, comitem et scribam Tiberii Neronis, ad rem bene gerendam suadet, Epist. VIII, lib. I. — Eundem monet poëta ut privatas, non

alienas, in versibus, quærat opes, p. 314.

Centaurea cum Lapithis rixa, in epulis Pirithoi nuptialibus orta, p. 28. — Centauri, Thraciæ populi per Herculem et Pirithoum cecidere, p. 137.

Cerberus insons (non nocens Baccho Inferos visenti), p. 79. — Immanis (diræ et vastæ) janitor aulæ, Mercurio blandienti cessit, p. 104. — Expressa illius imago, p. 105.

Cereris arcanæ sacra, p. 85. — *Cereris* in sacris cauistrifera Attica virgo, p. 298. — Ceres, rura nutriens corona spicea a Tellure donatur, p. 45, 198.

Cerritus, Cereris furore agitatus, p. 273.

Cervius, Horatii vicinus, fabellarum narrator, quarum una, solliciti divitis Arellii, exemplo datur, p. 289.

Cervius seu *Servius*, accusator, conditionem legum minitabatur et urnæ judiciariæ sortitionem, p. 251.

Cethegus (*Marcus Cornelius*), priscus orator, suaviloquens, juxta Ennium, p. 371, 378.

Charon. Vide *Orcus*.

Charybdis cum Cyclope, Polyphemo Cyclopum rege, in freto Siculo. Vide *Scylla*. — Charybdis, figurate, propter voracitatem sic dicta mulier, p. 38.

Chimæræ spiritus igneus (spiritus ignis ex capite) p. 75. Vide *Pegasus*. — Chimæræ tremendæ flamma per Bellerophontem cecidit, p. 137.

Chios, nota insula Ioniæ adjacens, propter Ionem tragicum poëtam, et historicum scriptorem Theopompum clara, p. 329.

Chærilus, poëta ineptus, gloriatur se versibus incultis retulisse Philippos regales ab Alexandro magno, p. 364.

Chremes avarus, nempe senex Terentianus, p. 166.

Chrysippus Zenonis successor, et *Crantor* Xenocratis discipulus, prior stoïcus, et alter academicus, p. 310. — *Chrysippi*, stoïcum paradoxon irridet Horatius, p. 219.

Cibyratica negotia, ab urbe Ciliciæ Cibyra, p. 319.

Cicuta fœnerator nodosus, debitores quasi nodis obstringens, p. 263. — Hujus avari persona, Nomentano prodigo opposita, p. 269.

Circææ ostreæ, littoris Latii, ubi filia Solis Circe habitasse fingitur. Vide *Lucrina*. — *Circe vitrea*, pellucida, ut Solis filia, p. 27, 193. — *Circæ pocula*, venefica, homines in feras mutantis, apud Homerum nota, p. 311. — *Circæa mœnia Tusculi*, a filio Circes conditi, p. 166. Vide *Telegonus*.

Claudius (Tiberius Nero), *Augusti privignus*, ex Livia Drusilla, p. 313. — Barbarorum agmina ferrata (ferro cooperta) diruit, p. 161. — *Claudii virtute* Armenia gens, Tigrani restituto, cessit, et Phraates Parthorum imperium recepit, pag. 332. — Claudio Septimii commendatio, Epist. IX, lib. I. — *Claudiæ mœnus*. Vide *Nerones*.

Claudii caupones, oppidi ab Appio Claudio conditi, p. 228.

Clazomenæ, urbs Asiæ minoris, p. 237.

Clio, quanquam Historiæ Musa, in celebrando tibia vel lyra Augusto invocata, p. 18.

Clusini fontes, a Clusio Etruriæ oppido, hodie *Chiusi*, p. 336.

Cnidus vel *Gnidus*, urbs Doridis, simulacro Veneris clarissima, p. 41.

Cocceius Nerva jurisconsultus, p. 227. Vide *Mæcenas*. — Cocceii villa supra Caudi cauponas, *ibid.*

Cocytus ater flumine languido erranus, p. 71.

Codrus, ultimus Atheniensium rex, quantum distet ab Inacho, primo Argivorum rege, narrantem Telephum inducit poëta, p. 115. — Pro patria devotus, non timidus mori, *ibid.*

Coïs, cujus vestes Coæ dictæ a Coo insula, p. 212. — Coæ purpuræ quibus tingebantur tenuissimæ vestes, p. 159. — *Coa* (vini Coï) *fæcula*, p. 298.

Colchi summisere monstrum (portentum desub terra, nempe dracones ex dentibus seminatis a Jasone, miserunt), p. 144. — *Colchis impudica*, Medea nempe prodito patre, Jasonem secuta, p. 192. — *Colcha venena*, ex Colchide Medeæ patria, venenorum feraci, p. 68. — *Colchicis aduri flammis*, ut paratis apud Colchos arte Medeæ, p. 173.

Colophon. Vide *Smyrna*.

Concani, Tarraconensis Hispaniæ, equino sanguine, læti (gaudentes) populi, ut Thraces, p. 90.

Coranus, senex avarus. Vide *Nasica*.

Corinthi bimaris mœnia, hinc Ionio, illinc Ægeo mari cincta, p. 12. — *Corinthum* adire non cuivis homini contingit, ex græco proverbio, p. 343.

Corvino (M. Valerio Messala) *jubente* (sese ad cœnam invitante), amphoram e loco edito descendere imperat, promentem *languidiora* (mitiora) vina, p. 118. — Idem, orator inclytus, Petilli accusator, p. 245.

Corybantes, Cybelis sacerdotes, *acuta geminantes æra*, repetitis ictibus quatientes tympana, p. 25. Vide *Cybele*.

Corycius crocus, a monte Coryco in Cilicia, p. 279.

Cotisonis Daci, Getarum regis, agmen, duce Augusto, victum, p. 101.

Cotyttia sic dicta, a Cotyttone, dea libidinis, p. 195.

Cragi viridis nigræ (umbrosæ) *silvæ*, montis Lyciæ, hodie *le Garante*, p. 31.

Crantor. Vide *Chrysippus*.

Craterus, insignis medicus, forsan qui multum celer et fidelis modo dictus est, p. 268.

Cratini prisci poëtæ, vinosi, sententia, de poëtis *aquæ potoribus*, p. 350. Vide *Eupolis*.

Creontis magni filia, pellex Cretisa. Vide *Medea*.

Crete vel *Creta*, centum potens oppidis (sic ab Homero vocata), p. 127. — Centum urbibus nobilis, p. 181.

Crispini, philosophi stoïci, *scrinia* (librorum arculæ), p. 207. —

Crispinus philosophus loquax et ineptus poëta, *ibid.* et 219. — Horatium provocabat, uter plus scribere posset, p. 220. — *Crispini janitor* docens, p. 294.

Cupido ferus, acueus sagittas cote cruenta, p. 62. — *Cupido liber*, sine pudore, p. 195.

Cupiennius Libo, Cumanus matronarum amator, p. 209.

Curius (*Dentatus*) incomptis capillis, bellicosum apud veteres morem servavit, p. 20. — *Curiis maribus* et *Camillis* (Curio Dentato et Furio Camillo præcipue), nænia puerorum decantata, p. 308.

Curtillus, Epicureus, incoquere echinos docuit, p. 300.

Cybele, dicta *Dindymene* a monte Dindymo in Phrygia, ubi sacra Deæ Corybantes instituerant, p. 25.

Cycladæ nitentes, insulæ Ionii maris in cycli formam dispositæ, marmore forsan niveo relucentes, p. 23. — *Cycladas fulgentes* tenet (Venus), p. 130.

Cyclops, pro Polyphemo, Cyclopum rege, p. 382. — *Cyclopum* graves officinas, id est *Gigantum* Siculorum, Vulcanus urit (ardere facit), p. 9.

Cydonius arcus, Cretensis, a Cydone urbe in Creta insula, p. 152.

Cyllenea fides (cithara nempe) a Cyllene Arcadiæ monte, ubi enutritus dicitur inventor Mercurius, p. 186.

Cynara proterva, p. 322. Vide Od. IX, lib. I.

Cynthius intonsus, imberbis (perpetuo juvenis) Apollo in Cynthio monte natus, p. 31. — *Cynthiæ celeris spicula*, venantis Dianæ per juga Cynthi, ubi cum Apolline edita est, p. 136.

Cypri insula, ubi hujus diva (domina) Venus colebatur, p. 7. — *Cypria trabe* (nave ex trabibus Cypri, vel a Cypro advectis) nauta secat mare, p. 3.

Cytherea choros ducens Venus; sic dicta ex Cythera insula, in quam primum vecta fertur, p. 9. — *Cytheream*, a monte Cythero, Veneris *puer ales* Cupido, p. 106.

D.

Dacus *asper*, juxta Istrum (Danubium) fluvium degens, ubi nunc Valachi, Moldavi, etc., p. 46. — Marsæ cohortis dissimulans metum. Vid. *Marsa cohors*. — Dacus et Æthiops pæne deleverunt Urbem (Romam), hic classe formidatus, ille melior (peritior) sagittis, p. 96.

Dædalus, aëra expertus pennis, vel potius velorum sive antennarum navis ope, Labyrinthum fugiens, ubi artifex hujus ipse inclusus fuerat, p. 8.

Dalmaticus triumphus, de Illyricis actus. Vide *Pollio*.

Damasippus in colloquio inducitur Stoïcos irridens, Satir. III, lib. II. — Damasippus ipse veteres statuas emendo insanit, p. 263.

Dama spurcus, homo abjectus, ex servili genere, p. 282.

Damalis multi meri, quædam mulier multum bibax, p. 48.
Danaën, Acrisii regis Archivorum filiam, includens turris ahenea, Jovi in aurum converso patuit, p. 111.
Danaï genus infame: cujus quinquaginta filiæ, præter unam (Hypermnestram), totidem viros suos Ægypti fratris illius filios, necaverunt, p. 71. — *Danaïdum*, allatæ fabula et pœnæ, p. 105. — Unius ex Danaï puellis ad juvenem maritum sermo, *ibid.*
Danubium qui profundum bibunt, nempe Daci, Germani, etc., p. 163.
Dardana gens, a Dardano Jovis filio, Dardaniæ urbis conditore, quam Tros Erichtonii filius, *Trojam* appellavit, p. 23.
Daunus, Apuliæ siticulosæ, underex, a quo dictus *pauper aquæ*, p. 134. — *Daunias* vel *Daunia militaris*, pars Apuliæ Daunia, bellicosis viris instructa, p. 32. — *Dauniæ cædes*, Romanorum in Apulia ubi regnavit Daunus, p. 52.
Davus, Domini servus comicus, p. 285.
Davi sub persona, se ipsum carpit Horatius, Satir. VII, lib. II.
Decius Mus (P.), primus ex gente sua Consul, pro patria se devovens ad quem alludit poëta, p. 232.
Deiphobus acer (fortis), unus ex filiis Priami, *graves excepit ictus*, membris ipsius truncatis a Menelao (non a Merione quem sic nominant Ed. J. Bond.), p. 153.
Delia Dea (Diana), fugaces lyncas et cervos cohibens arcu, p. 148.
Deliis foliis, a Delo Apollini sacra, ornatum ducem bellica res, bene gesta, ostendit Capitolio, p. 140. — *Delius*. Vide *Apollo*.
Dellius, orator et historicus, ad quem script. Od. III, lib. II.
Delos natalis locus Apollinis, p. 31.
Delphi Apolline insignes, urbs Phocidis, Apollinis oraculo clara, p. 12. — *Delphi sortilegi*, unde sortes ab oraculo petuntur, p. 385. — *Delphica laurus* Apollini sacra, p. 134.
Demetrius. Vide *Hermogenes*.
Democriti, Abderitæ philosophi, *animus* (mens) sine corpore velox, *est peregre*, altis meditationibus occupatur, p. 332. — *Democritus* ingenium fortunatius arte credens, sanos (non insanientes) poëtas Helicone excludit, p. 388.
Deus ima summis mutare (humilia in altum attollere) valet, obscura promens, p. 45. — Benigna vice (vicissitudine) in sedem (pristinam) reducit, p. 186. — *Deus* (Jupiter) in pretium (aurum) conversus, p. 111. — *Deus potens maris*, Neptunus mari imperans, p. 11. — *Deus* (Pan), cui pecus et nigri colles Arcadiæ placent, p. 157. — *Deus inverecundus* (Liber) ebrios inverecundos faciens, p. 184. — *Deorum sanguis*, Hercules et Pirithous, Centaurorum Thracium, et Bellerophon, Chimæræ, victores, p. 137. — *Dii* ab Epicuro *securum* (sine cura) ævum agentes dicti, p. 230. — *Dii paterni*, Penates, p. 77. — *Vid.* sub nominibus propriis Dii singuli.
Dianæ consecratio, Od. XXII, lib. III. — Diana montium custos nemo-

rumque, p. 119. — Diva *triformis*, triplici persona et nomine (Luna, Diana, Proserpina), *ib.* — Diana *ter vocata*, ternario numero, *ibid.* Vide *Ilithya* et *Lucina*. — Diana genitalis. Vide *Luna*. — Diana *silentium* (noctem arcanis sacram) *regens*, sub Lunæ nomine, p. 174. — Diana iracunda vesanos (lymphatos) poëtas efficere dicitur, p. 395.

Diespiter, pater Diei vel lucis, Jupiter, igne corusco nubila (fulmine nubes) dividens, p. 44. — *Diespiter neglectus*, non cultus, p. 85.

Digentia, Horatii agri *gelidus rivus, quem Mandela bibit*, et quo nec *frigidior Thracam nec purior ambiat Hebrum*, p. 339, 349.

Dindymene. Vide *Cybele*.

Diomedes fortis, conditor olim *Canusii*, Beneventi, *Æquotutii* quod non versu dicitur, etc., pag. 230. — *Diomedes* et *Glaucus*, fortitudine dispares, muneribus missis, a pugna discesserunt, p. 237.

Dionæum antrum, a Dione matre Veneris ex Jove, p. 52.

Diva potens Cypri, Venus domina hujus insulæ ubi colebatur, p. 7.

Diva regina (Venus) tenens Cyprum et Memphin, p. 125. — *Diva regens Antium*, Fortuna, præses Antio urbi, cujus templum ei sacrum erat, p. 45.

Dolychos. Vide *Castor*.

Dorium carmen, mixtum tibiis, sonans lyra, p. 180.

Dossenni, atellanarum comœdiarum scriptoris, cura in describendis parasitis, p. 361.

Druso, fœnerator, historica scripta debitorem audire cogens, p. 217.

Drusus Genaunos implacidos, et *Brennos* veloces, Galliæ populos dejecit, p. 160. — *Drusi Laudes*, Od. IV, lib. IV. — Drusus Nero Cæsaris privignus, de Rhætis et Vindelicis victor, *ibid.* p. 142.

Dyrcæus Cycnus. Vide *Pindarus*.

E.

Echioniæ Thebæ, ab Echione conditorem hujus urbis Cadmum adjuvante, p. 144.

Edoni, bacchantes maxime Thraciæ populi, p. 61.

Elea palma, apud Elidem parta, domum reducit cœlestes (æquales Diis), p. 137.

Empedocles philosophus et poëta Siculus Agrigentinus, Deus haberi cupiens, ardentem Ætnam insiluisse fertur, p. 395.

Enceladus jaculator audax, validus *Mimas*, *Porphyrion* minaci statu, *Rhætus* et *Typhæus*, fratres, ut e Terra nati gigantes, Pelion opaco (umbroso) imponere Olympo, contenderant, p. 91.

Ennius, pater Latinæ poësis, nunquam ad arma satiræ dicenda prosiluit nisi potus, p. 350. — Alter Homerus, ut somniaverat ex Pythagorea immigratione, p. 356. — *Ennii* versus gravitate minores (minus graves) risit Lucilius, p. 246.

Eoæ partes, orientales, nempe Arabia, etc., p. 46. — *Eois fluctibus intonata hiems*, Orientalis oræ fluctibus concitata tempestas, p. 169.

Ephesus, civitas magnæ Dianæ templo clara, p. 12.

Epicuri felicitatem in voluptate ponentis *de grege porcum*, nempe pinguem et nitidum (succi plenum) se ipsum pingit Horatius, p. 315.

Epidaurius serpens, Æsculapio in templo Epidauri sacer, pro *dracone* positus ob oculorum aciem sic dicto, p. 214.

Erycina ridens, Venus, a monte Eryce ubi colebatur sic dicta, p. 6.

Erymanthi nigræ (umbrosæ) *silvæ*, montis in Arcadia, p. 31.

Esquiliæ seu *Exquiliæ* atræ, ob locum partim exsequiis communem, p. 287. — *Esquilinæ alites*, vultures, in Esquiliis Romæ volitantes, p. 176. — *Esquilini* (in Esquiliis acti) *veneficii pontifex* (arbiter quasi), p. 195.

Etruscum (Tiberinum) littus Iliæ (Trojanæ) tenuere turmæ, p. 198.

Eumenidum intorti capillis angues. Quo nomine, ut misericordes Deæ, dictæ fuerant ab Oreste parricidii absoluto, nec jam a Furiis agitato, p. 69.

Eupolis, *Cratinus* et *Aristophanes*, poëtæ, priscam comœdiam tractarunt, p. 220.

Europe, Agenoris filia a Jove rapta, *credidit tauro latus*, p. 127. — Hujus fabulæ narratio, et Virginis verba ad patrem, *ibid. et seq.* — Ejus nomen orbis sectio ductum, p. 129.

Europen ab Afro secernit medius liquor (mediterraneum mare), p. 88.

Eurus, *hiemis* ventus *sodalis*, nempe spirans ab ortu brumali, juxta Plin. 2, 47. At quomodo *Hebrus* (ut al. legitur) Thraciæ fluvius, dici proprie queat, *hiemis sodalis*, id est *comes?* p. 36. — *Eurus* minitans fluctibus Hesperiis, p. 39. — Eurus niger (ater), aquosus, tempestatem demittens, p. 113, 182, 192.

Euterpe et *Polyhymnia*, una jucundi cantus Musa, altera magni eloquii, p. 4.

Eutrapelus (Volumnius), facetus vir, animum cum habitu mutandi causa, vestimenta pretiosa dabat, p. 346.

Evander, Pallantis Arcadiæ regis nepos, *Romanæ conditor arcis*, p. 217. — (Virg. Æneïd. VIII.)

Evius (Bacchi nomen, ex Bacchantium vociferatione) curas edaces dissipat, p. 66. — *Evias exsomnis*, noctu Baccha errans in jugis, p. 124. Vide *Thyas*. — *Evoë*, Bacchantium clamor, p. 78.

F.

Fabia, tribus Romana, ex Fabiorum gente, p. 320.

Fabius, *loquax* philosophus, p. 203.

Fabius, jurisconsultus, in adulterio deprehensus, p. 213.

Fabricius pons, Romæ, a Fabricio

consule exstructus, hodie *ponte di quattro Capi*, p. 262.
Falernæ vites Campaniæ regionis inter Caleuum et Sinuessam, p. 30. — *Falernum severum*, p. 37; unum istud forsan, notante Athenæo, acrius, aliud autem gratius, de quo Horatius ipse, *mea nec Falernæ vites temperant pocula*, Od. XX, lib. I. — *Falerni ardentis* vini pocula, prætereunte lympha (fluviali aqua) restinguere, p. 66. — *Falerni* nota Chio commixta, suavior, p. 245. — *Falerno* forti (austero) mella miscet Anfidius, p. 277. — *Falerno* musto vivam gallinam mersare, teneram efficit, *ibid.* — *Falerna fex.* Vide *Surrentina vina.*
Fannius, libris et imagine in publicum delatis beatus, p. 221. — *Fannius*, Hermogenis Tigellii conviva, inepte absentem lædens, p. 247.
Faunus, rusticorum Deus, forsan idem ac Pan, p. 9. — *Faunus velox* (pedibus capriuis) sæpe Lucretilem mutat Lycæo, ubi bonoratur, p. 26, adnot. — Mercurialium custos virorum. Vide *Mercuriales.* — Nympharum fugientûm amator, p. 114. — Fauuum deprecatur poëta, Od. XVIII, lib. III. — *Fauni* e silvis deducti in scenam, a Græcis satyri dicti, quales se præbere debeant, p. 386 *et supra.*
Fausta, Syllæ filia, p. 210.
Faustitas alma (Felicitas), p. 145.
Favonii primo vere *candidi* (sereni), grata vicissitudo, p. 9, 98.
Florum Julium interrogat et adhortatur Horatius, Epist. III, lib. I. — *Floro* (*Julio*), excusat se de non missis litteris nec carminibus, Epist. II, lib. II.
Folia Ariminensis venefica, p. 174.
Fonteius Capito Antonii amicissimus, p. 227. Vide *Mæcenas.*
Ferentinum, oppidum apud Hernicos desertum, p. 342.
Feronia, Junoni sic dictæ sacra, ubi fons in luco, p. 227.
Fescennina licentia, rusticorum ex Etruriæ oppido illius nominis versuum, p. 360, adnot.
Fidenæ. Vide *Lebedus.*
Fides rara, albo velata panno (candoris signo), p. 46.
Flavius, fœnerator, calculatorium ludum docebat, p. 233.
Forenti humilis vel *Ferenti* (urbis in valle humili positæ) pingue Appuliæ arvum, p. 90.
Formiani colles in maritimo Campaniæ Italæ agro, vitium feraces, p. 30.
Fortunam (*Ad Divam*) Precatio poëtæ, Od. XXXV, lib. I.
Fufidius, fœnerator acer, p. 208.
Fulvius, *Rutuba* et *Placideianus*, gladiatores, p. 296.
Fundanius libellos (arguta poëmata), *comis garrire*, (comico versu scripta recitans), p. 246. Vide *Nasidienus.*
Fundi, parvum municipium in via Appia, p. 227.
Furiæ, sanguine gaudentes, dant spectacula Marti, p. 39.
Furius (Marcus) bibaculus, Tullii Cic. cœtaneus, poëma de bello Gallico scripserat, p. 283.
Furnius. Vide *Bibulus.*
Fuscus Aristius, ad quem script. Od. XXII, lib. I, Horatio carus

erat, 243. — *Fusco Aristio*, grammatico urbano, ruris studium laudat, Epist. x, lib. I.
Fusius actor, ebrius, Ilionam Hecubam edormientem agens, a Cælio histrione Polydorum agente, magnis clamoribus frustra vocatur, p. 263.

G.

Gabii, Volscorum vicus, inter Romam et Prænestе, p. 336. Vide *Lebedus*.
Gades remotæ, in ultima Hispaniæ insula, oppidum a Pœnis conditum, hodie *Cadix*, p. 53, 58.
Gætulus leo, ex Gætulia Africæ parte, Mauritaniæ contigua, p. 33. Gætulæ catuli leænæ, p. 116. — *Gætulo murice* (Libyæ purpura) tinctæ vestes, p. 373.
Galæsus flumen, *dulce ovibus* pellitis (alia præterquam sua pelle), in Calabria, prope Tarentum, p. 59.
Galba (Servius Sulpitius), jurisconsultus, p. 210.
Galli, *canentes Cæsarem*, bis mille equos contra Antonium vertunt, p. 180–181. — Non cuivis describere Gallos *fracta* in vulneribus *cuspide* pereuntes, p. 250. — *Gallia non pavens funera*, intrepida, p. 162. — *Gallicis* crescentia pascuis vellera, pinguia habebantur, p. 112.
Gallonii P. præconis mensa acipensere infamis (sine fama) primum habita, p. 256.
Ganymedes flavus, pulcher Jovis pocillator, p. 141.
Garganus, Apuliæ montis vel promontorii, *querceta* aquilonibus laborant (hodie monte *Sant-Angelo*), p. 63. — *Garganum* mugiens nemus, in monte Apuliæ hujus nominis, p. 362.
Gargilius, mane plagas agens per forum, et emptum ex venatione aprum referens, p. 320.
Geloni, Scythiæ populi, *intra prescriptum* ab Augusto (terminum) equitantes, p. 64. — *Geloni* pharetrati, sagittis periti, p. 91. — *Ultimi* Scythicæ oræ, p. 80–81.
Genauni. Vide *Drusus*.
Genitalis Diana. Vide *Luna*.
Gens (Æneades), cremato Ilio, sacra (penates) natos et patres, ad Ausonias (Italas) urbes pertulit, p. 143.
Genium, brevis ævi memorem (memores homines facientem) floribus et vino, piabant (placidum reddebant) veteres, p. 360. — *Genius comes* (nobis adjunctus), naturæ Deus humanæ, *albus* et *ater* (bonus et malus), p. 374.
Germania pube cærulea (juventute cæruleis oculis), p. 190.
Geryon ter amplus, trium insularum prope Hispaniam rex, ab Hercule peremptus, p. 70.
Getæ rigidi, quibus immetata (non metis distincta) jugera liberas (communes) fruges ferunt, p. 121.
Gigantum cohors impia, Jovis, parentis Bacchi, regna per arduum (per arduos montes) scandens, p. 79.

Glaucus Lycius, Diomedi impar, Vide *Diomedes*.

Glyconis, invicti athletæ, membra desperes (non speres), p. 306.

Gnatia, Egnatia, *lymphis iratis* (forsan aquis salsis) *exstructa*, Salentinum oppidum prope mare, p. 230.

Gnidus. Vide *Cnidus*.

Gnosii vel *Gnossii calami spicula*, sagittæ Cretenses, a Gnosso, Cretæ urbe, p. 24.

Gorgonius. Vide *Rufillus*.

Gracchus (*Caius*) orator insignis erat, Tiberio Graccho fratre præstantior, p. 370.

Græcia, (heroïco ævo) repetens Helenam, conjurata Paridis nuptias rumpere, p. 23. — *Græcia* (historici ævi) *positis bellis, nugari* (levibus vel dulcibus studiis seu artibus operam dare) visa est, p. 358. — *Græcia capta* (a Romanis subacta) victorem cepit, et artes intulit *agresti* (nondum culto) Latio, p. 360.

Graiis ingenium (philosophiæ genium), *dedit*, et *ore rotundo* (gratiæ venustate) *Musa loqui*, p. 390.

Gratia, veris reditu, cum geminis sororibus, ducit unda choros (ducere audet), p. 149. — *Gratiæ decentes* appropinquante vere (Aglaïa, Euphrosine, Thalia) alterno pede terram *quatiunt* (pulsant numerose saltando), p. 9. — *Segnes nodum solvere*, ægre a conjunctione distrahuntur, p. 118.

Grosphus (*Pompeius*) Horatii amicus, Iccio commendatur, p. 332. — Ad Grosphum, scripta, Od. XVI, lib. II.

Gyas vel *Gyges centimanus*, Briareus, unus ex gigantibus, cœli et terræ filius, p. 75, 92.

Gyges Gnidius, sic dictus a Gnido vel Cnido, urbe Cariæ, qui, puellarum choro insertus, solutis crinibus et ambiguo vultu, falleret hospites, p. 58.

H.

HADRIÆ VARIA curvantis (ambientis vel inflectentis) Calabros sinus, p. 43. — *Hadriæ rauci* (tempestuosi) maris *fluctus*, p. 71. — *Sinus ater*, infestus, p. 127.

Hædo oriente, vel Capella, læva signi Erichthonii stella, procellæ graves portentat, p. 83.

Hæmoniæ nivalis campi, ab Hæmo gelido monte, Thessaliam et Thraciam dividente, p. 49.

Hæmus, Thraciæ mons, *gelidus* dictus propter opacam arborum umbram, p. 18.

Hannibal durus, patiens; al. *dirus*, crudelis, p. 67, 97. — *Parentibus* ob cæsos in prælio liberos *abominatus*, p. 190. — *Hannibalis* perfidi (violato fœdere) oratio ad suos, p. 143.

Harpyiis, dapum *rapacibus*, *gula digna*, dignus helluo, p. 255.

Hasdrubal, Hannibalis frater, ad flumen Metaurum devictus, p. 143.

Hebri Liparæi nitor, pulcher adolescens Hebrus ex insula Æoliæ Lipara, p. 107.

Hebrus, an Thraciæ flumen, an

Trimontium, idem quod Philippopolis, *nivali* nempe *compede* vinctum, p. 313

Hecate sæva, Inferorum domina nempe Proserpina, p. 239.

Hectora Priamidem (Priami filium) inter et animosum *Achillem* ira *capitalis* (quam sola mors dirimeret), p. 237. — *Hector ferox* (fortis), *graves ictus excepit*, circa muros Trojæ ab Achille, raptatus, p. 153. — Unxere (al. Luxere) matres Iliæ addictum feris, etc., *homicidam* (bellicosum) Hectorem, p. 193. — *Hector ademptus*, tradidit fessis Graiis Pergama, p. 56.

Helene, *Lacæna*, non sola arsit mirata comptos adulteri (Paridis) crines, etc., p. 152.

Heliconis, Bœotiæ montis non procul a Parnasso, Apollini et Musis sacri, *umbrosæ oræ*, p. 18. — *Helicona virentem*, studio majore petendum, Bibliotheca Apolline digna ab Augusto data, p. 363.

Heliodorus, Græcus rhetor, Horatii comes in Brundusino itinere, p. 226.

Herculeus labor ex Acheronte Cerberum protraxit, p. 8. — *Herculea manu* Telluris juvenes domiti, p. 67. — Centauri devicti, p. 137. — *Hercules* dolebat vinci ab Hydra, quæ secto corpore crescebat firmior, p. 144. — Diram tamen eam contudit, p. 354. — *Herculis efficacis* (alibi *impigri*) humeris inarsit pallæ munus, atro centauri Nessi cruore a Dejanira tinctæ, p. 171, 194.

Hermogenes Tigellius, cantor, alius videtur ac Tigellius sardus, tunc mortuus, p. 219, 223. *Vide* hoc nomen. — *Hermogenes* pulcher, simiusque (deformis) *Demetrius*, nihil cantare doctus præter Calvum et Catullum, p. 245, 247, 248.

Herodis, Judæorum regis, palmeta pinguia (loca Syriæ, palmis referta), p. 374.

Hesperiæ (occidentis Italicæ) *ruinæ* sonitus, *Medis* (orientalibus populis) auditus, p. 52.

Hippolytus pudicus libidinem novercæ ejus caste repellens, p. 150.

Homerus Mæonius priores tenet sedes, p. 152. — *Insignis* præstantissimo poëmate, p. 393. — Quo numero (metro) heroïca gesta scribi possent, monstravit, p. 379. Vide *Trojani belli scriptor*. — Homerus laudibus vini *vinosus* arguitur (a Cratino), p. 350. — Quandoque bonus dormitat (errat), p. 391.

Horatius, consule Manlio (Torquato) natus, scilicet anno Urb. cond. 688 vel 689, p. 117. — Natus ad Aufidum, Apuliæ flumen, p. 152. — Horatii liberalibus studiis a patre instituti, vita privata, p. 233 *et seq.* — De vita et studiis ipsius Romæ et Athenis, p. 368. — Horatius, modo Epicureus, modo peripateticus, deinde Stoïcus, in præcepta Aristippi relabitur, academicus tamen fieri conatur, p. 306, *adnot.* — Romæ Tibur amat, Tibure Romam, p. 326. — Villioi sui desiderium urbanæ vitæ reprehendit, Epistola XIV, lib. I. — Horatii, quota ætas, anno quo Lollius consul collegam Lepidum duxit in consulatu, p. 353. — Horatio amici,

Mæcenas, Varius, Virgilius, Plotius, Valgius, Octavius, Fuscus, et Viscorum uterque, p. 228, 247. Vide etiam *Bibulus*, etc.

Horatius, scribens, primus Æolium carmen ad modos Italos deduxit, p. 134. — Æolio (Sapphico et Alcaïco) carmine nobilis factus, p. 140. — Parios quoque iambos ab Archilocho ex Paro inventos, ostendit Latio, p. 351. — Ut Musarum sacerdos, canit, in Od. 1, lib. III. — Horatium, delectat etiam Lucilii ritus (mos satiricus sermonum), p. 251. — Ludit quæ nec in *æde* Apollinis certent, judice Tarpa, p. 246. — Quid verum atque decens curat (in Epistolis), p. 305. — Se ipsum depingit in fine Epist. xx, lib. I.

Hyadæ tristes, pluviosæ, a fratre Hyante sic dictæ, p. 7.

Hydaspes, Indiæ fluvius, p. 32. — Servi nomen, p. 298.

Hydra Lernæa ægre ab Hercule vincitur, p. 144.

Hyleus, unus e Centauris, nimio meri potu, cum Lapithis congressus, p. 67.

Hymettiæ trabes, ex monte Hymetto columnis ultima recisis Africa (Numidia), impositæ, p. 76. — *Hymettia mella*, Falerno vino austero diluta, p. 254.

Hyperborei campi, super boreali regione positi, p. 80..

Hippolyte Magnessa, ex Magnesia Macedoniæ regione. Vide *Peleus*.

I.

Iapeti genus, filius nempe Prometheus, fraude ignem e cœlo gentibus intulit, p. 8.

Iapix albus peccat ventus (serenus fallit), p. 127.

Iarbitæ lingua, Timageuis rhetoris æmula, illum dirupit, p. 350.

Iber, Hispanus, bello vel studiis peritus, p. 81.

Iberæ loricæ, hispanicæ, p. 40. — Iberici funes hispanici, p. 171.

Iberia, ad occidentem Colchidis, *venenorum* (venenatarum herbarum) *ferax*, p. 173. — *Iberiæ duræ*, (domitu difficilis) tellus, p. 162. — *Iberiæ feræ* bellum, ab Ibero flumine Hispaniæ bellicosæ, p. 146.

Icaro Dædaleo (Dedali filio) ocyor vel tutior, p. 80. — *Icarii* maris *fluctus*, in quod præcipitatum poëtæ fingunt Icarum, p. 4. — Scopulis Icari (Icariis) surdior, p. 99.

Iccius vel *Itius*, factus e philosopho miles, ab Horatio irrisus, Od. xxix, lib. I. — *Iccius*, vel *Itius*, proventuum Agrippæ in Sicilia coactor, monetur re sua cujus suppetit usus, frui debere, Epist. xii, lib. I.

Ideæ naves, ex arboribus in monte Ida, Trojæ vicino, productis, p. 23.

Ilerda, Hispaniæ civitas, p. 353.

Ilia, Romuli mater, Tiberis uxor, ex qua J. Cæsar ortum duxisse ferebatur, p. 5.

Ilium sacrum, a Diis Neptuno et Apolline conditum, p. 115. —

Ilion (Trojam) *obsessam accendit* non pulchrior ignis (Helena, incensi Ilii causa), p. 188.
Iliacos intra muros peccatur et extra, ex parte Græcorum ut et Trojanorum, p. 310. — *Iliacum carmen*, ex Homeri Iliade ductum, p. 382.
Ilithya Diana, sive *Lucina*, seu *Genitalis* vocata, p. 197.
Inachus (*Priscus*), antiquus Argivorum rex, p. 54.
Inachus. Vide *Codrus*.
Indiæ divitis thesauri, aurum, adamantes, etc., p. 121. — *Indicum ebur*, ex parte Asiæ ad fluvios Indum et Gangem sita, p. 42.
Infernæ (Stygiæ) *canes*, Hecatea comitantes, p. 239.
Ino flebilis, liberos deflens, p. 381.
Io vaga, in vaccam mutata, Junonem usque fugiens, p. 381.
Io cives, longum (diu) clamat petens opem, p. 395. — *Io Bacche!* initium carminis in laudem Bacchi, p. 214. — *Io triumphe*, repetitus ovationis clamor, p. 139. — Iterata vox militum Augusti victoris currus prosequentium, p. 181.
Iolcos, urbs Thessaliæ, venenatas herbas mittens. Vide *Iberia*.
Ionicus attagen, avis Ioniæ asiatica. Vide aduot. p. 169. — *Ionicus* (Hadriaticus) sinus, p. 182.
Ister, Danubius Germaniæ fluvius, p. 162.
Isthmius labor clarat (certatorius ludus clarum reddit) pugilem, p. 140.
Ithacæ Ionii maris insulæ locus asper, p. 322.
Ityn gemens infelix avis, etc., olim Prochne, Pandionis filia. Quum Tereus cui nupserat, vim Philomelæ sorori ejus intulisset, Prochne filium Ityn patri epulandum dedit. Hic autem dum stricto ense uxorem insequitur, ea in hirundinem conversa est, p. 157.
Ixion perfidus, prodens socerum suum et Jovem, p. 381.

J.

Janus pater, idem ac Apollo dictus, p. 341. — Matutinus pater, a Matuta (Aurora), p. 287. — *Janum* Quirini (Romuli), *custodem pacis cohibent claustra*, clausæ ejus templi portæ Augusto auspice, p. 163, 365.
Jaso. Vide *Medea*.
Jubæ tellus, Mauritania, leonum nutrix, p. 32.
Judæi curti (circumcisi), quorum Religioni addictum Fuscus Aristius se præbebat, non Horatius, p. 243. — *Judæis*, in suas partes transire cogentibus, poëtarum turba compar, p. 226.
Jugurtha, cui victorum (Romanorum) nepotes Juno inferias (victimas) rettulit, p. 52.
Julia edicta, leges Juliæ, p. 163. — *Julium sidus*, stella crinita, signum cœleste Cæsaris habitum, p. 20.
Julius Florus. Vide *Florus*.
Juno et alii Dii Afris (Numidis) amici, p. 52. Vide *Jugurtha*. —

Junonis ad Divos alloquium de Romulo et imperio Romano firmando, p. 87. — Quiritibus bellicosis Romanis fata dicit, p. 88. — Ut *conjux Jovis et soror*, iteratam cladem, si Troja resurgat, minatur, p. 89.

Jovis imperium in Reges ipsos, etc., p. 82. — Qui res hominum ac Deorum, et *variis* mundum *temperat horis* (tempestatibus anni regit), pag. 18. — *Jovis fulminantis* magna (potens) manus, p. 86. — *Jupiter* informes hiemes reducit et summovet, p. 65. — *Jove* uno minor (inferior) est vir sapiens, p. 309.

Jovis tutela (sidus tutelare), impio Saturno refulgens (contra maligni Saturni stellam fulgens), p. 76. — *Jovem imbres nivesque deducunt*, cœlum et aërem secum trahunt, p. 186. — *Jupiter* (*Malus*) figurate, malignus aër, p. 32. — *Jove* (*sub*) nempe aëre *frigido*, p. 4. — *Jovis aurœ*, salubris aër, p. 198.

L.

Labeo (Marcus Antistius), jurisperitus contumax, in Augustum maledicus, p. 217.

Laberii, poëtæ dicacis, *mimi* (scenici versus), juxta Ovidium *obscœna jocantes*, p. 244.

Lacœnæ adulteræ Helenæ *famosus hospes* Paris, p. 87. — Lacœnæ virginis (Spartanæ) religata coma, p. 66.

Lacedæmon patiens, ob severam puerorum institutionem, p. 13.

Lacon fulvus, canis pastorum agilis, p. 177.

Laconicæ purpuræ, ex murice circa Tœnarum promontorium frequenti, p. 77.

Lælius (Caius) dictus sapiens; unde *mitis sapientia Læli*, p. 253.

Laërtiades exitium Trojanæ gentis, Ulysses Laërtis filius, p. 24.

Lœstrigonia amphora, nempe Formiana Campaniæ Lœstrigonum sedis, p. 112.

Lœvinum genus Valerii Publicolæ, a quo superbus Tarquinius regno pulsus fuit, p. 231.

Lamia (*De Ælio*), quem suum vocat Horatius, et vult fidibus novis extollere. Hic, rebus Cantabrico bello gestis, priscum gentis decus auxerat, p. 36. — *Lamia dulcis*, sodalis Plotii, Horatio amici, p. 47. — *Lamiam* (*Ad Ælium*), scripta Od. XVII, lib. III. — *Lamiæ* (*Quinti Ælii* forsan) cujus pietas et cura Horatium Romæ morabantur, raptum fratrem Lucium mœrentis, p. 334.

Lamiæ Africanæ *pransæ* vivus puer alvo extractus, fingitur, p. 390.

Lamus. Vide *Ælius*.

Laomedon Priami pater, *mercede pacta*, exstructis Trojæ mœnibus solvenda, destituit (fraudavit) Deos, Neptunum nempe et Apollinem, p. 87.

Lapithæ sævi, cum Centauris pugnantes, p. 67. Vide *Centaurea rixa*.

Lare certo, custode domus stabili gaudere, p. 323. — Lares *renidentes*, hilares, p. 169. Vide *Penates*.

Larissa, in Thessalia, ex qua urbe Achilles Larissæus dictus, p. 13.

Latinum nomen et Italæ vires, revocatis per Augustum artibus, crevere, p. 163.

Latium ferox, bellicosum, p. 46.

Latona dilecta Jovi, ex quo Apollinem et Dianam peperit, p. 31.

Latoïus, Latonæ filius, Apollo, p. 42.

Laurens aper (Laurentis agri), malus, etc., p. 278.

Laverna, Dea furum habita, p. 341.

Lebedus, Ioniæ vicus, Gabiis et Fidenis Sabinorum oppidis desertior, p. 330.

Ledæ pueri (filii) *nobiles*, Castor et Pollux, p. 19.

Lemures nocturni, Umbræ nocte vagantes creditæ, p. 375.

Lenæus, Bacchi cognomen, a voce græca, latine *torculari*, p. 124.

Leonis vesani (malesani) furit *stella* dicta Reguli, p. 131. — *Leonis* (sideris) furibundi *momenta*, tempora, p. 328.

Lepidus, Lollii consulis collega, p. 353.

Lepos, insignis saltator, p. 289.

Lesbos, *nota* insula in mari Ægæo, propter poëtas Alcæum et Sappho, historicum Hellanicum, etc., nobilis, p. 329. — *Lesboum barbiton*, quale Sappho et Alcæus in insula Lesbo tendere solebant, p. 4. — Lesbium plectrum, quo utebantur, p. 36. — *Lesbium* (Sapphicum) *pedem* servare, p. 148. — *Lesbius civis*, Alcæus, ex Mitylena Lesbi insulæ urbe, p. 43. — *Lesbii innocentis* (non noxii vini) *pocula*, p. 27.

Lethei somni, ex fluvii Lethes aqua oblivionem fundente, p. 187.

Liber, curis liberans, Bacchus; *præliis audax*, in prælio scilicet adversus Gigantes, p. 19. — Gravi thyrso (Bacchus furens hasta) metuendus, p. 78.

Liber (Bacchus, pro *vino*) aperit præcordia, p. 223. — Liberi *modici*, nempe vini, munera, p. 28. — Liber Calibus pressus (vinum Calenum), p. 157.

Libitinam vitabit mens, Deam funerum vel funus ipsum effugiet, p. 134. — Libitina sacravit mortuos poëtas, p. 356.

Libonis puteal, sedes prætoris a Libone in Foro posita, p. 350.

Libra, stella, salutaris habita, p. 75.

Liburnæ sævæ, naves hostiles in Liburnia ædificatæ, p. 49.

Libyam remotis (procul sitis) Gadibus jungere, p. 53.

Libycæ aræ, ex agris Libyæ regionis frumenti feracissimæ, p. 3. — *Libyci lapilli*, ex nitidiori marmore Africo, p. 328.

Licinium Varronem Murenam, Proculeii fratrem, hominem varium et cupidum, admonet Horatius, Od. x, lib. II.

Licinus, tonsor ditissimus, senator factus a Cæsare, p. 389.

Licymnia, vel *Licinia*, Mæcenatis domina, p. 67.

Liris, taciturnus amnis, rura mordet quieta aqua, nunc *Garigliano*, in Campania, p. 42. —

Littoribus Maricæ innans, nempe agro Minturnensi, ubi lucus Maricæ sacer, p. 113.

Livius (Andronicus), Romanus poëta antiquissimus, p. 357.

Lollii res gestas carmine celebrandas et virtutes laudat, Od. IX, lib. IV. — *Lollium*, Romæ disputantem, monet de sapientiore Homero philosophis Chrysippo et Crantore, Epist. II, lib. I. — — Eumdem de servanda principum amicitia et animi tranquillitate docet, Epist. XVIII, lib. I.

Longarenus. Vide *Villius*.

Lucana pascua, Calabris mutare, nempe ex Calabria in Lucaniam Appuliæ vicinam, hodie *Basilicate* dictam, p. 166. — *Lucana in nive*, et *Lucanus aper*, p. 271, 298.

Lucilius, auctores priscæ comœdiæ secutus est, p. 220. — Duriter fluit *lutulentus*, et piger scribendi recte, *ibid.* — *Lucilii* in satira quarta reprehensi fautoribus respondet, Satir. X, lib. I. — *Lucilius* Scipiadam fortem (Scipionem Africanum Pauli Æmilii filium) sapiens scripsit, p. 250.

Lucina (Diana) vocata partubus venientium in lucem, adstans, p. 172-173. Vide *Ilithya*.

Lucretilem montem *amœnum* in Sabinis, ubi villam habuit Horatius, *mutat Lycæo*, Arcadiæ monte, *Faunus*, p. 26.

Lucrinus lacus in Campania, prope Baïas, hodie palus, p. 72. — *Lucrina* (ex Lucrino sinu) peloris, melior murice *Baïano*, generis diversi ostrea, p. 278. — Melior etiam *Circeiis* ostreis, *ibid.*

Lucullus, a prætore rogatus de clamydibus centum ad scenam præbendis, quinque millia obtulit, p. 319.

Luna nomen Dianæ genitalis. Luna et Sol (Apollo) inter Deos geniales computabantur, p. 197. — Luna siderum regina, p. 198.

Lyæi, (Bacchi) *jocosi* virtus, p. 118. — Lyæi uda tempora, nomen Bacchi positum pro vino, p. 13.

Lycæus, Arcadiæ mons, solita sedes Fauni, p. 26.

Lycamben sibi despousæ filiæ infidum, spretus gener, Iambis diris ulciscitur, p. 177.

Lyciæ (Trojanæ) catervæ, p. 14.

Lycurgi Thracis (Thraciæ regis), vites excidi jubentis exitium, p. 79.

Lydorum Etrusci fines putati, p. 231.

Lynceus, quocum non possit oculorum perspicuitate contendi, p. 306.

Lysippus. Vide *Apelles*.

M.

Mæcenas, atavo rege Etruscorum Cecinna editus, p. 3. — Tyrrhena regum (Etruscorum) progenies, p. 130. — Mæcenatis origo Thuscia, unde Tiberis *paternum* ejus *flumen* manat, p. 30. — Mæcenas, equitum decus, p. 112. — Mæcenas *jocosus*, p. 171. — *Can-*

didus vocatus, p. 187. — Mæcenas, cum Cocceio et Fonteio, de rebus inter Augustum et Antonium componendis missus, p. 227. — Mæcenati ad bellum Actiacum proficiscenti, Od. I, p. 165. — Eidem congaudet Horatius de victoria Actiaca, Od. p. 180. — Mæcenatem ut res gestas ab Augusto quibus canendis imparem se fatetur, historica oratione celebret, hortatur, Od. p. 67. — Mæcenati Iambos promiserat, Od. p. 187. — Mæcenatem alloquitur de vitiis imitatorum et de suis poëmatibus, Epist. p. 350 *et seq.* — Ad Mæcenatem ægrotum, Od. p. 75. — Mæcenas ad festum diem martii invitatus, Od. p. 100. — Ad cœnam, Od. p. 130. — Mæcenatis die natali Aprilis Idus celebrandæ Od. p. 155 et 156. — Ejus beneficia commemorat, Epist. p. 321. — *Ad Mæcenatem* script. Od. I et XX, lib. I. — Od. XII, XVII et XX, lib. II. — Od. VIII, XVI et XXIX, lib. III. — Od. I, III, IX et XIV, lib. V. — Ad eumdem script. Satir. I et VI, lib. I. — Epist. I, VII et XIX, lib. I.

Mænades (insanientes) Bacchæ. Vide *Thyiades.*

Mænius, decoctor celeber Romæ, p. 207. — Maledicus, p. 214.

Mæonium (Homericum) carmen, ex patria Homeri Mæonia, vel patre hujus Mæone, p. 11.

Mævium in male olentem poëtam imprecatio, Od. X, lib. V.

Maiæ filius, Mercurius, p. 7.

Malthinus, mollis Romanus, demissis (disciuctis) tunicis ambulabat, p. 209.

Mamurrarum dicta urbs Formiæ, ex Mamurra nobilissimo equite, p. 227.

Mandela, pagus in Sabinis, ubi domus Horatii extitisse putatur, p. 349.

Manes (*Fabulæ*), p. 10, adnot. — *Manium Deorum* vis, nempe ultio per umbras; p. 176.

Mareoticum vinum, prope Mareotidem Ægypti paludem, natum, p. 49.

Marius quidam, Hellade percussa (occisa), præcipitem se dedit, p. 273.

Mars tectus *tunica* (lorica) *adamantina* (dura, ut adamas), p. 12.

Marsæus quidam meretricis mimæ Originis sectator, p. 210.

Marsi pedîtis acer vultus, p. 6, adnot. — Marsa cohors inter peditum Romanorum legiones fortissima, p. 80. — Marsi et Appuli Romanorum fortissimi milites, cum Crasso capti, consenuere socerorum in arvis, pag. 93. — *Marsæ voces*, magica Marsorum carmina, p. 175. — *Marsus aper* Sabellus, p. 4.

Marsya (Marsyæ statua in foro) obeundus, p. 235.

Martiæ calendæ, primus martii mensis dies, Junoni sacer, p. 100. — *Martiales lupi*, sic dicti seu quod bella gerunt hædis, seu, a lupa Remi nutrice, Marti consecrati, p. 27.

Massagetæ (graves Getæ) Scythiæ gens, p. 47.

Massicum vinum, in Massico Campaniæ monte natum, hodie *Monte-Marso*, p. 4. — Vinum *obliviosum*,

p. 61. — Colo sereno suppositum tenuat aura, p. 279.
Matinum littus Apuliæ, in Lucaniæ finibus, p. 38.
Matutinus pater. Vide *Janus*.
Mauris vel *Mauri jaculis* non eget integer vitæ, p. 32. Vide *Marsi*.
Medea candidum (pulchrum) ducem Argonautarum Jasonem mirata est (adamavit), p. 170. — Pellicem Creüsam, regis Corinthiorum filiam, ulciscitur, *ibid.* — *Ferox et invicta* (feroci indomitoque animo) trucidat pueros: quod non agit in scena, p. 381, 384. — *Medeæ barbaræ* venenis, *dira* Canidiæ *venena* minus valentia, p. 175
Medi, scilicet Parthi, *pharetra decori*, p. 73. — *Medum* (Parthicum) *flumen*, nempe Euphrates, Parthos designans, p. 64. — *Medus* (populus) potentes manus (Romanam potentiam), et Albanas secures (magistratus) timet, p. 199. — *Medus acinaces*, Persicus gladius, p. 37.
Melpomene, pro qualibet Musa cui liquidam *Pater* (Jupiter) vocem cum cithara dedit, p. 34. — Cingens poëtam Delphica lauro (Apollinari), p. 134. — *Melpomenæ* gratias refert, Od. III, lib. IV.
Memphis carens Sithonia (Thracia) *nive*, propter fervorem Ægyptii æstus, p. 125.
Menam (Volteium), Pompeii libertum, insectatur, Od. IV, lib. V. — Servus hic (indignantium verba) flagellis sectus, in primis (ordinibus) sedet eques, p. 172. — Tribunus militum factus, *ibid.*
Menenii, mente capti, fœcunda gens, p. 274, adnot.
Mercurius, quem laudat Od. X, lib. I, nepos fœcundus Atlantis, Mauritaniæ regis, ex Maïa ejus filia et Jove genitus, p. 16. — Nuntius Jovis et Deorum, feros (agrestes) hominum cultus voce (eloquio vel cantu) format, lyræ pareus (inventor), *ibid.* — Virga levem turbam coercet (caduceo umbrarum gregem, compellit), p. 17, 34. — *Mercurium*, testudinis (curvæ lyræ) parentem, extollit et precatur, Od. XI, lib. III.
Mercuriales viri, poëtæ vel docti quos Mercurius tuetur, p. 76.
Merio niger (squallidus) pulvere Troïco, p. 12, 24.
Messala Corvinus, orator disertus, p. 391. — *Messali* fratres. Vide *Bibulus*.
Messius. Vide *Sarmentus*.
Metaurum flumen Umbriæ, ubi Hasdrubal devictus, p. 143.
Methymnea uva, nempe vinum in Methymna Lesbi oppido factum, p. 300.
Metius Tarpa (Spurius) scriptorum judex criticus, p. 392.
Mileti texta chlamys, ex optima lana, in Mileto Asiæ insula, p. 343.
Milonius saltabat, icto capite fervore vini, p. 250.
Milvius cum scurris, Horatii parasitus, p. 293.
Mimas. Vide *Enceladus*.
Mimnermus, Græcus poëta Venereus, ex Ionia, p. 320.
Minerva nihil invita dicendum vel faciendum, p. 391. — *Minervæ crassæ*, non exculta, p. 254.
Minos, legislator Cretensis, p. 38.

Minturnas inter palustres, in Campania, et *Sinuessanum petrinum*, hodie Rocca di Ragone, percepta *vina*, p. 316.

Minuciana via ad Brundusium, Municii Augurini opus, p. 346.

Misenus portus Baïarum, ubi nauclerus Æneæ hujus nomine periit, et unde oriuntur echini, p. 278.

Mitylene. Vide *Rhodos*.

Molossus, canis valens pastorum, p. 177.

Monæsis et Pacori, filiorum Orodis Parthorum regis, manus, bis, nempe sub Crasso et Labieno, Romanorum impetus contudit, p. 96.

Moschus, Pergamensis rhetor. Vide *Torquatum*.

Munatius, frater Julii Flori, p. 314.

Murena, Licinii Mæcenatis uxoris frater, p. 228. — *Murenæ* (Licinii) recens facti *auguris* in honorem, de convivio agendo, p. 115.

Musa (Antonius) clarus Augusti medicus, balnei aquas gelidas præscribens, p. 336.

Musarum ut sacerdos virginibus puerisque cantat Horatius p. 82. — *Musas impares* amans, ternos ter cyathos petit : tres prohibet supra (ultra), rixarum metuens Gratia, p. 115-116. — *Musæ*, dignum laude virum, vetans mori, cœlo beat (ad cœlum extollit), p. 151. — *Musa* lyrica *dedit fidibus Deos puerosque* (filios) *Deorum*, heroas, p. 380. — *Musa* lyræ *solers* (perita), p. 393. — *Musa severæ tragœdiæ*, Melpomene, p. 51. — *Musa pedestris*, stans metris solutæ orationi similibus, p. 287.

Mutius (*Publius*), jurisconsultus Romæ peritissimus, p. 370.

Mycenæ dites, urbs opulenta Peloponnesi, Agamemnonis regia, p. 13.

Mygdoniæ opes pinguis Phrygiæ, a Mygdonibus ex Macedonia Thracica ortis, p. 68. — *Mygdoniis* (Phrygiis), *regnum Alyattei*, Crœsi patris, Lydicum, *campis continuatum* (adjunctum), p. 112.

Myrtoum mare, a Myrtoo, Œnomaï regis Arcadiæ auriga, in mare dejecto, p. 3

N.

Nacca vel *Natta*, sordidus quidam Romanus, fraudato lucernarum oleo immundus, p. 236.

Nævius. Vide *Albutius*.

Naïadum potens, dominus, nempe Bacchus, p. 124.

Nasica hæreditatum captator, cujus filia *forti* (diviti) Corano nubet, et dat risus (ridendi occasionem præbet), p. 283-284.

Nasidieni Rufi cœna, in colloquio inter Horatium et Fundanium irrisa, Satir. VIII, lib. II.

Natura nos intus (in animo) ad omnem fortunarum habitum (vicissitudinem) format, p. 381.

Neapolis otiosa, nota *studiis ignobilis ott* (Virgil. Georg.), p. 174.

Necessitas sæva, Fortunam *anteit*, p. 46. — *Æqua lege* omnes sorti-

tur, p. 82. — Adamantinos clavos *dira* figere dicitur, p. 121.

Neptunus, sacri custos Tarenti, ubi ut conditoris pater colebatur, p. 39. — *Neptuni festus dies*, quintus scilicet calend. August. mense julio, p. 129. — *Neptunus*, nempe mare, procul e terra spectatur furens, p. 330.

Nereus, marinus Deus Thetydis filius, Nereïdum pater, p. 23.

Nerius, fœnerator, p. 263.

Nerones (Tiberius et Drusus) a quibus devictus Hasdrubal et pulsus Afer ex Italia, p. 143. — *Neronum major* (Tiberius), grave prælium committens, immanes Rhætos pepulit, p. 160-161.

Nestor Pylius, a Pylo, Elidis urbe, Nestoris regia, p. 24. — Apud Homerum componere vult lites inter Peliden, et Atriden, amore Briseïdis inceusum, p. 311.

Nilus Africanæ oræ tumidus rigat arva, p. 88. — Fontium celat origines, p. 162.

Niobea proles (Niobes sex filii) Divum senserunt magnæ (superbæ) vindicem linguæ maternæ, p. 147.

Niphates rigidus, mons vel fluvius per quem Armenii desiguantur, p. 64.

Nonis decembribus redibant Faunalia festa, p. 114.

Nomentanus, luxuriosus decoctor, L. Cassius creditur ex Nomento vico, p. 207. — Insignis helluo, a Mæcenate ductus ad cœnam Nasidieni, p. 299.

Noricus ensis, ex regionis Germaniæ ferro, quod juxta Ovid. (Metam. 14), *Noricus excoquit ignis*, p. 25, 196.

Noti (Austri) rabies, Hadriæ arbitri (domini), p. 7. — *Notus albus*, serenus, p. 13. — Ater ventus, devexi (in occasum proni) rapidus comes Orionis, p. 39. — *Notus udus*, Auster humidus, p. 182.

Novius, libertus, p. 214. — *Noviorum* fratrum minor, improbus litigator, p. 235.

Numæ Pompilii monumenta regis, p. 5, adnot. — *Numa quo devenit* et *Ancus* Martius, Romanorum uterque rex, *ire*, nempe ad mortem, p. 318.

Numantiæ Tarraconensis *longa ferœ bella*, p. 67.

Numicius, ad quem Epist. VI, lib. I, de ea re sola quæ beatum facit et servat, p. 317.

Numidæ (Pomponio) reditum gratulatur, Od. XXXVI, lib. I.

O.

Oceanus *belluosus*, monstrorum ferax, p. 162. — *Oceanus ruber*, non Rubrum dictum mare sed rubescens solis occasu, p. 46.

Octavius optimus, poëta historicus, p. 247.

Ofellus rusticus, abnormis sapiens (non secundum Sophistarum normam), de luxu mensæ et de frugali victu dissereus inducitur, Satir. II, lib. II. — *Ofelli* ager erat primum, dein exstat sub Um-

breni nomine; non minus tamen dives Ofellus, ab Horatio depingitur, p. 259.
Olympicus pulvis, in ludis Olympiacis dictis, a currentibus collectus, p. 3. — *Olympia magna coronari*, subaudi *certamina*, p. 307.
Olympus. Vide *Pelion*.
Opimius, argenti positi intus (domi reconditi) pauper, p. 267.
Opuntia Megilla, ab Opunte, Locridis urbe, ejus patria, p. 37.
Orbilius Pupillus, Horatii magister, *plagosus* (plagas discipulis infligens), p. 357.
Orbius locuples Romanus, p. 373.
Orion venator, leones aut timidos agitans lyncas, p. 70. — Dianæ pudicitiam tentans, sagitta virginis domitus, p. 92.
Orionis devexi (occidentis) signi *comes*, Notus, p. 39. — *Orion pronus* ad occasum tumultu trepidat (tumultum metuere facit), p. 127. — *Tristis* cadens (nimbosus ad occasum), p. 182. — *Nautis infestus*, p. 188.
Orcus nil miserans, apud Latinos Pluto, Inferorum Deus, cujus par est *victima*, *dives* sit an *pauper*, p. 55. — Grandia cum parvis metit, p. 373. — *Orci rapacis* sedes a Fato destinata, p. 77. — *Orci satelles*, Charon, p. 78.
Orestes ferro demens genitricem occidit, Furiis actus (furore insaniens), p. 266. — Non ausus Pyladen socium violare, *ibid.*
Oricus, vel *Oricum* Epiri urbs maritima, p. 98.
Origo, meretrix. Vide *Marsæus*.
Orpheus Threicius, arte materna, morans flumina et ventos, p. 18. — Lyræ dulcedine, arbores allicions, p. 34. — Calliopes et Apollinis filius, interpres Deorum (divinus vates), silvestres (feros) homines cædibus deterruit, etc., dictus ob hoc lenire tigres et leones, p. 392.
Osirim per sanctum, Ægyptiorum Deum, jurare, p. 344.
Othonis lex vetabat ne quis servos fieret eques, p. 172.

P.

Pacori *manus*. Vide *Monæsis*.
Pactolus, Lydiæ fluvius, arenam auream trahens, p. 189.
Pacuvius, tragœdiæ scriptor, octogenarius, docti senis famam auferet, p. 356.
Palatinæ arces, Romana civitas, p. 200.
Palinuri promontorii Sicula unda a Palinuro, navis Æneæ gubernatore, p. 90.
Pallas, Minerva Jovis mente nata, proximos illi occupans honores, p. 19. — *Palladis intactæ urbs*, Athenæ, p. 12. — Pallas galeam, ægida (scutum), currusque et rabiem (furorem belli) paratus, p. 23.
Panthoïdes iterum Orco demissus, primùm nomine Euphorbus, deinde *Pythagoras*, p. 38-39.
Pantilius cimex, poëta nempe putidus, p. 247.
Pantolabus scurra, et *Nomentanus* nepos, duo helluones, quibus mi-

seris *commune sepulchrum* erant Esquiliæ, p. 239.

Paphus, Cypri insulæ urbs Veneris cultu celebrata, p. 41. — Quam Venus junctis oloribus visit, p. 130.

Parca, fati ministra, *non mendax*, p. 74. — *Parcæ* veraces cecinisse (in hiis quæ cecinerunt), p. 198.

Paris, Priami filius, dictus *Pastor*, nempe inter pastores materna cura educatus, quum patris jussu feris expositus fuisset, ne causa Trojani excidii foret, p. 23. — Lacænæ adulteræ (Helenæ) famosus, infamis hospes, p. 87. — Paridis busto (sepulchro) insultat armentum, p. 87-88.

Parium marmor, candidissimum in insula Paro effossum, p. 29.

Parrhasius et *Scopas* artes *protulere, hic* sculptor Parius *saxo*, *ille* pictor Ephesius *liquidis coloribus*, p. 150.

Parthus versis animosus equis, fugiens pugnat; unde mendax vulgo dictus, simulata fuga, p. 29-359. — *Miles* (Romanus) Parthi fugam celerem timet, et Parthus Italum (Romanum) robur, p. 69. — *Parthorum signa*, a Crasso amissa, templis refigit Augustus, p. 347. — Roma Parthis formidata sub Augusto principe, p. 365.

Patareus. Vide *Apollo*.

Pater urbium, Augustus, p. 122.

Paulus (Æmilius) animæ magnæ prodigus, ad Cannas, p. 19.

Pausiaca tabella, a Pausia Sicyone picta, Pamphili discipulo, p. 296.

Pedana regio urbis Pedi, in Latio, p. 315.

Pediatia sic dictus feminæ nomine Pediatius infamis, Romanus eques, p. 240.

Pedius Publicola et *Corvinus* Messala Petillii accusatores. Vide *Petillius*.

Pegasus, equus alatus Bellerophontis, qui triforme monstrum Chimæræ domuit, p. 38.

Peleus pane datus Tartaro, dum Hippolyten fugit, ab ea nempe apud virum Acastum accusatus, p. 99.

Pelidæ stomachus, Achillis ira Peleo geniti, p. 11.

Pelignæ anus veneficæ, a Peligno monte Sabinæ sic nominatæ, p. 195.

Pelion, Thessaliæ montem opaco (umbroso) Olympo imponere tentabant gigantes, p. 91.

Pelopis sæva domus, scilicet occisis Pelope a Tantalo patre, Agamemnone ab Ægysto, Clytemnestra ab Oreste filio, etc., p. 11. — *Pelopis genitor*, Tantalus, Phrygiæ rex, p. 38, 70. — Apud Inferos, benignæ (affluentis) eget dapis, p. 195.

Penates (patroni domestici), *iniqui*, non æqui, p. 56.

Penelopes in uno Ulysse *laborans* (sollicita), p. 27. — Procis difficilis (aspera), p. 103.

Penthei, Thebarum regis, sacra Bacchi spernentis, tecta disjecta, p. 79. — Ad Pentheum allocutio viri sapientis ut et Bacchi, p. 341.

Perillius, creditoris nomen, debita dictantis, p. 263.

Persæ infidi, Crasso occiso, simulantes pacem, p. 163. — *Persarum rege beatior*, proverbium vetus apud Romanos, p. 101.

Persius quomodo Rupilii venenum

(maledicentiam) sit ultus. Vide *Rupilium*. — Negotia permagna Clazomenis, habebat (forsan agebat), p. 236 et seq.

Petillii Capitolini furta (coronæ in Capitolio surreptæ) absoluta sunt, p. 224. — Hujus rei (accusati), causa peragenda dura erat, p. 245.

Phæax, pinguis, quales erant Phæaces, p. 337.

Phaëton, *ambustus* fulmine, *spes avaras* (avidas) *terret*, p. 156.

Phalanto Laconi regnata rura nempe Tarentum eo duce conditum, p. 59.

Phidylen rusticam, unam e servabus suis, monet Horatius, Od. XXIII, lib. III.

Philippus (Lucius Martius), Augusti socer, causis agendis orator clarus, p. 323.

Philippi, urbs et campi Thessali Macedoniæ confines, ubi Cassius et Brutus sunt victi, p. 60, Retro versa acie, fugam *sensit* (expertus est) Horatius, relicta *non bene* (indecore) parmula, *ibid.* et 90.

Philodemus, Epicureus, p. 213.

Phocæorum exsecrata civitas. Ex Ionia nempe Phocæi profugere in Galliam ubi Massiliam urbem condiderunt, p. 191.

Phœbus fulgente decorus arcu, p. 199.

Phœbus Xantho lavit amne crines, id est, Xanthi littus incolit, ut jam *rore puro Castaliæ lavit crines solutos*, p. 92, 148. — *Phœbus* (Sol) redieus astra fugat, p. 118.

Phraates, a Parthis regno post Cyrum occupato deturbatus, *Cyri solio* deinde *redditus* est, p. 53. — Parthorum imperium ab Augusto accepit, p. 332.

Phrygius lapis, ex quo marmore struebantur columnæ, p. 84.

Phthius Achilles a patria urbe Thessala, *Trojæ prope victor altæ*, interfecto Hectore facilius captæ, p. 147. — Impar Apollini, quamvis filius Thetidis Dardanas turres quateret, *ibid.* — Non inclusus equo Minervæ, male feriatos Troas falleret (fefellisset), *ibid.* Vide *Achilles*.

Picena poma. Vide *Tiburtia*.

Pieria Musa (Melpomene) dulcem testudinis (lyræ) aureæ strepitum temperat, p. 140. — *Pierium antrum* Musis sacrum, p. 91.

Pimplea dulcis, Musa sic dicta a Pimpleo monte Macedoniæ in Thessaliæ confin., ubi fons Musis sacer, p. 36.

Pindarum laudat, quem celebrando imitari periculosum dicit, Od. II, lib. IV. — *Pindarus* ore profundo ruit immensus (late fluens), laurea (corona) donandus Apollinari, p. 137. Multa Dircæum (a Dirce fonte Thebano) levat aura Cycnum, in altos nubium tractus tendentem, p. 138.

Pindus, mons Arcadiæ, p. 18.

Pirithoum Proserpinæ *amatorem* cohibent cateuæ, p. 92. Quas amicitia Thesei abrumpere non valet, p. 150.

Pisones (Lucium Calpurnium Pisonem Patrem et filios) poëticam artem edocet Epist. III, lib. II.

Pitholeon, poëta Rhodius, in epigrammate græca verba latinis miscebat, p. 245.

Placideianus. Vide *Fulvius.*

Plancus (Munatius) consularis, Horatii amicus, ad quem script. Od. VII, lib. I.

Plato doctus, quasi ironice sic a Catio Epicureo vocatus, p. 276. — *Stipatus Menandro*, ab Horatio in villulam cum Menandro eductus, p. 260.

Plautus ad *exemplar properans*, etc., comico Siciliensi Epicharmo appropinquare dicitur, p. 357. — Plauti cura in tuendis personarum partibus, p. 361. — *Plautinos numeros* et *sales* proavi nostri laudavere, dicebant Romani sermonis amatores, p. 387.

Pleiadum chorus, quarum glomeratæ stellæ scindunt (dividunt) nubes, p. 161.

Plotii Numidæ ex Hispania reducis in honorem scripta, Od. XXXVI, lib. I.

Plotius Tucca et *Varius* Horatii et Virgilii amici, et comites candidi, p. 228, 247.

Pluto Inferorum Deus *illacrymabilis* (immisericors), p. 70. — *Plutonia* domus *exilis*, ob umbras exiles, p. 10.

Pœna, pede claudo, tarde veniens, p. 85.

Polemon, Atheniensis juvenis, moribus mutatus voce magistri Xenocratis, cui successit, p. 272.

Pollio (C. *Asinius*), vir consularis, tragœdiarum scriptor præclarus; ad belli civilis historiam ab eo susceptam, perficiendum monitus, Od. I, lib. II. — Dalmatici triumphi de Salone in Illyria, honores retulit, *ibid.* — *Pollio* regum facta tragica Iambicis versibus canit, p. 246.

Pollux geminus cum fratre Castore, p. 133. Vide *Castor.*

Polyhymnia barbiton ut et *Euterpe* tibias sonare dicta, p. 4.

Pompeius. Vide *Grosphus.*

Pompeius Varus, ad quem, Horatii commilitonem, scripta, Od. VII, lib. II.

Pompilii (*Numæ*) quietum regnum (Romanum) pacis virtutibus stabilitum fuit, p. 19. — *Pompilius sanguis*, originem Pisones a Pompilio ducentes, p. 388. Vide *Pisones.*

Pomponius, libidinosus adolescens, filio Demeæ apud Terentium compar, p. 222.

Pontica pinus, e regione Ponti pinifera, p. 22.

Porcius, Nomentano compar gurges, placentas totas absorbebat, p. 299.

Porphyrion. Vide *Enceladus.*

Porsenæ minacis Etrusca manus, Etruscorum ducis Romam minitantis, p. 190.

Postumus, quem amicum admonet, Od. XIV, lib. II.

Præneste frigidum, urbs Latii, ubi frigus æstate captatur, hodie *Palestrina*, p. 90.

Priamus, Mercurio duce, Atridis et Thessalos ignes (Thessalicas excubias) fefellit, p. 16. — *Priami domus perjura*, ob crimen Laomedontis, p. 87. Vide *Laomedon.*

Priapus, hortorum frugiferorum custos, p. 168. — Olim truncus *ficulnus* (fici arboris), *ibid.* — Deus inde, furum aviumque formido depictus, de veneficis querens inducitur, Satir. VIII, lib. I.

— Quæ a veneficis Canidia et Sagana occulte fiebant, ipse describit, *ibid.* 239 et seq.

Priscus orator, inæqualis (sibi non constans) jam mœchus Romæ, jam doctor Athenis, vivebat, p. 292.

Proculeius, eques Romanus, *notus animi paterni* causa *in fratres* (Scipionem et Murenam) patrimonio spoliatos, p. 53.

Procyon, Caniculæ signum, Canis minor, *furit*, p. 131.

Prætum credulum, mulier perfida (Antea, vel Stenobœa) casto Bellerophonti maturare necem impulit, p. 98.

Progne in scena non avis (in avem) mutatur, p. 384.

Prometheus, Iapeti filius et Deucalionis pater, *coactus* (consumpta materia) fertur addidisse limo *principi* (primario), particulam *undique* (ex omnibus animalibus) desectam, p. 25. — Igne cœlesti rapto, in Inferis aliti (vulturi) obligatus, p. 196.

Proserpina nullum sæva caput fugit, p. 39. — *Proserpinæ furvæ* (nigræ) regna, p. 69.

Proteus, Neptuni filius, phocarum *pecus* educens ad visendum montes, in Deucalionis diluvio, p. 5. — Mutans vultus, quonam modo teneatur, p. 309. — Figurate, vincula tergiversatus effugiens, p. 263.

Puppii, tragœdiarum scriptoris, lacrymosa poëmata, p. 308.

Pylius Nestor. Vide *Nestor*.

Pyrrhæ sæculum; Deucalionis, cujus Pyrrha uxor, a diluvio servati ævum, p. 5.

Pyrrham (Ad) dominam fallacis auræ, ex cujus quasi naufragio enataverat Horatius, p. 10.

Pyrrhia, in comœdia Titinii, nomen servæ quæ lanam furatur, p. 333.

Pythagoræ per transmigrationem *renati* philosophiæ *arcana*, p. 189. — *Pythagorea somnia* de metempsicosi, p. 356. Vide *Panthoïdes*. — Hujus philosophi *cognata faba*, quasi in illam parentis animus immigrasset, p. 289.

Pythias, serva, emuncto (deluso) Simone, lucrata (furata) talentum, in Lucilii comœdia, p. 386.

Pythius (a Pythone occiso sic dictus) *incola*, mentem sacerdotum incolens, p. 25.

Q.

Quinctilius Virgilio maxime flebilis præ pudore et fide, etc., p. 34. Vide *Varus* poëta.

Quintilio si quid recitares: Corrige, aiebat, etc. Hic erat Quintilius Varus, poëta Cremonensis, scriptorum sincerus judex, fortasse idem ac Virgilii amicus, p. 394.

Quinctius Hirpinus, cui amicitiæ *consilium* adfert, Od. XI, lib. II.

Quirinus Romulus, *Martis* fingitur *equis* fugisse Acheronta, p. 86. — Linguæ latinæ parens induci-

tur, p. 245. — *Quirini* (Romuli) *populus*, pro populo Romano, p. 7. — *Quirini Janus*, Romanum Jani templum ab Augusto clausum, p. 163. — *Quirini collis*, mons Quirinalis Romæ, p. 369.

Quirites bellicosi, Romani, p. 88. — *Quiritium mobilium turba*, inconstans populus Romanus, p. 3.

R.

Raculi sermo et constantiæ exemplum, p. 93 *et seq.*

Remi innocentis cruor in nepotes defluxit, p 178.

Rempublicam, sub allegoria navis, compellat, Od. XIV, lib. I.

Rhæti immanes (hodie Grisones), pulsi a Tiberio, p. 160. — Rhætæ (Rhæticæ) Alpes sub quibus Vindelici populi, p. 142.

Rheni Germani fluminis luteum caput, p. 246.

Rhodanus, pro Gallia Lugdunensi, p. 81.

Rhodope, Thraciæ mons, nive candens, p. 124.

Rhætum, unum e Titanibus, retorsit Bacchus, unguibus leonis (in leonem versus), p. 79. Vide *Enceladus*.

Rhodos insula et *Mitylene* urbs Lesbi, utraque *pulchra*, p. 330.

Roma regia, magnifica, p. 323. — Romæ *beatæ* (divitis) *fumum* (forsan auram popularem), opes, strepitum Mæcenati suadet Horatius non mirari, p. 131. — *Roma* triumphatis dat jura *Medis*, scilicet Parthis, Augusto principe formidata, p. 88, 365.

Romanus, Græcia capta, victor ferus ipse captus est, p. 360. — Græcis chartis (Græcorum scriptis) acumina (vim ingenii) serus (post Punica bella quietus) admovit, p. 361. — *Ad populum Romanum*, de moribus postmodum corruptis, Od. VI, lib. III. — De bellis civilibus, Od. VII et XVI, lib. V. — *Romani imperii* pro incolumitate Carmen, p. 197. — Ad Romanam plebem de caneudo victoris Augusti reditu, Od. XIV, lib. III. — *Romanæ fidicen lyræ*, Romanus poëta lyricus, p. 141.

Romulum, *nepotem* Junonis, per Martem peperit Troïca sacerdos, Ilia, p. 87, 151. — Romuli apotheosis, p. 88. — *Romulus* et *Liber*, etc., Deorum in templa recepti, p. 354. Vide *Quirinus*.

Roscia lex, a Roscio tribuno plebis Othone lata, primas sedes locupletibus viris adscribens, p. 308.

Roscius actor comicus, artis suæ peritia *doctus*, p. 357.

Rubi, Apuliæ oppidum, p. 230.

Rufillus pastillos (trochiscos suaves) oleus, Gorgonius hirci tetrum odorem, p 209. — Graves sane erant personæ, quibus offensis respondet Horatius in Satira IV, lib. I.

Rupilium cognomine *Regem* inter et *Persium* quemdam Græculum rixa describitur, Satir. VII, lib. I.

Rutuba. Vide *Fulvius*.

S.

Sabæ reges, ex Æthiopiæ civitate regia, nondum a Romanis devicti. p. 40.

Sabina mulier, patiens laborum, p. 168. — *Sabina silva*, villæ Horatii Sabinæ vicina, p. 32. — *Sabina diota*, vas vini quod apud Sabinos conficiebatur, p. 15. — *Sabinum*, nempe vinum in montibus Sabinis natum, p. 30.

Sabinus (Aulus), eques Romanus et poëta, p. 317.

Sacra (*Via*), ab Esquiliis, in Forum Romanum tendebat, p. 240.

Sæculare Carmen, ludis secularibus canendum, p. 197.

Sagana expedita (succincta), *capillis* erectis *horrens*, Canidiæ consocia, p. 173. Vide *Canidia*.

Salamina novam constituit Teucer, unde *Salaminius* dictus, p. 13.

Salernum. Vide *Velia*.

Saliares dapes, a Saliis, Martis sacerdotibus, opipare cœnantibus, p. 48. — *Salium in morem*, nempe Saliorum sacerdotum instar, a Numa institutorum, qui, saltando, ter quatiebant humum, *ibid.* et 136.

Samos, pulchra ut et amœna, non longe a Chio distans, et Pythagoræ patria, p. 329.

Sappho Æoliis (apud Æoles usitatis) fidibus querens de puellis popularibus (Lesbiis), p. 69. — Sappho mascula temperat Archilochi Musam, itidem Alcæus, p. 351.

Sardinia, in Mediterraneo mari insula, opimis segetibus ferax, p. 41. — *Sallustius Crispus*, Historici scriptoris nepos, lamnæ (metallicæ laminæ) *inimicus*, de temperato argenti usu monetur, Od. II, lib. II. — Libidine insana arguitur, p. 210.

Sardum mel, Sardoïs herbis de quibus loquitur Virgil. Eclog. VIII, confectum, p. 392.

Sardis, urbs Lydiæ, sedes Cræsi regia, p. 329.

Sarmenti scurræ, Messiique *Ciceri*, Osci genere, faceta pugna, p. 228.

Satureianus caballus, in Appulis Saturei oppidi pascuis natus, p. 233.

Saturni veteris domus, Cœlum, p. 67. — *Saturnales* dies decembris Saturno sacros, et in effusis libidinibus actos fugiebat Horatius, p. 260. — *Saturnius numerus* (rhythmus) *horridus* (sub Saturno rege impolitus), per Græcorum munditiem defluxit, sed paulatim, p. 360.

Satyrorum capripedum aures acutæ, p. 78. — *Satyri agrestes nudi* prodierunt in scena, nempe satirica comedia cum satyrorum choro et Sileno patre, p. 385.

Scæva, helluo, anum matrem sustulit vitiato melle cicuta, p. 252.

Scævam, alium de utendo potentiorum familiaritate, docet Epist. XVII, lib. I.

Scamander parvus, ex monte Ida defluens, p. 187.

Scipio, a Carthagine nomen ducens, p. 252, adnot.

Scopas, statuarius Græcus insignis, p. 150.

Scorpius formidolosus, stella malefica nempe habita, p. 75.

Scylla et *Charybdis* duo scopuli in Siculo freto, ex quibus monstra effingit Homerus, p. 382.

Scythæ campestres profugi, quorum plaustra per campos vagantur, populi a pascendo *nomades* dicti, p. 46, 121, 162. — *Scythes, divisus* populus objecto Hadria (mari Hadriatico), p. 65. — *Scythicus amnis*, scilicet Tanaïs (hodie *le Don*), p. 91.

Sectanus, meretricibus turpiter deditus, p. 224.

Semeleïus Thyoneus, Semeles filius furens Bacchus, p. 27.

Septimius (*Titius*), ad quem Horatii amicum scripta Od. VI, lib. II. — Claudio Neroni ab Horatio commendatus, p. 326.

Septitius. Vide *Butra*.

Seres, a Sera urbe Scythica, non procul Bactris, *et Bactra regnata Cyro*, p. 131. — *Sericas sagittas* tendere, ut Seres, qui optimi populorum Orientis sagittatores erant, p. 40.

Servius Oppidius, duo prædia Canusii in Appulia, qua conditione natis duobus dividit, p. 268. Vide *Bibulus*.

Sestium Consularem (Ad). Od. IV, lib. I.

Sibyllini versus, tempus sacrum monentes, p. 197.

Sicambri. Vide *Sycambri*.

Siculum mare, Pœno sanguine purpureum, Carthaginiensibus devictis a Duillio, Regulo et Lutatio, p. 67. — *Siculæ dapes* a Dionysio tyranno apparatæ, p. 83.

Sidonii nautæ, ex Phœniciæ urbe propter commercium navigantes, p. 192.

Silenus, custos famulusque nutricius Bacchi, p. 386.

Silvanus pater, tutor finium, silvarum nempe et agrorum, p. 168. — *Silvanum*, pastorum numen, lacte piabant (placabant) agricolæ veteres, p. 360.

Simoïs lubricus, acer, cum Scamandro fluens, p. 187.

Sinuessa urbs Campaniæ prope Lirim, quo amici Horatii occurrunt Plotius, Varius et Virgilius, p. 228. — *Sinuessanum Petrinum*, prope Minturnas. *Vide* hoc nomen.

Siren improba, mollis desidiæ, p. 260. — *Sirenum voces* illecebrosæ, p. 311.

Sisennæ et *Barri*, conviciatores insignes, p. 237. Vide *Barrus*.

Sisyphus Æolides (Æoli filius), *longi laboris* pœna, perpetuo volvendo saxum, *damnatus*, p. 71.

Sisyphus vafer Corinthi rex, p. 261. — Nomen abortivo (pumilo) Marci Antonii filio, præ astutia, datum, p. 215.

Sithonia, Thraciæ gens cui *non levis Evius*, id est Bacchus a voce bacchantium sic dictus, p. 28. — *Sithonia nix* frigidissimæ partis Thraciæ, cui opponitur Ægyptius Veneri sacer locus, æstu fervidissimus, p. 125.

Smyrna et *Colophon*, urbes Ioniæ non longe a Sardibus, p. 329.

Socraticæ chartæ, libri a philosophis academiæ, vel a Socratis dis-

cipulis scripti, p. 389. — *Socraticis* Corvinus madens sermonibus, p. 118.

Soracte alta *candidum nive;* mons in Faliscis, hodie *San-Silvestro*, p. 15.

Sosii, fratres, bibliopolæ, seu librarii scriptores, p. 391.

Spartacus acer, Capuanorum gladiatorum dux contra Romanos, p. 190.

Staberius avarissimus, cujus hæreditatis summam jussit sepulchro incidi, p. 264.

Stertinius philosophus *Stoïcus*, Damasippo, præcipitem se mittenti ex ponte Fabricio, dexter astitit, p. 262. — Sapientum Græcorum octavus, ironice sic numeratus, p. 274.

Stesichori poëtæ ex Himera, Siciliæ urbe, *graves Camenæ*, p. 152.

Sthenelus sciens pugnæ, non auriga piger, Capanæi filius, unus ex Græcorum in Trojano bello ducibus, p. 24, 152.

Stoïci libelli, inter sericos studium philosophorum præ se ferentis pulvillos jacent, p. 179.

Stygii fluctus, Inferorum fluvii, p. 151.

Suadela Venusque, suasio et venustas, vel suasionis et venustatis Deæ, p. 319.

Sulcius, acer accusator, ut et Caprius, latronibus timor, p. 222.

Surrentum amœnum, in Campania oppidum, p. 344. — *Surrentina* vina fæce Falerna miscet vafer potor, p. 279.

Sycambri feroces, Germaniæ populi (hodie *Gueldrenses*), per triumphantem Augustum subacti, p. 138. — Cæde gaudentes, p. 162.

Syrium malobathrum, unguentum ex folio Indiæ Malabarico factum, p. 60.

Syrtes æstuosæ, in Libya mediterranea, p. 32. — *Gætulæ*, p. 80. — *Syrtes Barbaræ* (inhospitales) Mauri littoris, p. 58. — Noto exercitatæ, p. 181.

T.

Tænari *sedes horrida*, antrum in Laconia, cujus fauces, pro Inferis, a poëtis usurpantur, p. 45.

Tanaïs, extremus Scythiæ fluvius, p. 103. — *Tanaïs discors*, cujus accolæ populi inter se dissidebant, p. 132.

Tanaïs, libertus Mæcenatis spado, p. 207.

Tantalus sitiens fugientia captat flumina, p. 206. Vide *Pelopis* genitor.

Tarentum Lacedæmonium, a Phalanto Lacone conditum, p. 95. — *Tarentum* molle, pectinibus patulis, piscibus nempe serrata concha, se jactat, p. 278. — *Tarentum imbelle*, a bello alienum, p. 323. — *Tarentino lana* colore violaceo tincta, p. 363, adnot.

Tarpa (Metius) *judex*, ludi poëtici vel scenici magister, p. 246.

Tarquinii (videlicet Prisci) fasces

superbi, regia nempe insignia, p. 19.

Tauro (Statilio) *iterum* consule vina *diffusa* (in cados fusa), p. 316.

Teanum, Sidicinum Campaniæ oppidum, p. 309.

Tecmessa, regis cujusdam Phrygii filia, Telamone nati Ajacis (non Oïlei) *captiva*, p. 56.

Teïa fides, a patria civitate Anacreontis, p. 27.

Telegoni juga parricidæ, Tusculum a Telegono conditum Ulyssis ex Circe filio, imprudenti patris necatore, p. 131.

Telemachus, patientis Ulixei proles, generose loquens inducitur, p. 322.

Telephus, Mysorum rex, et *Peleus* pater Achillis, *uterque pauper et exsul*, a patria ejecti fuere, p. 380.

Telephus, sodalis Horatii, ad quem Od. XIX, lib. III.

Tellus frugum pecorisque proventu *fertilis*, p. 198. — *Tellurem*, sue immolata, propter fœcunditatem, piabant agricolæ, p. 360. — *Telluris juvenes*, Terræ filii gigantes, ab Hercule domiti, p. 67.

Tempe amœna Thessaliæ loca *Zephyris agitata*, p. 83.

Terentius alios comicos vincere arte dicitur, p. 357.

Terminalia festa, in honorem Dei Termini, finium agrestium tutoris, p. 169.

Teucer Salaminius, *Salaminæ*, patris civitatem Telamonis, fugit, et novam Salaminem in Cypro condidit, p. 13, 24.

Thaliarchus, Græcus juvenis, ad quem Od. IX, lib. I.

Thebæ Baccho insignes: hanc urbem in Bœotia ædificavit Cadmus, cujus filia Semele Bacchum ex Jove peperit, p. 12. — *Thebanæ Semeles puer*, Thebis cultæ Bacchus Semelis filius, p. 29. — *Echioneæ Thebæ*, Echionis unius militum ex draconis dentibus a Cadmo seminatis, ortorum, p. 144.

Theseus, Athenarum rex, Pirithoi amicus, p. 150.

Thespis Atheniensis poëta, Camenæ tragicæ genus dicitur invenisse, p. 388.

Thessala venena, herbæ veneficæ cujusmodi sunt in Thessalia, p. 38. — *Thessala vox*, magica Thessalarum cantatio, p. 174.

Thetydis marinæ, Oceani *Deæ*, natus puer, Achilles, latuisse fertur sub puellari cultu, ne in cædem Trojanam traheretur, p. 14, 187.

Thraca tellus (Thracia), et Hebrus nivali compede (glacie) vinctus, p. 313. — *Thracum* barbarorum *pectora impia*, p. 173. — *Thracius bacchans* ventus, e Thracia furens, p. 35. — *Thraciæ animæ* (venti Favonii, ex parte maritima), veris comites, p. 157.

Threicius Aquilo, ventus borealis flans ex Thraciæ parte interiori, p. 186. — *Threicius* Orpheus. Vide *Orpheus*. — *Threïcia amystis*, uno haustu potatio facta, Thracum more, p. 48.

Thressa Chloë, ex Thracia, p. 102.

Threx vel *Thrax*, nempe gladiator more Thracum armatus, p. 346.

Thurini, ex Thuria civitate in sinu Tarentino, p. 102.

Thyesten, iræ nempe Atrei cujus uxorem frater temeraverat, liberos ejus ipsi epulandos apponentis, gravi exitio stravere, p. 25. — *Thyesteæ preces*, execrationes qualibus usus est Thyestes in Atreum, p. 176. — *Thyestæ cœna*, *carminibus privatis* (stylo comico) *narrari* non vult, p. 380.

Thyias, Baccha, tympani pulsu furens, p. 110. — *Thyiades* furore *pervicaces* Bacchæ, p. 78.

Thyna merce, ex Bithynia, *beatus* (ditatus), p. 98.

Tiberis flavi (colore arenæ turbidi) undæ a littore Etrusco (Tyrrheno) retortæ, p. 5, 14, 55. — *Tiberis*, uxorius amnis Iliæ. Vide *Ilia*.

Tiberii victoriam de Rhætis canit, Od. XIV, lib. IV. Vide *Claudius* Neronum major.

Tibullus (*Albius*), ad quem script. Od. XXXIII, lib. I. — Hunc sermonum suorum (Satirarum et Epistolarum) candidum judicem compellat Horatius, Epist. IV, lib. I.

Tibur Argeo Tiburno *positum colono*, p. 58. — *Tibur supinum*, in clivo collis, p. 90. — *Vacuum*, placidum, ut minus populosum, Horatio placet, p. 323. — *Tiburis* mite solum, p. 28. — Tiburni lucus, sacer Tiburis conditori, p. 13. — *Tiburtia* Picenis poma cedunt succo, p. 279.

Tigellius, ex Sardinia, insignis *cantor benignus* (perliberalis), p. 208, 213.

Tigris rapidus, Armeniæ velox fluvius, p. 162.

Timagenes. Vide *Iarbitæ*.

Tiresias, vatis Thebani umbra ab Ulysse consulta. Vide *Ulysses*.

Tisiphone, una ex Furiis, cædium ultrix, p. 239.

Tithonus, Laomedontis filius, *remotus in auras*, diuturno senio consumptus, quasi evanuisse dicitur, p. 38. — *Tithonum* minuit longa senectus, p. 74.

Titius Septimius, lyricus et tragicus poëta insignis, p. 313-314.

Tityus, filius Jovis, Latonam *raptor* vi aggrediens, in Inferos detrusus, p. 70, 147. — *Tityi incontinentis* jecur, non vultur reliquit, p. 92.

Torquatum, facundum et nobilem amicum, ad hilariter vivendum invitat, Od. VII, lib. IV. — Ad eumdem forsan Torquatum (Manlium) Moschi causæ defensorem, Epist. V, lib. I.

Trausius, vel *Thrasius*, profusione ut et paupertate compar erat, p. 258.

Trebatium jurisconsultum insignem inter et Horatium Dialogus de satiris scribendis, Satir. I, lib. II.

Trebonii in adulterio deprehensi *non bella* fama, p. 224.

Triquetra dicta est Sicilia, ut a Græcis Trinacria, ex tribus illius promontoriis, p. 288.

Triumviralibus flagellis, nempe trium judicum, jussu, damnati cædebantur servi, p. 172.

Trivicum vel *Trevicum*, in finibus Campaniæ oppidum, p. 229.

Troës, male feriati (otiantes) equo

Minervæ sacra simulante, decepti, p. 147.
Troïca sacerdos, Ilia, ex Marte *nepotem* Junonis Romulum peperit, p. 87.
Troïlus impubes, Priami filius, a *sororibus Phrygiis*, Polixena, Cassandra, Creusa, defletus, p. 63.
Trojæ de excidio vaticinium, Od. xv, lib. I.
Trojani belli scriptor, nempe Iliadis et Odysseæ auctor, Homerus, p. 310. — Quos regum et populorum æstus, et quæ virtutum et morum exempla, depingit, *ibid. et seq.*
Tullii regis, ex serva nati, *ignobile regnum*, p. 231.
Turbo, gladiator parvæ staturæ, spiritu et incessu major erat, p. 275.
Turius, venalis judex, p. 252.
Tusci vici turba impia, id est perditorum hujus Romæ vici incolarum, p. 271.
Tydides atrox, Diomedes Tydei filius, *par superis*, patre *melior* (fortior), ope Palladis, Martem et Venerem vulnerasse fertur, p. 12, 24.
Tyndaridæ clarum sidus, Tyndari filii, Castor et Pollux, p. 151.
Typhœus. Vide *Enceladus*.
Tyriis muricibus (ostreis) *iteratæ lanæ*, Tyrio (ex Tyro) purpura bis tinctæ, p. 185. — *Tyriæ vestes* purpureæ, p. 280. — Tyrii colores, p. 318.
Tyrrhenum mare Italiæ superum, p. 120.
Tyrteus mares (fortes) animos in Martia bella versibus exacuit (excitavit), p. 393.

U.

Ulixeus vel *Ulysses*, duplex, p. 11, adnot. — *Ulixei Ithacensis* remigium vitiosum, nempe Ulyssis remiges socii, vitiis addicti, p. 320. — *Ulyssis* ab Homero depicti exemplar utile proponitur, p. 310-311. — *Ulysses* et *Tiresias*, de captatoribus testamentorum colloquuntur, Satir. v, lib. II.
Ulubris ipsis est quod petis (id est *bene vivere*), oppido Latii vacuo apud Velitras, p. 331.
Umbrenus novus incola, possessorem expellens. Vide *Ofellus*.
Ummidius, avarus quidam Romanus, p. 207.
Urbis nomine, Roma per excellentiam dicta, p. 5.
Ustica cubans mons declivis in Sabinis, p. 27. Vid. *Lucretilem*.

V.

Vacunæ (vacationis Dea) fanum putre, cariosum, p. 329.
Valam (C. *Numonium*) percontatur de Velia et Salerno, etc. Epist. xv, lib. I.
Valgius (Titus) poëta epicus, ad

quem amicum scripta, Od. IX, lib. II.

Varia vel *Baria*, Sabinorum oppidum, inter domum Horatii et Tibur, p. 334.

Varius Horatii et Virgilii amicus et comes, p. 228. — Mæonii carminis ales (ex Mæonio Homero, poëta), p. 11. — Forte *epos*, heroïcum carmen, optime ducit, p. 246. — *Varii* carmina, ab Horatio relata de laudibus Augusti, p. 339.

Varro Atacinus, ex Atace vel Galliæ Narbonensis fluvio (l'Aude), satiricum genus frustra expertus, p. 246.

Varus (Quintilius poëta) quem alloquitur Horatius, Od. XVIII, lib. I.

Varus. Vide *Pompeius Varus*.

Varum senem adulterum latrabant *suburranæ* vici Romani *canes*, p. 175. — Hunc Canidia venefica incautamentis petit, *ibid.*

Venafrum viride, Venafri oliva viridis, Campaniæ maritimæ oppidi, p. 59. — *Venafranæ* pressa olivæ bacca, p. 279. — *Venafri prima cella*, primum oleum Venafranum exprimens, p. 300.

Venucula uva melius in ollis servatur, p. 279.

Venus, diva potens Cypri, p. 7. — Regina Cnidi Paphique vocatur, Od. XXX, lib. I. — Dulcium mater sæva cupidinum, Od. I, lib. IV. — *Veneris marinæ lævum latus*, Veneri sacrum, p. 125. — Eidem mensis Aprilis sacer, p. 155. — *Venus*, Dea venustatis, p. 319. — *Venus*, talorum jactus fortunatior sic dictus, nempe cui omnes jacti dissimiles cadebant; is *arbiter dicebatur bibendi*, p. 61.

Venusinus colonus, sub fines Appuliæ et Lucaniæ, missus, pulsis Sabellis, ne Romano alterutra hostis incurreret; unde Horatius anceps Lucanus an Appulus esset, p. 251.

Vertumnum (statuam Vertumni) spectabant in foro prostantes libri, p. 352.

Vestæ templa, Saturni filiæ, cui Numa Pompilius ædem condidit, p. 5. — *Vesta æterna*, ignis usque in templo Vestæ custoditus, p. 93.

Vibidius et *Servilius Balatro*, Nasidieni convivatores, p. 299.

Villius, Fausta stuprata, Longareni amica, Syllæ sibi suasus gener, p. 210.

Vindelici, sub *Rhætis* (pro *Rheticis*) Alpibus, quibus mos erat Amazonia securi obarmare dextras, p. 142. — *Vindelici*, legis Latinæ expertes, didicere quid Marte posset Augustus, p. 160.

Vinium Asellam docet Horatius de ratione carmina sua offerendi Augusto, Epist. XIII, lib. I.

Virgilius Athenas proficiscens navi commendatur, p. 7. — *Virgilio* Quinctilium deflenti, Od. XXIV, lib. I. Vide *Quinctilius*. — *Virgilium* invitat ad cœnam, Od. XII, lib. IV. — *Virgilio* molle atque facetum annuerunt gaudentes rure (Bucolicis) Camenæ. Vide adnot. p. 246. — *Virgilius Variusque* poëtæ, Augusto dilecti, judicia ejus et munera non dedecoravere, p. 364.

Virgines sanctæ, Vestales, p. 6.

Viscus Thurinus poëta, ut Varius, Horatii et Virgilii amicus, p. 24. — *Viscus* cum *Vario*, ex Nasidieni convivatoribus, p. 298. — *Viscorum uterque*, Vibii Visci equitis filiorum, p. 247.

Viselli socer, herniosus, spadoni oppositus, p. 207.

Volanerius scurra, vitiis perditus, chiragra justa (æque) laborans, p. 292.

Voranus fur, libertus Quinti Lutatii Catuli creditus, p. 240.

Vulteius Menas, præco tenuis, vilisque mercator, sed paupertate gaudens, suadetur a Philippo villicus fieri; at damnis offensus, vitam priorem repetit, p. 323-325.

Vultur, mons Apuliæ Peucetianæ, extra limen Apuliæ Daunïæ Horatii patriæ, p. 89.

X.

Xanthia Phocus quidam ex nobili genere, ad quem script. Od. IV, lib. II.

Xanthus, Trojæ fluvius, *quo lavit crines Apollo*, campus nempe hujus incolens, p. 148.

Y.

Yapix, ex Apulia flans Zephyrus, ex Italia in Græciam navigationi favens, quam Virgilio secundam precatur Horatius, p. 7.

FINIS HORATIANI INDICIS.

Impressum curis L. S. HERHAN,
Lutetiæ, via dicta des Boucheries St.-Germain, n° 38.